

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 26 Οκτωβρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 896

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ανοίγει μια χαραμάδα στο Κυπριακό

Ο τέως διαπραγματευτής της ε/κ πλευράς στο Κυπριακό μιλάει στην «Κ» και λέει πως με την εκλογή Ερχιουρμαν ανοίγει μια χαραμάδα στο Κυπριακό και πρέπει να την αξιοποιήσουμε. Αναφέρεται στα θετικά και τ' αρνητικά του νέου Τ/κ ηγέτη. **Σελ. 7**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Ο Ερχιουρμαν και η νίκη του

Τι σημαίνει η ανάδειξη του Τουφάν Ερχιουρμαν στη θέση του ηγέτη της τ/κ κοινότητας και ποιες προοπτικές φέρνει στο Κυπριακό. Δύο Τ/κ δημοσιογράφοι και ένας Τ/κ ακαδημαϊκός κάνουν μια πρώτη αποτίμηση. **Σελ. 6**

ΕΚΘΕΣΗ ΟΗΕ

Συλλογικό το έγκλημα

Εκθεση του ΟΗΕ καρτώνει χώρες που συνέβαλαν, άμεσα ή έμμεσα, στην ανθρωπιστική τραγωδία που εκτυλίχθηκε στη Γάζα. Στο κάδρο μπαίνει και η Κύπρος λόγω βρετανικών βάσεων. **Σελ. 5**

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΟ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝΟΜΙΟ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

Στέλιος Ράμφος: Ο εαυτός πίσω από τη ζοφερή μάσκα ■ Παύλος Τσίμας: Η ζωή του είναι η βιογραφία μας ■ Λάμπρος Λιάβας: Ηχοτοπία με Μπάμπη και Ντίλαν ■ Κωστής Κορνέτης: Η «ζορική» ελευθερία και το τίμημά της ■ Δημήτρης Καράμπελας: Γιατί έγινε ποιητής ■ Γιώτα Συκκά: Ποια ήταν η Συννερούλα, η Ζωζώ, η Θεία Μάρω ■ Ντόρα Ρίζου: «Κεντώντας» μέσα και έξω από το στούντιο

Ο στίχος που με σφράγισε: Οι συντάκτες της «Κ» ανθολογούν τα τραγούδια του

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ - ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Δυναμικές ανατροπών στην Ανατολική Μεσόγειο

Οι κινήσεις που «συνηγορούν»
στη δημιουργία του παζλ

Η εκπεφρασμένη βούληση του Αμερικανού προέδρου για επίλυση διεθνών διενέξεων και η διαφαινόμενη προσπάθεια ανακίνησης μιας «ελληνοτουρκικής ατζέντας» από στενούς συνεργάτες του, οδήγησαν άραγε στην πρωτοβουλία του Κυριάκου Μητσοτάκη για «Φόρουμ παράκτιων κρατών» με επίκεντρο τις θαλάσσιες ζώνες; Πάντως, αυτό και οι παρασκηνιακές πρωτοβουλίες σε διάφορες «ενδιαφερόμενες» χώρες, η χαμηλών τόνων στάση της Τουρκίας και το περιθώριο που άφησε

για την ανάδειξη Ερχιουρμαν στα κατεχόμενα, σε συνδυασμό με τις βελτιωμένες σχέσεις της Κύπρου με τους Αμερικανούς και το ενδιαφέρον τους για βάσεις στο νησί, θα μπορούσαν δυνητικά να συνθέτουν το παζλ μιας τέτοιας προσπάθειας, εκτιμούν αναλυτές. **Σελ. 4**

■ **Γραπτή φόρμουλα** για πενταμερή Διάσκεψη ψάχνει η Αθήνα. **Σελ. 18**

■ **Αγγελος Συρίγος:** Τα σενάρια μιας πιθανής διευθέτησης στο Αιγαίο. **Σελ. 19**

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ

Οι «πολύτιμοι» των εκλογών

Τα πρόσωπα που αποτέλεσαν και αποτελούν talk of the town σε μια ενδιαφέρουσα, όπως όλα δείχνουν, προεκλογική μάχη. Ποιους και γιατί προτιμούν τα κόμματα να εντάξουν στο ψηφοδέλτίό τους. **Σελ. 8**

ΣΥΝΕΔΡΙΑ / ROADSHOWS

Επενδυτικό μομέντουμ

Στο απόγειό της βρίσκεται η επενδυτική εξωστρέφεια της Κύπρου. Σημαντικό ενδιαφέρον για φυσική παρουσία στο νησί από επιχειρηματικούς κολοσσούς, από ΗΠΑ, Ινδία και τις χώρες του Κόλπου. Οικονομική, **σελ. 6**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Αισιόδοξοι, αλλά με σύνεση

Η νίκη του Τουφάν Ερχιουρμαν και η ανάδειξή του ως ηγέτη της τ/κ κοινότητας, με πολύ μεγάλη διαφορά από τον Ερσίν Τατάρ, σίγουρα είναι μία εξέλιξη που φέρνει αέρα αισιοδοξίας για μια έντιμη επανέναρξη των συνομιλιών, μετά από τη στασιμότητα τόσων ετών. Ωστόσο, οφείλουμε να επιδείξουμε ωριμότητα και να είμαστε συγκρατημένοι αποφεύγοντας ενθουσιώδεις λεκτικούς ακροβατισμούς, πριν καταγραφούν, αν μη τι άλλο, οι πρώτες ενδείξεις διαφοροποιήσεων. Σε κάθε περίπτωση, η ετοιμότητα για ειλικρινή συζήτηση με τον νέο ηγέτη των Τ/κ, πρέπει να είναι εκ των ων ουκ άνευ.

Κρατάμε
τη μια όψη
του νομίσματος.
Αυτή που μας φέρνει
πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΜΝΗΜΕΙΟ ΠΑΡΑΝΟΜΙΩΝ

Εκκρεμεί η άδεια οικοδομής... χτίζεται κανονικά

Ως μνημείο παρανομιών μπορεί να χαρακτηριστεί ξενοδοχείο ισραηλινών συμφερόντων το οποίο ανεγείρεται στο Λατσί. Οκτώ μήνες μετά την έγκριση τροποποίησης της

πολεοδομικής άδειας, η αρμόδια αδειοδοτική αρχή δεν έχει εκδώσει την άδεια οικοδομής, η οποία εκκρεμεί στο γραφείο του διευθυντή της υπηρεσίας. **Σελ. 10**

Από τις 4 π.μ. τέθηκε σε ισχύ η χειμερινή ώρα. Ως εκ τούτου, οι δείκτες των ρολογιών θα πρέπει να μετακινήθούν μία ώρα πίσω.

Η
U
B
L
O
T

OWN IT

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel: 22 897 361

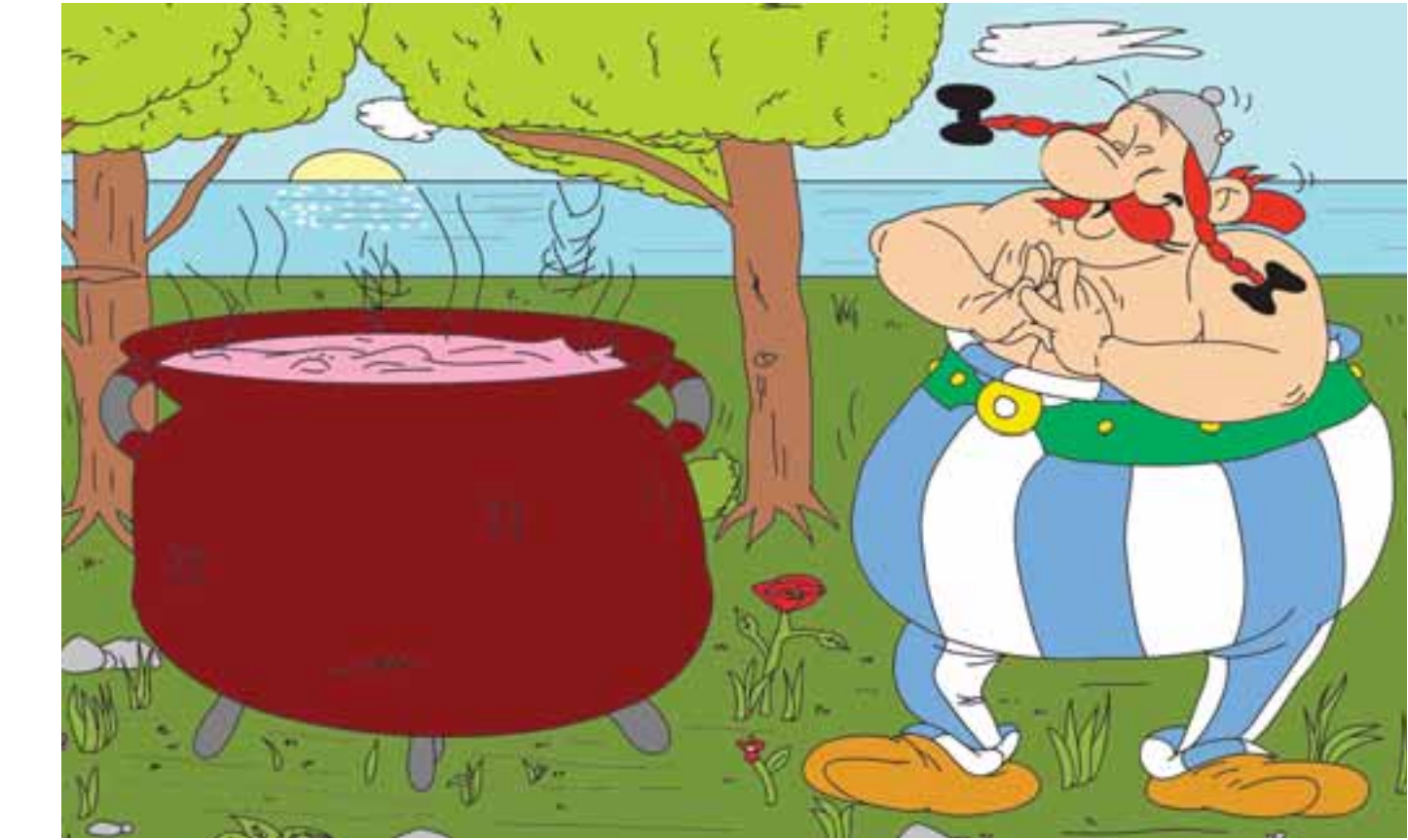
ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

«Είναι τρελοί αυτοί οι Κυπραίον»

Η απογευματινή σύναξη στο σπίτι της αριστερής (με την καλή έννοια) Κουλλίτσας Κυριακού είχε πανηγυρικό χαρακτήρα. Το πικάπ έπαιζε αθάνατες επιτυχίες της Καλλιόπης Σπύρου και του Αχιλλέα Λυμπουρίδη, η «κοπελλούδα» σέρβριε στις κυρίες ωραιότατο παλουζέ, ενώ η οικοδόεσποινα πρόσφερε παγωμένη βότκα σε ποτήρια από κρύσταλλο Βοημίας, δώρο του πρέσβη Αστάβιν από τα ένδοξα σοβιετικά χρόνια.

«Α propos, μια που θυμηθήκαμε τον Αστάβιν, αν δεν διαβάσατε το βιβλίο του Μιχάλη Παπαπέτρου “Η πολιτική μου διαδρομή” σπεύσατε», είπε η Ιουλία. Είναι γνωστή άλλωστε η συμπάθεια που τρέφει για τα αδέρφια Μιχάλη και Δημήτρη Παπαπέτρου, από τα προπολεμικά χρόνια, όταν σύχναζαν στο Field Club. «Στο βιβλίο υπάρχουν κάποια νόστιμα παραλειπόμενα για το παλαιό ΑΚΕΛ. Όπως μια ιστορία με τον Νίκο Κατσουρίδη, όταν ήταν φοιτητής ακόμα στη Βουλγαρία, ο οποίος όταν ρωτήθηκε από υψηλόβαθμο γραμματέα του Βουλγάρικου Κομμουνιστικού Κόμματος τι θα κάνει μετά τις σπουδές του, εκείνος απάντησε πως θα αναλάβει τη θέση του κεντρικού μορφωτικού υπεύθυνου της ΚΕ του ΑΚΕΛ. Η απάντηση του γραμματέα ήταν: “Σύντροφε, να προσέχεις τα απότομα άλματα”. Προφητικός ο Βούλγαρος...».

«Για να παραμείνουμε στα χαρακώματα της Αριστεράς και της προόδου, μάθατε την ατάκα του Χρίστου Χριστοφίδη στην κοινοβουλευτική επιτροπή Παιδείας; “Εμείς δεν είμαστε από αυτούς που χορεύουν βαρύ ζεϊμπέκικο και άμα τους πιάσουν τηλέφωνο χορεύουν σαν μπαλαρίνες Τσαϊκόφσκι” είπε με τη γλαφυρότητα που τον χαρακτηρίζει. Για να συνεχίσει το πινγκ πονγκ υψηλής πολιτικής ο τιτάνας του κοινοβουλευτισμού Αλέκος Τρυφωνίδης: “Εγώ χορεύω ζεϊμπέκικο και μέσα και έξω από την αίθουσα”. Ένα είναι σίγουρο: αν δεν

Τον **ελαφρολαϊκό** τόνο της βδομάδας έδωσε ο Αλέκος Τρυφωνίδης, με ένα απολαυστικό ψυχαγωγικό σόου μπροστά σε ένα καζάνι παλουζέ.

υπήρχε ο Τρυφωνίδης θα έπρεπε να τον επινοήσουμε», είπε η Ιουλία.

«Ο Αλέκος Τρυφωνίδης με περίσσιο ενθουσιασμό, δοκίμασε παλουζέ κατευθείαν από το χαρτζί, συμμετέχοντας ενεργά στη διαδικασία και τιμώντας με αυθεντικότητα την παράδοση του τόπου. Η εικόνα του βουλευτή με το κουτάλι στο χέρι, μπροστά από τον αχνιστό παλουζέ, έγινε σίγουρα η πιο χαρακτηριστική στιγμή της μέρας», διάβασε το σπαρταριστό ρεπορτάζ η Ιουλία. «Μπλιαχ» είπε η Ρενέ Κυπαρίσι βλέποντας το σχετικό βίντεο όπου ο ενθουσιώδης βουλευτής έβαζε το κουτάλι ξανά και ξανά στο καζάνι. Κι έπειτα, αναφώνησαν

οι κυρίες εν χορώ: «Είναι τρελοί αυτοί οι Κυπραίοι!», ως ελάχιστο φόρο τιμής στον Οβελίξ που μας έμαθε να αναγνωρίζουμε το γελοίο του πράγματος.

Η Κουλλίτσα Κυριακού γέμισε ξανά τα ποτήρια τους με βότκα ώστε να τσουγκρίσουν για τον σκοπό που μαζεύτηκαν. «Στην ελπίδα» ευχήθηκαν οι κυρίες, πλην της σieroκουτάλας της Κούταλου. «Εγώ δεν πίνω για κάτι που δεν υφίσταται!» ξέσπασε η Φώφη. «Τουτέστιν;». «Ο Ερχιουρμαν είναι ψευδοπρόεδρος, οπότε δεν υπάρχει!». «Σε αυτό πάντως συμφωνούν κάποια πεφωτισμένα δημοσιο-

γραφικά ρεπορτάζ που έβαζαν εντός εισαγωγικών λέξεις όπως “νίκη” και “ψιφοφόροι”. Γιατί όχι και... “Ερχιουρμαν”» σάρκασε η Ιουλία.

«Τη σημαντικότητα της εκλογής του Ερχιουρμαν θα την καταλάβουμε αν την προσεγγίσουμε με την εις άτοπον» σχολίασε η Κουλλίτσα. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, όταν ο Ανδρέας Θεμιστοκλέους δηλώνει: “Έχει Έλληνες που αγωνιούν ποιος θα εκλεγεί ψευδοπρόεδρος στα κατεχόμενα. Τούρκος θα εκλεγεί αγαπούλες μου, Τούρκος!”, όταν ο Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος λέει: “Δεν έχει καμία σημασία για εμάς ποιον θα επιλέξουν οι έποικοι. Αδιάφορο για εμάς όποιος

και εάν εκλεγεί”, όταν η ΕΔΕΚ παραληρεί: “Να περιορίσουμε τις ψευδοισθήσεις” και όταν ο Χρίστος Χρίστου διατυμπανίζει: “Εμείς δεν θα δώσουμε συχαρητήρια στον κατοκικό ηγέτη”, τότε κάτι καλό μπορεί να φέρει η εκλογή του Ερχιουρμαν για την ελπίδα λύσης του Κυπριακού».

«Ας πούμε ένα σφηνάκι ακόμα για τα έβδομα γενέθλια της Δημοκρατικής Παράταξης» πρότεινε εν τη μεγαθυμία της η πιστή ΔΗΚΟϊκή Ρενέ Κυπαρίσι. «Ήταν καλόν το γέριμον» μουρμούρισε η (τέως) ΔΗΠΑ Θεοπίστη Θεοδούλου. «Και καλό και ευήλιο και ευάερο. Όπως δήλωσε εξάλλου ο Μάριος Καρογιάν, το κόμμα του:

“απέδειξε ότι μπορεί να συνδυάζει τον ρεαλισμό με το όραμα, τη λογική με την ευαισθησία, τη συνέπεια με τη διεκδίκηση”». «Κάτι σαν... και βουνό και θάλασσα» ψιθύρισε δύσθυμα η συνταξιούχος θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου, η οποία μάλλον έχει τραβήξει ήδη για άλλες πολιτείες.

«Αυτοί που τραβάνε για άλλες πολιτείες είναι τα ιδρυτικά μέλη του ΑΛΜΑ. Κάθε βδομάδα αποχωρεί και ένας! Ο τελευταίος που έφυγε πυροβολώντας είναι ο Ανδρέας Σερραφείμ. Αν συνεχίσουν με αυτό τον ρυθμό μέχρι τις εκλογές θα μείνει μόνος του ο Οδυσσέας. Βγαίνουν και τα μαθηματικά ακριβώς: 33 τα ιδρυτικά μέλη - τριάντα βδομάδες ως τις εκλογές». «Ο θεωρητικός του κόμματος Χαρίδημος Τσούκας τι λέει άραγε για το γεγονός ότι το ΑΛΜΑ έχει τον ανθρωποδύχτη;». «Τα νεοπαγή κόμματα είναι ευάλωτα σε παιδικές ασθένειες, έγραψε ο κύριος καθηγητής. «Περστικά τότε».

«Κλαίνε οι χήρες, κλαίνε και οι παντρεμένες» αναστέναξε η τέως ΕΔΕΚ (και νυν ΑΛΜΑ) Λητώ Περιστέρη Μουσουπέττη. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, σε ανακοίνωσή του το πάλοι ποτέ κόμμα του Γιατρού, και νυν εντελώς του γιατρού, για την υποψηφιότητα Αποστόλου με το ΔΗΚΟ αναφέρθηκε σε “αποκαλυπτήρια του πολιτικού καιροσκοπισμού, του πολιτικού τομαρισμού και της κατά συρροήν ψευδολογίας”». «Καταγράφκε».

«Με τούτα και με κείνα τι απομένει;» έθεσε το υπαρξιακό ερώτημα η (τέως) οικολόγος Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood. «Σήκου Πάνω ή έστω τηλεφώνω». «Α γεια σου». «Έλαβε 245 email ισχυρίζεται ο Χριστόφορος Τορνάρτης από άτομα που ενδιφέρονται για τη θέση υποψηφίου βουλευτή με το Σήκου Πάνω». «Είναι τρελοί αυτοί οι Κυπραίοι. Τέλος.».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια: ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

26-10-1935

Μεταφορά: Επίσημος ανακοίνωσης εγένετο χθες την εσπέραν εν Ρώμη εν σχέσει προς την αποχώρησιν μιας παλικής μεραρχίας εκ Λιβύης και εδηλώθη ότι η εν λόγω μεραρχία θα μεταφερθή εις Ιταλίαν. Διαταγαί διά την μεταφοράν εξεδόθησαν χθες και ως αναφέρουν αι εφημερίδες, μεταγωγικών ανεχώρησεν εκ Νεαπόλεως την παρελθούσαν νύκτα προς παραλαβήν των εν λόγω στρατευμάτων.

Φραντς Λιστ: Αι εορταί επί τη πεντηκοστή επετείω από του θανάτου του Φραντς Λιστ, αι οποίοι θα διαρκέσουν εις την Ουγγαρίαν καθ' όλον το 1936, ήρξαν με λειτουργίαν τελεσθεύσαν εις τον ναόν της στέψεως, στη Βουδαπέστη. [...] Εις το θέατρον της Όπερας της Βουδαπέστης, επί παρουσία του αντιβασιλέως Χόρτυ ενώπιον των επισήμων και πυκνού όσον και εκλεκτού ακροατηρίου, εξετελέσθησαν διάφορα μουσικά έργα του Λιστ.

Αλέξανδρος Δουμάς: Ο περιπατητής στο Παρίσι που σταματά εμπρός εις το σπίτι επί της γωνίας του βουλεβάρτου και της οδού Ρισελιέ διά να κυττάξη τας γελοιογραφίας επί των καθημερινών γεγονότων που εκθέτει κάποιος ράπτης, δεν φαντάζεται ότι ο Αλέξανδρος Δουμάς πατήρ εκάθητο εκεί το 1864. Το διαμρίσμα του συγγραφώς ήταν εις το πέμπτον πάτωμα, δίπλα εις έναν φωτογράφον περιώνυμον και τότε, του οποίου οι διάδοχοι είνε ακόμη εκεί.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο πρέσβης και το κόλπο του Προέδρου

Θα έρχεται από Αμερική να βλέπουμε την Πάφο.

Το κουίζ της σημερινής στήλης θα απαντηθεί σε περίπου ένα μήνα. Ποιο Κύμα θα αντιμετωπίσει διάσπαση στα δύο στο άμεσο μέλλον; Και όχι, δεν είναι αυτό που νομίσαστε.

Ο Τζον Μπρέσλουου έχει προταθεί από τον πρόεδρο Τραμπ ως ο επόμενος πρέσβης των Ηνωμένων Πολιτειών στην Κύπρο. Δηλαδή για να καταλάβω, η συμπαθέστατη νυν πρέσβειρα Τζούλη, η στενή φίλη του νεαρού Νίκου που τον συνόδευε στα παιχνίδια της Πάφου, φεύγει; Και πώς αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει ή ακόμη και να διασαλεύσει τις στενές μας σχέσεις με την αμερικανική κυβέρνηση; Oh my God!

Θέλω τουλάχιστον να ελπίζω πως στον νέο πρέσβη αρέσει το ποδόσφαιρο και πως θα γίνει και αυτός οπαδός της Πάφου. Go Paphos F.C. Φήμες λένε πως του έχουμε ήδη εκδώσει season ticket και το μόνο που ζήτησε είναι να μην τον παίρνουν στα παιχνίδια με την Ομόνοια για να μη βλέπει τα πανό με τον Τσε Γκεβάρα! Fair enough.

Η κυβέρνηση πέταξε τη Λευκωσία από το Κολοσσαίο στα λιοντάρια, καταγγέλλει ο Προύντζος. Τι να γίνει, δήμαρχέ μου, άλλες πόλεις πετούν και άλλες τις πετάνε. Life is not fair.

Έξαλλος ο Φαίδωνας καταγγέλλει παιχνίδι του Προεδρικού για σόου. Ότι σε συνεννόηση με τον υπουργό Οικονομικών ο νεαρός Νίκος ανακοινώνει έργα και χορηγίες, όπως για παράδειγμα

κονδύλια για Δήμους, μα ο αρμόδιος υπουργός προσυνηνοημένα λέει «δεν υπάρχουν χρήματα». Στο τέλος επανέρχεται ο Πρόεδρος, στην προκειμένη περίπτωση μετά από εκκλήσεις των δημάρχων, σαν από μηχανής θεός, να δώσει τη λύση.

Κόλπο γκρόσο και πονηρό σχέδιο, αν ισχύει, αλλά είναι ποτέ δυνατόν ο Πρόεδρος να στήνει τέτοια επικοινωνιακά κόλπα; Δεν το πιστεύω. Δεν έδωσε ποτέ δικαιώματα. Γκούκου γκούκου.

Όσον αφορά τις φυλακές μας, ο Φαίδωνας τις χαρακτηρίζει Κεντρικά Γραφεία Οργανωμένου Εγκλήματος! Άουτς. Ο τζίρος πρέπει να είναι μεγάλος. Τουλά-

χιστον ας τους βάσουμε γρήγορο ίντερνετ να μην ταλαιπωρούνται οι άνθρωποι και ας τους γράψουμε στον ΦΠΑ να μην χάνει το κράτος έσοδα.

Έληξε η προθεσμία υποβολής αιτήσεων για εθελόντριες οπλίτες στην Εθνική Φρουρά. Το ενδιαφέρον ήταν... oh well, δεν το λες και πολύ μεγάλο. Συγκεκριμένα ενδιαφέρθηκαν δύο άτομα. Λέτε να βγει ανακοίνωση πως δίνεται παραταση λόγω...αυξημένου ενδιαφέροντος; Γυναικες, Προ-σο-χή! Τους ζυγούς λύσατε.

Ευγενέστατος ο στόχος να εμπλακούμε σε κάθε σχέδιο λύσης των προβλημάτων που ταλανίζουν τη Γάζα και την

περιοχή μας γενικότερα. Ελπίζω μόνο να μην κουραστούμε μέχρι εξάντλησης και στο τέλος να μη μας μείνει ενέργεια να ασχοληθούμε και λίγο με το δικό μας πρόβλημα. Ή μήπως θεωρούμε πως αυτό το έχουμε λύσει; Αχ, έφυγε ο Τατάρ κι οι βαρβάροι περιπλανιούνται. Οι άνθρωποι αυτοί ήσαν μια κάποια λύσις.

Εν ώρα πτήσης νεαρή άρχισε να αποβάλλει (ξεκάθαρα πώς και από πού) λαστικένιες μπαλίτσες ναρκωτικών ενώ άλλες «τις είχε κρύψει στο εσωρούχο και στα γεννητικά της όργανα». Τη μετέφεραν στο νοσοκομείο όπου συνέχισε να «γεννάει» τις μεγάλης αξίας μπαλίτσες οι οποίες έμοιαζαν με μικρά αβγά. Κάπου στο τουίτερ διάβασα την πιο πετυχημένη περιγραφή: Η κότα με τα χρυσά αβγά.

Είμαστε λέει κατ' αναλογία ο υπ' αριθμόν ένα προορισμός για τα κλεμμένα αυτοκίνητα πολυτελείας από Αγγλία. Wait a minute. Θέλετε να πείτε όλα αυτά τα super cars που κυκλοφορούν στη Λεμεσό δεν είναι επειδή η πόλη αυτή πετά; Είναι επειδή τα αυτοκίνητα αυτά έκαναν φτερά και... πέταξαν από τα γκαράζ των ιδιοκτητών τους; I am shocked!

Διαβάζω πως για τον φόνο έχει συλληφθεί κατάδικος των Κεντρικών Φυλακών και τέθηκε υπό οκταήμερη κράτηση. Ο ήδη φυλακισμένος! Έχει καεί ο εγκέφαλός μου, προσπαθώντας να το επεξεργαστεί. Πόσο μου λείπει ο μακαρίτης ο Γιάγκος ο Μικελλίδης.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελις: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Ασφάλεια, **κάτι περισσότερο** από ένα Συμβόλαιο!

Στη ζωή, η ασφάλεια είναι κάτι περισσότερο από ένα συμβόλαιο. Είναι στήριγμα. Είναι προοπτική. Είναι ελευθερία. Είμαστε εδώ, με νέα δυναμική και τον ίδιο σεβασμό, την ίδια αξιοπιστία, για όσα δημιουργούν ένα πετυχημένο αύριο.

Μια νέα εποχή ξεκινά.

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Μια σειρά γεγονότων και πρωτοβουλιών, συνδυαστικά με τις πληροφορίες για έντονη και εν εξελίξει παρασκηνιακή κινητικότητα σε διάφορα επίπεδα, συνηγορούν ως προς διαπίστωση ότι «κάτι κινείται», σ' ό,τι αφορά στις ελληνοτουρκικές διαφορές στη Μεσόγειο αλλά και το Κυπριακό. Το βασικό ερώτημα είναι κατά πόσον οι ενδείξεις θα μπορούσαν δυνητικά να συνθέτουν το παζλ μιας κυοφορούμενης προσπάθειας επίλυσης ζητημάτων και διενέξεων στην ευρύτερη περιοχή που κρατούν την Ανατολική Μεσόγειο διαρκώς σε κατάσταση συναγερμού και –ασφαλώς– θέτουν εμπόδια στο ενεργειακό παιχνίδι.

Το παζλ

Ποια είναι τα επιβεβαιωμένα κομμάτια αυτού του παζλ; Πως και με ποιον τρόπο φαίνεται να «κυοφορείται» μια αμερικανική πρωτοβουλία στα παρασκήνια; Πώς η αμερικανική κινητικότητα συσχετίζεται με την πρόταση Μπτσοτάκη για φόρουμ παράκτιων κρατών; Τι ρόλο ενδέχεται να παίζει η ανάδειξη Ερχιουρμαν, οι βελτιωμένες σχέσεις της Κύπρου με την υπερδύναμη, το αμερικανικό ενδιαφέρον για τις βάσεις «Ανδρέα Παπανδρέου» και την «ενεργειακή» διάσταση στη Μεσόγειο; Και, τελικά, πόσο ρεαλιστικό είναι όλα αυτά να συνθέσουν ένα λειτουργικό «παζλ» προς αποκλιμάκωση Ελλάδας-Τουρκίας και έμμεσα προς πρόοδο στο Κυπριακό;

Τα γεγονότα

- Η αμερικανική διερεύνηση / αξιολόγηση στρατιωτικής υποδομής στην Κύπρο, από τον περασμένο Ιανουάριο, όταν βρέθηκαν στην Κύπρο Αμερικανοί αξιωματικοί με σκοπό να προβούν σε έλεγχο της αεροπορικής βάσης, «Ανδρέας Παπανδρέου», στην Πάφο, και να υποβάλουν συγκεκριμένες προτάσεις για αναβάθμιση και επέκταση της βάσης, έργο που εκτιμάται ότι θα κοστίσει 14 εκατομμύρια ευρώ και θα διαρκέσει 18 μήνες.

- Τον Σεπτέμβριο, ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, είχε στη Νέα Υόρκη συνάντηση με τον νέο ανώτερο σύμβουλο του Αμερικανού προέδρου για την Αφρική, Μασάντ Μπούλος. Το προηγούμενο διάστημα, μεταξύ 8 Αυγούστου με 27 Σεπτεμβρίου, ο Μασάντ Μπούλος (συμπέθερος του Ντόναλντ Τραμπ), είχε εκτενείς συναντήσεις σε Λιβύη και συζητήσεις με τον πρόεδρο της χώρας, υποδέχθηκε στην Ουάσινγκτον αντιπροσωπεία από τη Λιβύη με θέμα συζήτησης τις επενδύσεις, ενώ επισκέφτηκε επίσης την Άγκυρα και είχε συνάντηση με τον Υπουργό Εξωτερικών Χακάν Φιντάν.

- Στις 17 Οκτωβρίου, ο Κυριάκος Μητσοτάκης ανακινώντας στην ελληνική Βουλή, την εισήγηση του για «Φόρουμ των παράκτιων κρατών της Ανατολικής Μεσογείου, με επίκεντρο το θέμα οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών. Κυβερνητικές πηγές ανέφεραν πως οι χώρες που προτείνονται να συμμετάσχουν είναι η Ελλάδα, η Κύπρος, η Αίγυπτος, η Τουρκία και η Λιβύη. Αρκετοί αναλυτές θεωρούν ότι η πρωτοβουλία Κυριάκου Μητσοτάκη, πηγάζει από την αγωνία της Ελλάδας μη βρεθεί προ τετελεσμένων γεγονότων, εξαιτίας των πολύ καλών σχέσεων Τραμπ - Ερντογάν και με βάση «παρασκηνιακές κινήσεις» που ήρθαν σε γνώση της. Από την άλλη, εκτιμάται ότι η ελληνική πρόταση για ένα πολυμερές σχήμα διαλόγου στόχευε από τη μια στη θεσμική διεθνοποίηση των προβλημάτων, προκειμένου να διαμορφώσει όρους και προϋποθέσεις που δεν θα τη φέρουν προ τετελεσμένων, να αναγκάσει την Άγκυρα να ακολουθήσει, δεδομένου ότι ανάλογη πρόταση είχε γίνει από πλευράς Τουρκίας στο παρελθόν και παράλληλα, να καταγραφεί διενώς η προωθητική πρωτοβουλία της, η οποία συμπεριλαμβάνει και την Κύπρο, κάτι που δεν θα έκανε σίγουρα η Τουρκία, αλλά ούτε πιθανότατα και η Αμερική στην παρούσα φάση.

- Στις 18 Οκτωβρίου, στην πρώτη αντίδρασή της η Τουρκία

Νέα προσπάθεια για «ευθυγράμμιση των άστρων»;

Τα γεγονότα, οι πρωτοβουλίες και η παρασκηνιακή κινητικότητα που συνθέτουν το παζλ

Στις 18 Οκτωβρίου, στην πρώτη αντίδρασή της η Τουρκία έσπευσε να χαιρετίσει το γεγονός ότι ο Έλληνας Πρωθυπουργός... «υιοθέτησε» την τουρκική πρόταση που απέρριψε στο παρελθόν (φωτογραφία αρχείου).

Η επανатоποθέτηση της εξωτερικής πολιτικής υπό τον Νίκο Χριστοδουλίδη, και οι στενότεροι δεσμοί που αναπτύχθηκαν με την Ουάσινγκτον, ενισχύουν τη θέση της Κύπρου.

έσπευσε να χαιρετίσει το γεγονός ότι ο Έλληνας Πρωθυπουργός... «υιοθέτησε» την τουρκική πρόταση που απέρριψε στο παρελθόν. Όπως ήταν αναμενόμενο, η Άγκυρα ξεκαθάρισε ότι δεν επιθυμεί τη συμμετοχή της Λευκωσίας, αν στο τραπέζι δεν έχουν θέση και οι Τουρκοκύπριοι. Να σημειωθεί ότι η Λευκωσία, σύμφωνα με καλά διασταυρωμένες πηγές, παρακολουθεί μεν στενά και σε συνεννόηση με την Αθήνα, την ελληνική πρωτοβουλία, διατηρεί εντούτοις, σοβαρότατες επιφυλάξεις.

- Στις 19 Οκτωβρίου, ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών κάνει ένα πρώτο άνοιγμα που θεωρητικά αναγνωρίζει το δικαίωμα της Ελλάδας να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα πέραν των έξι μιλίων, ένα δικαίωμα, που ως τώρα η Άγκυρα θεωρούσε «αίτια πολέμου». «Στη γλώσσα της ειρήνης, επειδή το ζήτημα είναι πραγματικά πολύ απλό. Δεν δέχομαι 12 μίλια, εσείς δεν δέχετε 6 μίλια. Στεκόμαστε, λοιπόν, σε ορισμένα σημεία, έχουν γίνει διερευνητικές συνομιλίες στο παρελθόν, έχουν καλυφθεί ορισμένες αποστάσεις. Το ζήτημα του Αιγαίου δεν είναι ένα άλυτο πρόβλημα. Όσο υπάρχει η βούληση, αυτό το πρόβλημα μπορεί να λυθεί», είπε χαρακτηριστικά ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας σε συνέντευξη του

«Αν ο Λευκός Οίκος του Τραμπ επιλέξει να εμπλακεί, θα μπορούσε να μετατρέψει αυτό το αδιέξοδο σε μια σπάνια επιτυχία εξωτερικής πολιτικής», αναφέρει άρθρο της Washington Examiner.

στην ULKETV. Αν αυτό σηματοδοτεί αναδιπλωση, είναι δύσκολο να εκτιμηθεί στην παρούσα φάση. Για την ώρα, σημειώνουν αναλυτές, πρόκειται για ελιγμό.

- Στις 19 Οκτωβρίου, στην κατεχόμενη Κύπρο, οι Τουρκοκύπριοι αναδεικνύουν τον πιο μετριοπαθή πολιτικό, Τουφάν Ερχιουρμαν, σε γένη τους με το εντυπωσιακό ποσοστό του 62,8%. Γεγονός που θεωρείται ως πιθανό σημείο αναστροφής της τουρκικής πολιτικής (κάτω υπό προϋποθέσεις πάντα) και την επιμονή σε λύση δύο κρατών, γεγονός που θα συμβάλει σε επανέναρξη των συνομιλιών για επίλυση του Κυπριακού.

Ενεργειακή διάσταση

Αρκετοί αναλυτές συμφωνούν, πάντως, πως η παρασκ-

νιακή αμερικανική βολιδοσκοπήση, με τις επαφές Μπούλος στο τρίγωνο Ελλάδα - Λιβύη - Τουρκία, αποσκοπεί στο να επιλυθούν τα ζητήματα που εμποδίζουν τα ενεργειακά προγράμματα, από τα οποία θα έχουν όφελος όλες οι εμπλεκόμενες χώρες, με επέκταση και στην Ευρώπη σε σχέση με την εξάρτησή της από τη Ρωσία και τον ηγεμονικό ρόλο των ΗΠΑ. Στο πλαίσιο αυτό, θα διευκολυνθούν και οι ενέργειες για την ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κυπριακής Δημοκρατίας, στην οποία έβαλε προσκόμματα η Τουρκία διά των πολεμικών της πλοίων, όταν η Ελλάδα προχώρησε με σκοπό την πραγματοποίηση βυθοσκόπησης στα νώτια και στα ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου. Μάλιστα, πηγές από την Ελλάδα αναφέρουν ότι ενδεχομένως να γίνει μια νέα προσπάθεια στο αμέσως επόμενο διάστημα, και πριν από οποιαδήποτε άλλη εξέλιξη, για έρευνες στην περιοχή, χωρίς η Τουρκία να αναμένεται να αντιδράσει. Ως μια ένδειξη για... περαιτέρω διαβούλευση των φλεγόντων ζητημάτων που χωρίζει τις δύο χώρες.

Μήπως ήρθε η ώρα ο Τραμπ...

Το άρθρο της Ani Chkhikvadze στη Washington Examiner, στις 21 Οκτωβρίου, ήρθε ως επιστέγα-

σμα όλων αυτών των πληροφοριών που βλέπουν το τελευταίο διάστημα το φως της δημοσιότητας. Τίτλος του: «Είναι η κατάλληλη στιγμή για τον Τραμπ να προσπαθήσει να λύσει το Κυπριακό;». Όπως αναφέρει η συντάκτρια του, «Κάθε Αμερικανός πρόεδρος από την εποχή του Τζίμι Κάρτερ έχει σε μεγάλο βαθμό αγνοήσει την Κύπρο. Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν φιλοξενήσει αμέτρητους γύρους ειρηνευτικών συνομιλιών που δεν οδήγησαν πουθενά. Η διαίρεση έχει εδραιωθεί σε ένα ημι-άνετο αδιέξοδο, με τις δύο πλευρές να δείχνουν όλο και λιγότερο ενθουσιασμένες για την εξεύρεση λύσης. Οι προηγούμενες προσπάθειες για επανένωση της Κύπρου κατέρρευσαν επανειλημμένα. Το 2004, μια πρόταση υπό την αιγίδα του ΟΗΕ εγκρίθηκε από τους Τουρκοκύπριους αλλά απορρίφθηκε συντριπτικά από τους Ελληνοκύπριους, οι οποίοι φοβήθηκαν κινδύνους για την ασφάλεια και τουρκική επιρροή. Η τελευταία σοβαρή προσπάθεια έγινε το 2017 στην Ελβετία, όπου οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα σε Ελλάδα, Τουρκία και τις δύο κυπριακές πλευρές κατέρρευσαν λόγω του ζητήματος των τουρκικών στρατευμάτων και των εγγυήσεων ασφαλείας. Αυτά τα ίδια προβλήματα εξακολούθουν να εμποδίζουν μια συμφωνία και σήμερα. Ωστόσο, το έδαφος αλλάζει. Το περασμένο Σεββατοκύριακο, ο Τουφάν Ερχιουρμαν, ένας μετριοπαθής υποψήφιος, νίκησε τον σκληροπυρηνικό Ερσίν Τατάρ στις εκλογές στον βορρά. Ο Ερχιουρμαν έκανε προεκλογική εκστρατεία με σύνθημα την αναζήτηση λύσης με την ελληνοκυπριακή κυβέρνηση, ύστερα από χρόνια αδιέξοδου και εθνικιστικής ρητορικής. Η νίκη του σηματοδοτεί μια σπάνια στιγμή αισιοδοξίας στο νησί. Για τους Τουρκοκύπριους, κουρασμένους από την πολιτική απομόνωση και ανήσυχους ότι ξεπερνιούνται πληθυσμιακά από Τούρκους εποίκους, η νίκη του αντιπροσωπεύει μια ευκαιρία να επανεξετάσουν τις σχέσεις τους με τον νότο.

Η χρονική συγκυρία είναι σημαντική. Νωρίτερα φέτος, ειδικοί της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ αξιολόγησαν τη στρατιωτική βάση στην Πάφο για να διαπιστώσουν εάν θα μπορούσε να υποστηρίξει ανθρωπιστικές και υλικοτεχνικές επιχειρήσεις στην περιοχή. Το σχέδιο είναι να βελτιωθούν οι υποδομές ώστε η βάση να μπορεί να φιλοξενεί ευρύτερη γκάμα αμερικανικών αεροσκαφών κατά τη διάρκεια εκκενώσεων ή περιφερειακών κρίσεων. Η Ουάσινγκτον έχει επίσης εξετάσει το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσει τη βρετανική βάση στο Ακρωτήριο για την αντιμετώπιση κρίσεων στην περιοχή. Όπως το περιέγραψε κάποτε ο Χένρι Κίσινγκερ, η Κύπρος λειτουργεί ως «ένα αδιανόητο αεροπλανοφόρο», τοποθετημένο σε απόσταση προσέγγισης από τον Λίβανο, το Ισραήλ και τη Μέση Ανατολή γενικότερα. Αυτή η γεωγραφία εξηγεί γιατί η Ουάσινγκτον θα μπορούσε να θεωρεί ενδιαφερόντα μια επένδυση στο νησί».

Οι καλές σχέσεις με ΗΠΑ

Το άρθρο δεν παραλείπει να σημειώσει και τη μετατόπιση της εξωτερικής πολιτικής υπό τον Νίκο Χριστοδουλίδη, καθώς «η κυβέρνηση επιδιώκει στενότερους δεσμούς με την Ουάσινγκτον και τις Βρυξέλλες, μια απομάκρυνση από τη μέχρι πρότινος ήπια προσέγγιση προς τη Ρωσία, η οποία επί δεκαετίες λειτουργούσε ως διπλωματικός εταίρος και οικονομικός υποστηρικτής. Η Λευκωσία έχει δηλώσει την επιθυμία της να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ, έχει περιορίσει τα παράνομα ρωσικά κεφάλαια στη χώρα και έχει επιδιώξει στενότερους δεσμούς με το Ισραήλ», αναφέρει η Ani Chkhikvadze.

Και κλείνει με το εξής: «Αν ο Λευκός Οίκος του Τραμπ επιλέξει να εμπλακεί, θα μπορούσε να μετατρέψει αυτό το αδιέξοδο σε μια σπάνια επιτυχία εξωτερικής πολιτικής και να δώσει νέα δυναμική στον τερματισμό μιας από τις μακροβιότερες διαιρέσεις της Ευρώπης».

Στοιχεία που προκύπτουν μέσα από την Έκθεση, κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας:

ΚΥΠΡΟΣ:

600

ΠΤΗΣΕΙΣ «ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ»
Πτήσεις που έγιναν από τις βρετανικές βάσεις, οι οποίες συνέπιπταν χρονικά και σε διάρκεια, με πολλές «επιχειρήσεις» του Ισραήλ.

ΑΥΞΗΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕ ΙΣΡΑΗΛ:

Γερμανία

+836

εκατ. δολάρια

Πολωνία

+237

εκατ. δολάρια

Ελλάδα

+186

εκατ. δολάρια

Ιταλία

+117

εκατ. δολάρια

Δανία

+99

εκατ. δολάρια

Γαλλία

+75

εκατ. δολάρια

Σερβία

+56

εκατ. δολάρια

ΕΣΟΔΑ ΙΣΡΑΗΛ ΑΠΟ ΕΞΑΓΩΓΕΣ

474

δισεκατομμύρια δολάρια την περίοδο 2022-2024

ΓΕΡΜΑΝΙΑ, Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΕΞΑΓΩΓΕΑΣ ΟΠΛΩΝ

Μεμονωμένες άδειες εξαγωγής την περίοδο Οκτώβριος 2023 - Ιούλιος 2025, συνολικής αξίας

489

εκατομμυρίων ευρώ.

“

Το προσχέδιο της έκθεσης ανέφερε ότι η Κύπρος, όπως και πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, περιλαμβάνονμένων της Φινλανδίας και της Σλοβακίας, έχει «αγοράσει τεχνολογία ισραηλινών συστημάτων αεράμυνας».

ΟΗΕ: «Συλλογικό έγκλημα» η γενοκτονία στη Γάζα

Έκθεση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καρφώνει κράτη για στήριξη του Ισραήλ – Στο κάδρο και η Κύπρος λόγω βρετανικών βάσεων

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Η συνεχιζόμενη γενοκτονία των Παλαιστινίων πρέπει να γίνει κατανοητή, ως ένα έγκλημα που διευκολύνθηκε σε διεθνές επίπεδο. Πολλά κράτη, κυρίως δυτικά, διευκόλυναν, νομιμοποίησαν και τελικά κανονικοποίησαν τη γενοκτονική εκστρατεία που διαπράττει το Ισραήλ». Στη θέση αυτή καταλήγει η έκθεση που θα παρουσιαστεί την προσεχή Τρίτη στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, για την κατάσταση στις κατεχόμενες παλαιστινιακές περιοχές, βάζοντας στο στόχαστρο τις Ηνωμένες Πολιτείες, άλλα τρίτα κράτη, ως επίσης και την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ενιαία οντότητα, αποδίδοντας πολύ αρνητικό ρόλο στη Γερμανία. Στο κάδρο τοποθετείται και η Κυπριακή Δημοκρατία, λόγω της χρήσης των βρετανικών βάσεων, μέσω των οποίων, όπως αναφέρεται, οι ΗΠΑ διοχέτευσαν στρατιωτικό υλικό προς το Ισραήλ. Παράλληλα, η έκθεση διαπιστώνει ότι έγιναν 600 πτήσεις «επιτήρησης» από τις βρετανικές βάσεις στην περιοχή της Γάζας, οι οποίες «όλως παραδόξως», συνέπιπταν χρονικά και σε διάρκεια, με πολλές «επιχειρήσεις» του Ισραήλ.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το τελικό κείμενο της έκθεσης, το οποίο εξασφάλισε την έγκριση του γενικού γραμματέα ΟΗΕ, είναι πολύ ηπιότερο από τα προσχέδια που ετοίμασε η εισηγήτρια Φραντσέσκα Αλμπανέζε. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι εκδηλώθηκαν παρεμβάσεις και από τον ίδιο τον Αντόνιο Γκουτέρες, οι οποίες απέδωσαν σε σημαντικό βαθμό. Ως εκ των παρεμβάσεων, η εισηγήτρια υποχρεώθηκε σε ουσιαστικό λήφτινγκ της έκθεσής της. Από τις διαγραφές που αναγκάστηκε να κάνει η εισηγήτρια, «επωφελήθηκαν» πολλές χώρες, καθώς απαλείφθηκαν εις βάρος τους αναφορές. Στις χώρες αυτές περιλαμβάνεται και η Κύπρος, καθώς όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το προσχέδιο περιλάμβανε αιχμηρή αναφορά για την αγορά «τεχνολογίας ισραηλινών συστημάτων αεράμυνας», κάτι που τελικά απαλείφθηκε.

Το επίκεντρο πάντως των αιμών της έκθεσης αφορά στις Ηνωμένες Πολιτείες, σε δυτικές χώρες και κυρίως στη Γερμανία, αλλά και στην Ε.Ε., με την υπόδειξη ότι η συνεχιζόμενη γενοκτονία στη Γάζα αποτελεί ένα συλλογικό έγκλημα, που συντηρείται από τη συνενοχή ισχυρών τρίτων κρατών, τα οποία έχουν επιτρέψει τις μακροχρόνιες και συστηματικές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου από το Ισραήλ. Στο πλαίσιο των συστάσεων, η έκθεση υπενθυμίζει προς όλα τα κράτη, τη νομική τους υποχρέωση να μην καθίστανται

συνένοχα στις παραβιάσεις του Ισραήλ και, αντιθέτως, να ενεργούν για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της σοβαρής παραβίασης του διεθνούς δικαίου, ιδίως της Σύμβασης για τη Γενοκτονία και των Συμβάσεων της Γενεύης.

Το προσχέδιο εντοπίζει τέσσερα βασικά στοιχεία στήριξης (διπλωματική, στρατιωτική, ανθρωπιστική και οικονομική), τα οποία όπως υποστηρίζει ήταν απαραίτητα για τη διατήρηση των παραβιάσεων του διεθνούς δικαίου από το Ισραήλ, στα παλαιστινιακά εδάφη. Και καταλήγει στη θέση ότι «χωρίς την άμεση συμμετοχή, βοήθεια και συνδρομή άλλων κρατών, η παρατεταμένη παράνομη ισραηλινή κατοχή των παλαιστινιακών εδαφών, που πλέον έχει κλιμακωθεί σε μια ολοκληρωμένη γενοκτονία, δεν θα μπορούσε να έχει διατηρηθεί». Την ίδια ώρα, η έκθεση αναφέρει ότι αρκετά κράτη αύξησαν τις εμπορικές τους σχέσεις με το Ισραήλ κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας, μεταξύ των οποίων ευρωπαϊκές χώρες όπως: η Γερμανία (+836 εκατομμύρια δολάρια), η Πολωνία (+237 εκατομμύρια δολάρια), η Ελλάδα (+186 εκατομμύρια δολάρια), η Ιταλία (+117 εκατομμύρια δολάρια), η Δανία (+99 εκατομμύρια δολάρια), η Γαλλία (+75 εκατομμύρια δολάρια) και η Σερβία (+56 εκατομμύρια δολάρια). Σε ό,τι αφορά στο Ισραήλ, οι εξαγωγές απέφεραν στη χώρα 474 δισεκατομμύρια δολάρια την περίοδο 2022–2024, κάτι που σύμφωνα με την έκθεση ενίσχυσε την οικονομία και κατ' επέκτα-

ση τα κρατικά ταμεία, αυξάνοντας τη δυνατότητα παραγωγής όπλων μέσω των εξαγωγών προϊόντων διπλής χρήσης.

Οι βρετανικές βάσεις

Η Κύπρος μπαίνει στο μικροσκόπιο της έκθεσης, λόγω της χρήσης των βρετανικών βάσεων, κάτι που χρεώνεται βεβαίως στο Ηνωμένο Βασίλειο. Όπως αναφέρει η έκθεση, η Βρετανία, έχει διευκολύνει μέσω των στρατιωτικών βάσεων στην Κύπρο, μια κρίσιμη γραμμή ανεφοδιασμού των ΗΠΑ προς το Τελ Αβίβ. Επί του προκειμένου, παραπέμπει σε υποσημειώσεις (footnotes) και σε δημοσιεύματα του ισραηλινού Τύπου που αναφέρονται στη χρήση των βρετανικών βάσεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες, για την αποστολή στρατιωτικού υλικού προς το Ισραήλ, εν μέσω της τέλεσης της γενοκτονίας. Παράλληλα, σύμφωνα με την έκθεση, με αφετηρία τις βρετανικές βάσεις στην Κύπρο, πραγματοποιήθηκαν 600 πτήσεις επιτήρησης πάνω από τη Γάζα κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας, ως αποτέλεσμα των οποίων το Ηνωμένο διοχέτευσε πληροφορίες προς την ισραηλινή κυβέρνηση.

Στο πλαίσιο αυτό, επίσης μέσω υποσημειώσεων (footnote), επισημαίνεται και τοποθέτηση του ΥΠΙΑΜ της Βρετανίας, το οποίο παραδέχεται τη διοχέτευση πληροφοριών προς το Ισραήλ, υποστηρίζοντας όμως ότι αφορούσαν αποκλειστικά στη «διδασκωνή ομήρων». Το ΥΠΙΑΜ της Βρετανίας, που απαντούσε σε ερώτηση Βρετανού βουλευτή, είχε

αναφέρει ότι δεν μπορεί να τοποθετηθεί λεπτομερώς επί ζητημάτων παροχής πληροφοριών, για λόγους που άπτονται της ασφάλειας των επιχειρήσεων. Η έκθεση πάντως αμφισβητεί τους ισχυρισμούς του Λονδίνου για τις βρετανικές βάσεις, σε σχέση με τους ομήρους, υποστηρίζοντας ότι οι αριθμοί και οι διάρκειες των πτήσεων, που συχνά συμπίπτουν με μεγάλες ισραηλινές επιχειρήσεις, υποδεικνύουν λεπτομερή γνώση και συνεργασία στην καταστροφή της Γάζας, η οποία υπερβαίνει τον σκοπό της «διάσωσης ομήρων».

Η αναφορά που «χάθηκε»

Όπως προαναφέραμε, το προσχέδιο της έκθεσης ανέφερε ότι η Κύπρος, όπως και πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, περιλαμβάνονμένων της Φινλανδίας και της Σλοβακίας, έχει «αγοράσει τεχνολογία ισραηλινών συστημάτων αεράμυνας». Η αιχμή αφορούσε στη στήριξη της αμυντικής βιομηχανίας του Ισραήλ και κατά συνέπεια της οικονομίας της χώρας, εν μέσω της τέλεσης του εγκλήματος της γενοκτονίας στη Γάζα. Και παρέπεμπε μέσω υποσημειώσεων (footnote), σε δημοσιεύματα για την αγορά από την κυπριακή κυβέρνηση του συστήματος αεράμυνας «Barak MX», το οποίο παρέχει κάλυψη 360 μοιρών και μπορεί να εξουδετερώσει αεροσκάφη, drones και πυραύλους. Η εν λόγω αναφορά του προσχεδίου, απαλείφθηκε από το τελικό κείμενο της έκθεσης, όπως και πολλές άλλες αναφορές που αφορούσαν μεγάλο αριθμό χωρών.

Ο ρόλος της Γερμανίας

Σύμφωνα με την έκθεση, η Γερμανία υπήρξε ο δεύτερος μεγαλύτερος εξαγωγέας όπλων προς το Ισραήλ κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας, με προμήθειες που κυμαίνονταν από φρεγάτες μέχρι τορπίλες. Όπως αναφέρεται, η ηγεσία της Γερμανίας δικαιολόγησε τη στήριξη αυτή επικαλούμενη τις μεταπολεμικές υποχρεώσεις της έναντι στο Ισραήλ, ως συνέπεια του Ολοκαυτώματος. «Πέρα από το γεγονός ότι ανέστειλε κάθε ηθική και νομική αξιολόγηση της ισραηλινής κατοχής, από τον Οκτώβριο του 2023 έως τον Ιούλιο του 2025, η Γερμανία εξέδωσε μεμονωμένες άδειες εξαγωγής συνολικής αξίας 489 εκατομμυρίων ευρώ – δηλαδή το 15% όλων των αδειών προς το Ισραήλ τα τελευταία 22 χρόνια», επιστημαίνεται στην έκθεση. Διευκρινίζει μάλιστα ότι το ποσό αυτό δεν περιλαμβάνει εξοπλισμούς που μεταφέρθηκαν στο πλαίσιο συλλογικών αδειών ή διακρατικών συμφωνιών. Αν και ο καγκελάριος Μερτς ανέστειλε προσωρινά τις μελλοντικές εγκρίσεις εξαγωγών τον Αύγουστο του 2025, εγκρίθηκαν εξαγωγές ύψους 2,46 εκατομμυρίων ευρώ έναν μήνα αργότερα, υπογραμμίζει η έκθεση.

Άλλο Ρωσία, άλλο Ισραήλ

Η έκθεση αναφέρεται και στο μετέωρο βήμα των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία συζητήσαν επανειλημμένα πρόταση της Κομισιόν για αναστολή ορισμένων εμπορικών διατάξεων της Συμφωνίας Σύνδεσης με το Ισραήλ, χωρίς ωστόσο να καταλήξουν σε συμφωνία. Παράλληλα, προβαίνει σε αντιπαράβολή της στάσης της Ε.Ε. επί του προκειμένου, σε σχέση με την περίπτωση της Ρωσίας. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «πέραν της αναστολής της εμπορικής συμφωνίας με το Ισραήλ, τα κράτη (σ.σ. της Ε.Ε.) οφείλουν επίσης να αναστείλουν κάθε εμπόριο με το Ισραήλ σε προϊόντα διπλής χρήσης, όπως ακριβώς έπραξε η Ε.Ε. με τη Ρωσία, μετά την εισβολή της στην Ουκρανία». Στην περίπτωση της Ε.Ε., αυτό το εμπόριο προϊόντων διπλής χρήσης, υπολογίζεται στο 38% του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών Ε.Ε.-Ισραήλ το 2024, ύψους 17,5 δισ. δολαρίων. Η έκθεση αναφέρεται και στο εσωτερικό έγγραφο της Ε.Ε. (2024), το οποίο διέρρευσε το καλοκαίρι του 2025 και αποκάλυπτε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν αποφασισμένη να διατηρήσει μια στάση «κανονικότητας» (business as usual), παρά τα σαφή στοιχεία για τις ισραηλινές παραβιάσεις των όρων της Συμφωνίας Σύνδεσης, εν μέσω παράνομης κατοχής και γενοκτονίας.

ΑΡΘΡΟ

Μαθήματα πολιτικής αγωγής

Του ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Στην εποχή μας, στην εποχή της ταχύτητας, της μαζικής πληροφορίας και της πληθώρας επιλογών επικρατεί δυστυχώς η ρηκότητα και ένας οριζόντιος αναλφαβητισμός. Πολιτικός αναλφαβητισμός, μιντιακός αναλφαβητισμός, χρηματοοικονομικός αναλφαβητισμός, αυτοί είναι οι πρώτοι τρεις που μου έρχονται στο μυαλό. Προφανώς υπάρχουν κι άλλοι. Μπορεί να καταφέραμε να αντιμετωπίσουμε τον γραμματικό αναλφαβητισμό, σε ένα βαθμό, αλλά μαζί με όλους τους πολλαπλούς αναλφαβητισμούς, προκύπτει και μια απόσταση από τις βασικές μας τις αρχές. Η έλλειψη σεβασμού,

για παράδειγμα, είναι διάχυτη. Όχι μόνο προς τρίτους, προς τους άλλους, αλλά ακόμα και προς τον ίδιο τον εαυτό μας. Το κοκτέιλ αυτό, δηλαδή η έλλειψη σεβασμού, οι αναλφαβητισμοί και η ρηκότητα, είναι κατά την άποψή μου η πηγή πολλών ζητημάτων που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Όχι μόνο στη νέα γενιά αλλά ευρύτερα στην κοινωνία.

Αυτά, και πολλά άλλα ακούστηκαν στην πρόσφατη συζήτηση που διοργάνωσαν το Γραφείο του Επιτρόπου του Πολίτη και ο οργανισμός Oxygen for Democracy, στην οποία συμμετείχα και εγώ. Είχα καιρό να ακούσω συμπυκνωμένα τόσο ενδιαφέρουσες και λογικές απόψεις

από μαθητές λυκείου. Πραγματικά τους χάρηκα. Και έφυγα και ενθαρρυνμένος. Το θέμα της συζήτησης ήταν η επαναφορά του μαθήματος της πολιτικής αγωγής στα σχολεία. Υπάρχουν πολλά ερωτηματικά για τον τρόπο που αφαιρέθηκε το μάθημα πριν μερικά χρόνια, αλλά δεν είναι αυτό το ζήτημα σήμερα. Για την αναγκαιότητα επαναφοράς του, δεν πιστεύω να υπάρχει λογικός άνθρωπος που να διαφωνεί. Σίγουρα υπάρχουν διαφωνίες και θα υπάρχουν και στο μέλλον, στη συζήτηση για το διά ταύτα της εφαρμογής του. Για το πώς θα γίνει το μάθημα, αν θα γίνει ως βιωματικό εργαστήριο ή ως μάθημα με την κλασική έννοια του όρου, αν θα

εξετάζεται ή όχι, ποιοι θα διδάσκουν το μάθημα και πολλά άλλα.

Για το μόνο που είμαι σίγουρος είναι πως στη θεωρία θα συμφωνήσουν όλοι. Τα προβλήματα θα ξεκινήσουν όταν περάσουμε στο επόμενο στάδιο, αυτό της εφαρμογής. Και όσο χιλιοεπιωμένο και αν είναι αυτό που λέγεται για την αντίσταση στην αλλαγή, εδώ βρίσκεται τέλεια εφαρμογή. Γιατί εκεί θα προστεθούν στη συζήτηση και τα συνδικαλιστικά ζητήματα. Και εκεί θα είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για να ανοίξει και η συσαστική συζήτηση για το ποιο σχολείο θέλουμε. Για το σχολείο που δεν θα κυνηγά την ύλη και τις εξετάσεις, που θα προωθεί την κριτική σκέψη, που θα δημιουργεί

γεί στους μαθητές, στους πολίτες του αύριο συνείδηση ευθύνης και σεβασμού. Και εκεί πρέπει να προστεθούν τα μαθήματα της πολιτικής αγωγής, της ηθικής, της στρατηγικής σκέψης, γιατί όχι και του σκακιού κ.ο.κ.

Οι σημερινοί μας έφηβοι, οι αυριανοί πολίτες, έχουν πολλά να δώσουν στον τόπο. Ας μη μηδενίζουμε, ας μη χαρακτηρίζουμε γενιές ως χαμένες. Ας προσπαθήσουμε να δούμε το ποτήρι μισογεμάτο. Σήμερα, με τις προκλήσεις που έχουμε, είναι τα αντανάκλαστικά μας που πρέπει να βελτιώσουμε για να τρέξουμε στη σωστή ταχύτητα. Αλλά χρειάζεται πρώτα να πάρουμε συλλογικές και σε βάθος χρόνου αποφάσεις

που να αφορούν το μέλλον του τόπου που προφανώς περνά μέσα από την παιδεία μας.

Σε ό,τι αφορά αυτό καθαυτό το μάθημα της πολιτικής αγωγής, είναι ευχάριστο που το υπουργείο Παιδείας αναγνωρίζει το κενό και δηλώνει έτοιμο να το καλύψει. Η δική μου πρόθεση είναι να στηρίξω αλλά σε περίπτωση αργοπορίας θα το προωθήσω με πρόταση νόμου. Δυστυχώς, ο πολιτικός αναλφαβητισμός που επικρατεί βγάζει μάτι. Και είμαστε και στο και πέντε. Εδώ θα είμαστε να τα λέμε.

Ο κ. Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεμάτων dmdemetriou.com

Ο Ερχιουρμαν υποσχέθηκε σοβαρότητα

Δύο Τ/κ δημοσιογράφοι και ένας ακαδημαϊκός μιλούν στην «Κ» για τα αποτελέσματα των τ/κ «εκλογών»

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ**

Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στα Κατεχόμενα την περασμένη Κυριακή 19 Οκτωβρίου έφερε τη μεγάλη ανατροπή, ο Τουφάν Ερχιουρμαν, πρόεδρος του κεντροαριστέρου Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος (CTP), αναδείχθηκε νέος ηγέτης των Τ/κ, με ποσοστό 62,76%, υπερικοντώντας του απερχόμενου Ερσίν Τατάρ, ο οποίος έλαβε ποσοστό 35,81%. Αν και είναι ακόμη νωρίς να εξαχθούν συμπεράσματα για το πώς αυτή η νίκη θα αλλάξει τη ρότα στις συνομιλίες και ποιο θα είναι το αποτύπωμά της στο Κυπριακό, και εν γένει στην τ/κ κοινότητα επιχειρούμε μία πρώτη ανάγνωση του εκλογικού αποτελέσματος, μιλώντας με την Τ/κ δημοσιογράφο, και υπεύθυνη των ψηφιακών εκδόσεων της «Kıbrıs Postası» Τσανάν Ονουρέρ, τον Τ/κ δημοσιογράφο και αρθρογράφο της «YENİDÜZEN» Τζενκ Μουτλούγιακαλί και τον Σερτάτς Σονάν, επίκουρο καθηγητής Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σπουδών.

Στο ερώτημά μας για το πώς εξηγούν τη μεγάλη διαφορά μεταξύ Ερσίν Τατάρ και Τουφάν Ερχιουρμαν σε σχέση με το Κυπριακό, η κα Ονουρέρ λέει πως η θεμελιώδης διαφορά μεταξύ του Ερχιουρμαν και του Τατάρ έγκειται αναμφίβολα στην προσέγγισή τους στο Κυπριακό. Πέρα όμως από αυτή την ιδεολογική διάκριση, εξηγεί πως και μια άλλη βασική διαφορά, η οποία έγινε εμφανής κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, είναι η έμφαση του Ερχιουρμαν στη διατήρηση του διαλόγου με την Κυπριακή Δημοκρατία και τη διεθνή κοινότητα. Τονίζει επίσης πως η νίκη του Ερχιουρμαν έγινε αντιληπτή από την κοινωνία ως μια ανάσα καθαρού αέρα μετά από πέντε χρόνια ασφυξίας υπό τις συνθήκες μη λύσης. «Καταλαβαίνουμε όλοι ότι ο Τουφάν Ερχιουρμαν δεν διαθέτει μαγικό ραβδί. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια των πέντε ετών της προεδρίας του Ερσίν Τατάρ, η ρητορική της εκθρόνισης και της αδυναμίας επίλυσης ζητημάτων δημιουργησε σημαντική εσωτερική ένταση εντός της κοινότητας. Είναι σαφές ότι η πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων επιθυμούσε να του δώσει μια ευκαιρία. Ωστόσο, ένας δύσκολος δρόμος είναι μπροστά του. Ο κόσμος τώρα περιμένει να τηρήσει τις προεκλογικές του υποσχέσεις».

Αν και είναι ακόμη νωρίς να εξαχθούν συμπεράσματα για το πώς αυτή η νίκη θα αλλάξει τη ρότα στις συνομιλίες και ποιο θα είναι το αποτύπωμά της στο Κυπριακό φαίνεται πως υπάρχει μία νέα δυναμική.

Ο κ. Μουτλούγιακαλί λέει πως η νίκη του Τουφάν Ερχιουρμαν αντανακλά μια ισχυρή θέληση για αλλαγή μεταξύ των Τουρκοκυπρίων. «Πέτυχε το υψηλότερο ποσοστό ψήφων των τελευταίων 25 ετών και κέρδισε σε κάθε περιφέρεια στο βόρειο τμήμα του νησιού. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένων των δημογραφικών αλλαγών στη βόρεια Κύπρο τις τελευταίες δεκαετίες. Ακόμα και σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση ψηφοφόρων τουρκικής καταγωγής, η πλειοψηφία επέλεξε τον Τουφάν Ερχιουρμαν. Η ενωτική του γλώσσα, η συμφιλωτική του προσέγγιση και η δέσμευσή του στην ισότητα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο σε αυτό το αποτέλεσμα», λέει ο κ. Μουτλούγιακαλί και σημειώνει πως η βασική διαφορά μεταξύ του Τουφάν Ερχιουρμαν και του Ερσίν Τατάρ έγκειται στη σοβαρότητα, τη συνέπεια, και την ικανότητα να παρουσιάσουν ένα συνεκτικό όραμα για το μέλλον της Κύπρου. Ο κ. Σονάν λέει πως ο Ερσίν Τατάρ έχασε επειδή δεν τήρησε όσα είχε υποσχεθεί σχετικά με το Κυπριακό. Επιπλέον, ιδιαίτερα στο περιουσιακό ζήτημα, τα πράγματα χειρότερεψαν ακόμη περισσότερο, τονίζει: «Θυμηθείτε τις συλλήψεις και τις συνεχιζόμενες δικαστικές υποθέσεις και στις δύο πλευρές... Επιπλέον, ο Τατάρ έδωσε την εντύπωση ότι είχε παραδώσει όλη την εξουσία στην Άγκυρα, περιθωριοποιώντας εντελώς την πολιτική βούληση της τ/κ κοινότητας. Η επιρροή σε γκάφες στάση του και οι αναρτήσεις του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά τη διάρκεια της πενταετούς θητείας του δεν τον βοήθησαν». Ο κ. Σονάν συμπληρώνει: «Από την άλλη πλευρά, ο Ερχιουρμαν διεξήγαγε μια άψογη προεκλογική εκστρατεία. Ήταν σκόπιμα χαμηλών τόνων, βασισμένη σε ένα απλό και ενωτικό μήνυμα, το οποίο υποσχόταν την έκφραση του “λόγου μας” (ή της “πολιτικής μας βούλησης”) και της “σοβαρότητας”. Καταλήγει λέγοντας πως «πάνω απ’ όλα, η νίκη του Ερχιουρμαν σηματοδοτεί μια ομαλοποίηση για την τ/κ κοινότητα. Ένας αξιοπρεπής και στη συνέντευξη που πιστεύει στο κράτος δικαίου αναλαμβάνει το τιμόνι για να χρησιμεύσει ως αντίβαρο στην κυβέρνηση συνασπισμού που αγνόησε παντελώς τους νόμους. Επιπλέον, σημαίνει ελπίδα για καλύτερες σχέσεις με τον Νότο και τη διεθνή κοινότητα και, φυσικά, την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων επανένωσης», λέει ο κ. Σονάν.

μενες δικαστικές υποθέσεις και στις δύο πλευρές... Επιπλέον, ο Τατάρ έδωσε την εντύπωση ότι είχε παραδώσει όλη την εξουσία στην Άγκυρα, περιθωριοποιώντας εντελώς την πολιτική βούληση της τ/κ κοινότητας. Η επιρροή σε γκάφες στάση του και οι αναρτήσεις του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατά τη διάρκεια της πενταετούς θητείας του δεν τον βοήθησαν». Ο κ. Σονάν συμπληρώνει: «Από την άλλη πλευρά, ο Ερχιουρμαν διεξήγαγε μια άψογη προεκλογική εκστρατεία. Ήταν σκόπιμα χαμηλών τόνων, βασισμένη σε ένα απλό και ενωτικό μήνυμα, το οποίο υποσχόταν την έκφραση του “λόγου μας” (ή της “πολιτικής μας βούλησης”) και της “σοβαρότητας”. Καταλήγει λέγοντας πως «πάνω απ’ όλα, η νίκη του Ερχιουρμαν σηματοδοτεί μια ομαλοποίηση για την τ/κ κοινότητα. Ένας αξιοπρεπής και στη συνέντευξη που πιστεύει στο κράτος δικαίου αναλαμβάνει το τιμόνι για να χρησιμεύσει ως αντίβαρο στην κυβέρνηση συνασπισμού που αγνόησε παντελώς τους νόμους. Επιπλέον, σημαίνει ελπίδα για καλύτερες σχέσεις με τον Νότο και τη διεθνή κοινότητα και, φυσικά, την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων επανένωσης», λέει ο κ. Σονάν.

Ανάκτηση υπερηφάνειας
Για το αν με το αποτέλεσμα της Κυριακής το εκλογικό σώμα έστειλε κάποιο μήνυμα στην Άγκυρα και τους τοπικούς πολιτικούς ηγέτες, ο κ. Μουτλούγιακαλί λέει πως ο Τουφάν Ερχιουρμαν δήλωσε ότι θα παρέμενε σε διάλογο με την Τουρκία και δεν είχε καμία πρόθεση να εμπλακεί σε αντιπαράθεση. «Ο Ερχιουρμαν», σημειώνει ο κ. Μουτλούγιακαλί, «προσέφερε ένα μοντέλο ηγεσίας που είναι πιο δυναμικό και αποφασιστικό. Μίλησε στους Τ/κ για την ανάκτηση της υπερηφάνειας, τόσο για τον εαυτό τους όσο και για την πατρίδα τους» και μας τονίζει πως έστειλε επίσης ένα ισχυρό μήνυμα στον Νίκο Χριστοδουλίδη: «Έπαισε το εκλογικό του σώμα ότι εάν υπάρχει γνήσια βούληση για μια διευθέτηση στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων θα αποκτήσουν πολύ μεγαλύτερη προβολή στη διεθνή σκηνή».

Με τη σειρά της η κα Ονουρέρ μάς λέει πως οι Τ/κ βίωσαν ένα βαθύ τραύμα κατά τη διάρκεια των προεδρικών εκλογών του 2020: «Η βασική αιτία αυτού του τραύματος ήταν η παρέμβαση

που έγινε υπέρ του Τατάρ κατά τη διάρκεια αυτών των εκλογών» και λέει πως τα αποτελέσματα των εκλογών του 2025 μπορούν να ερμηνευθούν ως μήνυμα προς την Άγκυρα: «Αν δεν παρεμβαίνετε, μπορούμε να ασκήσουμε τη δική μας βούληση», τονίζοντας παράλληλα πως θα ήταν ανακριβές να πούμε πως «Ο Ερντογάν έχασε» και σημειώνει: «Σε αυτές τις εκλογές, η Άγκυρα φαίνεται να απέφυγε να λάβει σαφή θέση».

Ο Ερτάτς Σονάν λέει πως το εκλογικό σώμα δεν θέλει έναν ηγέτη που θα ταραξεί τα νερά με

Θα ήταν ανακριβές να πούμε πως «Ο Ερντογάν έχασε» λέει η Τ/κ δημοσιογράφος Τσανέρ Ονουρέρ και σημειώνει: «Σε αυτές τις εκλογές, η Άγκυρα φαίνεται να απέφυγε να λάβει σαφή θέση».

την Άγκυρα. Ωστόσο, δεν θέλει ούτε κάποιον που φαίνεται να είναι μαριονέτα της Τουρκίας και ταυτόχρονα θέλουν μια λύση για το Κυπριακό και κάποιον που θα αγκαλιάσει όλα τα τμήματα της κοινωνίας, «ο Ερχιουρμαν είναι μια ενωτική προσωπικότητα που έκανε τα πάντα για να αποφύγει την πόλωση και νομίζω ότι αυτός είναι ένας από τους παράγοντες που αύξησαν τη δημοτικότητα του. Κατά την άποψή μου, το εκλογικό σώμα ψήφισε κάποιον πολύ καλά προετοιμασμένο για να είναι ο Τουρκοκύπριος ηγέτης που θα τους εκπροσωπεί στις υποθέσεις τους με τη διεθνή κοινότητα, την ελληνοκυπριακή πλευρά και την Τουρκία».

Έλλειψη ουσίας
Είναι η νίκη του Ερχιουρμαν ένα νέο σημείο εκκίνησης για την πρόοδο στο Κυπριακό ή είναι πολύ νωρίς για να εξαχθούν συμπεράσματα; Η Τσανέρ Ονουρέρ λέει πως η νίκη Ερχιουρμαν θα μπορούσε πράγματι να σηματοδοτήσει ένα νέο σημείο εκκίνησης για την πρόοδο στην ειρηνευτική διαδικασία στην Κύπρο. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής του εκστρατείας, είχε εκφράσει την πρόθεσή του να συναντιέται

συχνά με τον Νίκο Χριστοδουλίδη... «Αν αυτές οι συναντήσεις θα εξελιχθούν σε μια επίσημη διαδικασία διαπραγματεύσεων εξαρτάται από το πώς θα εξελιχθεί η δυναμική με την πάροδο του χρόνου, επομένως θα ήταν πρόωρο να εξαχθούν συμπεράσματα σε αυτό το στάδιο» και τονίζει: «Όμως βάσει των δηλώσεών του, είναι προφανές ότι δεν θα είναι η πλευρά που θα αποφεύγει τις διαπραγματεύσεις». Η κα Ονουρέρ αναφέρει επίσης πως κατά τη διάρκεια της εκστρατείας, το Κυπριακό και τα πιθανά μοντέλα λύσης δεν συζητήθηκαν επαρκώς στον δημόσιο διάλογο και επομένως, θα ήταν παραπλανητικό να ερμηνευτούν τα αποτελέσματα των εκλογών ως άμεση αντανάκλαση της αξιολόγησης του κοινού για το Κυπριακό, σημειώνοντας: «Ωστόσο, είναι αναμφισβήτητο ότι οι καθημερινές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Τουρκοκύπριοι έχουν τις ρίζες τους στην κατάσταση της μη λύσης. Το εκλογικό σώμα έχει πλέον εκφράσει ξεκάθαρα την προσδοκία του για λύση».

Ο κ. Μουτλούγιακαλί λέει πως το αφήγημα του Ερσίν Τατάρ για τα «δύο ξεχωριστά κράτη» χαρακτηρίστηκε από ασάφεια και έλλειψη ουσίας. Το μόνο σαφές μήνυμά του φαινόταν να είναι: «Η Τουρκία με υποστηρίζει», σημειώνει και τονίζει πως κατά τη διάρκεια της πενταετούς θητείας του, δεν διεξήχθη ούτε μία επίσημη διαπραγμάτευση για το Κυπριακό, «η πρώτη φορά που συνέβη αυτό υπό Τουρκοκύπριο ηγέτη». Ο Ερτάτς Σονάν από την πλευρά του λέει πως είναι ακόμη πολύ νωρίς για να πούμε ότι πρόκειται να ξεκινήσει μια νέα φάση και σημειώνει πως το κυπριακό πρόβλημα δεν ήταν ο κύριος πυλώνας της εκλογικής συζήτησης. Ο Ερχιουρμαν δεν υποσχέθηκε λύση του κυπριακού προβλήματος, αλλά μάλλον «σοβαρότητα» και «αξιοπρέπεια», τονίζει.

Κλείνοντας τη συζήτησή μας η κα Ονουρέρ λέει: «Το πρωί της 20ης Οκτωβρίου, σχεδόν όλοι στη Βόρεια Κύπρο χαμογελούσαν. Αυτό το χαμόγελο δεν αντανάκλασε απλώς την επιτυχία του Τουφάν Ερχιουρμαν, αλλά συμβόλιζε επίσης την ανανεωμένη επιθυμία των Τουρκοκυπρίων να αυτοκυβερνηθούν».

 Διαβάστε ολόκληρο το ρεπορτάζ στο www.kathimerini.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ

Πώς ο Ερχιουρμαν ξαναβάζει το Κυπριακό στη μεγάλη εικόνα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Την περασμένη Κυριακή ο Τουφάν Ερχιουρμαν σημείωσε μια συντριπτική νίκη απέναντι στον Ερσίν Τατάρ. Το ποσοστό, της τάξης του σχεδόν 64%, αλλά και η επικράτηση σε επαρχίες όπως η Λεύκα και το Τρίκωμο, με μεγαλύτερο αποτύπωμα εποικών ψηφοφόρων, δεν αποτελούν ωστόσο έκπληξη στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ του Κυπριακού. Η νίκη του θεωρείτο δεδομένη για πολλούς που έβλεπαν στην ανάδειξη ενός προοδευτικού και όχι απορριπτικού ως προς την ομοσπονδιακή λύση του Κυπριακού Τουρκοκύπριου ηγέτη, τόσο έξοδο στο αδιέξοδο του Κυπριακού εδώ και σχεδόν μια δεκαετία όσο και αποθέματα αντίστασης της τουρκοκυπριακής κοινότητας στη μετασχηματική επιρροή του ΑΚΡ, και του Ερντογάν, στο οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό συγκείμενο των Κατεχομένων. Δεν χωρεί αμφιβολία πως ο Ερχιουρμαν θα κινηθεί τελείως διαφορετικά από τον προκατόχου τόσο σε σχέση με την προοπτική επανεκκίνησης των συνομιλιών

του Κυπριακού όσο και στη σχέση Άγκυρας-Τουρκοκυπρίων. Με τον ελέφαντα στο δωμάτιο, ωστόσο, να είναι η ερώτηση με δύο σημαντικές προεκβολές: Αρκεί αυτό για να λυθεί το Κυπριακό αλλά και για να αλλάξει άρδην η προβολή της Τουρκίας στην τ/κ κοινότητα;

Αλλαγή παραδείγματος

Αυτό που δείχνει να αλλάζει ως παράδειγμα είναι πως από τη μέση έφυγε ο Τουρκοκύπριος ηγέτης που εδώ και μια πενταετία υποστήριζε σθεναρά τη «λύση δύο κρατών» στη βάση της «κυριαρχικής ισότητας». Η «εκλογή» Τατάρ—διά της επιβολής—το 2020 οδήγησε από το ναυάγιο του Κραν Μοντανά στη μεγαλύτερη περίοδο στασιμότητας στο Κυπριακό των τελευταίων ετών. Αυτό που συνομιλίες της «Κ» διαβλέπουν είναι πως αυτό θα αλλάξει δεδομένους της αναμόχλευσης, με τον Τατάρ στο κέντρο, των τελευταίων μηνών του Κυπριακού με τις εκτιμήσεις να κάνουν λόγο για εξελίξεις στο Κυπριακό, ιδίως, το δεύτερο εξάμηνο του 2026. Στο πρώτο του σινιάλο πάντως ο Πρόεδρος της

Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, συνεχάρη τον Τουφάν Ερχιουρμαν με ξεκάθαρο μήνυμα υπέρ της επανόδου στις συνομιλίες, ενώ και στη συνέντευξη που παραχώρησε στο δίκτυο Euronews αναφέρθηκε, ονομαστικά, στη μορφή λύσης της διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας.

Το σινιάλο Ερχιουρμαν

Σε σινιάλα όμως προχώρησε και ο Τουφάν Ερχιουρμαν αμέσως μετά τη νίκη του, χωρίς να περνά απαρατήρητο το γεγονός πως σε σχέση με την Άγκυρα και τη σχέση Τουρκίας-Κατεχομένων κινήθηκε, όπως και στον προεκλογικό του, προσεκτικά. Ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης αναφέρθηκε στη διάσταση της διαβούλευσης με την Τουρκία για τα σημαντικά θέματα της κοινότητας, αλλά και σε σχέση με την εξωτερική πολιτική. Πηγές με γνώση των θεμάτων της τουρκοκυπριακής κοινότητας αναφέρουν στην «Κ» πως σημασία αποκτά η «επίσημη επίσκεψη» του Τουρκοκύπριου ηγέτη στην Άγκυρα όπου σε αυτό το πρώτο «κρας-τεστ» θα διαφανεί το είδος της υπό ανά-

πτυξη σχέσης, οι πραγματικές πιεστικές εξάρτησης ή αντίστασης της τουρκοκυπριακής κοινότητας αλλά και οι επιμέρους τακτισμοί δεδομένων και της κομματικής προέλευσης του Τουφάν Ερχιουρμαν. Στα Κατεχόμενα, εξάλλου, δεν περνάει απαρατήρητη η θυελλώδης σχέση του Μεχμέτ Αλί Ταλάτ, την περίοδο 2005-2010, με τις τουρκικές πολιτικές ελίτ με τη διαφορά βέβαια πως έκτοτε τόσο το Κυπριακό όσο και οι δυνητικές—σε Τουρκία και Κατεχόμενα—έχουν διαφοροποιηθεί άρδην. Αυτό που σε κάθε περίπτωση καταγράφεται ωστόσο ως δυναμικό πεδίο είναι το αν η σχέση Ερχιουρμαν-Άγκυρας θα καταστεί εξαρτητική, ανταγωνιστική ή τακτικής φύσης σε σχέση, πάντα, με τις εξελίξεις στο Κυπριακό δεδομένου πως:

- **Υπάρχει** διακρουγμένη θέση τα τελευταία χρόνια της Τουρκίας από την τρέχουσα πολιτική ηγεσία (Ερντογάν, Φιντάν, κ.ά.) για αλλαγή μοντέλου λύσης στο Κυπριακό.
- **Τόσο** με τον Τατάρ όσο και διαχρονικά μετά το 2004 και την απόρριψη του σχεδίου Ανάν δεν

έχει υπάρξει έκβαση για τη λεγόμενη ΤΑΒΚ, με το παράνομο μόρφωμα να παραμένει μη αναγνωρισμένο και χωρίς σημαντικές αναβαθμίσεις διεθνώς και

- **Διανύεται** μια χρονική περίοδος που οι ευρωτουρκικές σχέσεις όπως και η σχέση Δύσης-Τουρκίας διέρχονται διαδικασιών επαναπροσέγγισης, με την Τουρκία να αξιώνει, ρεαλιστικά, σημαντικά οφέλη σε όλα τα ανοικτά της μέτωπα (εξοπλιστικά, σχέση με Ε.Ε. ως προς την τελωνειακή ένωση και το καθεστώς βίζας, άρση της περιόδου ψυχρών σχέσεων με ΗΠΑ για σειρά ζητημάτων).

Ξέρει το παιχνίδι

Παρά τις απόλυτες υπερβολές της ελληνοκυπριακής δημόσιας σφαίρας με αφορμή τη νίκη Ερχιουρμαν, όπου η μια πλευρά πανηγυρίζει λες και το Κυπριακό θα λυθεί τις επόμενες εβδομάδες και η άλλη πλευρά δεν κατανοούσε τη διαφοροποίηση του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη από τον προκατόχου, αυτό που πλέον σταθμίζεται ως ιδιαίτερα σημαντικό είναι πως ο Τουφάν Ερχιουρμαν ξέρει καλά το παιχνίδι του Κυπριακού.

Γνωρίζει πώς να κινηθεί τακτικά, έχει κόκκινες γραμμές και μπορεί να εντάξει και τον παράγοντα του χρόνου στην εξίσωση, που τα τελευταία χρόνια δουλτεύει, παραδοσιακά, σε βάρος της ελληνοκυπριακής πλευράς. Υπό αυτό το πρίσμα η εκτίμηση μεταξύ εμπειρών παρατηρητών του Κυπριακού είναι πως ο νέος ηγέτης θα μεταφέρει βάρος στην ελληνοκυπριακή ηγεσία, θα τεστάρει τις προθέσεις της και θα διαχειριστεί καλύτερα, διεθνώς και έναντι τρίτων, το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών σε περίπτωση που το Κυπριακό δεν εισέλθει σε φάση κορύφωσης ή εισέλθει χωρίς να υπάρξει στρατηγική συμφωνία για το περιεχόμενο της λύσης. Μένει, ωστόσο, και αυτό θα το δείξει η συνέχεια, στην πράξη να φανεί αν και ο ίδιος θα μπορέσει να διαχειριστεί την Άγκυρα και δη ως προς την πραγματική εικόνα της διαπραγματεύσεως—Τουρκία με Ελληνοκύπριους ή πραγματικός διάλογος δύο κοινοτήτων με τις εγγυήτριες δυνατότητες να ασχολούνται μόνο με τα άμεσου ενδιαφέροντός τους θέματα (Ασφάλεια-Εγγυήσεις).

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ****Ανδρέας Μαυρογιάννης**, τέως διαπραγματευτής ε/κ πλευράς στο Κυπριακό

Η Τουρκία ευνοεί κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό

Χωρίς να αποσύρει άμεσα και επίσημα τη θέση περί δύο κρατών

Το ισχυρότερο μήνυμά του Έρχιουρμαν ήταν ο τρόπος με τον οποίο πήγε να ψηφίσει με τη σύζυγό του ως ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό ζευγάρι.

“

Η Τουρκία δεν εμπόδισε τη δημιουργία του χώρου που επέτρεψε να εκλεγεί ο κ. Έρχιουρμαν. Ανοίγει μια χαραμάδα στο Κυπριακό και πρέπει να την αξιοποιήσουμε.

“

Ένας από τους όρους που θέτει ο κ. Έρχιουρμαν είναι εξόχως προβληματικός. Δεν μπορείς να συμφωνείς ελκυστικούς όρους διαζυγίου για να συνάψεις γάμο, γιατί πολλαπλασιάζεις έτσι φυγόκεντρες ροπές σε βάρος της ενοποιητικής δυναμικής.

«**Ανοίγει** μια χαραμάδα στο Κυπριακό και πρέπει να την αξιοποιήσουμε», δηλώνει στην «Κ» ο κ. Ανδρέας Μαυρογιάννης στον απόηχο της ανάδειξης του κ. Τουφάν Έρχιουρμαν ως νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη στα κατεχόμενα. Αναφέρει ότι η Τουρκία δεν εμπόδισε τη δημιουργία του χώρου που επέτρεψε να εκλεγεί ο κ. Έρχιουρμαν και αυτό σημαίνει πως ευνοεί κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό, χωρίς ωστόσο να αποσύρει άμεσα και επίσημα τη θέση περί δύο κρατών. Ο κ. Μαυρογιάννης αναμένει σε πρώτο στάδιο διαφοροποίηση στη στάση της άλλης πλευράς από το προαπαιτούμενο των δύο κρατών ή την κυριαρχική ισότητα για σύγκλιση ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Αναφορικά με τη στάση που πρέπει να τηρήσει η δική μας πλευρά, ο κ. Μαυρογιάννης επισημαίνει ότι στην επόμενη άτυπη διάσκεψη ο κ. Χριστοδουλίδης οφείλει με συνέπεια να επιβεβαιώσει ότι επιθυμεί να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά.

—**Πώς είδατε την ανάδειξη Έρχιουρμαν ως νέου Τ/κ ηγέτη στα κατεχόμενα;**

—Είναι σίγουρα μια θετική εξέλιξη. Τον γνωρίζω αρκετά χρόνια και έχω πολύ καλή άποψη. Ως άνθρωπος είναι κοσμικός και πιστεύει στην ιδιαίτερη ταυτότητα των Τουρκοκυπρίων, η οποία ενσωματώνει φυσιολογικά την τουρκική εθνοτική καταγωγή τους. Το ισχυρότερο μήνυμά του Έρχιουρμαν ήταν ο τρόπος με τον οποίο πήγε να ψηφίσει με τη σύζυγό του ως ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό ζευγάρι. Ως πολιτικός είναι μετριοπαθής, πιστεύει στην επανένωση του τόπου και θεωρώ ότι μπορούμε να διαπραγματευτούμε έντιμα μαζί του. Να μην εκλάβουμε ωστόσο πως θα είναι εύκολος συνομιλητής. Ούτε με τον κ. Ακιντζί ήταν εύκολο. Φυσιολογικά υπερασπιζόταν με πάθος τα συμφέροντά της κοινότητάς του, αλλά μοιραζόμασταν το όραμα για λύση και επανένωση του τόπου και των ανθρώπων του, τον διέκρινε ρεαλισμός και αποφασιστικότητα. Είναι ένας στιβαρός και έντιμος πολιτικός και πολύ αξιόλογος άνθρωπος. Διακρίνω τέτοια ποιοτικά χαρακτηριστικά και στον κ. Έρχιουρμαν, βεβαίως και τα δικά του προσωπικά γνωρίσματα.

—**Τι σημαίνει για το Κυπριακό αυτή η εξέλιξη;**

—Επιβεβαιώνει πως το όραμα των Τουρκοκυπρίων δεν είναι παρά η ενσωμάτωση σε μια σύγχρονη ευρωπαϊκή Κύπρο και μόνο ως σχέδιο β αντιμετωπίζουν όλα τα άλλα. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι η Τουρκία δεν εμπόδισε τη δημιουργία του χώρου που επέτρεψε να εκλεγεί ο κ. Έρχιουρμαν. Αυτό σημαίνει πως ευνοεί κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό. Ανοίγει μια χαραμάδα και οφείλουμε να την αξιοποιήσουμε. —**Αυτό τι μπορεί να σημαίνει για τη θέση της Τουρκίας για λύση δύο κρατών;**

—Πιστεύω πραγματικά ότι ο διορισμός του κ. Φιντάν στο υπουργείο Εξωτερικών έφερε μια μεγάλη στροφή στην τουρκική εξωτερική πολιτική, με τις ευλογίες βεβαίως του προέδρου Ερντο-

γάν. Η Τουρκία δεν επιθυμεί να χρεώνεται άσκοπα την παντελή έλλειψη κινητικότητας στο Κυπριακό. Να θυμίσω ότι ήταν ο διορισμός Φιντάν που επέτρεψε την αποστολή της κας Ολγκίν, τον επαναδιορισμό της κ.λπ. Και αυτή την περίοδο γίνονται κάποιοι τακτικοί χειρισμοί από πλευράς Τουρκίας σε όλα τα επίπεδα, ευρωτουρκικά, ελληνοτουρκικά, Ανατολικά Μεσόγειος κ.λπ. σε μια προσπάθεια εξωραϊσμού της πολιτικής της, αποβλέποντας σε μεγιστοποίηση των θετικών της πτυχών. Έτσι ευνοεί και κάποια κινητικότητα στο Κυπριακό, χωρίς να αποσύρει άμεσα και επίσημα τη θέση περί δύο κρατών. Περισσότερο από ποτέ όμως η θέση αυτή αναδεικνύεται ως θέση τακτικής. Η

Τουρκία είναι κατοχική δύναμη και είναι ισχυρότερη παρά ποτέ. Δεν είναι γι' αυτήν το τέλος του κόσμου να αποστασιοποιηθεί κάπως από τα δύο κράτη. Η Τουρκία στο Κυπριακό έχει επιλογές και μεγάλα περιθώρια. Μπορεί να ζησει και με λύση, και χωρίς λύση. Μπορεί να ζησει και με την ενσωμάτωση των κατεχομένων, και με τη ΔΔΟ και μπορεί να ζησει με τα δύο κράτη.

—**Πώς μπορεί να υπάρξει επιστροφή στις διαπραγματεύσεις εντός συμφωνημένου πλαισίου, χωρίς η Τουρκία να αλλάξει τη θέση της;**

—Εκείνο που αναμένω σε πρώτο στάδιο είναι διαφοροποίηση από το προαπαιτούμενο των δύο κρατών ή την κυριαρχική ισότητα για σύγκλιση ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Δεν αναμένω

θεαματική απόσυρση της θέσης, αλλά αναδίπλωση για συνέχιση της διαδικασίας με βάση το κεκτημένο της.

—**Προϋποθέσεις για επιστροφή στις διαπραγματεύσεις θέτει και ο κ. Έρχιουρμαν.**

—Γνωρίζουμε λίγο πολύ αυτά που έχει αναφέρει ο κ. Έρχιουρμαν ως τους δικούς του όρους, ήτοι συνέχιση από εκεί που μείναμε, ότι η πολιτική ισότητα δεν την εκ περιτροπής προεδρία δεν είναι προς διαπραγμάτευση, η διαδικασία να μην είναι ανοικτού τέλους και ότι σε περίπτωση αποτυχίας που θα οφείλεται στην ε/κ πλευρά, τότε θα υπάρχει συγκεκριμένο αντάλλαγμα για την τ/κ πλευρά που μπορεί να σημαίνει άρση της λεγόμενης απομόνωσης ή και αναγνώριση. Αυτό εί-

να βεβαίως εξόχως προβληματικό, πέρα από κάθε λογική και δεν θα γίνει αποδεκτό. Δεν μπορείς να συμφωνείς ελκυστικούς όρους διαζυγίου για να συνάψεις γάμο, γιατί πολλαπλασιάζεις έτσι φυγόκεντρες ροπές σε βάρος της ενοποιητικής δυναμικής. Είναι επίσης κίβδηλο, γιατί θεωρεί ως δεδομένη την αποκλειστική ευθύνη των Ε/κ για τη μη λύση και αναγνώριζε μια αδόκητη ηθική ανωτερότητα στην τουρκική πλευρά. Τίποτα φυσικά δεν εμποδίζει καθένα από τα μέρη να πει την αντίληψή του για τη διαδικασία, ότι για παράδειγμα αν αποτύχει και αυτή η προσπάθεια και θεωρεί ότι δεν έχει ευθύνη για το ναυάγιο, δεν πρόκειται να επανέλθει. Δεν μπορεί όμως να απαιτεί από τον άλλο να το συνυπογράψει και να το νομιμοποιήσει και δη εκ προοιμίου. Φρονώ πως η πολιτική βούληση και η καλή πίστη είναι επαρκείς συνιστάμενες.

—**Έχει λόγους τώρα η Τουρκία να δώσει κάποια ώθηση στο Κυπριακό;**

—Βεβαίως. Η Τουρκία επιδιώκει να συμμετάσχει στο περίφημο πρόγραμμα SAFE της Ε.Ε., στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ασφάλειας και Αμυνας, όπου προβλέπονται πολύ μεγάλες χρηματοδοτήσεις. Πρέπει να έχουμε συναισθησθεί ότι η συμμετοχή της Τουρκίας περίπου εξυπακούεται, διότι οι περισσότερες εταιρείες που ασκούνται με αυτά τα ζητήματα έχουν διασυνδέσεις και στην Τουρκία και στην Ε.Ε. και είναι πολύ δύσκολο να αποκλειστεί η Τουρκία εντελώς. Νοείται βεβαίως πως Ελλάδα και Κύπρος θα θέσουν όρους, πιο πολύ θα τους έβλεπα στη λογική της προσέγγισης «more for more» της Ε.Ε., δηλαδή κάνεις περισσότερα, παίρνεις περισσότερα, παρά στην παρεμπόδιση και τον αποκλεισμό με την άσκηση βέτο. Η Τουρκία ενδιαφέρεται επίσης για τον εκσυγχρονισμό της τελωνειακής της ένωσης με την Ε.Ε., για τη φιλελευθεροποίηση/κατάργηση θεωρήσεων και ενδιαφέρεται να επανέλθει ακόμα και η ενταξιακή της πορεία σε τροχιά, παρά το γεγονός ότι δεν έχει άμεσες προοπτικές. Είναι και οι παγκόσμιες ανακατατάξεις σε όλους σχεδόν τους τομείς και η Τουρκία νιώθει περισσότερο από άλλες περιόδους την ανάγκη να επανενταχθεί σε ένα δυτικόστροφο σύστημα.

—**Η πρόταση του κ. Μπισσοτάκη για διάσκεψη χωρών της Ανατολικής Μεσογείου εντάσσεται σε αυτό το πλαίσιο;**

—Σίγουρα, η πρόταση Μπισσοτάκη είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί έρχεται να δώσει μια νέα ώθηση στην επίλυση των περιφερειακών προβλημάτων και ιδιαίτερα στις θαλάσσιες οριοθετήσεις ανάμεσα σε Ελλάδα, Τουρκία, Κύπρο, Αίγυπτο και Λιβύη. Δεν είναι καινούργια ιδέα, όμως τώρα μπορεί να υπάρχουν καλύτερες πιθανότητες, γιατί, όπως φαίνεται, αυτή η πρόταση δεν ήρθε τυχαία, έγινε και με προτροπή των ΗΠΑ. Το μεγάλο ζητούμενο εδώ είναι κατά πόσο η Τουρκία θα δεχθεί να μπει σε αυτή τη λογική, λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία και ότι θα επιμένει για συμμετοχή του ψευδοκράτους.

“

Ο διορισμός του κ. Φιντάν στο υπουργείο Εξωτερικών έφερε μια μεγάλη στροφή στην τουρκική εξωτερική πολιτική, με τις ευλογίες βεβαίως του προέδρου Ερντογάν.

“

Πρέπει να έχουμε αίσθηση ότι η συμμετοχή της Τουρκίας στο SAFE περίπου εξυπακούεται, διότι οι περισσότερες εταιρείες που ασχολούνται με αυτά τα ζητήματα έχουν διασυνδέσεις και στην Τουρκία και στην Ε.Ε. .

Δεν έχουμε πείσει ότι «we mean business»

—**Αν όντως δοθεί ώθηση στο Κυπριακό, ποια πρέπει να είναι η στάση της δικής μας πλευράς;**

—Αντιλαμβάνομαι ότι γύρω στις 3 με 11 Νοεμβρίου, θα βρίσκεται στην Κύπρο η κα Ολγκίν για να προετοιμάσει την άτυπη πενταμερή συνάντηση που ο γ.γ. πρότεινε να γίνει πριν από το τέλος του χρόνου. Είναι σημαντικό που ο κ. Γκουτέρες τόνισε την ανάγκη να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά. Στη συνάντηση αυτή, η πλευρά μας οφείλει με συνέπεια να επιβεβαιώσει ότι επιθυμεί να συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά σε όλα τα ουσιαστικά σημεία όπως διαμορφώθηκαν με το πλαίσιο Γκουτέρες, με τις συγκλίσεις που επιτεύχθηκαν και με τις θέσεις που η πλευ-

ρά μας υπέβαλε εγγράφως στις 5 και στις 6 Ιουλίου του 2017. Δεν πρέπει να ξανανοήσουμε τα ζητήματα από την αρχή, αλλά να επιμένουμε να αντιμετωπιστούν οι εκκρεμότητες που υπήρχαν στα θέματα εγγυήσεων, ασφάλειας και στρατευμάτων, που ήταν ο λόγος που δεν ευοδώθηκαν οι προσπάθειες στο Κραν Μοντανά. Έτσι θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε στρατηγική συμφωνία όπως επεδίωκε ο κ. Γκουτέρες. Τα άλλα ζητήματα είχαν λίγο πολύ πάρει τον δρόμο τους και οι λεπτομέρειές τους είναι για παρακάτω. Η στρατηγική συμφωνία δεν είναι η λύση μα καθιστά την πορεία μη αναστρέψιμη. Υπάρχουν βέβαια εκκρεμότητες στο περιουσιακό, όμως η φιλοσοφία είναι εκεί. Στο εδαφικό λίγο πολύ

ξέρουμε πού θα καταλήξουμε. Το θέμα της διακυβέρνησης είναι περίπου λυμένο με βάση το σημείο που φτάσαμε στο Κραν Μοντανά και τη συναντίληψη Αναστασιάδ-Ακιντζί στο Βερολίνο το 2019. —**Ο κ. Χριστοδουλίδης πάντως δηλώνει έτοιμος για επανέναρξη των συνομιλιών από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά.**

—Η αλήθεια είναι ότι η δική μας ηγεσία δεν έχει καταφέρει μέχρι τώρα να πείσει ούτε για την πολιτική της βούληση, ούτε για την αξιοπιστία και τη σοβαρότητά της στα θέματα ουσίας. Δεν θεωρείται ότι «we mean business». Πιο πολύ είναι δάκτυλο η αίσθηση και στον ΟΗΕ και ευρύτερα ότι εννοούμε διαδικαστικά και όχι ουσιαστικά το να «συνεχίσουμε από εκεί που μείναμε».

—**Ο κ. Έρχιουρμαν δέχεται επανέναρξη των διαπραγματεύσεων από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντανά;**

—Θα πρέπει να το επιβεβαιώσω. Είναι καιρός επίσης όλοι μας να παύσουμε να μετατρέπουμε το σημείο εκκίνησης σε σημείο τριβής. Ξέρουμε όλοι μας πολύ καλά πού φτάσαμε.

—**Λέει ότι θα είναι σε συνεννόηση με την Τουρκία και για το Κυπριακό. Άρα δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς την έγκριση της Άγκυρας.**

—Δεν νομίζω ότι ο κ. Έρχιουρμαν θα φτάσει ποτέ σε ρήξη με την Τουρκία. Θα έχει αγαστή συνεργασία, πάντα μεγιστοποιώντας και αξιοποιώντας τον χώρο που θα του αφήνει η Άγκυρα. —**Άρα αναμένουμε πλέον τι θα πει η Άγκυρα.**

—Αναμένουμε να δεχθεί να προσέλθει στη διαπραγμάτευση δίχως προαπαιτούμενα, αιρέσεις και γραμμάτια.

—**Υπάρχει κίνδυνος για την πλευρά μας να δεχθεί πιέσεις; Να μας πουν ότι η άλλη πλευρά έκανε ένα βήμα, τώρα είναι η σειρά σας; Διότι είδαμε ξανά το έργο η Τουρκία να γίνεται δήθεν διαλλακτική και να μας φέρνει σε δύσκολη θέση.**

—Αν, όπως αναμένεται, ο κ. Έρχιουρμαν δείξει διάθεση για ένα νέο κύκλο διαπραγματεύσεων, θα εκληφθεί πως εναπόκειται στην πλευρά μας να είναι πιστική. Πιστεύω πως η σταθερή προσήλωσή μας στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και σε όλο το κεκτημένο της διαδικασίας είναι ο τρόπος να πορευθούμε αλώβητα και αξιόπιστα.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Επτά μήνες πριν από τη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών και ενώ τα περισσότερα κόμματα βρίσκονται στη διαδικασία συμπλήρωσης των ψηφοδελτίων –πλην του ΔΗΣΥ που το έχει επικυρώσει με κάποιες εκκρεμότητες– υπάρχουν πρόσωπα, τα περισσότερα εν δυνάμει υποψήφιοι, που συζητήθηκαν έντονα πριν ακόμη κατέβουν στον στίβο της εκλογικής διαδικασίας. Η φθίνουσα πορεία και η πτώση που παρατηρείται στα ποσοστά των κομμάτων, βάσει και των δημοσκοπήσεων, οδηγούν τις ηγεσίες στην προσπάθεια ένταξης στα ψηφοδέλτια τους προσωπικτήτων που είναι δημοφιλείς κυρίως λόγω του μέχρι σήμερα έργου τους αλλά και της έντονης προσωπικότητάς τους, που κάποιες φορές τους φέρνει αντιμέτωπους ακόμη και με την ηγεσία του κόμματος που εκπροσωπούν.

Η βουλευτήρια Ειρήνη Χαραλαμπίδου, η οποία είχε εκλεγεί με τις Νέες Δυνάμεις, που μετεξελιχθηκαν σε Κοινωνική Συμμαχία, δεν μπορεί βάσει προνοιών του καταστατικού να είναι εκ νέου υποψήφια με το ΑΚΕΛ, αν και πιθανώς ορισμένα ηγετικά στελέχη να μην την ήθελαν ούτως ή άλλως, μιας και η σχέση των δύο βάδιζε εδώ και καιρό σε τεντωμένο σχοινί. Γνωρίζοντας τα δεδομένα, ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ άδραξε την ευκαιρία και εδώ και μερικούς μήνες πολιορκεί την Ειρήνη Χαραλαμπίδου ώστε να είναι υποψήφια του κόμματος στην επαρχία Λευκωσίας.

Την κα Χαραλαμπίδου διεκδικεί και το ΑΛΜΑ, με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη να επαναλαμβάνει από την πρώτη μέρα πως αποτελεί «μεγάλο κεφάλαιο» και πως θα ήταν πολύ ευτυχής αν συμπορευόταν μαζί του. Βέβαια, ο πρώην συνεργάτης του Οδυσσέα Μιχαηλίδη και προσφάτως αποσχισμένος από το ΑΛΜΑ, Ανδρέας Χασαπόπουλος, ανέφερε ότι υπάρχει ήδη συμφωνία να κατέβει η κα Χαραλαμπίδου υποψήφια με το νεοσύστατο κόμμα, προκαλώντας την έντονη αντίδραση της τελευταίας, η οποία έγραψε σε ανάρτησή της πως την αφήνουν παντελώς αδιάφορη όσα διαρρέουν στον Τύπο και ότι πρώτα θα πρέπει να αποφασίσει αν θα κατέλθει στις εκλογές και μετά με ποιον συνδυασμό.

Πάντως, η νυν βουλευτήρια του ΑΚΕΛ φαίνεται να έστειλε μήνυμα πως θα λάβει απόφαση πιθανώς με τον νέο χρόνο, ωστόσο ένα τέτοιο σενάριο δύσκολα μπορεί να γίνει αποδεκτό από κόμματα όπως το ΔΗΚΟ, που στόχο έχουν τον επόμενο μήνα να ολοκληρώσουν τη διαδικασία των ψηφοδελτίων. Βέβαια, η κα Χαραλαμπίδου αυτή την ώρα έχει σε εκκρεμότητα θέματα ενώπιον της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Βουλής της οποίας προεδρεύει και αυτό δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την απόφασή της, αν αναλογιστεί κανείς πως πιθανή ένταξή της σε κάποιο κόμμα θα σήμαινε άμεση αποχώρησή από το ΑΚΕΛ και πιθανώς παράδοση της προεδρίας της συγκεκριμένης επιτροπής. Στις επιλογές της και η πρόταση από πλευράς του κόμματος της Αριστεράς να ηγηθεί του γραφείου διαφοράς του κόμματος με διευρυμένες αρμοδιότητες και πιθανώς προοπτικές. Πάντως, πρέπει να σημειωθεί πως το γυαλί έχει ραγίσει εδώ και καιρό και είναι εξαιρετικά δύσκολο να βρεθούν εκ νέου ισορροπίες μεταξύ Ειρήνης Χαραλαμπίδου και της ηγεσίας του ΑΚΕΛ.

Ο Γ. Παμπορίδης

Στα πολυσυζητημένα πρόσωπα και αυτό του πρώην υπουργού Υγείας Γιώργου Παμπορίδη. Η φήμη του προηγήθηκε των αποφάσεών του με το όνομά του να συζητείται έστω και πρόωρα ακόμη και για τις προεδρικές του 2028. Η ένταξη του κ. Παμπορίδη στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΣΥ στην επαρχία Λευκωσίας όπου οι απώλειες –Αβέρωφ Νεοφύτου, Χάρης Γεωργιάδης και Νίκος Τορνάρης– δημιούργησαν νέα δεδομένα, χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως κίνηση ματ. Βέβαια, ο έντονος χαρακτήρας του πιθανώς και να προβλημάτιζε ορισμένους, ακόμη και με τον τρόπο που θα λειτουργούσε προεκλογικά, ωστόσο ο ίδιος μέχρι σήμερα φαίνεται να επιλέγει μια μετριοπαθή και χαμηλών τόνων

Πρόσωπα, τα περισσότερα εν δυνάμει υποψήφιοι, που συζητήθηκαν έντονα πριν ακόμη κατέβουν στον στίβο της εκλογικής διαδικασίας, με τις ηγεσίες των κομμάτων να διεκδικούν την παρουσία τους στα ψηφοδέλτια λόγω και της δημοφιλίας τους.

Οι «νικητές» των εκλογών πριν τις εκλογές

Τα πιο πολυσυζητημένα πρόσωπα –μέχρι στιγμής– μιας μακράς κι ενδιαφέρουσας προεκλογικής περιόδου

προσέγγιση –ίσως μελετώντας τα επόμενα βήματα και τη στρατηγική που θα ακολουθήσει– προκαλώντας μάλιστα ερωτήματα για τη μεγάλη σιωπή του.

Πάντως, της υποψηφιότητας Γιώργου Παμπορίδη προηγήθηκαν δεκάδες συναντήσεις του ίδιου με παλιά και νέα στελέχη του κόμματος, με τους πλείστους να μεταφέρουν την ανάγκη ένταξής του ώστε το κόμμα να προχωρήσει αποφεύγοντας τα λάθη του παρελθόντος που οδήγησαν και σε εσωστρέφεια. Οι πρώτες ενδείξεις, όταν η πρόταση έπεσε για πρώτη φορά στο τραπέζι, δεν ήταν και τόσο ευνοϊκές. Άλλωστε, ο ίδιος επιλογές της και η πρόταση από πλευράς του κόμματος της Αριστεράς να ηγηθεί του γραφείου διαφοράς του κόμματος με διευρυμένες αρμοδιότητες και πιθανώς προοπτικές. Πάντως, πρέπει να σημειωθεί πως το γυαλί έχει ραγίσει εδώ και καιρό και είναι εξαιρετικά δύσκολο να βρεθούν εκ νέου ισορροπίες μεταξύ Ειρήνης Χαραλαμπίδου και της ηγεσίας του ΑΚΕΛ.

Η μεταγραφική του Ανδρέα Αποστόλου στο ΔΗΚΟ ολοκληρώθηκε με όρους στο συμβόλαιο που ο ίδιος έθεσε, ώστε να δώσει στο κόμμα νέα ώθηση στη Λάρνακα. Η παραιτήση Μαρίνου Σιζόπουλου και όσα ακολούθησαν μπροστά αλλά κυρίως πίσω από τις κλειστές πόρτες σε σχέση με τη διαδοχή – πιθανώς να δόθηκαν δεσμεύσεις προς τον κ. Αποστόλου που δεν τηρήθηκαν– οδήγησαν στο σημερινό αποτέλεσμα. Μάλιστα, τις επόμενες μέρες αναμένεται να επισκεφτεί και τα γραφεία του ΔΗΚΟ για το επίσημο τελετουργικό και τις απαραίτητες φωτογραφίες. Όπως ήταν φυσικό, η παραι-

τηση Αποστόλου από την ΕΔΕΚ σχολιάστηκε δεόντως κυρίως από τα κομματικά στελέχη, μιας και ο ίδιος από την πρώτη στιγμή αρνήθηκε να τοποθετηθεί δημόσια, πλην της γραπτής του ανακοίνωσης. Όταν πλέον οι φήμες επαληθεύτηκαν και οι δύο πλευρές έδωσαν τα χέρια, η ΕΔΕΚ επέστρεψε με μία νέα ανακοίνωση, κάνοντας λόγο για πολιτικό καιροσκοπισμό και τομαρισμό, καλώντας τον μάλιστα να παραιτηθεί από βουλευτής, ώστε να πάρει τη θέση του κάποιος ΕΔΕΚίτης. Βέβαια, για ακόμη μία

Το ενδιαφέρον στα πολιτικά πηγαδάκια και όχι μόνο, βάσει και των δημοσκοπήσεων, προσελκύει ένα από τα πιο πολυσυζητημένα πρόσωπα με πιστούς οπαδούς αλλά και ένθερμους haters, ο τέως γενικός ελεγκτής Οδυσσέας Μιχαηλίδης.

φορά ο κ. Αποστόλου δεν θέλησε να τοποθετηθεί και να μπει σε δημόσια αντιπαράθεση, ίσως προφυλάσσοντας με αυτό τον τρόπο και την εικόνα του, αφήνοντας το θέμα να ξεθυμάνει πριν ριχτεί στην προεκλογική μάχη, αυτή τη φορά με το ΔΗΚΟ.

Με ένθερμους haters

Το ενδιαφέρον στα πολιτικά πηγαδάκια και όχι μόνο, βάσει και των δημοσκοπήσεων, προσελκύει ένα από τα πιο πολυσυζητημένα πρόσωπα με πιστούς οπαδούς αλλά και ένθερμους haters, ο τέως γενικός ελεγκτής Οδυσσέας Μιχαηλίδης. Οι προεδρικές εκλογές, που

είναι ο τελικός στόχος του, περνούν μέσα από τις βουλευτικές και αυτό φαίνεται να το κατανοεί ο κ. Μιχαηλίδης που προχώρησε στην ίδρυση του κινήματος ΑΛΜΑ και βρίσκεται στη διαδικασία συμπλήρωσης ψηφοδελτίων για τη μάχη του ερχόμενου Μαΐου.

Οι πρώτες δημοσκοπήσεις δείχνουν το κόμμα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη να εξασφαλίζει διψήφιο αριθμό και να κατατάσσεται στην τέταρτη θέση, γεγονός που έχει θεωρηθεί από τα παραδοσιακά κόμματα, με ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ να εξαπολύουν σφοδρές επιθέσεις εναντίον του εκμεταλλευόμενοι και την πάσα που τους έδωσε ο πικραμένος πρώην, Ανδρέας Χασαπόπουλος. Αυτό που αναμένεται τώρα και συζητείται είναι τα άτομα που θα πλαισιώνουν τον κ. Μιχαηλίδη ώστε να δώσουν ώθηση στο κόμμα και στις υπόλοιπες επαρχίες, όπως και οι θέσεις του στα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν τον τόπο –η απουσία προτάσεων είναι και ένα από τα επιχειρήματα των αντιπάλων του– για να διαπιστωθεί αν θα παραμείνει τέταρτη δύναμη.

ΕΛΑΜ και ΔΗΚΟ

Ο τέως δήμαρχος Στροβόλου Ανδρέας Παπαχαλαμπίδης ήρθε σε έντονη ρήξη με το πρώην πα κόμμα του, τον ΔΗΣΥ, μιας και ήταν από τα στελέχη που στήριξε ανοικτά τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Μάλιστα, το όνομά του είχε ακουστεί έντονα ακόμη και για μία θέση στο Υπουργικό, ενώ η ένταξή του στο ΕΛΑΜ κρίνεται και ως έμμεση στήριξη του Προεδρικού προς το συγκεκριμένο κόμμα. Πριν καταλήξει ο κ. Παπαχαλαμπίδης είχε συζητήσει και με το Κίνημα Οικολόγων, όταν ακόμη στην ηγεσία ήταν ο Γιώργος Περδίκης, ωστόσο ήταν πολύ περισσότερα αυτά που τους χώριζαν, σε αντίθεση με το ΕΛΑΜ.

Η υποψηφιότητα Παπαχαλαμπίδης έχει τα χαρακτηριστικά

ενός υποψηφίου που ο ΔΗΣΥ θα ήθελε πολύ να εντάξει στο ψηφοδέλτιό του (Συναγερμικός του Νίκου Χριστοδουλίδη) δίνοντας έτσι ψήφο εμπιστοσύνης στη νέα ηγεσία. Ποτέ, ωστόσο, δεν του έγινε πρόταση μιας και είχε διαγραφεί από τον ΔΗΣΥ, όταν έβαλε εκ νέου υποψηφιότητα για τον δήμο Στροβόλου ενάντια στον επίσημο υποψήφιο του κόμματος. Βέβαια, πάντα υπήρχε η επιλογή του αριστίνδην όπως και της υπέρβασης, ωστόσο το τηλεφώνημα από την Πινδάρου, αν και συζητήθηκε, δεν έγινε ποτέ.

Ο νυν βουλευτής του ΔΗΚΟ Παύλος Μυλωνάς συνεχίζει να δέχεται πιέσεις για να κατέβει εκ νέου στις βουλευτικές εκλογές και μάλιστα οι μνηστικές είναι πολλοί. Στις πλείστες προτάσεις απάντησε αρνητικά, ωστόσο εκκρεμεί μία συζήτηση με τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Βέβαια, από τις αρχές του έτους ο κ. Μυλωνάς είχε δείξει τις προθέσεις του, ανακοινώνοντας την ίδρυση ενός πολιτικού παρατηρητηρίου σε συνεργασία με τους βουλευτές Κωστή Ευσταθίου και Ζαχαρία Κουλία –κάτι που δεν υλοποιήθηκε ακόμα– ενώ σε συνέντευξή του στην «Κ» και στον Ανδρέα Κημήτρη τον περασμένο Φεβρουάριο άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο να παραιτηθεί από το ΔΗΚΟ.

Στην πορεία και ερωτώμενος συχνά από εκπροσώπους των Μέσων ξεκαθάριζε ότι δεν είναι στις προθέσεις του να επαναδιεκδικήσει, ωστόσο ο Νικόλας Παπαδόπουλος ήρθε να προτείνει στον βουλευτή μία θέση, όχι όμως στη Λεμεσό στην οποία και είχε καταταγεί πρώτος σε σταυρούς για το κόμμα του το 2021, αλλά στην Κερύνεια. Πρόταση που πιθανώς να διαφοροποιήσει τα δεδομένα, αν και οι σχέσεις των δύο αντρών παραμένουν τυπικές εξαιτίας και του γεγονότος ότι ο κ. Παπαδόπουλος και κάποια άλλα μέλη της ηγεσίας με τη στάση τους έκαναν τον Παύλο Μυλωνά να νιώθει ξένο σώμα.

Πολυπόθητη επιστροφή...

Ο Κωστής Ευσταθίου είναι το πρόσωπο που διακαώς θα ήθελε στο ψηφοδέλτιό της η ΕΔΕΚ, αλλά ούτε και ο νέος πρόεδρος Νίκος Αναστασιου καταφέρει να του δώσει εκείνες τις δεσμεύσεις –μεταξύ των οποίων η διεξαγωγή συνεδρίων– ώστε να πει το πολυπόθητο ναι. Ο κ. Ευσταθίου εκπροσωπεί μία μερίδα ΕΔΕΚιτών που πιθανώς η επιστροφή τους και η στήριξη του κόμματος να έδινε μία αίγλη από τα παλιά και αυτό το γνωρίζουν καλά στο Κίνημα. Ήταν από τους τελευταίους που απέσυραν τη στήριξή τους προς τον Μαρίνο Σιζόπουλο και αυτό δημιούργησε ακόμη μεγαλύτερα προβλήματα. Πάντως, ο Κωστής Ευσταθίου φαίνεται να πολιορκήθηκε στενά και από τον Νικόλα Παπαδόπουλο, μιας και η παρουσία του στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ θα έβαζε ένα σημαντικό λιθαράκι στην προσπάθεια υλοποίησης της πρότασης του κόμματος για την ανάγκη δημιουργίας κοινού ψηφοδελτίου των κομμάτων του Κέντρου, που τα ποσοστά τους μειώνονται δραματικά. Προσπάθεια που καταρρίφθηκε από ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ, αφού δεν υπήρχε ούτε θέληση αλλά ούτε και ο χρόνος όπως και το περιεχόμενο βάσει του οποίου θα μπορούσε να γίνει συζήτηση.

Η περίπτωση Φειδία

Στα πιο πολυσυζητημένα πρόσωπα ακόμη και σε σχέση με τις βουλευτικές εκλογές και ο ευρωβουλευτής Φειδίας Παναγιώτου μετά την εξαγγελία –φορώντας μάλιστα μία κόκκινη μπά τσάλι– της ίδρυσης κόμματος με την ονομασία «Άμεση Δημοκρατία». Σε μία ανοικτή συζήτηση με πολίτες αναφέρθηκε στους λόγους που τον οδήγησαν σε αυτή την απόφαση, μεταξύ των οποίων και ότι δεν μπορεί μόνος του να κάνει τη διαφορά, ενώ η διαδικασία επιλογής των 56 που θα απαρτίζουν το ψηφοδέλτιό του θα γίνει μέσω ψηφοφορίας στο app του κόμματος πιθανώς αρχές του 2026.

Πάντως, μετά και την εξαγγελία της «Άμεσης Δημοκρατίας» τα παραδοσιακά κόμματα αναμένουν και τις πρώτες δημοσκοπήσεις, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο ο κ. Παναγιώτου μπορεί να επαναλάβει ή όχι τον θρίαμβο των ευρωεκλογών.

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Δεδομένου ότι δεν ήταν αυτό που λέμε «πρώτη επιλογή», δεν συγκαταλέγονταν δηλαδή στα πάνω-πάνω ονόματα στο μαύρο δεφτέρι που διατηρούσε ο Νίκος Χριστοδουλίδης κατά την προεκλογική περίοδο, σημειώνοντας λαμπρά μυαλά, ικανές προσωπικότητες και τεχνοκράτες ολκής, με τα οποία εν πολλοίς διαμόρφωσε το πρώτο του Υπουργικό Συμβούλιο, τον Φεβρουάριο του 2023, η πίστωση χρόνου προς τον Μάριο Χαρτσιώτη, ήταν εκ των ων ουκ άνευ. Μα έλα που, και να θέλει κανείς ν' αγιάσει ο διάβολος δεν τον αφήνει...

Εν αρχή ην... οι παθogenείες... Καθότι, ο δικηγόρος στο επάγγελμα, με μεταπτυχιακό δίπλωμα στη Θεολογία, χωρίς πρότερη ανάμειξη στην πολιτική, ανέπτυξε «πολιτικά αντισώματα» πολύ γρήγορα. Και μας προέκυψε πιο πολιτικός και από τους πολιτικούς – αναφορά που δεν περιέχει θετικό πρόσημο. Καθότι, ενδύθηκε το κοστούμι ενός παλαιάς κοίτης πολιτικού, επιβαρυνμένου με τις συσσωρευμένες παθogenείες δεκαετιών και υιοθέτησε ανάλογης «φρεσκάδας» φιλοσοφία και προσέγγιση στις δημόσιες δηλώσεις του. Που επιπλέον συνοδεύονται από περισσή προκλητικότητα και έλλειψη στοιχειώδους σεμνότητας, με αποτέλεσμα, αντί να ορθώνει τις φωτιές, να τις αναζωπυρώνει, αντί να αποκλιμακώνει την κατάσταση, να πετυχαίνει το ακριβώς αντίθετο. Και ως εκ τούτου, κάθε φορά που τοποθετείται δημόσια στον απόηχο μιας κρίσης ή ενός σοβαρού συμβάντος που χρήζει επικοινωνιακής διαχείρισης, να προκαλεί μεγαλύτερο πονοκέφαλο στην κυβέρνηση και, ασφαλώς, υπολογιστήρη ζημιά στο γυαλιστερό προεδρικό γόητρο. Το παράδοξο είναι που –χωρίς να θέλω επ' ουδενί να μειώσω τις όποιες άλλες επαγγελματικές ικανότητες του ανδρός, ωστόσο δεν μπορώ να μην το σημειώσω– ο Μάριος Χαρτσιώτης είναι διαπιστευμένος διαπαικτής, εγγεγραμμένος στο Κυπριακό Κέντρο Διαίτησας και Διαμεσολάβησης, κύριος στόχος του οποίου είναι η επίλυση διεθνών και εγχώριων διαφορών μέσω της παροχής υπηρεσιών Διαίτησας και Διαμεσολάβησης!

Από την Κύπρο, στην Ελλάδα κι από εκεί... στο Λούβρο!

Είναι γεγονός ότι ο Μάριος Χαρτσιώτης βρέθηκε στο στόχαστρο έντονων κριτικών, από την πρώτη στιγμή που κάθισε στην καρέκλα του υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως – θέση που ομολογούμενος μοιάζει με ωρολογιακή βόμβα, δεχόμενος επικρίσεις και αποδοκιμασίες για αστοχίες, λάθη και παραλείψεις, είτε της Αστυνομίας, είτε των Φυλακών. Η ευθύνη, ωστόσο, βαρύνει πρωτίστως τον ίδιο, όπως αναφέρα πιο πάνω και επεξηγώ στη συνέχεια! Το σίγημα του, άλλωστε, το έδωσε ο ίδιος, όταν στον χρόνο απάνω και στον απόηχο μεγάλης αναμνημοσύνης που δημιούργησε ο θάνατος ενός ανθρώπου εξ υπαιτιότητας

μα αισθητικών των ψηφοφόρων που αποφασίζουν.

Ο Φειδίας είναι ένα νέο παιδί, αμόρφωτο, απαίδευτο και ακαλλιέργητο. Μιλάει με 300 λέξεις (μεγάλο μέρος των οποίων χρησιμοποιεί λάθος) και με το απύθμενο θράσος που γεννά η αμάθεια κάνει πολιτική. Δεν είναι ούτε βλάκας, ούτε ανυποψίαστος. Είναι ξύπνιος και διαθέτει ένα μοναδικό αισθητήριο: να πάνει τα νίβες, από τη νέα γενιά κυρίως, αλλά και όλων όσοι δηλώνουν απογοητευμένοι από την πολιτική. Η ψήφος στον Φειδία είναι η επιτομή της αντισυστημικής εκλογικής συμπεριφοράς: εκφράζει απαξίωση, θυμό, χαλαρή ή ενδιαφέρον για το καινούργιο. Γι' αυτό δεν μπορούμε να τσουβαλιάσουμε τους 70.000 ανθρώπους που τον επέλεξαν και τον ψήφισαν. Εκείνη η

δεξαμενή ψήφων που τον ανέδειξε αποδείχτηκε ένα σύνθετο κράμα, με κοινή όμως συνισταμένη την τοποθέτηση απέναντι στα παραδοσιακά κόμματα.

Ο Φειδίας δεν είναι ο Οδυσσέας που υποδύεται τον Ρομπέν των Δασών και με τις πρώτες αποκαλύψεις αποδόμησης αρχίζει να «ξεφουσκώνει». Δεν έχει καμία σχέση ούτε με το τάχα μου αντισυστημικό ΕΛΑΜ, ένα κόμμα που τρέφεται από την τοξικότητα και τα πολιτικά απόβλητα της Ακροδεξιάς. Ο Φειδίας είναι ο αφρός όπου επιπλέουν οι φελλοί. Δεν έχει πολιτικό περιεχόμενο και παρά το «άπωμα» της εκλογής του στο Ευρωκοινοβούλιο συνεχίζει να συμπεριφέρεται με την ελαφρότητα των influencers του διαδικτύου. Η εξαγγελία του κόμματος Άμεση Δημοκρατία, με τα

μασκαρίλίκια και τους ακκισμούς ενός πολιτικού παλιότσου, ήταν συνεπής αν μη τι άλλο ως προς τις προθέσεις. Κατ' αρχάς, για να ξεκινήσουμε από τα θετικά, θα πρέπει να τον πιστώσουμε με καλό μάρκετινγκ. Η μύτη κλόουν του πρόσφερε τόσα views όσα θα κέρδιζε από μια πανάκριβη διαφημιστική εκστρατεία. Όσο για την απλοϊκή θέση ότι θα αλλάξει την Κύπρο με ένα App (ακόμα και τον κόσμο βαυκαλίζεται ότι θα αλλάξει), προτού τη χλευάσουμε ως αναρωτηθούμε εάν βρίσκει ακροατήριο.

Δεν νομίζω να είναι τόσο αφελής ώστε να πιστεύει ότι μπορεί να ενεργοποιήσει ξανά 70.000 πολίτες για να τον ψηφίσουν. Αλλά είμαι βέβαιος ότι εκεί έξω υπάρχει πρόθυμο ακροατήριο για να τον ακούσει. Νέοι κυρίως, αποστα-

σιοποιημένοι από τα κόμματα, άνθρωποι που χωρίς την επιλογή που τους δίνει ο Φειδίας θα κατέληγαν στην αποχή. Σε αυτή τη φάση είναι πρόωρη οποιαδήποτε εκτίμηση, θα πρέπει να περιμένουμε τις σοβαρές δημοσκοπήσεις για να καταλάβουμε σε ποιο νούμερο θα κάσει η μπίλια. Αλλά θα πρέπει βεβαίως να θυμόμαστε ότι το «φαινόμενο Φειδίας» στις προηγούμενες εκλογές πέρασε κάτω από τα ραντάρ των δημοσκόπων, των πολιτικών, αναλυτών και δημοσιογράφων. Γι' αυτό θεωρώ πολύ πιθανό η προεκλογική περίοδος να διεξαχθεί με μια σκιά αμφιβολίας για ένα μέγεθος που δύσκολα μπορεί να ελεγχθεί: τους αναποφάσιστους και νεοεσπερόφονους ψηφοφόρους. Γεγονός διόλου αμελητέο καθώς όλα τα κόμματα, μηδενός εξαιρουμέ-

νου, θα δώσουν την πιο σκληρή εκλογική μάχη που έδωσαν ποτέ.

Όσο για τους ψηφοφόρους, αυτή τη φορά, δεν θα μπορούν να επικαλεστούν τη δικαιολογία «δεν γνώριζα». Ο Φειδίας δεν κρύβεται. Εκτίθεται με κάθε δυνατό τρόπο χρησιμοποιώντας όποιο βήμα μπορεί να του προσφέρει δημοσιότητα. Αν μπειτε στον κόπο να δείτε το δημοφιλές podcast «Netcast Zone», μια σύγχρονη εκδοχή του κυπριακού καφενέ με ό,τι αυτό συνεπάγεται, θα καταλάβετε ότι δεν υπάρχουν κρυμμένα χαρτιά. As αναλάβει λοιπόν ο καθένας την ευθύνη της ψήφου του γιατί αυτό που ξεκίνησε ως φάρσα μπορεί να καταλήξει σε ιλαροτραγωδία.

Ο κ. Σταύρος Χριστοδούλου είναι σύμβουλος Επικοινωνίας.

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΡΤΣΙΩΤΗΣ

Ο υπουργός, θύμα των «παθογενειών»

«Εγκλήματα και αστοχίες θα υπάρχουν και υπάρχουν σε όλο τον κόσμο και κανείς υπουργός δεν τα έχει εξαλείψει». Συμβαίνουν, άλλωστε, και εις Παρισίους...

Οι ευθύνες βαρύνουν... το «χθες»

Να θυμίσω ότι ο Μάριος Χαρτσιώτης ανέλαβε υπουργικά καθήκοντα στις 8 Ιανουαρίου 2024, αντικαθιστώντας την προκάτοχό του, Άννα Προκοπίου, που είδε την πόρτα εξόδου από το Υπουργικό Συμβούλιο πριν συμπληρώσει καν χρόνο στο συγκεκριμένο πόστο – είχε αναλάβει τέλος Φεβρουαρίου 2023. Εντούτοις, λοιπόν, και παρόλο που ο ίδιος δεν είχε πρόβλημα να διοριστεί στη θέση ενός άλλου προσώπου που διετέλεσε υπουργός για 10 μόλις μήνες, σε συνέντευξη του στον «Φ» τον Ιανουάριο του 2025, απαντώντας στις φωνές που του ζητούσαν να παραιτηθεί, δήλωνε: «Η συνεχής εναλλαγή υπουργών μετά από κάθε σοβαρό συμβάν δεν ήταν και ούτε αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, μια πετυχημένη συνταγή, όπως αποδείχτηκε άλλωστε μέχρι σήμερα».

Επί της αρχής, δεν έχει άδικο – να το πούμε αυτό. Μόνο που

την... πετυχημένη συνταγή, ακόμα την ψάχνουμε. Διότι, μπορεί ο Μάριος Χαρτσιώτης να μην χάνει ευκαιρία να τονίσει ότι εκείνος –ο γνώστης των «παθογενειών», που θα προέβαινε σε «διορθωτικές κινήσεις», που είχε «πλάνο» και «σχεδιασμούς»– δεν εισήλθε στην πολιτική για σκοπούς επαγγελματικής ή οικονομικής αποκατάστασης και ανέλιξης, αλλά για να φέρει λύσεις σε χρόνια προβλήματα και παθογένειες δεκαετιών, δεν είδαμε ούτε τις λύσεις στα χρόνια προβλήματα, ούτε εξομάλυνση των παθογενειών παρατηρήσαμε. Απεναντίας, ανά τακτά χρονικά διαστήματα παρακολουθούμε έναν παλαιάς κοίτης «πολιτικό», γαντζωμένο στην υπουργική καρέκλα, να υπεραμύνεται συνεχώς του «σήμερα», φορτώνοντας όλες τις ευθύνες στο «χθες»! Χωρίς κάτι ουσιαστικά χειροπιαστό για το αύριο! Μπορεί η διοικητική ανεπάρκεια να είναι κραυγαλέα και η αδράνεια ή και ανικανότητα να επιβληθεί να είναι πρωτοφανής... Αλλά: θυμηθείτε μόνο όσα πρόσφατα συνέβησαν στις φυλακές, όπου ένας κατάδικος χτυπήθηκε, ναρκώθηκε και βιάστηκε διαδοχικά από συγκρατούμενούς του, το θύμα να ζητάει προστασία και μετακίνηση, να του λεν «από Δευτέ-

ρας» και στο Σαββατοκύριακο να βιάζεται ξανά, να βιντεογραφούν την αποτρόπαιη πράξη με τα κινητά τους τηλέφωνα, το βίντεο να κυκλοφορεί ευρέως, να διαφάνεται μια προσπάθεια αποσιώπησης του γεγονότος, να περνούν μέρες μέχρι να (αναγκαστούν;) να αναλάβουν δράση οι Αρχές... Μια φορά, ωστόσο, του Μάριου Χαρτσιώτη δεν ιδρώνει το αγκύρι. Τι κι αν ο ίδιος είναι που διαβεβαίωνε την Επιτροπή Νομικών της Βουλής, τον Οκτώβριο του 2024, πως «προχωράει» το σύστημα απενεργοποίησης κινητών τηλεφώνων, το οποίο υποτίθεται ότι θα εγκαθίστατο το πρώτο εξάμηνο του 2025. Καμιά ανάληψη ευθύνης, καμιά αυτοκριτική, καμιά ενοχή, καμιά ντροπή...

Στοχοπροσηλωμένος

«Παραμένω προσηλωμένος στα πλάνα, τους στόχους και τους σχεδιασμούς μου ως πολιτικός προϊστάμενος, ώστε η Αστυνομία επιτέλους να πάει μπροστά». Μια παλαιότερη δήλωση που όμως –δεδομένου ότι δεν τσουλάει μπροστά το πράγμα– μπορεί να θεωρηθεί διαχρονική. Διαχρονικά τα προβλήματα, διαχρονικές και οι δηλώσεις του πολιτικού προϊστάμενου. Τι να πρωτοαναφέρουμε; Τα πολυδιαφημιζόμενα πρωτόκολλα που προανέγγελλε μετά την απόδραση του κοιμωτή και, τρεις μήνες μετά, απέδρασε από ιδιωτική κλινική (με τη βοήθεια αστυνομικού, παρακαλώ!) 49χρονος Σουηδός, με εμπλοκή σε υπόθεση ξεπλύματος χρήματος; Μήπως τα «αλύπητα χτυπήματα» που θα επέφερε «σε καρκινώματα όπως αυτά της διαφθοράς»! Ή το πιο πρόσφατο: «Πλέον τα άτομα δεν μένουν αιμώρητα. Αλλά να πω και κάτι που είπε ένας άλλος παλιός νομικός, ότι ο Νόμος δεν δέρνεται». Και, ναι, μέσα-μέσα μπορεί να προκύπτει κάποιο «ατυχές περιστατικό» και να καίγονται δύο συνάνθρωποί μας, ωστόσο ο υπουργός έχει σημειώσει στο δεφτέρι των επιδόσεων του πως, «ενώ εκκενώθηκαν 16 ολόκληρα χωριά, δεν είχαμε καμία απολύτως απώλεια ζωής».

Και ξανά προς τη δόξα τραβά βέβαια, ο στοχοπροσηλωμένος υπουργός φροντίζει παράλληλα να μας διαμνησθεί ότι «Εγκλήματα και αστοχίες θα υπάρχουν και υπάρχουν σε όλο τον κόσμο και κανείς υπουργός δεν τα έχει εξαλείψει»! «Το οργανωμένο έγκλημα εξελίσσεται και βρίσκει συνεχώς νέες μεθόδους δράσης»! Συμβαίνουν, άλλωστε, και εις Παρισίους! Επιπλέον... «Έχω πει πολλές φορές ότι τις παθογένειες της Αστυνομίας δεν τις φορτώνεται η παρούσα κυβέρνηση και ο παρών υπουργός, ο οποίος από την πρώτη στιγμή που ανέλαβε επικεφαλής να βάλει τάξη και να διορθώσει παθογένειες του παρελθόντος. Κανένας δεν τρέφει αυταπάτες για το τι τρέχει και τι γίνεται...». Δεδομένου δε ότι πεποιθησή του ήταν, είναι και θα παραμείνει πως «Η παραίτηση θα ήταν μία δειλή και εύκολη πράξη, που ικανοποιεί τον λαϊκισμό», πάει να πει πως... ο Μάριος Χαρτσιώτης μόνο για λίγο καιρό θα ξαποσταίνει, και ξανά προς τη δόξα θα τραβά.

Κάθε φορά που τοποθετείται δημόσια στον απόηχο μιας κρίσης ή ενός σοβαρού συμβάντος που χρήζει επικοινωνιακής διαχείρισης, αντί να ορθώνει τις φωτιές, τις αναζωπυρώνει, αντί να αποκλιμακώνει την κατάσταση, πετυχαίνει το αντίθετο. Προκαλώντας μεγαλύτερο πονοκέφαλο στην κυβέρνηση και, ασφαλώς, υπολογιστήρη ζημιά στο γυαλιστερό προεδρικό γόητρο.

ΑΡΘΡΟ

Φειδίας: Κλόουν ή Παίχτης;

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Το ερώτημα δεν μπορεί να απαντηθεί μονοσήμαντα. Σε κάθε περίπτωση δε, δεν προσφέρεται για αφορισμούς. Ο Φειδίας αποτελεί υπαρκτό πολιτικό φαινόμενο – ένα σημείο των καιρών. Πρόκειται για σύμπτωμα της εποχής μας, όπου παγκοσμίως διαπρέπουν πολιτικά πρόσωπα τα οποία κάποτε δεν θα περνούσαν την πόρτα του κοινοβουλίου ενός κανονικού κράτους. Δεν υπάρχει άλλωστε πιο χαρακτηριστικό και πικρό παράδειγμα από τον Ντόναλντ Τραμπ. Όταν οι ΗΠΑ ανέδειξαν έναν πρόεδρο καρικατούρα, γιατί να μη διεκδικεί και ο Φειδίας ρόλο στην κεντρική πολιτική σκηνή; Στην τελική είναι θέμα μεγεθών. Αλλά σε κάθε περίπτωση είναι και θέ-

Οκτώ μήνες μετά την έγκριση τροποποίησης της πολεοδομικής άδειας, η αρμόδια αδειοδοτική αρχή δεν έχει εκδώσει την απαιτούμενη από τον νόμο άδεια οικοδομής, η οποία εκκρεμεί στο γραφείο του διευθυντή της υπηρεσίας.

Γκρίζες ζώνες με τις άδειες ξενοδοχείου στο Λατοσί

Εξέκρινσαν εργασίες πριν την πολεοδομική άδεια, μετά νομιμοποιούν και ο ιδιοκτήτης του έργου να συνεχίζει να παρανομεί

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Ως μνημείο παρανομιών ως προς την τήρηση των όρων των αδειών που έχει εξασφαλίσει μπορεί να χαρακτηριστεί ξενοδοχείο ισραηλινών συμφερόντων το οποίο ανεγείρεται στο Λατοσί. Πρόκειται για το «Leonardo Club Latsi», στην ενορία Προδρόμι, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Πόλεως Χρυσοχούς, το οποίο ανεγείρεται στη θέση των τουριστικών διαμερισμάτων με την επωνυμία Elias Latsi Holiday Village Resort, τα οποία έχουν κατεδαφιστεί.

Η περίπτωση της συγκεκριμένης τουριστικής μονάδας, όπως έχει διαπιστωθεί από κρατικές υπηρεσίες αλλά και θεσμικούς αξιωματούχους, είναι προβληματική από την αρχή, με τον ιδιοκτήτη της μονάδας να αγνοεί παντελώς τους κανόνες του πολεοδομικού πλαισίου της Κύπρου. Ζητήματα για τα οποία η «Κ» έχει ασχοληθεί εκτενώς. Αποκορύφωμα των παρανομιών και παρατυπιών που έχουν εντοπιστεί ήταν η στάση που τήρησε ο ΕΟΑ Πάφου, όταν το Συμβούλιο του οποίου κλήθηκε να αποφασίσει επί της αίτησης του ιδιοκτήτη για τροποποίηση της πολεοδομικής άδειας, αριθμός 06.100.268, για αλλαγή χρήσης της ανάπτυξης Leonardo Club LATSΙ σε ξενοδοχείο κατηγορίας 4 αστέρων δυναμικότητας 480 κλινών και φιλοξενίας 720 ατόμων. Η απόφαση του Συμβουλίου του ΕΟΑ Πάφου να εγκρίνει την αί-

τηση είχε ως αποτέλεσμα να επιτραπεί η ανέγερση τρίτου ορόφου σε μια περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή. Απόφαση που είχε προκαλέσει έντονες αντιδράσεις εντός και εκτός Συμβουλίου του ΕΟΑ Πάφου.

Οκτώ μήνες μετά την απόφαση άγνωστο παραμένει αν το έργο έχει εξασφαλίσει και τις υπόλοιπες άδειες που προνοούνται, με τις πληροφορίες που υπάρχουν να υποστηρίζουν πως η άδεια οικοδομής που απαιτείται για να ξεκινήσουν οι εργασίες εκκρεμεί για μεγάλο χρονικό διάστημα στο γραφείο του επικεφαλής της αδειοδοτικής αρχής του ΕΟΑ Πάφου. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν πως τώρα η αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή εντοπίζει νέες παρανομίες από πλευράς του ιδιοκτήτη του έργου, κάτι που προσπέρασε κατά τη διαδικασία ετοιμασίας του φακέλου προκειμένου το Συμβούλιο του ΕΟΑ να εξετάσει και να εγκρίνει το αίτημα τροποποίησης της πολεοδομικής άδειας.

Οι νέες παρανομίες

Αν κάποιος ανατρέξει στο ιστορικό της συγκεκριμένης επένδυσης θα διαπιστώσει αβίαστα πως οι πρώτες παρανομίες είχαν εμφανισθεί με το καλημέρα. Οι εργασίες είχαν ξεκινήσει πολύ πριν εκδοθεί η πρώτη πολεοδομική άδεια με αριθμό ΠΑΦ/283/2023, ημερομηνίας 27/10/2023 και άδεια οικοδομής Β17/2023. Την ίδια τακτική ακολούθησε ο ιδιοκτήτης

του έργου και στη συνέχεια όταν διαπιστώθηκαν παρεκκλίσεις συντεπεία αυθαίρετων κατασκευών, επεκτάσεων, όπως η αύξηση ορόφων των κτιρίων άρα των διαμερισμάτων και των κλινών. Όπως αναφέρεται στην έκθεση πληροφοριών που ετοίμασε το Τμήμα Περιβάλλοντος, προκειμένου ο ΕΟΑ Πάφου να αποφασίσει για τροποποίηση της αρχικής πολε-

Προτού στεγνώσει το μέλανι της απόφασης τροποποίησης της πολεοδομικής άδειας για το ξενοδοχείο «Leonardo Club Latsi» στο Λατοσί, το Τμήμα Περιβάλλοντος διαπίστωσε νέες παρανομίες με μεγάλης κλίμακας επικωμάτωση.

οδομικής άδειας «για τις αυθαίρετες κατασκευές, προσθήκες που δεν καλύπτονταν από άδεια, καθώς και την αλλαγή χρήσης από τουριστικά διαμερίσματα σε ξενοδοχείο κατηγορίας 4 αστέρων, ο κύριος του έργου έχει προβεί σε ενέργειες για να εξασφαλίσει τις απαιτούμενες άδειες». Δηλαδή η έκθεση διαπιστώνει την παράνομη λογική, πρώτα ξεκινούν οι

παράνομες εργασίες και στη συνέχεια νομιμοποιούνται. Και αν κάποιος θα ανέμενε πως ο ιδιοκτήτης του έργου μετά την έγκριση της αίτησης για τροποποίηση της πολεοδομικής άδειας θα συμμορφωνόταν με το πολεοδομικό πλαίσιο, θα διαψευδόταν. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», στις 12 Μαρτίου 2025 το Τμήμα Περιβάλλοντος ενημέρωσε και θεσμικούς αξιωματούχους πως διενεργήθηκε μεγάλης κλίμακας επικωμάτωση εντός του τετραγώνου με αρ. 44 του Φ./Σχ.: 26/58W1 στην Πόλη Χρυσοχούς και παράνομη απόρριψη αποβλήτων, χωμάτων εκσκαφών, πλάκες μπετόν, πλαστικοί αγωγοί, νάιλον, μεταλλικά απόβλητα τα οποία προέρχονται από το έργο Leonardo Club Latsi. Για τα αδικήματα το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε σε λήψη μέτρων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Ο ΕΟΑ Πάφου

Αυτό που συνεχίζει να προκαλεί αίσθηση είναι η αντίδραση της αρμόδιας αδειοδοτικής αρχής που είναι ο ΕΟΑ Πάφου. Για την παραβίαση αυτή των περιβαλλοντικών όρων της πολεοδομικής άδειας του έργου αλλά και της κείμενης πολεοδομικής νομοθεσίας, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ενημερώθηκε εγγράφως ο ΕΟΑ Πάφου, ο οποίος μέχρι σήμερα δεν έδωσε καμία απάντηση. Η συγκεκριμένη περίπτωση για την οποία το Τμήμα Περιβάλλοντος προχώρησε με τη λήψη μέτρων

κατά του ιδιοκτήτη ενδεχομένως να έχει σχέση με την εκκρεμότητα που παρατηρείται με την έκδοση της οικοδομικής άδειας. Η εξέλιξη έρχεται να επιβεβαιώσει όλες εκείνες τις καταγγελίες που είχαν γίνει από κατοίκους της περιοχής που υποστήριζαν πως το συγκεκριμένο έργο θα επιβαρύνει περιβαλλοντικά το Λατοσί.

Οι προβληματισμοί

Η «Κ» έχει στην κατοχή της απόψεις και προβληματισμούς που έχουν εκφράσει θεσμικοί αξιωματούχοι με λόγο σε πολεοδομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα για τη συγκεκριμένη ανάπτυξη. Σε μια περίπτωση όπως αναφέρεται: Προβληματίζει το γεγονός ότι στις 7/6/2025 άλλαξαν τις πολεοδομικές ζώνες και με βάση αυτή την τροποποίηση υποβλήθηκε η δεύτερη αίτηση για πολεοδομική άδεια ώστε να νομιμοποιηθούν οι παραβιάσεις της πρώτης πολεοδομικής άδειας. Δηλώνεται άγνοια για το αποτέλεσμα της διαδικασίας επιβολής που κινήθηκε για τις πιο πάνω παραβιάσεις της πρώτης πολεοδομικής άδειας. Σημειώνεται πως ενώ το Τμήμα Περιβάλλοντος δήλωσε αρχικά ότι δεν συναινεί πριν να γίνει η εξέταση διαδικασίας επιβολής, ωστόσο προχώρησε εγκρίνοντας την με βάση τις απόψεις του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης, του Τμήματος Αρχαιοτήτων και του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων.

Η Επιτροπή Αισθητικού Ελέγχου

Στην έκθεση πληροφοριών που ετοίμασε το Τμήμα Περιβάλλοντος με αποδέκτη τον ΕΟΑ Πάφου για να αποφασίσει επί της αίτησης για τροποποίηση της Πολεοδομικής άδειας, αναφέρεται πως εκτός των άλλων έλαβε υπόψη και «τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Αισθητικού Ελέγχου, του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, όσον αφορά την αισθητική του τοπίου». Αυτό που

τότε πέρασε απαρατήρητο και εντοπίστηκε τώρα από θεσμικούς αξιωματούχους ήταν πως στην έκθεση δεν είχε επισυναφθεί η συναίνεση της Επιτροπής Αισθητικού Ελέγχου, κάτι που είχε γίνει με τις υπόλοιπες εμπλεκόμενες υπηρεσίες. Πηγές με γνώση του αντικειμένου που μίλησαν στην «Κ» υπέδειξαν με νόημα πως η απουσία επισυναφής της σύμφωνης γνώμης της

Επιτροπής Αισθητικού Ελέγχου δεν μπορεί να είναι ένα τυχαίο γεγονός ή μια απλή παράλειψη. Εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε πως η Επιτροπή Αισθητικού Ελέγχου την οποία επικαλείται η έκθεση του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι η ίδια που είχε διορισθεί όταν η αρχή αδειοδότησης υπαγόταν στο Επαρχιακό Γραφείο Πολεοδομίας και Οικήσεως Πάφου. Δηλαδή πριν οι εξουσίες μεταβιβα-

στούν στους ΕΟΑ, η θητεία της οποίας έληξε και ανανεώθηκε το προηγούμενο διάστημα. Στο καταληκτικό σημείο των απόψεων - προβληματισμών που έχει ενώπιόν της η «Κ», διατυπώνεται η εύλογη ανησυχία: «Θα υπάρχει επαρκής έλεγχος του έργου ως προς την τήρηση των όρων της Πολεοδομικής Άδειας/Περιβαλλοντικών όρων κατά τη φάση της λειτουργίας;».

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MEC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

«Με το να απαγορευτεί η πρόσβαση στα ΜΚΔ σε άτομα κάτω των 16 ετών, αρκετοί θα βρουν άλλους τρόπους», λένε οι έφηβοι με τους οποίους μίλησε η «Κ».

Του ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ανιψιά μου, 15 ετών, έχει λογαριασμό σχεδόν σε κάθε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Εκεί επικοινωνεί με φίλους/ες της, εκπράζεται, ενημερώνεται και ανακαλύπτει τον νέο κόσμο. Όταν άκουσε για τη νέα πρόταση νόμου σε σχέση με την απαγόρευση της χρήσης των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης για άτομα κάτω των 16 ετών, με ρώτησε, δηλαδή σε ένα χρόνο θα είμαι πιο ώριμη; Αυτό της το ερώτημα με έβαλε σε σκέψεις. Όπως θα βοηθήσει τους έφηβους ένα τέτοιο μέτρο ή θα τους αποκόψει από την τεχνολογία απότομα; Μπορεί λοιπόν κάτι τέτοιο να γίνει πράξη, και πόσο ρεαλιστικό είναι από τεχνικής άποψης; Για να κατανοήσουμε καλύτερα το ζήτημα, η «Κ» μίλησε με τον εισηγητή της πρότασης νόμου και βουλευτή του Δημοκρατικού Συναγερμού, Δημήτρη Δημητρίου, με τον σχολικό ψυχολόγο Γιώργο Πογιατζή, αλλά και με τη Μαρία Τερζή, διευθύνουσα σύμβουλο και συνιδρύτρια της εταιρείας κυβερνοασφάλειας Malloc. Φυσικά, στην «Κ» καταθέτουν τις απόψεις και έφηβοι, αλλά και γονείς για το αν μια τέτοια νομοθετική ρύθμιση είναι όντως προς το συμφέρον των παιδιών και των εφήβων.

«Είναι κόμματι της ζωής μας»

«Με το να απαγορευτεί η πρόσβαση στα ΜΚΔ σε άτομα κάτω των 16 ετών, αρκετοί θα βρουν άλλους τρόπους για να μπαίνουν στα social», είπε στην «Κ» η 15χρονη Μελίνα. Όπως μας ανέφερε, καταλαβαίνει γιατί χρειάζεται η εν λόγω νομοθεσία, αφού αρκετοί συνομήλικοί της ξοδεύουν όλη μέρα τον χρόνο τους στο Tik Tok κυρίως. Ωστόσο, δεν νομίζει ότι η απαγόρευση είναι η λύση, συμπληρώνοντας χαρακτηριστικά: «Όλοι είναι στα social, δεν είναι κάτι κακό». Από την άλλη, ο 14χρονος Γιάννης εξέφρασε και αυτός την αντίθεσή του στην πρόταση για απαγόρευση: «Ζούμε στο 2025, όλα είναι online. Τα social είναι κομμάτι της ζωής μας πλέον, δεν μπορούν να τα κόψουν ξαφνικά».

Ο 15χρονος Νικόλας, ερωτώμενος από την «Κ» για το πώς βλέπει το μέτρο της απαγόρευσης, απάντησε αυθόρμητα πως είναι ένα πλήσιο μέτρο, εξηγώντας αμέσως ότι αν το περάσουν δεν θα καταφέρουν κάτι ουσιαστικό, καθώς οι έφηβοι, βάζοντας και τον εαυτό του μέσα, θα βρουν άλλους τρό-

πους για να είναι ξανά «online». Ο Νικόλας δεν έχει άγνοια κινδύνου, θεωρεί ότι υπάρχουν κίνδυνοι και πως ο γονικός έλεγχος θα ήταν πιο χρήσιμος από την απαγόρευση, και επισημαίνει πως δεν έχει κανένα πρόβλημα οι γονείς του να γνωρίζουν για το τι παρακολουθεί στα ΜΚΔ, «άλλωστε το κάνουν και τώρα». Συνεχίζει λέγοντας πως και στο πλαίσιο των μαθημάτων του σχολείου, νομίζει πως θα ήταν εποικοδομητικό αν υπήρχε ενημέρωση για τους κινδύνους των ΜΚΔ, αλλά από πρόσωπα που μπορούν να τους το εξηγήσουν με τρόπο κατανοητό, μιλώντας τη γλώσσα τους.

Η Ε.Ε. και το μοντέλο της Αυστραλίας

Στην Ε.Ε. δεν υπάρχει νομοθεσία που να καθορίζει το όριο ηλικίας για τη χρήση των ΜΚΔ, ωστόσο, όλες οι χώρες στηρίζονται στο άρθρο 8 του GDPR, δηλαδή στον ανηλικών στην επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων. Συγκεκριμένα, ορίζει ότι τα παιδιά κάτω των 16 ετών, χρειάζονται γονική συναίνεση για να χρησιμοποιήσουν online υπηρεσίες. Μάλιστα, με αφορμή την προστασία των ανηλικών, η Κύπρος έχει ενταχθεί στο πιλοτικό έργο της Ε.Ε. για την ανάπτυξη ασφαλών και διαλειτουργικών λύσεων για την επαλήθευση της ηλικίας των χρηστών στο διαδίκτυο.

Παράλληλα, κάποιες χώρες έχουν ήδη αρχίσει τις συζητήσεις στα κοινοβουλία τους για τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας, ανάμεσά τους και η Κύπρος, με πρωτοβουλία του βουλευτή Δημήτρη Δημητρίου, ο οποίος

τονίζει στην «Κ» ότι ο ψηφιακός εθισμός είναι σήμερα όχι μόνο ο πιο επικίνδυνος εθισμός που έχουμε να αντιμετωπίσουμε αλλά και ο πιο απεινοχοποιημένος. Ως χώρα, αναφέρει ότι, είτε θα περιμένουμε την ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, είτε θα δανειστούμε την εφαρμογή «kidswallet» από την Ελλάδα, ενώ άλλη μια λύση είναι να αξιοποιήσουμε το ήδη υπάρχον «CYlogin».

Σημειώνεται ότι η Αυστραλία έγινε η πρώτη χώρα που προχώρησε στην πλήρη απαγόρευση των ΜΚΔ σε ηλικίες κάτω των 16 ετών, μετά και την έγκριση της νομοθεσίας τον Νοέμβριο του 2024 και την εφαρμογή της, στις 10 Δεκεμβρίου του 2025. Στη νομοθεσία, αντέδρασαν οι εταιρείες META και Tik Tok, ισχυριζόμενες ότι αυτό αποτελεί μια βεβιασμένη κίνηση.

Ασφάλεια και ιδιωτικότητα

Παρά τις αντιδράσεις των εταιρειών, η κα Μαρία Τερζή, διευθύνουσα σύμβουλος και συνιδρύτρια της εταιρείας κυβερνοασφάλειας Malloc, αναφέρει στην «Κ» ότι οι εταιρείες υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς για την προστασία των ανηλικών. Σε τεχνικό επίπεδο, η Ε.Ε. έχει ήδη θέσει τα θεμέλια για την ταυτοποίηση ηλικιών, ωστόσο, κάθε κράτος μέλος οφείλει να αναπτύξει το απαραίτητο νομικό και τεχνικό πλαίσιο για την ασφαλή ταυτοποίηση των χρηστών. Σύμφωνα με την κα Τερζή, η Ε.Ε. στρέφεται σε πιο καινοτόμες λύσεις, οι οποίες θα προστατεύουν παράλληλα και την ιδιωτικότητα των χρηστών,

κάτι που προβλέπεται να γίνει μέσω του «Ψηφιακού Πολίτη».

Παρ' όλο που υπάρχουν διαθέσιμες τεχνολογίες επαλήθευσης ηλικίας, οι πιο αξιόπιστες εγείρουν ζητήματα ιδιωτικότητας. Όπως εξηγεί και η κα Τερζή, συγκεκριμένα συστήματα δεν μπορούν να λειτουργήσουν στην Ε.Ε. λόγω της συλλογής, επεξεργασίας και πιθανής αποθήκευσης ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών, τα οποία παραβιάζουν το GDPR. Ταυτόχρονα, αυξάνεται ο κίνδυνος παραβίασης ή διαρροής ευαίσθητων πληροφοριών δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για εμπορική εκμετάλλευση των δεδομένων. Γι' αυτό, η επαλήθευση θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να μην παραχωρούνται προσωπικές πληροφορίες στις εταιρείες. Εταιρείες, όπως οι META και Tik Tok, έχουν ήδη θεσπίσει όρια για την προστασία των χρηστών, με ελάχιστη ηλικία δημιουργίας λογαριασμού τα 13 έτη. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι οι δυο αυτές εταιρείες έχουν ορίσει ασφαλιστικές δικλίδες για τα προφίλ των παιδιών κάτω των 16 ετών, όπως για παράδειγμα οι λογαριασμοί των χρηστών να μετατρέπονται αυτόματα σε ιδιωτικούς από την ημέρα που θα ενεργοποιηθούν.

Η διαφορά από τα 14 στα 16 έτη

Σημαντικό ρόλο στην προστασία των παιδιών διαδραματίζουν και οι γονείς, παράλληλα με μια νομοθεσία για τη θέσπιση της αυξησης του ορίου, αφού ο νόμος θα λειτουργήσει σαν καταφύγιο για τον ενήλικα, αναφέρει στην

«Κ» ο σχολικός ψυχολόγος κ. Γιώργος Πογιατζής. Ωστόσο, ο ρόλος της νομοθεσίας θα είναι να χαράξει τα όρια στα παιδιά, όμως, μόνο η οικογένεια μπορεί να τα νοσηματοδοτήσει, τονίζοντας ότι κανένας νόμος δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη γονική παρουσία. «Ο ρόλος του γονιού είναι να μάθει στο παιδί του να αναγνωρίζει πότε κάτι το εμπνέει και πότε το φθείρει, δείχνοντάς του παράλληλα ότι η ιδιωτικότητας δεν είναι απλώς ένας τεχνικός όρος αλλά στάση αξιοπρέπειας». Από την άλλη, ο ρόλος της νομοθεσίας, όπως εξηγεί ο κ. Πογιατζής, είναι να υπενθυμίσει στους ενήλικους ότι η ευθύνη που έχουν δεν θα τελειώσει με την απαγόρευση των ΜΚΔ. Η ασφάλεια των παιδιών δεν είναι μόνο τεχνική υπόθεση, αλλά απαρτίζεται και από τη «γονική ρύθμιση», η οποία δεν αναφέρεται στον έλεγχο του κινητού αλλά στην ουσιαστική παρουσία των γονέων στη ζωή των παιδιών τους. Είναι ευρέως γνωστό ότι η κοινωνία έχει εξιδανικεύσει τη χρήση των ΜΚΔ, δημιουργώντας μια κουλτούρα που είναι δύσκολο να ανατραπεί, αφού έχει ταυτίσει τη δημόσια προβολή με την κοινωνική υπόσταση. Εξηγώντας, ο κ. Πογιατζής αναλύει τη δυσκολία να πειστούν οι έφηβοι να «αποσυνδεθούν» από κάτι που η κοινωνία τους διδάσκει ότι είναι ο μόνος τρόπος για να υπάρχουν. Άλλωστε, εκεί κοινωνικοποιούνται και πειραματίζονται. Στην ουσία, η εν δυνάμει νομοθεσία μπορεί να προφυλάξει και όχι να εκπαιδεύσει ή να διαπαιδαγωγήσει τους εφήβους, δεν θα αντικαταστήσει την οικογένεια και το σχολείο αλλά αντίθετα, θα τους υπενθυμίσει τη δική τους ευθύνη.

Όσον αφορά τις διαφορές από τα 14 στα 16 έτη, ο κ. Πογιατζής επισημαίνει ότι υπάρχει ουσιαστική και ξεκάθαρη διαφορά ωριμότητας, χαρακτηρίζοντάς την ως ένα αναπτυξιακό πέρασμα. «Στα 14 έτη, οι έφηβοι βλέπουν μόνο το παρόν ενώ στα 16 μαθαίνουν να αναγνωρίζουν ότι οι πράξεις τους έχουν μια συνέχεια, δεν τελειώνουν στο ίδιο γεγονός αλλά επηρεάζουν και τους άλλους». Ένας 14χρονος, θα μπορούσε κάλλιστα να συμμετέχει σε μια διαδικτυακή πρόκληση χωρίς δεύτερη σκέψη, θέλοντας να νιώσει μέρος της «ομάδας», ενώ αντίθετα, ένας 16χρονος θα σκεφτεί τις συνέπειες. Δύο χρόνια λοιπόν, αρκούν για να αλλάξει ολόκληρη η εσωτερική «γεωγραφία» του ανθρώπου, με τον 16χρονο να αντιλαμβάνεται ότι η ζωή έχει συνέπειες και επιλογές.

“

Δεν είναι αυτοσκοπός να αλλάξουμε έναν αριθμό χωρίς να υπάρχει ουσιαστικός έλεγχος, δηλώνει ο βουλευτής του ΔΗΣΥ, Δημήτρης Δημητρίου.

“

Από τα 14 στα 16 έτη υπάρχει ουσιαστική και ξεκάθαρη διαφορά ωριμότητας, σημειώνει στην «Κ» ο σχολικός ψυχολόγος Γιώργος Πογιατζής.

Αυτή είναι η πραγματικότητα

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Με πήρε εκείνη τηλέφωνο. «Διάβασα όσα γράφεις για την τρίτη ηλικία», είπε. «Πρέπει να συνεχίσεις». Και άρχισε να μου διηγείται κομμάσιμμένα τη δική της εμπειρία. Που δεν ήταν μόνο δική της αλλά και άλλων, οι οποίοι μέσα από τα μηνύματά τους ψάχνουν διόδο να μοιραστούν την απόγνωση και τον θυμό τους απέναντι σε ένα κράτος που παριστάνει το κράτος πρόνοιας, ενώ χρόνια τώρα εξαναγκάζει τους ηλικιωμένους και τις οικογένειές τους να χάνουν μέρα με τη μέρα την αξιοπρέπειά τους. Κοινωνικοί παρίες, αποκομμένοι από την πολιτεία στην οποία πρόσφεραν τον χρόνο και τα χρόνια τους και αφημένοι σε στέγες ευημερίας που συχνά θυμίζουν προθάλαμους θανάτου, όσο κι αν οι αρμόδιοι διατείνονται για βοηθήματα, επιδόματα και «ποιοτικά κριτήρια ελέγχου».

Στην πράξη η κρατική φροντίδα για την τρίτη ηλικία είναι θλιβερά ανεπαρκής και ποσώς δεν διασφαλίζει το αναφαίρετο δικαίωμα σε αξιοπρεπή γηραιά. Η μητέρα της, είπε, διαμένει σε μια στέγη ευημερίας από τις ακριβές –η ίδια το ζήτησε να πάει σε στέγη–, πλησιάζει τα ενενήντα, ήθελε φροντίδα και παρακολούθηση. Στην αρχή οι συνθήκες ήταν ανεχτές, παρότι όχι οι καλύτερες αφού οι πλείστοι διαμένοντες είναι με άνοια, δεδομένου ότι δεν υπάρχει κρατική στέγη γι' αυτές τις περιπτώσεις. Υπήρχε ωστόσο καθαριότητα και κάποια περιποίηση. Μέσα σε λίγους μήνες το σκηνικό άλλαξε. Δεν ξέρι τι συνέβη –ίσως οικονομικοί λόγοι– όμως το προσωπικό λιγόστεψε, τα πιάτα έγιναν πλαστικά, η συμπεριφορά απέναντι στη μητέρα της και στην ίδια, σχεδόν απαξιοτική. «Αν σας αρέσει», ήταν το ύφος που εισέπραττε όταν τολμούσε να ζητήσει τα αυτονόητα. Μου περιέγραψε συγκεκριμένα περιστατικά, απέφυγε ωστόσο να ρίξει ευθύνες στο προσωπικό, κατανοούσε, είπε, το πρόβλημα της υποστελέχωσης, από την άλλη όμως αυτό δεν ήταν δικό της θέμα να λύσει ή των νοίκων της στέγης. «Δεν έχει ούτε μια καρέκλα στο δωμάτιό της για να καθίσω πλάι της», μου είπε με τη φωνή σπασμένη, αναγκάστηκε να πάρει δικό της φορητό κάθισμα, συμπλήρωσε. «Είναι πολύ ψυχοφθόρο όλο αυτό, δεν ξέρω τι να κάνω».

Πήγα κι αλλού, τα ίδια φαίνονται και χειρότερα. Πήνεται η ψυχή σου», πρόσθεσε και η απελπισία της ήταν τόσο χειροπιαστή που ακύρωνε ένα-ένα κάθε κρατικό «επίτευγμα» παρουσιάζεται ως απόδειξη πρόνοιας και φροντίδας. Η μεγάλη εικόνα είναι απαράδεκτη και βαρβαίνει διαχρονικά τους πολιτικούς και τα κόμματα. Φανερώνει δε την πλήρη αποτυχία τους να επιδείξουν βούληση και ενσυναίσθηση απέναντι σε μια ηλικιακή ομάδα στην οποία –για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους– χρωστούν ό,τι οι ίδιοι σήμερα απολαμβάνουν. Η απόσταση ανάμεσα στην πραγματικότητα και στις εξαγγελίες τους είναι τεράστια και αν δεν παραδεχτούν τη χρόνια απραξία τους στο κτίσιμο δομών και υποδομών, ώστε ο πολίτης να μη φοβάται να γεράσει, τίποτα δεν θα αλλάξει. Σημαντικό να θυμίσω ότι όσα δικαιούνται οι ηλικιωμένοι τα έχουν ήδη πληρώσει με την εργασία τους. Αν δεν ξεκινήσουμε λοιπόν από τη συνειδητοποίηση ότι βρισκόμαστε στο μηδέν και τα όσα προσφέρονται τώρα είναι σταγόνα στον ωκεανό, η μόνη «πρόσδος» θα παραμείνει η προεκλογική εργαλειοποίηση του θέματος.

Για τον κόσμο, όμως, που καθημερινά βιώνει αυτό το τεράστιο κενό, οι πολιτικοί είναι ήδη πτηνόμενοι. Καμία κουλτούρα ενσυναίσθησης, καμία ολιστική αντιμετώπιση του προβλήματος, παρά μόνο προσπάθειες να δικαιολογηθούν τα αδικαιολόγητα και να ρίξει ο ένας τις ευθύνες στον άλλο αντί να αναγνωρίσουν άπαντες τη χρόνια συστηματική κακομεταχείριση της τρίτης ηλικίας. Κάθε μέρα, λίγο πριν πάει στη μητέρα της, την πιάνει, είπε, ένα τρέμουλο στα πόδια, κόβεται η ανάσα της, φοβάται με τι θα έρθει αντιμετώπιση. Και όταν επιστρέφει σίπι νιώθει ανήμπορη να ασχοληθεί με οτιδήποτε άλλο. «Αγωνίζομαι να μην πάθω κατάθλιψη», μου είπε πριν κλείσουμε και αυτός είναι ένας λόγος σοβαρός, όπως όλοι –βουλευτές, κυβερνώντες, νυν και πρώην– λογοδοτήσουν και δράσουν άμεσα, γιατί στη θέση αυτής της γυναικάς βρίσκονται εκατοντάδες συμπολίτες μας.

elenixenou11@gmail.com

Μπορεί το ρολόι να δείχνει παραπέντε, πάει καιρός τώρα όμως που βρισκόμαστε στο και πέντε. Για να ακριβολογούμε, οκτώ χρόνια. Από τότε που ο Αντόνιο Γκουτέρες είχε ευχηθεί «Καλή τύχη στους Κύπριους σε βορρά και νότο».

Ο σκελετός στη βαλίτσα

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Ομολογώ ότι δεν μπορεί να με συνεπάρει ο ενθουσιασμός που είδα να εκδηλώνεται εξαιτίας της ανάδειξης του Τουφάν Ερχουρμαν στην ηγεσία των Τουρκοκυπρίων. Ίσως επειδή δεν θεωρώ ότι είμαστε στο παραπέντε, αλλά εδώ και καιρό στο και πέντε. Και για να ακριβολογούμε, εδώ και 8 χρόνια, από τότε δηλαδή, 7 Ιουλίου 2017, που ο Αντόνιο Γκουτέρες είχε ευχηθεί «Καλή τύχη στους Κύπριους σε βορρά και νότο». Και ο Νίκος Αναστασιάδης, βαθύτατα περίλυπος για το ναυάγιο, επέστρεψε στην Κύπρο, φόρεσε τη ριγέ Ralph Lauren φανέλα του και μετέβη στο κουβανέζικο κόνσεπτ πάρτι γενεθλίων της κόρης του, προκειμένου να πνίξει με ούσκια και πούρα Αβάνας τον πόνο του.

Επιπλέον, οφείλω να πω – δεδομένου ότι είναι καλά γνωστή η άποψή μου για τους πολιτικούς μας, τους δικούς μας ηγέτες, της ελληνοκυπριακής πλευράς εννοώ και τις πραγματικές προθέσεις μας, δεκατίες τώρα, απέναντι στη λύση του προβλήματος – πως ούτε στους Τουρκοκύπριους ηγέτες αναγνωρίζω το όποιο «πθικό πλεονέκτημα». Με διαφοροποιήσεις βεβαίως, καθότι δεν τήρησαν όλοι την

ίδια στάση, δεν εκδήλωσαν όλοι τις ίδιες προθέσεις. Αλλά όποιος έχει μνήμη, δεν εξωραΐζει. Ούτε κρατά μεγάλο καλάνθι.

Δεν θέλω να παρεξηγηθώ – δεν είμαι εκ φύσεως απαισιόδοξος! Και αλίμονο αν δεν αντιλαμβανόμουν η μείωσα την αδημονία όλων στην ελληνοκυπριακή πλευρά, να ακούσουν –θαρρείς και θα είναι ο Καλός Λόγος της Αναστάσεως– την αλλαγή ρότας της τουρκικής και τουρκοκυπριακής πολιτικής, να παρατήσουν δηλαδή τις πελλάρες περί δύο κρατών και να επιστρέψουν στο κοινό όραμα, στο συμφωνημένο πλαίσιο για μια «διζωνική, δικονομική μοσποινδία με πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας». Αναμφίβολα, θα σκορπίσει μεγάλη χαρά σε όλους στην ελληνοκυπριακή πλευρά. Και ιδιαίτερος σ' όσους με ελκρινεία και «μαύρες πλερέζες», περιφέρανε δημοσιώς το πένθος τους καθ' όλη τη διάρκεια της στασιμότητας για τα προσκόμματα που Τουρκία και τουρκοκυπριακή πλευρά έθεταν στην επανένταξη συνομιλιών, αλλά και τη μετατόπισή τους από τη «συμφωνημένη βάση λύσης».

Και βεβαίως –παρόλο που το χειρίρημα είναι έως πάρα πολύ δύσκολο– μπορώ να νιώσω το αίσθημα επιτυχίας που θα αισθανθεί

ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος ανάλωσε για την επίτευξη αυτού του στόχου το άπαν των δυνάμεών του από την πρώτη κιόλας μέρα ανάληψης των καθηκόντων του, εάν έρθει επιτέλους εκείνη η πολυπόθητη μέρα της «επανεναρξης των συνομιλιών από εκεί που διακόπηκαν στο Κραν Μοντανά, στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου».

Θα ήταν δε παράλειψη να προσπεράσω και να μην αναφερθώ και στη δικαίωση που θα νιώσει –έστω και με καθυστέρηση χρόνων πολλών– ο ίδιος ο Νίκος Αναστασιάδης. Ο πάλαι ποτέ λοιδορούμενος «νενέκος», στο ενδεχόμενο μιας μεταστροφής του Ερντογάν! Για εκείνη τη δήλωσή του, από το μακρινό 2005, κι αφού τον είχε επισκεφτεί στην Άγκυρα: «Το αίσθημα που έχουμε αποκομίσει είναι ότι η τουρκική πλευρά είναι πρόθυμη να συμβάλει στην επίλυση του Κυπριακού. Το μήνυμα που ο πρωθυπουργός της Τουρκίας στέλνει στους Ελληνοκύπριους, είναι πως, πράγματι, θέλει λύση το συντομότερο δυνατόν. Η θέση του ότι η μη λύση δεν είναι λύση, είναι ποτεύως ελκρινής και επιθυμεί να ξαναρχίσουν οι συνομιλίες».

Οσάοσο... ο σκελετός εξακολουθεί να είναι στη βαλίτσα. Και θα πρέπει, θα έρθει η ώρα που θα

κληθούμε, κάτι να κάνουμε μ' αυτόν! Διότι, θυμίζω, ο Αντόνιο Γκουτέρες είχε πει πως «Μέχρι το τέλος της διάσκεψης, οι πλευρές είχαν πρακτικά καταλήξει σε πλήρη συμφωνία για την ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία και την αποτελεσματική συμμετοχή!» Ο ίδιος ο Χριστοδουλίδης, ως υπουργός των Εξωτερικών, είχε πολλές φορές δηλώσει ότι είχαμε φτάσει στο παρά ένα της λύσης. Ο Κοτζιάς, πάλι, είχε πει πως «Το βράδυ της Πέμπτης πήγαμε στο δειπνο ικανοποιημένοι, καθώς θεωρήσαμε ότι πήραμε όλα όσα θέλαμε». Αυτά ήταν η κατάργηση των εγγυήσεων και των παρεμβατικών δικαιωμάτων, απ' τα οποία υπαναχώρησε ο Μεβλούτ, γι' αυτό και οδηγηθήκαμε σε ναυάγιο. Αν ο Μεβλούτ δεν υπαναχωρούσε, η συμφωνία θα κλεινόταν! Μετά, βέβαια, και θυμηθείτε προς τούτο τις δηλώσεις που ακολούθησαν, με απίστευτη σφοδρότητα και ένταση δαιμονοποιήσαμε όλες τις παραμέτρους της λύσης και τις συγκλίσεις, όλα εκείνα στα οποία «είχαμε καταλήξει σε πλήρη συμφωνία!» Την οποία θα υπογράφαμε εάν ο Τσαβούσογλου δεν υπαναχωρούσε. Αν επιστρέψουμε, λοιπόν, εκεί που μείναμε, με τον σκελετό στη βαλίτσα, τι θα κάνουμε;

photiouth@kathimerini.com.cy

Το πλάνο μας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Πόσες φορές πρέπει να ενημερωθούν οι εταίροι μας στην Ε.Ε. και ο ηγέτης της Αιγύπτου αλ Σίσι, για το «πλάνο έξι σημείων» του προέδρου Χριστοδουλίδη, αναφορικά με τη Γάζα; Όπως δημοσιοποιήθηκε, ο κ. Χριστοδουλίδης είχε ενημερώσει τον Αιγύπτιο πρόεδρο στο Σαρμ ελ Σέιχ και όσους ηγέτες της Ε.Ε. είχαν παρευρεθεί κατά την υπογραφή της συμφωνίας για την κατάπαυση του πυρός στη Γάζα. Έκανε μάλιστα και τηλεφωνήματα και ενημέρωσε και την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Άρα, αφού όλοι αυτοί ήταν ενήμεροι, γιατί τους ενημέρωσε ξανά στη Σύνοδο Ε.Ε.-Αιγύπτου, στις Βρυξέλλες; Εύλογα, λοιπόν, κάποιος μπορεί να διερωτηθεί προς τι ο επαναληπτικός λόγος του προέδρου Χριστοδουλίδη και η ανακύκλωση ενός πλάνου, τόσες φορές, σε μερικές μόνο μέρες. Την εξήγηση βεβαίως θα πρέπει να τη δώ-

σει ο ίδιος ο Πρόεδρος μας. Όμως, ως επικειρήσουμε να προσεγγίσουμε τους λόγους που οδηγούν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να καθίσταται επαναλαμβανόμενος, μέσα από μια δέσμη ερωτήσεων multiple choice:

α) Μήπως ο Πρόεδρος μας επαναλαμβάνει το πλάνο έξι σημείων του, διότι οι ξένοι ηγέτες που το ακούνε, είναι περιορισμένης πολιτικής αντίληψης και δεν το κατανοούν;

β) Μήπως ο κ. Χριστοδουλίδης επαναλαμβάνει εαυτόν, διότι οι ξένοι ηγέτες έχουν εντυπωσιαστεί από τις ιδέες του για τη Γάζα και θέλουν να τις ακούνε κάθε μέρα, να τις εμπεδώσουν και να τις παπαγαλίζουν και οι ίδιοι, με ανάλογη συχνότητα, με αυτήν που τις διαφημίζει ο Πρόεδρος μας;

γ) Μήπως ο Πρόεδρος μας εκμεταλλεύεται την κάθε περίπτωση, για να προβάλλει το πλάνο του, για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης;

Αν και η απάντηση είναι προφανής,

θα αρκεστώ να αναφέρω ότι σε περίπτωση που ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιθυμεί να συνεχίσει στο ίδιο τέμπλο, θα ήταν ευκολότερο να ηχογραφήσει το πλάνο έξι σημείων και να το αποστείλει σε ψηφιακή μορφή σε όσους ηγέτες επιθυμεί.

Για να το ακούνε πρωί, μεσημέρι, βράδυ, αδιάλειπτα. Νοούμενου βεβαίως ότι ισχύει η απάντηση «β» και όχι η «γ». Διότι η απάντηση «α», είναι σίγουρα λάθος.

Επί της ουσίας τώρα. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει ετοιμάσει ένα πλάνο έξι σημείων, το οποίο, όπως λέει, θα λειτουργήσει συνδυαστικά με το σχέδιο είκοσι σημείων, του Ντόναλντ Τραμπ για τη Γάζα. Όμως, το σχέδιο Τραμπ έχει εκπαθευρώσει τον ΟΗΕ και λειτουργεί «out of the box», αφήνοντας εκτός και την αναγνώριση παλαιστινιακού κράτους, κάτι που αποτελεί θέση της διεθνούς κοινότητας και της Ε.Ε., περιλαμβανομένης και της Κυπριακής

Δημοκρατίας.

Με απλά λόγια, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, που βασίζεται στον ΟΗΕ για τη λύση του Κυπριακού, ετοίμασε δικό του σχέδιο για τη Γάζα, ως υποβοηθητικό του σχεδιασμού Τραμπ, ο οποίος έχει εκπαθευρώσει τον ΟΗΕ και έχει δημιουργήσει μια νέα πατέντα για λύση διεθνών προβλημάτων. Στη λογική του ισχυρού, με ύφος αποφασίζω, διατάζω και επιβάλλω και σε ένα πλαίσιο take it or leave it. Κι αυτό το αμφιλεγόμενο πλαίσιο, ο Πρόεδρος μας θέλει να το στηρίξει και να το ενισχύσει, συμβάλλοντας κι αυτός με τον δικό του τρόπο, με το δικό του λιθαράκι έξι σημείων, στην υποκατάσταση του ΟΗΕ από τον Τραμπ.

Δεν ξέρω αν ο Πρόεδρος μας πριν υποβάλει το πλάνο έξι σημείων για τη Γάζα, έχει καταρτίσει κι ένα πολιτικό πλάνο, «profit and loss», στο Κυπριακό. Διότι πολύ φοβάμαι ότι το κέρδος μιας επαναλαμβανόμενης παράστασης,

διαφήμισης του πλάνου έξι σημείων, υπολείπεται πολύ των ζημιών συμμετοχής της Κύπρου σε ένα παιχνίδι του πανπτάρχη Τραμπ, το οποίο επιβάλλει λύση, εκτός του πλαισίου του ΟΗΕ, με μια μορφή επιδιαιτησίας στην πιο επιβλητική της μορφή. Χωρίς μάλιστα να λαμβάνει υπόψη τη βασικότερη παράμετρο επιβίωσης των Παλαιστινίων, την αναγνώριση της υπόστασής τους.

Κι επειδή οι ΗΠΑ σκέφτονται τώρα και μια λύση-πακέτο για όλες τις ευρωπαϊκές διαφορές, αλλά και στο Κυπριακό, προφανώς στην απουσία του ΟΗΕ, με τη γνωστή πιο πάνω μέθοδο της επιβολής, θα ήταν καλό να προσγειωθούμε και να σοβαρευτούμε. Εκτός κι αν ο Πρόεδρος μας επιθυμεί υποκατάσταση του ΟΗΕ από την επιδιαιτητική επιβλητική πατέντα Τραμπ, ως μέθοδο λύσης και του Κυπριακού. Μην ανησυχείτε πάντως, υπάρχει πλάνο!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το θυμικό караδοκει

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η αντιπολίτευση έχει ένα μεγάλο πρόβλημα. Δεν πείθει. Κανένα από τα αντιπολιτευτικά κόμματα δεν παρουσιάζει ένα πρακτικό πρόγραμμα αντιμετώπισης των προβλημάτων της χώρας, ούτε όμως και μία ηγετική ομάδα στελεχών που θα μπορέσει να το φέρει εις πέρας. Αξιόλογα στελέχη υπάρχουν εδώ και εκεί. Αλλά είτε οι προεδρικές ανασφάλειες είτε και οι κομματικές ισορροπίες δεν τους επέτρεψαν μέχρι πρόσφατα να βρεθούν στο πρώτο τραπέζι.

Υπάρχουν ασφαλώς αντιπολιτευτικά κόμματα από τα οποία κανείς δεν περιμένει ούτε πρόγραμμα ούτε και επιτελείο που να μπορεί να κυβερνήσει. Είναι τα κόμματα της οργής. Οι ψηφοφόροι τους επιλέγουν την αντίδραση και το μαύρισμα του συστήματος, ελάχιστα τους αφορά πώς αυτοί που θα εκλέξουν θα αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της στέγης ή τα ελληνοτουρκικά. Ο συνδυασμός ακρίβειας και χαμηλών μισθών έχει αυξήσει την «πελατεία» για αυτά τα κόμματα, ενώ η απουσία εναλλακτικής πρότασης διακυβέρνησης μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε κοινωνική έκρηξη. Οι πολίτες έχουν, από την άλλη, νωπές τις μνήμες από το ακριβό φροντιστήριο από το οποίο πέρασε αναγκαστικά η χώρα το 2015. Ήταν ο θυμός που οδήγησε πολλούς να κάνουν τότε τα στραβά μάτια στην ποιότητα των κυβερνητικών στελεχών και στους ανώριμους χειρισμούς, ειδικά των πρώτων μηνών. Οι μνήμες αυτές είναι ακόμη ζωντανές, αν και φθίνουν με το πέρασμα του χρόνου. Κάνουν όμως τους πολίτες να το σκέπτονται δύο και τρεις φορές πριν ψυφίσουν πάλι κάποιον από θυμό και μόνο, γιατί ξέρουν σε τι περιπέτειες μπορεί να μπουν οι ίδιοι μαζί με τη χώρα.

Μέσα σε αυτό το σκηνικό συνεχίζει να υπάρχει μια κρίσιμη μάζα ψηφοφόρων η οποία δίνει μεγάλη σημασία στη σταθερότητα. Προφανώς πρόκειται για πολίτες που έχουν δει σημαντική διαφορά στην τσέπη τους τα τελευταία χρόνια και οι οποίοι δεν νιώθουν ότι τους τελειώνουν τα χρήματα στη μέση του μήνα ή ότι δεν βρίσκουν σπίτι που να αντέχουν οικονομικά. Η παγκόσμια γεωπολιτική αβεβαιότητα και οι απειλές στη γειτονία μας ενισχύουν την πεποίθησή τους πως η χώρα δεν πρέπει να μπει σε ένα σπιράλ πολιτικής αβεβαιότητας.

Βασική προϋπόθεση για να μη σκορπίσει «δεξιά και αριστερά» η κρίσιμη μάζα ψηφοφόρων που θέλει τη σταθερότητα είναι η ίδια η κυβέρνηση να λειτουργεί αποτελεσματικά και να πάψει να βλέπει παντού φαντάσματα.

όπτας και νέων περιπετειών. Με τον ίδιο τρόπο που ο θυμός κυριάρχησε στην κάληπ πριν από δέκα χρόνια, κυριαρχούν τώρα σε ένα κομμάτι της κοινωνίας η ψυχρή λογική και το ένστικτο της επιβίωσης. Θα χρειαστεί να δοκιμάσει πολύ τις αντοχές τους η κυβέρνηση για να τους «αναγκάσει» να λειτουργήσουν και αυτοί με το θυμικό. Βασική προϋπόθεση για να μη σκορπίσουν «δεξιά και αριστερά», να λειτουργεί αποτελεσματικά η ίδια και να μπει ένα τέλος στα κάθε είδους φαινόμενα «τύπου ΟΠΕΚΕΠΕ». Να κυβερνά χωρίς να βλέπει παντού φαντάσματα και χωρίς να κυριαρχεί το θυμικό στη λήψη αποφάσεων από τα βασικά ηγετικά της στελέχη.

«Δημιουργικό» χάος

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η απόφαση του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ να ανακoinώσει την επιβολή σοβαροτάτων κυρώσεων στη Ρωσία δεν εξέπληξε. Ούτε η επ' αόριστον αναβολή της προεξαγγελθείσας συναντήσεως με τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντιμίρ Πούτιν στη Βουδαπέστη, με το επιχείρημα ότι οι προκαταρκτικές συνομιλίες, που μόλις είχαν ξεκινήσει, δεν απέδωσαν.

Είναι απλώς η έκφανση μιας ανορθόδοξης διπλωματίας του Αμερικανού προέδρου, που την παραμονή της συναντήσεώς του με τον πρόεδρο της Ουκρανίας Βολοντιμίρ Ζελένσκι υπομίλησε επί μακρόν με τον Ρώσο ομόλογό του και στη συνέχεια απέρριψε κατηγορηματικά το αίτημα του Ουκρανού ηγέτη να του παράσχει πυραύλους τύπου Τόμαχοκ. Δεν είναι τυχαία ασφαλώς ότι η αντίδραση του Κρεμλίνου υπήρξε ψύχραιμη. Ο κ. Πούτιν χαρακτήρισε τις κυρώσεις «σοβαρές», υποστήριξε ότι δεν πρόκειται να έχουν «σημαντικές επιπτώσεις» στην οικονομία, αλλά φρόντισε να τονίσει πως εάν η Ρωσία δεχθεί επίθεση με πυραύλους Τόμαχοκ, «η αντίδραση θα είναι πολύ ισχυρή, εάν όχι συντριπτική». Αξιοσημείωτο ότι και το Πεκίνο, που θίγεται από τις κυρώσεις, αντίδρασε με προσοχή και μέτρο.

Οι ηγέτες των τριών μεγαλύτερων πυρηνικών δυνάμεων του πλανήτη έχουν συνείσθηση της καταστροφικής δυνατότητας που διαθέτουν. Κάνουν προσεκτική επιλογή των λέξεων που χρησιμοποιούν. Το πρόβλημα για τον κ. Τραμπ είναι ο παλαιμικός οίστρος που έχει συνεινάρει κάποιους από τους Ευρωπαίους συμμάχους της Ουάσινγκτον.

«Η δαιμονοποίηση του Βλα-

ντιμίρ Πούτιν δεν συνιστά πολιτική, αλλά άλλοθι για την ανυπαρξία πολιτικής», έγραφε το 2014 ο Χένρι Κίσινγκερ. Ποιος όμως τον θυμάται στις μέρες μας. Ο πρόεδρος Τραμπ μοιάζει να συμφωνεί μαζί του ως προς το θέμα αυτό. Εξ ου και η διαφοροποίησή του από την πολιτική του προκατόχου του, Τζο Μπάιντεν, καθ' όσον αφορά στο Ουκρανικό, δι-κως η ανατρεπτική διάθεσή του να εξαντλείται αποκλειστικά στο θέμα αυτό.

Θα ήταν σφάλμα, ωστόσο, να σπεύσει να αναθεματίσει κάποιος από τις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης για την ιστορική αντιπαμότητα τους από τα χρόνια της τσαρκικής Ρωσίας.

Διαρκούντος του Κριμαϊκού Πολέμου, ο λόρδος Πάλμερστον έγραφε το 1854 ότι το μέλλον του έληξε στην Ευρώπη εξαρτάτο από την απόσπαση έξι περιοχών της τσαρκικής Ρωσίας. Η τότε βρετανική κυβέρνηση δεν ακολούθησε την προτροπή του. Σήμερα ο Πάλμερστον φαίνεται να είναι «επίκαιρος».

Τραυματικά υπήρξε για τη Γαλλία η εκστρατεία του Ναπολέοντος Βοναπάρτη εναντίον της Ρωσίας το 1812, που οδήγησε στη συντριβή του. Οι Ρώσοι ονόμασαν τον Πόλεμο εκείνο Πατριωτικό. Το ίδιο και ο Στάλιν όταν οι γερμανικές στρατιές του Αδόλφου Χίτλερ επιτέθηκαν εναντίον της ΕΣΣΔ.

Η εκθρόνιση των χωρών αυτών, όπως επίσης της Πολωνίας και των τριών κρατών της Βαλτικής προς τη Ρωσία του Πούτιν, είναι ιστορική και δεδομένη. Όχι όμως για τον πρόεδρο Τραμπ, που επιδιώκοντας να συγκροτήσει νέα αμερικανικά παγκόσμια τάξη πραγμάτων, δημιουργεί σε αυτή τη φάση χάος «δημιουργικό». Ίσως να έχουμε μιλήξει.

Τι θα γίνει με εκείνες τις περιφημες κάμερες; Δεν επρόκειτο να λειτουργήσουν κάπου μέσα στο φθινόπωρο για να προστατεύσουν την κυκλοφορία των τροχοφόρων; Τώρα μαθαίνουμε ότι ακόμη δεν έχει προκηρυχθεί ο διαγωνισμός. «Δώστε μας μια εξάμηνη παράταση για να τα κάνουμε όλα σωστά». Εν τω μεταξύ, τα θανατηφόρα τροχαία ακολουθούν τον δρόμο τους ανενόχλητα. Τι γίνεται με την απαγόρευση της πώλησης αλκοολούχων ποτών σε ανηλίκους; Μα έχει νομοθετηθεί, αν δεν κάνω λάθος. Αλλά τι να κάνουμε, ενώ εμείς νομοθετήσαμε, αυτοί κάνουν του κεφαλιού τους. Δεν μπορούμε να έχουμε από έναν αστυνομικό σε κάθε μπαρ. Και γιατί δεν μπορεί να υπάρχουν περιπολίες εκεί όπου συχναίνουν οι έφηβοι για να ελέγχεται η πώληση του αλκοόλ; Και το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη; Ποιος θα φροντίζει για τη φύλαξή του; Ο στρατός; Μα στη δημοκρατία ο στρατός είναι για να φυλάει τα σύνορα. Αν δεν κάνω λάθος, από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου το μνημείο το φυλάει ο στρατός. Εκτός και αν οι εύζωνοι που παραστέχουν στο κενotáφιο είναι απλώς διακοσμητικοί για να βγάζουν σέληφι οι τουρίστες. Άσε τον Δούκα των Αθηνών, που φαχνικά θυμήθηκε ότι θέλει να αναλάβει την καθαριότητά του και τον ευπρεπισμό του. Αν και δεδομένης της καθαριότητας της υπόλοιπης

πόλης, νομίζω ότι είναι ο καταλληλότερος. Έχει μανία με την καθαριότητα ο άνθρωπος. Μην δει σκουπίδι και δακρύζει. Όμως, το θέμα δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι ότι η κυβέρνηση κατάφερε με τους αδέξιους χειρισμούς της να δημιουργήσει ένα ακόμη θέμα που δεν είναι θέμα. Στην ομιλία του στη Βουλή ο κ. Μπισσοτάκης είπε κάτι που με ανησύχισε. Η τροπολογία αφορά μόνον τον χώρο του μνημείου. Τα υπόλοιπα θα παραμείνουν ως έχουν. Κοινώς, καμιά δεκαριά νομاتهاίοι θα κλείνουν τους δρόμους για να διαμαρτυρηθούν για ό, τι τους ενοχλεί. Τι γίνεται μ' εκείνον τον περίφημο νόμο που επιτρέπει τις διαδηλώσεις αρκεί να μη διαλύουν τη ζωή της πόλης; Ψηφίστηκε, αλλά δεν χρειάζεται να είμαστε και τυπολάτρες. Εμείς κοιτάμε την ουσία. Και η ουσία είναι ότι δεν θέλουμε φασαρίες.

Πάμε παρακάτω. Τι γίνεται με εκείνα τα περίφημα τουρνικέ που υποτίθεται ότι θα ελέγχουν την είσοδο στα πανεπιστήμια; Έγινε ο διαγωνισμός για την αγορά τους; Τι γίνεται με το περίφημο πολλαπλό βιβλίο που θα έφερνε τα πάνω κάτω στη μέση εκπαίδευση; Όμως η μέση εκπαίδευση είναι ένα μεγάλο θέμα από μόνη της, εξίσου σημαντική και άμεσα συνδεδεμένη με το δημογραφικό. Επιφυλάσσομαι. Τι γίνεται με τις αποζημιώσεις για τον «Daniel»; Ακούω ότι πολλές οικογένειες ζουν ακόμη σε κοντέινερ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦΗ. imakris@kathimerini.gr

Η μακάβρια διπλωματία των λειψάνων στη Μέση Ανατολή

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΥΡΚΟΥΛΑ**

Η εύθραυστη εκκευρία ανάμεσα στη Χαμάς και στο Ισραήλ, που άρχισε να υλοποιείται με την επιστροφή των Ισραηλινών ομήρων και την απελευθέρωση Παλαιστινίων φυλακισμένων, κινδύνευσε να ναυαγήσει εξαιτίας της καθυστέρησης στην επιστροφή των σορών και των λειψάνων των ομήρων που δεν βρίσκονται πλέον στη ζωή. Η πλευρά της Χαμάς υποστηρίζει ότι δεν έχει τη δυνατότητα να εντοπίσει όλα τα λείψανα των ομήρων, πολλά από τα οποία βρίσκονται κάτω από τα ερείπια των βομβαρδισμένων κτιρίων, ενώ η πλευρά του Ισραήλ υπό την πίεση της κοινής γνώμης δυσαναοχετεί και εμμένει στην επιστροφή. Η θρησκευτική παράδοση του ιουδαϊσμού απαιτεί την ταφή ολόκληρου του σώματος, που είναι δάνειο από τον Δημιουργό, και η ακεραιότητά του πρέπει να διαφυλάσσεται μέχρι και μετά τον θάνατο. Η ταφή ολόκληρου του σώματος προετοιμάζει για την αποκατάσταση της σάρκας μετά την ανάσταση.

Σύμφωνα με τις Συμβάσεις της Γενεύης που καθορίζουν τα απαραίτητα ανθρώπινα δικαιώματα ακόμη και σε περίοδο πολέμου, οι εμπόλεμοι οφείλουν να περισυλλέγουν τους νεκρούς, να ταυτοποιούν τα σώματα και να εξασφαλίζουν την αξιοπρεπή ταφή τους.

Στην πολυτάραχη Μέση Ανατο-

λή, οι σοροί των νεκρών, τα ανθρώπινα λείψανα, έχουν επανειλημμένως χρησιμοποιηθεί σαν εργαλεία πολιτικής, διπλωματικής ή συμβολικής διαπραγμάτευσης ανάμεσα στο Ισραήλ και στις παλαιστινιακές οργανώσεις ή στη λιβανέζικη σιιτική οργάνωση Χεζμπολάχ. Όπως έχει χαρακτηριστικά γράψει ένας έμπειρος διαμεσολαβητής ανθρωπιστικών διαπραγματεύσεων, ο Πιερ Χαζάν: «Στη Μέση Ανατολή, η ανταλλαγή σορών δεν είναι το τέλος του πολέμου, είναι η πιο ανθρώπινη μορφή συνέχειάς του». Οι νεκροί γίνονται συχνά «αιχμάλωτοι» μετά θάνατον και οι σοροί κρατούνται και γίνονται αντικείμενο διαπραγματεύσεων.

Το μοντέλο της «ανθρωπιστικής διαπραγμάτευσης», που περιλαμβάνει και επιστροφή ή ανταλλαγή λειψάνων, θεμελιώθηκε το 1998, όταν η Χεζμπολάχ επέστρεψε τα λείψανα στρατιωτών του Ισραήλ που είχαν σκοτωθεί στον κατεχόμενο Νότιο Λίβανο. Είχα παρακαλώσει από κοντά τις μακάβριες συνεννοήσεις καθώς βρισκόμουν την περίοδο εκείνη σε διπλωματική αποστολή στη Βηρυτό. Αρχιτέκτονας της συμφωνίας ήταν ένας Γερμανός αξιωματούχος των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών –ΒΝΔ– ο Γκέρχαρντ Κόνραντ, βαθύς γνώστης της αραβικής γλώσσας και πολιτισμού, ο οποίος είχε κατορθώσει να κερ-

Και με τα χρήματα που άρπαξαν οι μάγκες και οι «φραπέδες» απ' τον ΟΠΕΚΕΠΕ; Θα φτάσουν ποτέ στους πραγματικούς δικαιούχους; Αφήνω κατά μέρος την ακρίβεια στο σούπερ μάρκετ και την αναντιστοιχία με τα εισοδήματα. Η Ελλάδα παραμένει μια ακριβή χώρα για τους Έλληνες – όχι για όλους, για να εξηγούμαι. Όσο κι αν μειωθούν οι φόροι, το ύψος τους είναι υπέρογκο μπροστά στις υπηρεσίες που παρέχουν. Η επιβίωση είναι ακριβή. Και η γραφειοκρατία ρουφάει τον χρόνο της καθημερινότητας. Πού ακριβώς βρίσκεται η ανάπτυξη; Ποιος τολμάει να επενδύσει σε μια χώρα όπου το δικαστήριο θέλει έξι χρόνια για να βγάλει μιαν απόφαση;

Είμαι άδικος με την κυβέρνηση; Μπορεί. Ανήκω όμως σε όσους απαιτούν απ' αυτήν πολύ περισσότερα απ' όσα προσφέρει, επειδή εξακολουθώ να πιστεύω ότι είναι η μόνη λύση. Δεν είμαι ο μόνος προφανώς. Δεν είναι τυχαίο ότι από τη μια δημοσκόπηση στην άλλη παραμένει πρώτη στα ποσοστά, έστω και μειωμένα. Και φοβάμαι, περισσότερο απ' όλα, την προοπτική της ακυβερνησίας. Δεν παραγωνρίζω τη δυσκαμψία της δημόσιας διοίκησης, και την αδράνεια που την κάνει ευάλωτη στη διαφθορά. Αν η κυβέρνηση δυσκολεύεται να τη μεταρρυθμίσει, η αντιπολίτευση δεν θέλει να τη μεταρρυθμίσει. Δεν ξέρω αν η Ελλάδα είναι μη διακυβερνήσιμη όπως είπε ο κ. Βενιζέλος.

Πάντως, είναι μη μεταρρυθμίσιμη.

Η κυβέρνηση; Εννοούμε τον πρωθυπουργό και δυο-τρεις υπουργούς που πασχίζουν. Όπως ο Κων. Χατζηδάκης με τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού, ο Αδ. Γεωργιάδης με τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλει για να βελτιώσει τα ζητήματα της υγείας. Και ο κ. Χρυσόχοϊδης που έχει να κάνει με μια διαλυμένη αστυνομία. Κατά τα λοιπά, αναγνωρίζω τη μοναξιά του κ. Μπισσοτάκη. Δεν γνωρίζω το περιβάλλον του περίφημου επιτελείου κράτους, όμως δεν μπορώ να πω ότι μας έχει εντυπωσιάσει με τις επιδόσεις του. Σε τι βοήθησε, για παράδειγμα, στην καταστροφική διαχείριση του δυστυχήματος των Τεμπών; Η ερώτηση δεν είναι ρητορική. Ποιος τον συμβούλεψε να προσκυνήσει τα ονόματα των νεκρών στον Αγνώστο Στρατιώτη; Χωρίς να παραγωνρίζω και τις επιτυχίες στην εξωτερική πολιτική, όπως η στρατηγική συμμαχία με το Ισραήλ ή η συμπαράσταση στην Ουκρανία. Για την Τουρκία, χωρίς να είμαι ειδικός, σκέφτομαι ότι η μόνη λύση είναι να παραμείνουν οι διαφορές μας. Αν μη τι άλλο, τις έχουμε συνθησίσει.

Κοιτάζοντας, πάντως, και την υπόλοιπη Ευρώπη, σκέφτομαι ότι, αν μη τι άλλο, στην Ελλάδα δεν έχουμε πολιτική κρίση. Αν έλειπε και η πολυλογία της κ. Κωνσταντοπούλου, τα πράγματα θα ήσαν καλύτερα.

Κινητικότητα και αδιαφορία

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Η σαρωτική επικράτηση του μετριοπαθούς, κατά τα φαινόμενα, νομικού και ακαδημαϊκού, Τουφάν Ερχιουρμαν, ο οποίος έχει ταχθεί υπέρ της συνέχισης των διαπραγματεύσεων για σύσταση ομοσπονδίας και έχει διαφωνήσει με τη σκληροπυρηνική γραμμή των δύο κρατών, που σε πλήρη σύμπτωση με την Άγκυρα προώθησε τα τελευταία χρόνια ο απερχόμενος εθνικιστής Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, έχει φανερώσει την ανάδειξη μιας νέας, ενδιαφέρουσας πολιτικής συνθήκης βορείως της διαχωριστικής γραμμής. Καταρχάς, μπορεί η αυταρχική, ερντογανική Τουρκία να συνεχίζει αναμφίβολα να έχει το πάνω χέρι στα των κατεχομένων, όμως δεν θεωρώ πως οποιοσδήποτε Τουρκοκύπριος ηγέτης είναι μια σκέτη μαριονέτα και τελειώνει εκεί η υπόθεση. Αυτό είναι νομίζω φυγογονία και μια μονοδιάστατη, εκτιμώ, ανάγνωση της κατάστασης, αφού ένα παζλ για να ολοκληρωθεί πάντοτε θέλει πολλά κομμάτια και ο άνθρωπος που κρατάει το πολιτικό τιμόνι της τουρκοκυπριακής κοινότητας δεν μπορεί παρά να αποτελεί κι αυτός κομμάτι στην κυπριακή υπόθεση. Μπορεί μικρότερο κομμάτι από τα υπόλοιπα στο παζλ της Κύπρου, αλλά ας μην κοροϊδευόμαστε, έχει τη σημασία του.

Πέραν άλλωστε από συνομιλητής στις διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό –όποτε και εφόσον αυτές πραγματοποιούνται– ο εκάστοτε Τουρκοκύπριος ηγέτης είναι ο πολιτικός που σε σημαντικό βαθμό αντιπροσωπεύει τις τάσεις, στατικές ή εναλλασσόμενες, ανάμεσα στην κοινότητά του. Υπενθυμίζεται ότι παρόλο που στο δημογραφικό των κατεχομένων η πλάστιγγα γέρνει πλέον υπέρ των εκ Τουρκίας Τούρκων, πληθυσμιακά και ποσοτικά μιλώντας, στο εκλογικό σώμα η πλειοψηφία παραμένει τουρκοκυπριακής καταγωγής. Αναγνωρισμένοι, ωστόσο, ή μη αναγνωρισμένοι ως πολίτες, «ακραφνείς» Τουρκοκύπριοι ή εκ Τουρκίας Τούρκοι, παιδιά μικτών γάμων ή μετανάστες άλλων χωρών που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο, οι άνθρωποι στα κατεχόμενα παραμένουν άνθρωποι της διπλής πόρτας και καλό θα ήταν να μας ενδιέφεραν οι έγνοιες και ανησυχίες τους.

Με τη συντριπτική ήττα Τατάρ και την εντυπωσιακή νίκη Ερχιουρμαν, φαίνεται πως, πέραν του προσανατολισμού τους για ενδεχόμενη λύση του Κυπριακού, θέματα όπως η διαφθορά, η οικονομική κρίση, ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός αλλά και η δικαϊκή επιθυμία τους να πάψει επιτέλους η Τουρκία να αποτελεί στενό κορσέ απασχολούν το εκλογικό σώμα των Τουρκοκυπρίων. Τα παιδιά μικτών γάμων είναι ένα άλλο τεράστιο θέμα στην απ' εκεί κοινωνία, ασχέτως εάν εμάς δεν μας έχει απασχολήσει σχεδόν ποτέ. Το μίνιμα πάντως που για πολλοστή φορά στέλνει η τουρκοκυπριακή κοινότητα είναι πικρό. Όπως ευστόχως έχουν επισημάνει οι μετρημένοι στα... πέντε (κι αν) δάκτυλα Τουρκολόγοι μας, δεν είναι ένα μήνυμα που συνδέεται αυστηρά και μόνο με το Κυπριακό. Θα προσπαθήσουμε να το διαβάσουμε και να το κατανοήσουμε αυτό το μήνυμα; Αμφιβάλλω. Γυρίζοντας τον καθρέφτη στη δική μας πλευρά, γίνεται οφθαλμοφανές ότι η εντυπωσιακή νίκη Ερχιουρμαν έχει ξεγυμνώσει και τη μεγάλη δική μας αδιαφορία ως ελληνοκυπριακή κοινωνία για τα τεκταινόμενα στα κατεχόμενα. Πόσοι, αλήθεια, ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους εξακολουθούν να ενδιαφέρονται ουσιασώς και με προοδευτικό πρόσημο για το Κυπριακό και πόσοι θέλουν να αναπτύξουν σχέσεις, φυσιολογικές και καθημερινές, με τους ανθρώπους της άλλης πλευράς; Ελάχιστοι. Μια τραγική μειοψηφία. Είναι μόνο εξαιτίας του μεταπολεμικού τραύματος του 1974; Πολύς καιρός δεν είναι μισός και πλέον αιώνας;

Μπορεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και πολιτικά κόμματα να έστειλαν τα μηνύματά τους με αφορμή την εκλογή Ερχιουρμαν, η αντίδραση ωστόσο ανάμεσα στην κοινωνία ήταν εντελώς χλιαρή. Η δημοσιογραφική κάλυψη από τα ε/κ Μέσα ήταν επίσης χλιαρή. Έμαθα ότι μεγάλα ειδησεογραφικά πρακτορεία από το εξωτερικό ήρθαν στην Κύπρο για να καλύψουν τις εκλογές της περασμένης Κυριακής στα κατεχόμενα. Ελληνοκύπριοι δημοσιογράφοι, άραγε, πόσο πήγαν επί τόπου για ρεπορτάζ;

Η ζωή έχει προχωρήσει και η κάθε κοινότητα στην Κύπρο δείχνει να έχει πάρει τον δικό της μοναχικό δρόμο. Προφανώς, όταν ορθώς επισημάνθηκε πολλές φορές στο παρελθόν ότι ο χρόνος παγώνει τετελεσμένα μάλλον κάτι τέτοιο θα σήμαινε: Η διχοτόμηση έχει, φοβάμαι, παγιωθεί σε επίπεδο συνειδήσεων. Για τελευταία μάλλον φορά, οι Τουρκοκύπριοι ως κοινότητα, όσο αδύναμοι και ανήμποροι κι αν είναι, παρουσιάζουν έναν δυναμισμό και μια κινητικότητα που θα μπορούσε να τύχει αξιοποίησης. Τα ξύλινα λόγια και ο στρουθοκαμηλισμός σίγουρα δεν βοηθούν.

demetriadesp@sppmedia.com

Ουκρανοί διασώστες και αστυνομικοί στο σημείο της επίθεσης με ρωσικές βόμβες στο Χάρκοβο, στη βορειοανατολική Ουκρανία. Τουλάχιστον 8 άτομα τραυματίστηκαν μετά από τα ρωσικά πλήγματα στη βιομηχανική περιοχή του Χάρκοβο.

Μια νίκη με υπογραφή!

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η πλειοψηφία της τ/κ κοινότητας έκανε το καθήκον της. Έστειλε σπίνι του τον πολιτικό του παρελθόντος, Ε. Τατάρ, και ψήφισε αλλαγή, ελπίδα, μέλλον: Τ. Ερχιουρμαν. Η καθαρή νίκη του δίνει σημαντικά μηνύματα με πολλούς αποδέκτες. Η τ/κ κοινότητα ψήφισε (ξανά) άνοιγμα στον σύγχρονο κόσμο, απαίτησε σεβασμό της τ/κ ταυτότητας, βήματα στο Κυπριακό πάνω στη γραμμή που εξέθεσε ο νικητής στις 5 Οκτωβρίου, επίλυση με βάση τη ΔΔΟ, διαβούλευση με την Τουρκία, άνοιγμα στην Ε.Ε. Σε κρίσιμες στιγμές της κυπριακής πολιτικής εξέλιξης, μια στιβαρή πλειοψηφία μέσα στην τ/κ κοινότητα (πλειοψηφία που υπερβαίνει το 60%), διεκδίκησε μια διαφορετική πορεία, τόσο για την ίδια ως κοινότητα, όσο και το σύνολο της νήσου: στήριξε το πλαίσιο λύσης των Η.Ε. το 2004, επέλεξε Ταλάτ (2005), Ακιντζί (2015) και Ερχιουρμαν έναντι Τατάρ (2025-30).

Ιδιαίτερα σημαντικό, ίσως αυτό να ήταν το Βατερλό του Ε. Τατάρ: η απόλυτη ταύτιση του με την Άγκυρα, η παραγνώριση της κοσμικότητας, οι κεμαλικές αρχές στον γκρεμό, αρχές με τις οποίες η τ/κ κοινότητα έχει χαρακτηριστική συνέπεια, όπως λ.χ. η πίεση μέσω μαντίλας. Η

αγνόηση των παραδόσεων του τ/κ «κυπριωτισμού» έφερε τον πρωταγωνιστικό ρόλο στα συνδικάτα των τ/κ εκπαιδευτικών, ένα μέρος της νίκης τους ανήκει. Η πρόεδρος της συντεχνίας των καθηγητών, Σελμά Ειλέμ, ή ο γ.γ. της ΚΤΟΕΟΣ Ταχίρ Γκιόκι-σεμπελ: «Οι εκπαιδευτικοί θα συνεχίσουν τη στάση τους υπέρ της δημοκρατικής, κοσμικής και επιστημονικής εκπαίδευσης. Δεν θα παραμείνουν σιωπηλοί. Αυτή η χώρα είναι δική μας, αυτά τα παιδιά είναι δικά μας, αυτό το μέλλον πρέπει να είναι και δικό μας» («Καθημερινή», 23/9).

Ο ΥΠΕΕ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν δήλωσε ότι ελπίζει πως «το αποτέλεσμα των εκλογών για την ηγεσία των Τ/κ θα είναι ωφέλιμο για τον τ/κ λαό και για ολόκληρο το νησί» (Ulke TV). Η δήλωση Φιντάν δεν συμβαδίζει με τα προεκλογικά έργα και αποστολές Γιλμάζ, Ακάρ, κυρίως. Τρεις ερμηνείες: είτε στο ΚΑΔ δεν είχαν κοινή αντίληψη στη διαχείριση του εκλογικού αγώνα, είτε ο Χ. Φιντάν κρατά πιο «παγκύπριες», διπλωματικές ισορροπίες, είτε, επίσης πιθανόν, ότι ο ίδιος γνωρίζοντας από κοντά τον Ε. Τατάρ να μην ήταν αντίθετος ή και να προτιμούσε την ήττα του, γι' αυτό ακολούθησε τη γραμμή «αφήστε τη διαδικασία να εξελιχθεί». Οι παρεμβάσεις, η έκταση και το βάθος τους, πήραν

χθες «απάντηση», άρα την απαίτηση της μεγάλης πλειοψηφίας των Τ/κ για σεβασμό στη θέλησή της και σαφές μήνυμα «όχι ξανά τα ίδια». Ο Ε. Τατάρ δεν έμαθε κάτι από το πάθημα Κ. Οζερσάι. Η «υπερέκθεση» στην ταύτιση με την Τουρκία, ενίοτε έχει κόστος, ενίοτε δε οδηγεί και στην περιθωριοποίηση από την πολιτική ζωή της τ/κ κοινότητας. Επιπρόσθετα, κατάφερε με τους χειρισμούς και τις πολιτικές του να στρέψει εναντίον του ακόμα και οικογένειες παλαιών πολιτικών. Ασφαλώς η νίκη και κάθε νίκη συνδέεται με το πρόσωπο του φορέα της. Νίκησε ο Τουφάν Ερχιουρμαν, νίκησε η στρατηγική της μετριοπάθειας, της προοδευτικής ατζέντας, της πολιτικής με βλέμμα στο μέλλον, του ήπιου και καθαρού λόγου.

Στα ε/κ ΜΜΕ προβλήθηκε εν πολλοίς η «προκατασκευασμένη» εκδοχή των πραγμάτων, «δλα άσκοπα, τίποτε δεν αλλάζει... η Τουρκία». Με ανακάτωμα της πολιτικής της Τουρκίας στον χρόνο, ώστε να φαίνεται μια και απαράλλακτη. Η κεμαλική Άγκυρα έλεγε ότι «η μη λύση είναι η λύση». Μια άλλη Άγκυρα στήριξε πλαίσιο λύσης που συγκρότησαν τα Η.Ε. και το υποστήριξε η Ε.Ε. (2004), ενώ πήρε ανοικτό έπαινο στο Αμβούργο, δύο μέρες μετά το ναυάγιο στο Κραν Μοντανά, από τον Αντόνιο Γκουτέρες για

τη στήριξη της στη διαδικασία (2017). Και είναι η ίδια Άγκυρα (Μ. Τσαβούσογλου) που ένα χρόνο μετά το Κραν Μοντανά, ζήτησε από τον Μ. Ακιντζί να αλλάξει πολιτική με το επιχείρημα ότι «οι Ε/κ δεν αποδέχονται την ομοσπονδία. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν προτιμότεο ένα μοντέλο σαν την ομοσπονδία ή τη λύση δυο κρατών» (Gaktnv 20/4/18). Ο Μ. Ακιντζί απάντησε «δεν τίθεται τέτοιου είδους ζήτημα», έτσι, η ίδια Άγκυρα τον έσπρωξε στο περιθώριο, στήριζοντας τον ανακρονιστή Ε. Τατάρ στις διπλές εκλογές του 2020. Η Άγκυρα στήριξε ξανά Τατάρ (όμως, επί το «μετριοπαθέστερον» σε σχέση με το 2020), με τις παρεμβάσεις της, ειδικότερα, στα ζητήματα της κοσμικότητας και της εκπαίδευσης, συνέβαλε στην εκτόξευση της υποψηφιότητας Τ. Ερχιουρμαν στο 63%! Η σχέση ανάμεσα στην Τουρκία και την τ/κ κοινότητα συνθέτει ένα πολύπλοκο κεφάλαιο από πολιτικές, από αποχρώσεις, από διαφορετικές προτεραιότητες, από συμβιβαστικές συμπεριφορές. Να μια «μη καθιερωμένη» ανάγνωση πραγμάτων: μια κυπριακή κοινότητα μέσα σε 20 χρόνια έχει ψηφίσει ένα σχέδιο λύσης των Η.Ε. και έχει επιλέξει τρεις ηγέτες με αίτημα την επίλυση...

www.larkoslarkou.org.cy

Ο Ερχιουρμαν, η στενοκεφαλιά μας και η διεθνής πραγματικότητα

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Στη μικρή μας χώρα έχουμε μοναδική ικανότητα να υπερανάδουμε τον μικρόκοσμό μας, ενώ την ίδια ώρα συμπεριφερόμαστε ως φανατικοί αρνητές της διεθνούς πραγματικότητας. Έτσι, το τελευταίο διάστημα, έχουμε ξανά υπεραπλουστεύσει γεγονότων που μας αφορούν άμεσα.

Στη διάσκεψη του Σαρμ Ελ Σέιχ για τη Γάζα, για παράδειγμα, η παρουσία Ελλάδας και Κύπρου ήταν επιτυχία που πρέπει να πιστώσει στις δύο κυβερνήσεις. Την ίδια ώρα, όμως, μεγάλη ήταν η αναβάθμιση της Τουρκίας και του Ερντογάν, ο οποίος –με βάση το Reuters– έπαιξε κομβικό ρόλο για να πειστεί η Χαμάς να δεχθεί την εκχειρία. Συνέβησαν, λοιπόν, και τα δύο και όχι μόνο το ένα από τα δύο όπως οι πλειστοί επιχειρούν να παρουσιάσουν.

Παρόμοια είναι η συζήτηση που ακολούθησε την ανάδειξη Τουφάν Ερχιουρμαν στην ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Από τη μια, η πλήρης απαξίωση: ότι δηλαδή όποιος και να εκλε-

γεί στα κατεχόμενα είναι υποχείριο της Άγκυρας και για μας δεν σημαίνει τίποτα. Από την άλλη, η πλήρης ικανοποίηση ότι βγήκε νικητής ένας γνήσιος υποστηρικτής της λύσης του Κυπριακού, άρα τα πάντα γίνονται πιο αισιόδοξα.

Όσες δόσεις αλήθειας και να έχουν οι δύο προσεγγίσεις, καμιά δεν ακτινογραφεί σωστά την πραγματικότητα. Η άποψη του ηγέτη των Τουρκοκυπρίων παίζει μεγάλο ρόλο, στο κλίμα και την ουσία πιθανόν διαπραγματεύσεων. Η οποία, σε ό,τι αφορά τον κ. Ερχιουρμαν είναι δημόσια διακηρυγμένη: θέλει τη Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία, αλλά ταυτόχρονα ζητά από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να διασαφηνίσει τη θέση του για την πολιτική ισότητα, την αποτελεσματική συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων στη λήψη αποφάσεων και την εκ περιτροπής προεδρία. Είναι πολύ διαφορετική αυτή η αφετηρία από εκείνη του κ. Τατάρ, που ήθελε, πρώτα ο ίδιος, τα δύο κράτη.

Ταυτόχρονα, όμως, πραγματικότητα είναι ότι ο κ. Ερχιουρμαν ηγείται ενός παράνομου μορφώματος όπου ζουν και

δραστηριοποιούνται εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι. Στην εκλογική διαδικασία συμμετείχαν 142.000 από τους 220.000 ενήλικους εγγεγραμμένους ψηφοφόρους, όλοι τουρκικής εθνικής καταγωγής, είτε Τουρκοκύπριοι είναι, είτε έποικοι. Όλοι, εξαρτώμενοι πλήρως από τον ομφάλιο λώρο που τους παρέχει η δική τους μητέρα πατρίδα, η Τουρκία. Ασφαλώς ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης αντιμετωπίζει την Τουρκία με ευγνωμοσύνη και σεβασμό. Όπως, σωστά, εμείς οι Έλληνες της Κύπρου αντιμετωπίζουμε την Ελλάδα, έχοντας απείρως μικρότερη εξάρτηση.

Η έκταση της νίκης Ερχιουρμαν, δείχνει ότι προσπάθεια επιρροασμού από τον Ταγίπ Ερντογάν δεν έγινε. Γι' αυτό και πρέπει να εξετάσουμε τι σημαίνει όμως πρακτικά, αλλά και στο ευρύτερο πλαίσιο.

Πρακτικά, θα φανεί στην επόμενη πενταμερή για το Κυπριακό που αναμένεται πριν το τέλος του χρόνου. Πιθανότατα, αυτή θα σηματοδοτήσει την έναρξη ή τη σοβαρή προετοιμασία έναρξης μιας νέας διαπραγματεύσεως, πιθανότατα της τελευταίας που θα επιτρέπει το υφιστά-

μενο πλαίσιο. Αν όμως προεκτείνουμε το βλέμμα πέρα από τη μύτη μας, θα διαπιστώσουμε ότι υπάρχει μια έντονη αλλαγή συμπεριφοράς από όλους, στο περιβάλλον γύρω από το Κυπριακό.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες δημιουργούν μια αξιοπρόσεκτη κινητικότητα, με στόχο να ξεκλειδώσουν τα ενεργειακά της Ανατολικής Μεσογείου και να εξυπηρετήσουν την περιφερειακή συνεργασία και τα συμφέροντα αμερικανικών εταιρειών. Ένα δίκτυο ανθρώπων με πρόσβαση και επιρροή στον πρόεδρο Τραμπ ήδη «ακροβολίζονται» στην περιοχή, ο προσωπικός του φίλος και πρέσβης στην Άγκυρα Τομ Μπάρακ, η νέα πρέσβειρα στην Αθήνα Κίμπερλι Γκίλφοϊλ, αλλά και ο συμπέθερός του, απεσταλμένος για την Αφρική Μασάντ Μπούλος.

Στην Τουρκία, η ρητορική παρουσιάζει δείγματα αλλαγής. Με αναφορές ξανά στην ενταξιακή της πορεία, αλλά και τοποθετήσεις πρωτόγνωρες, όπως εκείνη του Χακάν Φιντάν, απευθυνόμενος στην Ελλάδα, ότι «Εγώ δεν αποδέχομαι τα 12 μίλια, εσύ δεν αποδέχεσαι τα 6 μίλια, αυτά μπορούν να συζητηθούν».

Δηλώσεις που δεν λύνουν κάποιο πρακτικό ζήτημα, δείχνουν όμως μια διαφορετική προσέγγιση από την άκρως απειλητική προηγούμενη, που πρέπει να καταγραφεί.

Όπως θα πρέπει να καταγραφεί η πρωτοβουλία για το σχήμα 5x5 του Έλφνα πρωθυπουργού, με βάση το οποίο Ελλάδα, Τουρκία, Αίγυπτος, Λιβύη και Κύπρος θα συζητήσουν, μεταξύ άλλων, την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών. Όσο και αν αυτή η πρόταση θα σκοτάρει πιθανότατα στην άρνηση της Τουρκίας για συμμετοχή της Κύπρου, το δεδομένο είναι ότι πλέον βρισκόμαστε στα σπάργανα μιας νέας κινητικότητας γύρω από την ενέργεια, τα Ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό.

Αντί λοιπόν να ερίζουμε εάν ο Ερχιουρμαν είναι υποστηρικτής της λύσης ή πόνι της Άγκυρας, καλό κάνουμε να εκμεταλλευτούμε σωστά τη νέα κατάσταση και να μην είμαστε ξανά απόντες. Για το καλό της πατρίδας μας και όχι για το όφελος της άποψης, ή της εκλογής μας.

michalis@michalis.com

Τα σελίνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Βετεράνος ήρωας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, λίγο πριν εκδημώσει εις Κύριον, άνοιξε την ψυχή του και παραδεχόταν ότι εντάχθηκε στις βρετανικές δυνάμεις, για ένα κομμάτι ψωμί, για καθημερινό φαγητό με κρέας, τότε έτρωγαν δύο φορές τον χρόνο, και για ένα με δύο σελίνια την ημέρα, ένα τεράστιο ποσό, για την εποχή εκείνη. Άλλοι πιο «μάγκες» εντάχθηκαν στις συμμαχικές δυνάμεις για να οδηγούν μοτοσικλέτες, ένα όνειρο εξωπραγματικό. Και κάποιοι άλλοι, για να κάνουν τους «μαυραγορίτες» πουλώντας ζάχαρη και κουβέρτες, πολύτιμα είδη για εκείνη την εποχή. Σε εποχές πείνας, ανέχειας και τοκογλυφίας, η ένταξη στις συμμαχικές δυνάμεις, για να πολεμήσουν τον άξονα Γερμανίας, Ιταλίας και Ιαπωνίας, ήταν μια λύση, ήταν μια περιπέτεια, ήταν μια διέξοδος για τους νέους της εποχής, οι οποίοι δεν είχαν στον ήλιο μοίρα. Τα περί κινδύνου για τη ζωή τους, περί αιχμαλωσίας και περί ταλαιπωρίας, ήταν άγνωστα γι΄ αυτούς ζητήματα, όπως άγνωστα είναι πάντα για τους νέους. Δεν ήταν όλοι έτσι, κυρίως οι μεγαλύτεροι στην ηλικία. Υπήρχαν οι ιδεολόγοι οι οποίοι εντάχθηκαν στις συμμαχικές δυνάμεις για να υπερασπιστούν την ελευθερία των λαών, ακόμη και για να θυσιαστούν για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Ο ήρωας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο οποίος άνοιξε την ψυχή του, έλεγε ότι πολλοί από εμάς, οι οποίοι δεν είχαμε ιδεολογικά κίνητρα, αγωνιστήκαμε χωρίς να δυσανασχετούμε, εκεί όπου μας έταξαν οι Βρετανοί αξιωματικοί μας. Μερικοί πολέμησαν σαν λιοντάρια, άλλοι αιχμαλωτίστηκαν και αρκετοί θυσιάστηκαν. Υπήρχαν, έλεγε με «πίκρα» και αυτοί, κυρίως ιδεολόγοι, οι οποίοι, άλλα έλεγαν και άλλα έκαναν, αφού έτρεχαν σαν τα «ελάφια» για να φύγουν από τα πεδία των μαχών. Όμως κάτω από τις πύρινες βροχές, άλλοι γλίστρωαν και άλλοι έφρευαν για τον άλλο κόσμο. Πάντως όλοι δεν ξεχνούσαμε την Παναγία, η οποία μας γλίστωσε πολλές φορές, ομολογούσε με δάκρυα στα μάτια ο λεβεντόγερος, ο αληθινός ήρωας, ο οποίος ποτέ δεν ζήτησε ούτε «γρόσι» από την πατρίδα.

Όλοι οι πόλεμοι διεξάγονται στο όνομα των θρησκειών και των ιδεολογιών και όλοι οι πόλεμοι πραγματοποιούνται για την απόκτηση πλούτου, λένε ιστορικοί και όχι μόνο. Εξάιρεση δεν αποτέλεσε κανένας πόλεμος, σε όλη την ιστορία της ανθρωπότητας. Ακόμη και σήμερα όπου σφαγιάζονται καθημερινά χιλιάδες άνθρωποι στα

πεδία των μαχών της Ουκρανίας και της Μέσης Ανατολής, μαθαίνουμε ότι στο τέλος της ημέρας ο «καβγάς» είναι για τις «σπάνιες γαίες» της Ουκρανίας, για το φυσικό αέριο της Ρωσίας, για την ανοικοδόμηση της Γάζας, για τις πωλήσεις οπλικών συστημάτων και τελικά για την αναδιάταξη των υπερδυνάμεων. Πιο απλά, κάποιες υπερδυνάμεις καταρρέουν και κάποιες άλλες παίρνουν τη θέση τους.

Πολλοί ιστορικοί συνδέουν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με το μεγάλο χρηματιστηριακό και οικονομικό κραخ του 1929 στις Ηνωμένες Πολιτείες, με την ακραία εξαθλίωση του γερμανικού λαού. Η λύση στο πρόβλημα ήταν ο πόλεμος. Ο εθνικοσοσιαλιστής Χίτλερ, για να «σώσει» τον λαό του, ξεκίνησε τον εξοπλισμό της Γερμανίας, βάζοντας τα μεγάλα εργοστάσια να παράγουν οπλικά συστήματα. Ο κόσμος βρήκε δουλειά και άρχισε η οικονομία να τρέχει. Η ΗΠΑ αποχώρησαν από την Κούβα, την Αϊτή και τη Νικαράγουα και παραχώρησαν ανεξαρτησία στις Φιλιππίνες. Αποτελέσματα ήταν να μειωθούν σημαντικά τα έσοδα της χώρας και έτσι στράφηκαν σε συνεργασία με την Ευρώπη. Το ναζιστικό Βερολίνο τότε υπέγραψε σύμφωνο μη επίθεσης με τη Μόσχα. Αλλά, όταν παίζει με τη φωτιά, τα πράγματα δύσκολα ελέγχονται. Το 1939 ο Χίτλερ άναψε το φτίλι, το οποίο χρειάστηκε πέντε χρόνια για να σβήσει, αφού πρώτα θυσιάστηκαν δεκάδες εκατομμύρια άνθρωποι. Νικητές στο τέλος ήταν οι πιο ισχυρές τεχνολογικά χώρες. Η Ρωσία ανέπτυξε τις περίφημες καπούσα, ρουκέτες οι οποίες εξουδετέρωσαν τα άρματα των Γερμανών και οι Ηνωμένες Πολιτείες έριξαν δύο ατομικές βόμβες στην Ιαπωνία, για να σταματήσει ο πόλεμος. Αν η Γερμανία κατάφερνε να αναπτύξει ατομικές βόμβες, σίγουρα ο κόσμος θα ήταν είτε γερμανικός, είτε δεν θα υπήρχε ζωή στη γη. Η ιστορία κάνει κύκλους και σήμερα. Το χάσμα μεταξύ πλούσιων και πτωχών είναι δυσθεώρητο. Οι μικροί πόλεμοι διαδέχονται ο ένας τον άλλο, με σφήνα το Ουκρανικό, όπου συνασπίστηκε ο δυτικός κόσμος, δεκάδες χώρες, εναντίον της Ρωσίας. Το χρυσάφι, ένδειξη ότι κάτι πολύ άσχημο προμηνύεται, εκτοξεύτηκε σε απίστευτα ύψη. Αλλά το μεγαλύτερο δώρο του Θεού στον άνθρωπο είναι ο θάνατος, για να μη γίνει αθάνατο το κακό. Και «όταν ο άνθρωπος σχεδιάζει, ο Θεός γελά» και σίγουρα ο καλός Θεός μας δεν θα αφήσει να καθεί η υδρόγειος, στις ορέξεις και τα πάθη ορισμένων τρελών.

kaparispan@yahoo.gr

Ο τρίτος δρόμος του Τουφάν Ερχιουρμαν

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ανέλιπτα μεγάλη νίκη για τον 55χρονο Τουρκοκύπριο πολιτικό, η οποία πέρασε κυριολεκτικά μέσα από συμπληγάδες, με τις σχέσεις Τουρκίας - Τουρκοκυπρίων να ανεβοκατεβαίνουν σαν καρδιογράφημα όλη την προηγούμενη περίοδο.

Ο Ερχιουρμαν πέτυχε αριστοτεχνικά τη λεπτή ισορροπία ανάμεσα στο προοδευτικό ακροατήριο που αποτελεί τον βασικό πυρήνα των υποστηρικτών του, δίχως να διασαλεύσει την αξιόπιστη σχέση που οικοδόμησε με την τουρκική κυβέρνηση. Οι θετικές αντιδράσεις από την Άγκυρα για την εκλογή του δεν είναι τυχαίες. Ούτε το γεγονός πως πέτυχε να διεμβολίσει τον Τατάρ ακόμη και στα πιο ισχυρά του φρούρια όπως το Τρίκωμο και τις γύρω περιοχές.

Ο Ερχιουρμαν δεν είναι Τατάρ, δεν είναι Ακιντζι και δεν είναι Ταλάτ. Ακολουθεί έναν δικό του τρίτο δρόμο θα έλεγα, οδηγώντας το άλλοτε στείρα αριστερό του κόμμα σε ένα νέο δρόμο εκσυγχρονισμού πιο κοντά στη σοσιαλδημοκρατία, πιο κοντά στην Τουρκία και καλλιεργώντας μία κουλτούρα περηνάγια για την κοινότητά του. Είναι ευέλκτος. Μπορεί να βγάλει στους δρόμους τους συντεχνιακούς και τις οργανώσεις τους να φωνάζουν κατά της Τουρκίας, αλλά, ο ίδιος θα απέχει διακριτικά. Μπορεί να μιλήσει με πάθος στο ακροατήριο της λύσης, δίχως να αποξενώσει το πιο συντηρητικό. Δεν ρομαντικοποιεί τη λύση, αλλά τη διεκδικεί επειδή συμφέρει.

Ο Ερχιουρμαν δεν επιθυμεί να έρθει σε ρήξη με την Τουρκία. Επιδιώκει η Τουρκία να τον εμπιστευθεί και να πεισθεί

ότι μπορούν να προχωρήσουν μαζί. Αν το έχει επιτύχει θα το γνωρίζουμε από τα βήματα που οδηγούν στην επόμενη πενταμερή. Ο ίδιος προεκλογικά τόνισε πως επιδιώκει να διαπραγματευτεί αξιόπιστα –σε μία ύστατη προσπάθεια τη λύση ομοσπονδίας– με την άλλη πλευρά. Με ανοικτά χαρτιά και με πλαίσιο το οποίο θα οδηγεί είτε σε πολιτικό αποτέλεσμα, είτε σε οριστικό πολιτικό διαζύγιο.

Αποβλέπει να έχει ένα συμφωνημένο πλαίσιο από προηγούμενως με σαφείς στόχους, ορόσημα και κατάληξη. Σε κάθε περίπτωση η επιδίωξη του είναι να κερδίσει για την κοινότητά του αναβάθμιση. Είτε ως ισότιμο μέρος σε μία ομοσπονδιακή λύση σε κράτος μέλος της Ε.Ε., είτε σε μία αναβαθμισμένη σχέση με τον διεθνή παράγοντα και ειδικό καθεστώς με την Ε.Ε.

Ο Ερχιουρμαν δεν έπεισε τόσο για τη δυνατότητα επίλυσης του Κυπριακού στη βάση της ομοσπονδίας, όσο για την αποφασιστικότητά του να θέσει τέλος στο status quo. Οι Τουρκοκύπριοι γνώριζαν ότι η θέση του Τατάρ για δύο κράτη ήταν ανεδαφική και ανεφάρμοστη (ακόμη και εντός του ίδιου του κόμματός του). Κατανοούσαν ότι μια τέτοια άτεγκτη θέση το μόνο που συντηρούσε ήταν το status quo, το οποίο επιθυμούν διακαώς να αλλάξει.

Πέραν αυτού όμως, δεν ήταν το Κυπριακό το μόνο θέμα που οδήγησε στη μεγάλη νίκη του Ερχιουρμαν αλλά και η εσωτερική κακή διακυβέρνηση. Η διαφθορά που ταυτίστηκε με το κόμμα του Τατάρ, η κακοδιαχείριση της οικονομίας, η ακρίβεια και το ξεπούλημα της γης σε

αμφίβολου προθέσεων ξένους επενδυτές.

Αναπόφευκτα η εκλογή του Ερχιουρμαν θα στρέψει τα βλέμματα ξανά στο Κυπριακό. Η Τουρκία αυτό το γνωρίζει και παρόλο που το ζήτημα την αφήνει μάλλον αδιάφορη, εν τούτοις τα ευρύτερα ελληνoturκικά ζητήματα την ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τόσο την ίδια όσο και την Ελλάδα και τον δυτικό παράγοντα.

Προφανώς η θέση να ξεκινήσουν οι συνομιλίες από εκεί που έμειναν το 2017 είναι μεν πολιτικά ορθή, αλλά μάλλον ευσεβοποιησιμός. Οκτώ χρόνια δεν κύλησαν στο κενό, δυστυχώς, συνοδεύτηκαν με σοβαρή διολίσθηση σε κάθε κεφάλαιο. Το Κυπριακό βρίσκεται σε πλήρη ανυποληψία παρά τα πρόσφατα πήγαινε-έλα στη Νέα Υόρκη με τα μηδενικά αποτελέσματα.

Το θέμα είναι τι κάνουμε τώρα. Η μία επιλογή είναι να βρούμε χίλιες δύο δικαιολογίες για να μην ξεκινήσει ποτέ η συζήτηση επί της ουσίας, επειδή αξιολογούμε πως δεν μας συμφέρει και προτιμάμε την παγίωση του στάτους κβο με οποιεσδήποτε συνέπειες αυτό επιφέρει. Η άλλη επιλογή, είναι χωρίς καμία χρονοτριβή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να επιλέξει να παίξει μπάλα και να αποκτήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Με τις προοπτικές να είναι μεν εναντίον του, αλλά, αν σκοράρει –ακόμη κι αν δεν πετύχει τη λύση– θα έχει περισσότερες πιθανότητες να διασώσει τη χώρα από την οριστική διχοτόμηση και να αφήσει τη δική του πολιτική σφραγίδα στο Κυπριακό.

Η κα Ξένια Κωνσταντίνου είναι αναπλ. εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Ave atque vale

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Πριν από δέκα περίπου χρόνια, το 2016, το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας απονεμήθηκε σε έναν από τους σπουδαιότερους Αμερικανούς τραγουδοποιούς, τον Μπομπ Ντίλαν, για τους στίχους των τραγουδιών του. Η Σουηδική Ακαδημία αναγνώριζε έτσι την αξία του στιχουργού που ερμηνεύει ο ίδιος τα τραγούδια του, συνδυάζοντας ποίηση, μουσική και κριτική σκέψη. Τα τρία αυτά στοιχεία ενσπάρκνουν και το «τραγούδι» του Διονύση Σαββόπουλου: ποίηση με ιδιαίτερο άρωμα μαγικού ρεαλισμού, μουσική με ήχους Νέου Κύματος, σκληρή και αδέκαστη κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική κριτική. Αν υπάρχει μια εμβληματική μορφή που στοιχειώνει το έργο του Διονύση Σαββόπουλου, αυτή είναι ο Καραγκιόζης, γέλιο, ταυτόχρονα, και αδυσώπητη κριτική. Ο Καραγκιόζης όμως δεν είναι απλά μια εικόνα ή μια μεταφορά. Είναι η δημιουργική γραφή της ψυχής του, η ποιητική πνοή της προσωπικότητάς του.

Ο Καραγκιόζης του Σαββόπουλου ενσαρκώνει αυτό που ο Γάλλος κοινωνιολόγος Μισέλ Μαφεζολί αποκαλεί «διττότητα» (duplicité), χαρακτηριστικό του διπρόσωπου ατόμου που προποιείται, που παίζει διπλό παιχνίδι. Ο καθημερινός άνθρωπος, ο δημοκρατι-

κός άνθρωπος, ο άνθρωπος που έζησε το φοιτητικό κίνημα, τη χούντα και το ψευδοδημοκρατικό καθεστώς της Μεταπολίτευσης, ο άνθρωπος του οποίου η μοίρα υφαινόταν από χέρια χιλίων αφεντάδων έπρεπε να είναι διπρόσωπος, σαν τον Καραγκιόζη, για να επιζήσει. Έπρεπε να είναι ταυτόχρονα κύριος του εαυτού του και υπιρέτης των αφεντάδων του. Στο μεταπολιτευτικό καθεστώς κοινωνικής καταπίεσης και επίφασης δημοκρατίας, όπου η πολιτισμική και κοινωνική μεταρρυθμιστική δυναμική της δεκαετίας του 1960 είχε ανακοιπει από τη χούντα, η διττότητα ήταν στάση συνώνυμη της ανθρωπίνης και προσωπικής αξιοπρέπειας. Η «Δημοσθένης λέξις» αντικατοπτρίζει την ερήμωση της μεταπολίτευσης, όπου ο φιλακισμένος βγαίνει από τη φυλακή του για να αντικρίσει κλειστά καφε-νεία και έρημους δρόμους. Η «αγωνία αυτού του τόπου για ζωή», ο ήλιος που «θ΄ αποκοιμηθεί μες στα ερείπια της Ολύνθου», οι «ξενιτεμένοι» φίλοι και οι εχθροί που μοιάζουν «πράγματα του μύθου», ο κανταδόρος που δεν ξέρει «τι να παίξει στα παιδιά στην Αγορά, στο Λαύριο», ο Καραγκιόζης που σώζεται, επειδή ονειρεύεται είναι συμβολικές μορφές (figures) που πρωταγωνιστούν σε ένα θέατρο σκιών, πένθους και ανάστασης της δημοκρατικής κοινωνίας. Το

παιχνίδισμα ανάμεσα στο σοβαρό και το αστείο, τον λαϊκό μύθο και την κριτική της δημοκρατίας, το γέλιο και το κλάμα, την αξιοπρέπεια και τον εξευτελισμό, τη ζωή και τον θάνατο είναι η ποιητική υπογραφή του Σαββόπουλου.

Το όνειρο είναι πιο ζωντανό από την πραγματικότητα. Η φαντασική διάσταση του κοινωνικού, συχνά αγνοημένη από όλες τις ρασιοναλιστικές συμβολαιοκρατικές θεωρίες που πρωταγωνιστούν στη Νεωτερικότητα, δεν είναι μόνο μέσο συμβίωσης αλλά πολύ συχνά μέσο επούλωσης των κοινωνικών πληγών. Η φαντασική διάσταση της κοινωνικής ανασυγκρότησης είναι άλλωστε θέμα παραμελημένο από κοινωνιολόγους και πολιτικούς φιλοσόφους, οι οποίοι εμμένουν στο επίπεδο της οικονομικής ή της συνταγματικής διάστασης της δημοκρατικής ανασυγκρότησης. Πιστεύουν ότι η θεραπεία της νόησης είναι αρκετή και δεν το λμυούν ή δεν μπορούν να διεισδύσουν στα άδυτα της ψυχής ενός λαού, όπου κυριαρχεί το πάθος, το σύμβολο, ο μύθος ανάμεικτος με εικόνες και ήχους. Οι συνταγματολόγοι και οι οικονομολόγοι μιλούν για αποκατάσταση εκεί που ο ποιητής μιλάει για εξιλέωση. Η μεταπολιτευτική Ελλάδα είχε ανάγκη από επούλωση, είχε ανάγκη από ενδυνάμωση και ανάταση των θεσμών. Η μουσική, το τραγούδι, οι στίχοι, η τέχνη και

η λογοτεχνία είναι όπλα πολύ πιο ικανά να αποκαταστήσουν και να μεταρρυθμίσουν μια κοινωνία σε απόγνωση. Ο Σαββόπουλος, με τον στίχο και το τραγούδι του, με τη δημόσια παρουσία του και την ιδιαίτερη προσωπικότητά του συνέβαλε σε σημαντικό βαθμό στη φαντασική ανασύσταση της μεταπολιτευτικής ελληνικής κοινωνίας, έβαλε στη σκιά του «τούτο το παιδί που δεν έχει πού να πάει».

Το φαντασικό σύμπαν στο οποίο παραπέμπουν οι στίχοι και η μουσική του Σαββόπουλου είναι γιορτινό και μελαγχολικό. «As κρατήσουν οι χοροί» δεν είναι απλά ένας στίχος, είναι τρόπος ζωής, είναι αντίσταση στη θλίψη της πολιτικής πραγματικότητας, ένα ξεγλιστρημα από τον καθημερινό θάνατο, ένα κάλεσμα στη συλλογική ανάταση. Άλλοι, με τη δημαγωγία και τον λαϊκισμό, παρέπεμπαν σε μια άλλη διάσταση του φαντασιακού που εγείρει την έπαρση και τη μισαλλοδοξία οξύνοντας την κοινωνική αντιπαράθεση. Ήδη, από το 1989 και αργότερα το 2007 με την παράσταση «Πυρήνας» στο Γκάζι και τα χρόνια της οικονομικής κρίσης, ο Σαββόπουλος ήρθε σε σύγκρουση με αυτό το σύμπαν, με το «κράτος ασυστόλων» των «κωλοελλήνων». Ο Σαββόπουλος έγινε εχθρός τους, σε σημείο που να σπάνε δίσκους του. Υπήρξε μάλιστα και άτυπη οδηγία,

κάτι σαν κόκκινη γραμμή, σε ραδιοφωνικούς σταθμούς να μην παίζουν συγκεκριμένα τραγούδια του. Ο τραγουδοποιός έθιξε βαθιές αλήθειες που πόνεσαν και ενόχλησαν την ιδεολογία μιας πολιτικής γενιάς που οδήγησε τη χώρα από το Πολυτεχνείο στην οικονομική, πολιτική και ηθική χρεοκοπία.

Αν μπορούσαμε να αναγνωρίσουμε το απαράμιλλο ύφος, τον «δαίμονα» του Διονύση Σαββόπουλου σε κάποιον μεγάλο κλασικό ποιητή, αυτός θα ήταν ο Ρωμαίος ποιητής Caius Valerius Catullus, συγγραφέας σατιρικών επιγραμμάτων και χυδαίων ποιημάτων, διανθισμένων με ύβρεις και χλευασμούς, υπόδειγμα κωμικοτραγικού ποιητή με καυστική χιούμορ. Τόσο για τον Ρωμαίο ποιητή όσο και για τον Διονύση Σαββόπουλο, ή για τον Καραγκιόζη, ο θάνατος είναι κι αυτός μια μορφή του μύθου, τέλος και ταυτόχρονα αρχή, καλωσόρισμα και αποκαριετισμός σε έναν αέναο κύκλο αναγεννήσεων του ποιητή μέσα από το έργο του – atque in perpetuum frater ave atque vale («και στην αιωνιότητα, αδερφέ, σε καλωσορίζω και σε αποχαίρετώ», Catullus 101, «Αδερφικός αποχαίρετισμός»).

Ο Παναγιώτης Χριστίας είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Επιμέλεια: ΜΑΡΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΗ

Δέκα χρόνια δράσης και προσφοράς συμπλήρωσε ο Ανεξάρτητος Φορέας Κοινωνικής Στήριξης, που προσφέρει βοήθεια σε παιδιά με κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, προκειμένου να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους για την απόκτηση πρώτου πτυχίου. Συνολικά μέσα σε αυτά τα δέκα χρόνια της παρουσίας του ο Φορέας έχει καταβάλει βοήθεια ύψους 5,8 εκατομμυρίων ευρώ σε συνολικά 4.100 φοιτητές και φοιτήτριες, που σπουδάζουν στην Κύπρο ή το εξωτερικό. Η οικονομική βοήθεια προσφέρεται για κάλυψη διδάκτρων ή και για το ενοίκιο, και καταβάλλεται απευθείας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και στους ιδιοκτήτες των υποστατικών στα οποία διαμένουν οι φοιτητές.

Κατά την περινή ακαδημαϊκή χρονιά βοηθήθηκαν 1.098 δικαιούχοι. «Όποια κι αν είναι η ιστορία του κάθε παιδιού δικαιούται να πορευτεί με αξιοπρέπεια και να ευτυχήσει. Και μέσω της ανώτερης μόρφωσης του δίνουμε ένα ισχυρό όπλο», είπε η Πρώτη Κυρία σε εκδήλωση παρουσίασης των πεπραγμένων του Φορέα ενόψει της έναρξης περιόδου υποβολής αιτήσεων για τη νέα ακαδημαϊκή χρονιά. Ο Φορέας συστάθηκε το 2013 με πρωτοβουλία της Αντρης Αναστασιάδη, συζύγου του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας,

“

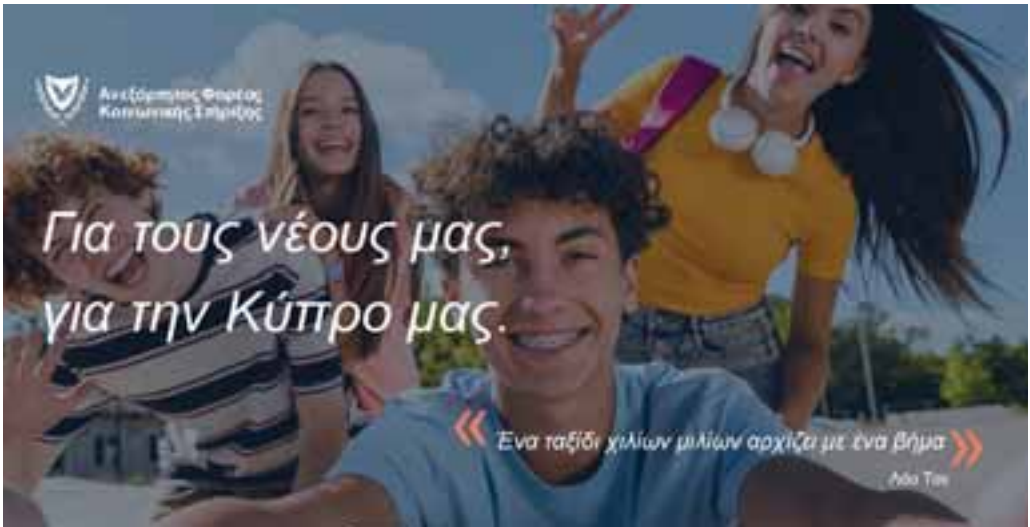
Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη:

Δεν είναι φιλανθρωπία, είναι κοινωνική οφειλή, είναι επένδυση στους νέους μας.

Νίκου Αναστασιάδη. Η ανάγκη προέκυψε μετά τη διαπίστωση ότι λόγω της οικονομικής κρίσης που έπληττε την Κύπρο, της αύξησης της ανεργίας και των δραστικών ανατροπών που έφερε στον οικογενειακό προϋπολογισμό χιλιάδων νοικοκυριών, αρκετοί φοιτητές και φοιτήτριες είχαν υποχρεωθεί να διακόψει τις σπουδές τους. Αρχικός στόχος ήταν να μπορέσουν να συνεχίσουν τις σπουδές τους τα παιδιά των οποίων οι γονείς έμειναν άνεργοι. Να μην υποχρεωθούν δηλαδή για οικονομικούς λόγους να εγκαταλείψουν τις βασικές σπουδές τους, για την απόκτηση πρώτου πτυχίου.

Περισσότεροι δικαιούχοι

Με την ανάληψη της Προεδρίας από τον Νίκο Χριστοδουλίδη, τα νήια του Ανεξάρτητου Φορέα Κοινωνικής Στήριξης ανέλαβε η σύζυγός του, Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη, η οποία μέσα από δομημένες δράσεις και πολύπλευρες πρωτοβουλίες, συνέβαλε στην ενίσχυση της οικονομικής επάρκειας του Φορέα. Ως αποτέλεσμα αυτής της δυνατότητας ο Φορέας αύξησε τους δικαιούχους και πλέον, ευεργετούνται όλο και περισσότερα παιδιά, πέραν της βοήθειας που τους προσφέρει το κράτος. Συγκεκριμένα, από φέτος εντάσσονται τρεις νέες ομάδες φοιτητών στην κατηγορία παροχής βοήθειας χωρίς εισοδηματικά και

Συνοδοιπόρος των παιδιών στο ταξίδι της μάθησης

Σταθερό και αξιοπρεπές αποκορύμπι για φοιτητές με οικονομικές και κοινωνικές δυσχέρειες ο Ανεξάρτητος Φορέας Κοινωνικής Στήριξης

«Όποια κι αν είναι η ιστορία του κάθε παιδιού δικαιούται να πορευτεί με αξιοπρέπεια και να ευτυχήσει» δηλώνει η Πρόεδρος του Φορέα, Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη.

περιουσιακά κριτήρια: Οι απόφοιτοι της Σχολής Κωφών «Γεώργιος Μάρκου», απόφοιτοι της Σχολής Τυφλών και Επανεγκατασταθέντες στις κατεχόμενες περιοχές Κορμακίτη και Ριζοκαρπάσου. Ο Φορέας θεσπίζει και εφαρμόζει κριτήρια επιλογής ατόμων που δύναται να λαμβάνουν οικονομική βοήθεια, στη βάση των αρχών της αντικειμενικότητας, ισότητας

και δίκαιης μεταχείρισης και διαφάνειας. Από τον Οκτώβριο του 2024 τα κριτήρια διευρύνθηκαν για την κάλυψη και έκτακτων συμβάντων, που ανατρέπουν την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της οικογένειας, όπως είναι ο θάνατος μέλους της οικογένειας, ή σοβαρή ασθένεια και η ανεργία γονέων ή συζύγου. Επίσης, δικαιούχοι είναι οι πληγέντες από φυσική ή άλλη

καταστροφή που επηρεάζει ουσιαστικά την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της οικογένειας.

Διαφάνεια και λογοδοσία

Η Πρώτη Κυρία σημείωσε ότι ο Φορέας είναι «ενδεχομένως το μόνο φιλανθρωπικό ίδρυμα που ελέγχεται με πολλαπλούς τρόπους,

δεν έχει οικονομικές συναλλαγές και διοικητικά έξοδα, τα μέλη της διαχειριστικής επιτροπής είναι λειτουργοί Υπουργείων ή της Προεδρίας επιφορτισμένοι και με άλλα καθήκοντα, όλοι εμείς που αφιερώνουμε ώρες πολλές στον Φορέα το κάνουμε με την ψυχή μας και η μεγάλη ικανοποίηση που παίρνουμε είναι όταν συναντάμε παιδιά που δεν γνωρίζουμε και μας λένε ένα ευχαριστώ για την στήριξη που έλαβαν». Οι αιτήσεις, οι χορηγοί, τα κριτήρια, είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Φορέα στη διεύθυνση, <https://socialsupport.gov.cy>, μέσω της οποίας γίνονται δεκτές και εισφορές υπέρ του Φορέα. «Όλα στο φως» είπε χαρακτηριστικά η Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη και τόνισε την προσήλωσή στη διαφάνεια και τη λογοδοσία.

Ο Φορέας δέχεται επώνυμες εισφορές, από φυσικά και νομικά πρόσωπα από την Κύπρο και το εξωτερικό. «Κάθε φορά που δίνετε 1500-2000 ευρώ στον Φορέα να ξέρετε ότι βοηθάτε ένα παιδί, που δεν θα μπορούσε η οικογένειά του να το σπουδάσει ώστε να μάθει μια τέχνη ή μια επιστήμη. Και έτσι δεν θα αναγκαστεί στα 18 να βγει στην αγορά εργασίας χωρίς επιπλέον προσόντα. Ένα παιδί που εξελίσσεται μέσω της

“

Ο Φορέας θεσπίζει και εφαρμόζει κριτήρια επιλογής ατόμων που δύναται να λαμβάνουν οικονομική βοήθεια, στη βάση των αρχών της αντικειμενικότητας, ισότητας και δίκαιης μεταχείρισης και διαφάνειας.

μόρφωσης θα προχωρήσει και έτσι η κοινωνία μας αλλάζει!» είπε η Πρώτη Κυρία απευθυνόμενη στους χορηγούς, υποστηρικτές και φίλους του Φορέα.

«Γι' αυτό και η διαχρονική στήριξη στον Φορέα δεν είναι φιλανθρωπία. Είναι κοινωνική οφειλή, είναι επένδυση στους νέους μας, είναι η καλύτερη έκφραση κοινωνικής εταιρικής ή ατομικής ευθύνης. Για αυτό σας συγχαίρω όλους για την επιλογή σας και σας καλώ να την κρατήσετε για πολλά, πολλά χρόνια», κατέληξε.

Ευχαρίστησε ιδιαίτερα τα επίτιμα μέλη, κ. Τόνυ Γερολεμου, κ. Λύσανδρο Ιωάννου, κ. Φρίξο Σαββίδη, κ. Πόλυ Χατζηνιωνάννου, κ. Γιώργο Γεωργίου και κ. Κύπρη Νικολαΐδη καθώς και τους πρυτάνεις, τους διευθυντές και καθηγητές ανώτερων και ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για τη συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη.

Ταμίας του Φορέα είναι ο γενικός λογιστής της Δημοκρατίας Ανδρέας Αντωνιάδης, ο οποίος διασφαλίζει τον ανεξάρτητο έλεγχο και την δημοσιοποίηση των οικονομικών στοιχείων, που ενισχύουν τη διαφάνεια και την αξιοπιστία του Φορέα. Στην Επιτροπή μετέχουν επίσης οι Γενικοί Διευθυντές ή εκπρόσωποι των υπουργείων Παιδείας Αθλητισμού και Νεολαίας (κα Άντρη Ττοφά), Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (κ. Φίλιππος Βασιλείου) και Υγείας, (κα Μαρία Γεωργίου).

Με εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια

1/ Για οικογένειες (περιλαμβανομένου και των μονογονεϊκών) με έως 2 εξαρτώμενα παιδιά και με ανώτατο όριο ετήσιων εισοδημάτων τα 25 χιλ. ευρώ.	2/ Για οικογένειες με 3 εξαρτώμενα παιδιά και με ανώτατο όριο ετήσιων εισοδημάτων τα 30 χιλ. ευρώ.	3/ Για πολύτεκνες οικογένειες με 4 εξαρτώμενα παιδιά και με ανώτατο όριο ετήσιων εισοδημάτων τα 65 χιλ. ευρώ.	4/ Για μονογονεϊκές οικογένειες με 3 εξαρτώμενα τέκνα και με ανώτατο όριο ετήσιων εισοδημάτων τα 40 χιλ. ευρώ.
---	---	---	--

Χωρίς εισοδηματικά και χωρίς περιουσιακά κριτήρια

1/ Οργανά παιδιά και από τους δύο γονείς	2/ Παιδιά των θυμάτων από την έκρηξη στο Μαρί το 2011, της συντήρησης του αεροσκάφους της Ήρας στις 14/08/2005 και θυμάτων εν ώρα δράμης κατήκοντος	3/ Παιδιά των εγκλωβισμένων και επανεγκατασταθέντων	4/ Παιδιά που μέχρι την ενηλικίωση τους ήταν κάτω από την εξουσία της Διευθύντριας Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας	5/ Για πολύτεκνες οικογένειες με 5 και άνω εξαρτώμενα παιδιά	6/ Για μονογονεϊκές οικογένειες με 4 και άνω εξαρτώμενα παιδιά	7/ Για απόρους των Σχολών Τυφλών, Κωφών ή/και της Άλλης Σκέψης
---	---	--	---	--	--	--

Έκτακτο Συμβάν

1/ Θάνατος μέλους της οικογένειας (γονείς ή/και εξαρτώμενα τέκνα).	2/ Σοβαρά θέματα υγείας του φοιτητή/τριας ή/και της οικογένειας (γονείς) ή/και εξαρτώμενα τέκνα) που επηρεάζει σοβαρά / κρίσιμα / δραστικά / ουσιαστικά και άμεσα την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της οικογένειας.	3/ Ανεργία γονέων/έγγαμου ατόμου ή/και συζύγου / ή απτή η οποία διαβίβει μόνοι.	4/ Φυσική καταστροφή / ή γενική καταστροφή που επηρεάζει σοβαρά / κρίσιμα / δραστικά / ουσιαστικά και άμεσα την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της οικογένειας.
---	---	--	---

Αιτήσεις από 27 Οκτωβρίου-17 Νοεμβρίου 2025

Οι αιτήσεις για τη νέα ακαδημαϊκή χρονιά θα γίνονται δεκτές ηλεκτρονικά από τη Δευτέρα 27 Οκτωβρίου 2025 μέχρι και τις 17 Νοεμβρίου 2025, στην ιστοσελίδα του Φορέα <https://socialsupport.gov.cy/applications>. Την αίτηση υποβάλουν οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι, που

έχουν εξασφαλίσει εγγραφή/θέση σε αναγνωρισμένο ίδρυμα ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης για προπτυχιακές σπουδές. Για κάθε οικογένεια εγκρίνεται μόνον ένα μέλος, ενώ για πολύτεκνες οικογένειες (4+ παιδιά) δικαιούχοι είναι μέχρι και μέχρι δύο μέλη.

Προϋποθέσεις:

• **Πολίτες** οι οποίοι κατά την διάρκεια των πέντε ετών που προηγείται της ημερομηνίας υποβολής της αίτησης για χορηγία, διέμεναν μόνιμα και νόμιμα στις περιοχές που ελέγχονται από την Δημοκρατία, για περίοδο πενήντα (50)

τουλάχιστον μηνών.

• **Άτομα** των οποίων τα οικονομικά δεδομένα της οικογένειάς τους είναι τέτοια που καθιστούν αναγκαία τη διακοπή της συνέχισης των σπουδών τους.

• **Δυσπραγούντα** άτομα τα οποία λόγω έκτακτων κοινωνικών πε-

ριστατικών ή άλλων εξαιρετικών συμβάντων, που έχουν επισυμβεί μετά την εγγραφή ή την εξασφάλιση θέσης τους σε ίδρυμα ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης, έχουν επηρεαστεί άμεσα και παρουσιάζουν σοβαρές δυσκολίες στη συνέχιση της εκπαίδευσης τους.

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING
160[★]
YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

Σχέδιο με 5 κεφάλαια

Η φόρμουλα που επεξεργάζεται το ΥΠΕΞ προκειμένου να προχωρήσει η διάσκεψη για την Αν. Μεσόγειο

Η ΑΝ. ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ**

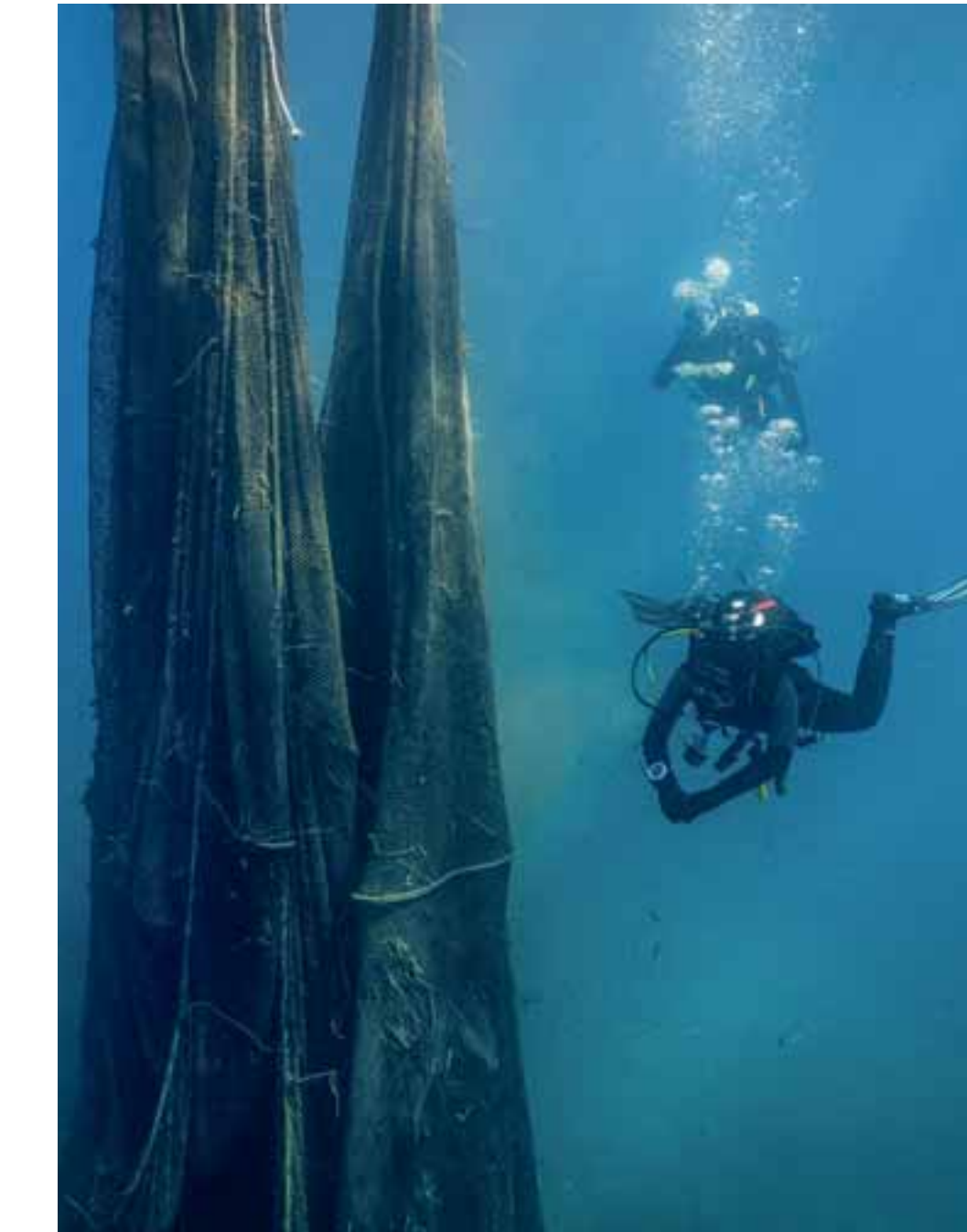
Τα επόμενα βήματα που θα οδηγήσουν στην αποκρουστικότητα της πρότασης του πρωθυπουργού για πενταμερή διάσκεψη, η οποία θα προχωρήσει στη συζήτηση πέντε βασικών θεματικών, δρομολογεί η Αθήνα.

Η ανακοίνωση του Κυριάκου Μητσοτάκη αιφνιδίασε τα υπόλοιπα δυνητικά μέλη αυτής της ομάδας (Κυπριακή Δημοκρατία, Τουρκία, Αίγυπτος, Λιβύη), ωστόσο από την περασμένη εβδομάδα έχουν ενημερωθεί η Λευκωσία και η Αγκυρα.

Ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Χακάν Φιντάν, ενημερώθηκε από τον ομόλογό του Γιώργο Γεραπετρίτη στο Λουξεμβούργο, δίχως, σύμφωνα με πληροφορίες, να αντιδράσει θετικά ή αρνητικά. Ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης ενημερώθηκε από τον κ. Μητσοτάκη στη Σλοβενία κατά τη συνεδρίαση των μεσογειακών κρατών-μελών της Ε.Ε. (MED 9). Μάλιστα, σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Μητσοτάκης ανέφερε στον κ. Χριστοδουλίδη ότι επίκειται ένα πιο σαφές σχέδιο της ιδέας, ένας δηλαδή θεωρητικός χάρτης για τα επόμενα συγκεκριμένα βήματα. Ο κ. Χριστοδουλίδης φάνηκε, εν ολίγοις, να είναι επιφυλακτικός μέχρι να δει το πλήρες σχέδιο της Αθήνας και, κυρίως, τον τρόπο με τον οποίο η ελληνική πλευρά επιθυμεί να εμπλέξει ουσιαστικά όλες τις πλευρές.

Ο πρωθυπουργός είχε πριν από λίγες ημέρες ένα σύντομο τετ α τετ με τον πρόεδρο της Αιγύπτου Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι, ωστόσο ουσιαστικές συνομιλίες για το ζήτημα δεν έχουν γίνει ακόμη.

Σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές, προκειμένου το σχέδιο να αποκτήσει κάποια προοπτική, στο σχέδιο (που επεξεργάζεται το υπουργείο Εξωτερικών) θα γίνει προσπάθεια να προχωρήσουν οι πιο «εύκολες» από τις πέντε θεματικές, δηλαδή η συνεργασία στο μεταναστευτικό, η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η συνδεσιμότητα και η πολιτική προστασία. Σκοπός είναι αυτές οι τέσσερις θεματικές να λειτουργήσουν ως ένα είδος Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ), ώστε μετά να είναι ευκολότερη η μετάβαση στην «καρδιά» της ατζέντας της συγκεκριμένης πρωτοβουλίας, δη-

ΕΘελοντές δύτες της ομάδας Aegean Rebreath συμμετέχουν σε επίδειξη συλλογής απορριμμάτων από τον βυθό της νήσου Σαπιντζα, ανοικτά της Μεθώνης, στις 11 Οκτωβρίου. Τα νερά της Ανατολικής Μεσογείου είναι γεμάτα από γεωπολιτικούς υφάλους, που δυσχεραίνουν την πρωτοβουλία της Αθήνας για μια διάσκεψη με σκοπό τον καθορισμό των θαλασσίων ζωνών.

λαδή την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών.

Ως βασικοί σκόπελοι αυτής της πρώτης φάσης αναγνωρίζονται η σταθερή άρνηση της Τουρκίας να συζητήσει με την Κυπριακή Δημοκρατία και το γεγονός ότι η Λιβύη παραμένει μια χώρα διασμένη ανάμεσα στην κυβέρνηση της Τρίπολης και στις δυνάμεις της Βεγγάζης.

Δι' αντιπροσώπου

Κάποιοι εκτιμούν ότι τα προβλήματα αυτά δεν είναι αεσιεπιδράσιμα. Μάλιστα, σύμφωνα με πληροφορίες, η πενταμερής θα

μπορούσε να προχωρήσει αν η Τουρκία συμμετάσχει και ως φορέας εκπροσώπησης των συμφερόντων των Τουρκοκυπρίων.

Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, η στάση της Τουρκίας καθορίζεται σε πολύ σημαντικό βαθμό και από το γεγονός ότι θέτει στην κορυφή των προτεραιοτήτων της τη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή άμυνα, με δεδομένη τη στάση της Αθήνας που επιμένει στο βέτο για τα δάνεια του κανονισμού SAFE. Οι ίδιοι κύκλοι εκτιμούν ότι ο συνδυασμός πιέσεων για συμμετοχή στο SAFE, η ελληνική πρόταση για ξεμπλοκάρισμα του

αδιεξόδου (με άρση casus belli και αποκλήρυξη θεωρίας γκρίζων ζωνών), η –παράλληλη– πιθανή ανακίνηση συνολικότερων συνομιλιών για το Κυπριακό μπορεί να λειτουργήσουν ως μοχλοί πίεσης και για την επίτευξη του τελικού στόχου του φόρουμ, την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών. Ενώ στην περίπτωση της Λιβύης θα μπορούσε να συζητηθεί το ενδεχόμενο να αναλάβει κάποιος ειδικός απεσταλμένος με αντικείμενο την εκπροσώπηση και των δύο πλευρών. Πρόκειται για μια προφανώς εξαιρετικά δύσκολη εξίσωση.

Σε περίπτωση που όλα αυτά τα εξαιρετικά φιλόδοξα βήματα της πρώτης φάσης υλοποιηθούν, τότε είναι πιθανό να αναζητηθεί η επέκταση του σχήματος, ώστε να συμμετάσχουν σε αυτό και άλλες χώρες που έχουν σχέση με τη συζήτηση οριοθέτησης, συγκεκριμένα η Μάλτα και η Ιταλία, σε σημεία που αφορούν την Ελλάδα και τη Λιβύη. Προφανώς η ακόμη μεγαλύτερη διεύρυνση θα «άνοιγε» το παιχνίδι πολύ περισσότερο και θα περιελάμβανε και τις χώρες της υπόλοιπης Ανατολικής Μεσογείου.

Η στάση των ΗΠΑ

Το μεγαλύτερο ερώτημα για τις εξελίξεις στο εξής είναι η στάση που θα τηρήσουν οι Αμερικανοί. Κατά την αισιόδοξη ερμηνεία, δεν θα αντιδρούσαν αρνητικά σε μια εξέλιξη που θα οδηγούσε σε αποτελέσματα, ανεξάρτητα από το αν η πατρότητα του σχεδίου ανήκει στην Ουάσινγκτον.

Υπενθυμίζεται ότι οι Αμερικανοί, κυρίως με τις επαφές του ανώτερου απεσταλμένου για την Αφρική, Μασάντ Μπούλος, είχαν από το καλοκαίρι προτείνει ένα τετραμερές σχήμα, χωρίς τη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στην Αθήνα τηρείται σιγήν ιχθύος περί του αν υπήρξε κάποια αντίδραση από την Ουάσινγκτον μετά τις ανακοινώσεις του κ. Μητσοτάκη. Αν και μέσω επισήμων διαύλων προς το παρόν υπάρχει σιγή, είναι γνωστή η πρακτική τόσο του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ όσο και των στενών συνεργατών του (συγγενών και φίλων) να κινούνται εκτός πλαισίου.

Η Κύπρος, πάντως, θα βρεθεί ούτως ή άλλως στο προσκήνιο τους επόμενους μήνες, καθώς η ανάδειξη νέου Τουρκοκυπρίου ηγέτη, του Τουφάν Ερχιουρμάν, φαίνεται να δημιουργεί τις συνθήκες για νέα διαδικασία διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό.

Επίσης, από το νέο έτος θα αλλάξει και ο πρέσβης των ΗΠΑ στη Λευκωσία –μάλιστα πριν από λίγες ημέρες ο κ. Τραμπ κατονόμασε ως υποψήφιο τον Τζον Μπρέσλοου, έναν επιχειρηματία και χρηματοδότη του από την Αριζόνα.

Σε λίγα 24ωρα καταφάνει στην Αθήνα η νέα πρέσβειρα των ΗΠΑ Κιμπερλί Γκίλφοϊλ, ενώ ήδη στην Αγκυρα δραστηριοποιείται τους τελευταίους μήνες ένα άλλο πρόσωπο απόλυτης εμπιστοσύνης του κ. Τραμπ, ο Τομ Μπάρακ. Αν μη τι άλλο, στην άμεση γειτονία, την ευθύνη της εκπροσώπησης των ΗΠΑ έχουν πρόσωπα που συνδέονται απευθείας με τον Λευκό Οίκο.

Οι μεγάλοι σκόπελοι

Η άρνηση της Αγκυρας να συζητήσει με τη Λευκωσία, αλλά και το γεγονός ότι στη Λιβύη υπάρχουν δύο πόλοι εξουσίας, στην Τρίπολη και τη Βεγγάζη, θεωρούνται τα σοβαρότερα εμπόδια για την υλοποίηση του ελληνικού σχεδίου.

ΑΠΟΨΗ

Ο ρόλος της Ελλάδας στη Μέση Ανατολή

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή και στην Ανατολική Μεσόγειο τους τελευταίους μήνες είναι καταγιστικές. Η επίθεση του Ισραήλ στην αντιπροσωπεία της Χαμάς στο Κατάρ διέσπειρε και επέτεινε την αμφιβολία στους εταίρους των ΗΠΑ ως προς την ανικανότητά τους να τους προστατεύουν από εξωτερικές απειλές, υποχρεώνοντας τον Αμερικανό πρόεδρο να πάρει την κατάσταση στα χέρια του. Υπέγραψε αμυντικό πακέτο με το Κατάρ, ενώ κάτι ανάλογο αναμένεται να συμφωνηθεί και με τη Σαουδική Αραβία. Ωστόσο, απώτερος στόχος του παραμένει η ανανέωση του Ισραήλ από πλευράς Ριάντ, προκειμένου να ολοκληρωθεί η τελική φάση των Συμφωνιών του Αβραάμ. Προς τούτο, θα επιμείνει σθεναρά στην εφαρμογή του σχεδίου του για τη Γάζα, καθιστώντας εμφανή την πρόθεσή του να τη χωρίσει στα δύο, όπου το κομμάτι που ελέγχεται από το Τελ Αβίβ να καταστεί ασφαλές, να ανοικοδομηθεί με τη συμμετοχή

αραβικών κρατών, αποτελώντας υπόδειγμα, και από την άλλη με μέρος από το οποίο έχουν αποσυρθεί οι ισραηλινές δυνάμεις είτε να αφαιρεθεί –τρόπον τινά– στην τύχη του έως όπου αλληλοεξουδερευθεί η Χαμάς με άλλες ένοπλες οργανώσεις, είτε η διεθνής δύναμη, όταν επανδρωθεί και αναπτυχθεί, να επιβάλει την τάξη σε συνεργασία με μετριοπαθή παλαιστινιακά στοιχεία. Καθοριστικό είναι να μην επιτραπεί στο Ισραήλ να επιστρέψει στις επιθέσεις ή να προχωρήσει σε νέες επιχειρήσεις ανακατάληψης.

Στο μέτωπο της Συρίας, οι Αμερικανοί προωθούν βιαστικά σε επίπεδο Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών απόφαση άρσης των κυρώσεων και αναγνώρισης της κυβέρνησης της Συρίας, την οποία μάλιστα δεν χαρακτηρίζουν πλέον προσωρινή. Η Ελλάδα πρέπει –και ως μη μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας– να συνδέσει τη συναίνεσή της με συγκεκριμένες προϋποθέσεις κατοχύρωσης των εθνικών της θέσεων. Επί παραδείγματι, θα πρέ-

πει να είναι σαφές ότι η τήρηση όλων των προνοιών του διεθνούς δικαίου, όπως ειδικότερα του Δικαίου της Θάλασσας, αλλά και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με έμφαση στην προστασία όλων των μειονοτήτων, αποτε-

Από κάποιες αραβικές ηγεσίες θεωρούμαστε σχεδόν ταυτισμένοι με το Ισραήλ. Οφείλουμε να κάνουμε πιο emphatic τις αποστάσεις μας, χωρίς να διακινδυνεύσουμε τη στρατηγική σχέση μας μαζί του.

λούν προϋπόθεση αναγνώρισης, η οποία θα μπορεί να ανακληθεί σε διαφορετική περίπτωση. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει ένας μηχανισμός παρακολούθησης και ενημέρωσης δράσεων που σχετίζονται

με την άρση των κυρώσεων, με τη σφραγίδα του ΟΗΕ.

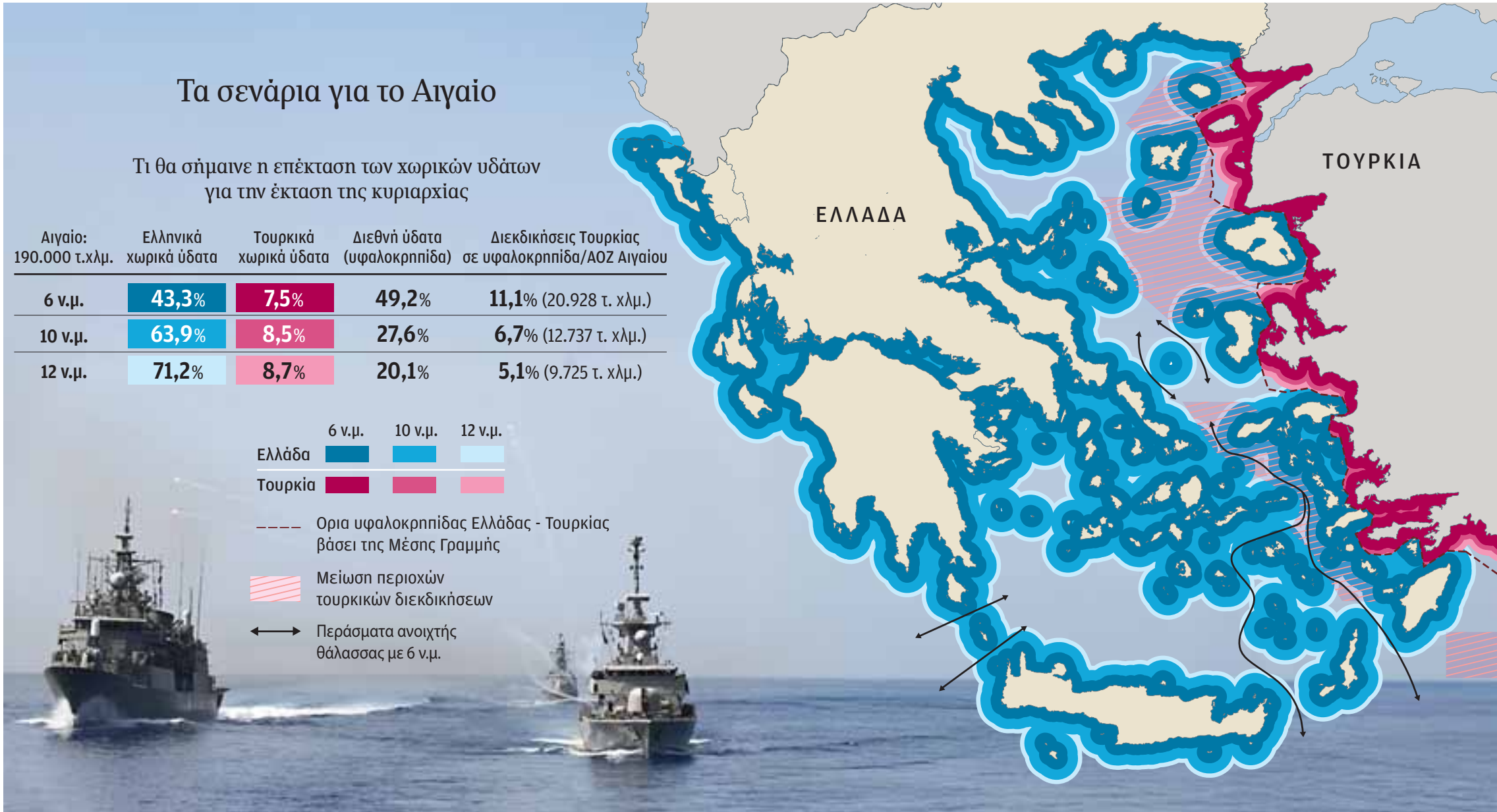
Απέναντι στον αναβαθμισμένο ρόλο της Τουρκίας, η Ελλάδα υποχρεούται να αναλάβει πρωτοβουλίες περιφερειακού χαρακτήρα, όχι με το βλέμμα στραμμένο στην Αγκυρα, αλλά στην επικράτηση συνθηκών σταθερότητας που θα διευκολύνουν την υλοποίηση σχεδίων, όπως και μικρότερων projects αμερικανικού και ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Από θέση αρχής, πρέπει να ταχθούμε αναφανδόν εναντίον των ενεργειών της ισραηλινής ηγεσίας για περαιτέρω αποκλεισμό και προσάρτηση της Δυτικής Οχθής, για δύο επιπλέον λόγους, πέραν των αναλογιών με το Κυπριακό: γιατί πρόκειται για βίαιη κατάλυση αποφάσεων του ΟΗΕ και γιατί από κάποιες αραβικές ηγεσίες θεωρούμαστε σχεδόν ταυτισμένοι με το Ισραήλ και οφείλουμε να κάνουμε πιο emphatic τις αποστάσεις μας, χωρίς να διακινδυνεύουμε τη στρατηγική σχέση μας μαζί του. Σημειωτέον ότι το τελευταίο έχει πλέον σημαίνοντα ρόλο στην

Κύπρο και στην ασφάλεια αυτής, επομένως εμμέσως θα έχει και λόγο σε πιθανές εξελίξεις γύρω από το Κυπριακό. Χρειάζεται, πάντως, να επαναφέρουμε την εμπιστοσύνη στη σχέση μας με το αραβικό στοιχείο, για να αναπτύξουμε και δυνατότητες διαμεσολάβησης, σε μια χρονική στιγμή που αυτές εκτιμώνται δεδόντως από την αμερικανική ηγεσία και εξαργυρώνονται. Αλλά, το κλείσιμο εκκρεμοτήτων είναι πλέον μια παγιωμένη τάση, μετά και την πρόσφατη έγκριση από το υπουργικό συμβούλιο του Λιβάνου, που πρόκειται να οδηγήσει στην κύρωση της συμφωνίας οριοθέτησης με την Κύπρο ώστε και ο Λίβανος να καταστεί πόλος έλξης για τις εταιρείες ενέργειας.

Ενίση, να μη διστάσουμε να διεκδικήσουμε ενεργό ρόλο στις διαπραγματεύσεις, είτε διμερείς είτε πολυμερείς, συμβάλλοντας ουσιαστικά στις προσπάθειες επαναφοράς της τάξης, επί παραδείγματι στον Λίβανο. Να φιλοξενήσουμε στην Αθήνα διαβουλεύσεις οντοτήτων και ατόμων που θα έχουν ρόλο στην

επόμενη μέρα της περιοχής. Να διευρύνουμε τα δίκτυα επαφών μας, να γινόμαστε έτσι κοινωνοί των διεργασιών που οργιάζουν και να επιλέξουμε μια θεματική που διατηρούμε το συγκριτικό πλεονέκτημα ώστε να αναλάβουμε σχετικές πρωτοβουλίες. Επί παραδείγματι, στην προστασία πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων, όπως και μειονοτήτων, και δη σε μια φάση που η αμερικανική ηγεσία (κυρίως λόγω της εκλογικής βάσης) προσδίδει αυξανόμενη αξία στο χριστιανικό στοιχείο. Η Ελλάδα μπορεί να καταστεί ο κυριότερος εκφραστής αυτού, αναζωογονώντας και την κοιμώμενη θρησκευτική διπλωματία της. Τέλος, είναι η ώρα να «παρασύρουμε» την απούσα Ε.Ε. στην προώθηση δράσεων, εν μέσω λήψης αποφάσεων για την ευρωπαϊκή άμυνα, που εκ των πραγμάτων εκτείνεται στα νότια και νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρώπης.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Πλήθος παρακολουθεί το τελετουργικό της αλλαγής φρουράς στον Αγνωστο Στρατιώτη, μπροστά από το αυτοσχέδιο μνημείο για τα θύματα των Τεμπών. Η τροπολογία της κυβέρνησης φαιίνεται να έχει απήχηση στους ψηφοφόρους της Ν.Δ. Όλα θα κριθούν όμως στην εφαρμογή της.

Στη σφαίρα του Αγνώστου

Σε αντιπαράθεση αμοιβαίας φθοράς εξελίσσεται η διεγκυστίνδα μεταξύ Μαξίμου - Πενταγώνου

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΝΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Η διαιρετική τομή που είχε ανοίξει στο παρασκήνιο μεταξύ Μαξίμου και Νίκου Δένδια εδώ και καιρό βρίσκεται πλέον στο προσκήνιο. Οι δύο πλευρές όλη την εβδομάδα που μας πέρασε πετούσαν διαρκώς το μπαλάκι η μία στην άλλη, επιχειρώντας να αποδομήσουν αλλήλους για το θέμα του Αγνώστου Στρατιώτη. Είναι αμφίβολο αν από αυτή τη μάχη αποκομίσει κάποιος κέρδη, έστω και σε εσωκομματικό επίπεδο, καθώς, αν κρίνει κανείς από τις αντιδράσεις των στελεχών, προκαλείται αμοιβαία φθορά που επιδεινώνει την ήδη δύσκολη θέση της κυβέρνησης.

Οι «δύο βάρκες»

Ο υπουργός Αμυνας θεωρώντας ότι μπορεί διαρκώς να απευθύνεται ταυτόχρονα και στο κοινό που θέλει ένα Μνημείο αντίστοιχο της Ιστορίας που εκπροσωπεί, αλλά και σε ακροατήρια εκτός κόμματος, έχει μπει σε μία τροχιά να πατά συνεχώς σε δύο βάρκες με κίνδυνο να πέσει στη θάλασσα. Αυτός είναι και ο λόγος που είναι ίσως η πρώτη φορά που ένα κομμάτι της «βαθιάς Νέας Δημοκρατίας» παρακολουθεί σκωπτικά τον «γνήσιο νεοδημοκράτη» Νίκο Δένδια να κλείνει το μάτι στην πλατεία και σε στρατηγικές κομμάτων αλλά και προσώπων που έχουν εμφανώς πρόθεση να πληξουν την κυβέρνηση (και) με όχημα τα Τέμπη. Το γεγονός πως ο κ. Δένδιας

δεν εμφανίστηκε στη Βουλή στη συζήτηση μιας τροπολογίας που συνοψογράφει, δεν ήχησε θετικά στο εκλογικό κοινό της Ν.Δ. και αυτό πέρασε και στην κοινοβουλευτική ομάδα. Ένας πυρήνας βουλευτών που βλέπει πολύ θετικά τον υπουργό Αμυνας ακόμα και ως βασικότερη επιλογή για τη μετα-Μπιστοτάκη εποχή «προβληματίστηκε», όπως αναφέρει ένας εξ αυτών, καθώς εξέλαβε τη στάση του υπουργού ως αντίθεση στην τροπολογία. Οι αριθμοί επιβεβαιώνουν πως η βάση της Ν.Δ. τάσσεται συντριπτικά υπέρ της ρύθμισης σε ποσοστό που πλησιάζει το 90% και αυτό «ο Δένδιας δεν φαίνεται να το έχει συμπεριλάβει στη στρατηγική του», αναφέρει βουλευτής του κόμματος στην «Κ», επισημαίνοντας πως το συνεχές «χάιδεμα των αυτιών» στην επαναστατική γυμναστική της Αριστεράς «δεν τον ωφελεί».

Η παγίδα

Την ίδια ώρα και το Μέγαρο Μαξίμου επιμένει να βλέπει το ποτήρι μόνο μισογεμάτο αλλά υπάρχει και το άδειο μισό. Παρά το δεδομένο πως η τροπολογία έχει απήχηση στο κοινό της, κάτι που επιβεβαιώνεται από τις μετρήσεις, το κέρδος «μπορεί πολύ εύκολα να μετατραπεί σε ζημία». Εάν η κυβέρνηση δείξει αδυναμία εφαρμογής του μέτρου στην πράξη, η τροπολογία θα γυρίσει μπου-μερανγκ. Ενδεικτικό είναι πως στο ερώτημα τι θα πράξει ο αστυνόμε

για να εγγυηθεί την εφαρμογή της πρόσφατης ρύθμισης, δεν υπάρχει σαφής απάντηση, με κυβερνητικά στελέχη να λένε ότι το επιχειρησιακό σκέλος είναι θέμα της αστυνομίας και τον αρμόδιο υπουργό να δηλώνει εντός της εβδομάδας πως οι νόμοι εφαρμόζονται «πάντα στο πλαίσιο του δημοκρατικού διαλόγου και της δημοκρατικής ευαισθησίας».

Οι στρατηγικές του μέλλοντος

Το σκονίι τραβήχτηκε και άλλο την Πέμπτη. Ο υπουργός Αμυνας συναντήθηκε με τον δήμαρχο Αθηναίων και ουσιαστικά του είπε πως βάσει Συντάγματος η καθαριότητα εξακολουθεί να επαφίεται στην τοπική αυτοδιοίκηση, δηλαδή στον δήμο. Με αυτή τη θέση ο κ. Δένδιας «άδειασε» την τροπολογία, που προβλέπει πως η «φροντίδα» στην οποία συμπεριλαμβάνεται η καθαριότητα, περνάει στο υπουργείο Αμυνας. Η απάντηση του Μαξίμου ήταν πως «τελικά η καθαριότητα περνάει στο υπουργείο Αμυνας, όπως προβλέπει η τροπολογία και το υπουργείο θα καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει αυτό». Η διπλωματική απάντηση δεν αναιρεί ούτε τη διάσταση των απόψεων, ούτε επιουλώνει το πολιτικό τραύμα. Κυβέρνηση και υπουργείο Εθνικής Αμυνας κινούνται πλέον ανοικτά σε άλλο μήκος κύματος.

Όσοι ξέρουν καλά τον τρόπο που λειτουργεί η Κεντροδεξιά, λένε πως απλά το τελευταίο διάστημα

βλέπουμε να ξεδιπλώνονται δύο παράλληλες στρατηγικές με φόντο την επόμενη μέρα. «Ο Νίκος Δένδιας είναι φύσει και θέσει ο βασικότερος δελφίνος για τη μετα-Μπιστοτάκη εποχή», λέει υποστηρικτής του, εξηγώντας ότι «η επιλογή του να απευθύνεται διαρκώς και στο κοινό έξω από τα στενά κομματικά πλαίσια είναι μία επιλογή επόμενης μέρας, όπου η Ν.Δ. δεν θα κερδίσει αυτοδυναμία και θα αναζητηθεί πρωθυπουργός κοινής αποδοχής». Την ίδια ώρα, η στρατηγική του πρωθυπουργού είναι εκ των πραγμάτων εκ διαμέτρου αντίθετη. Για να μη συμβεί το σενάριο αναζήτησης άλλου πρωθυπουργού μετά τις εκλογές, πρέπει να έχει το μεγαλύτερο δυνατό ποσοστό και αυτό περνάει μέσα από τη συσπείρωση της εκλογικής του βάσης με πρωτοβουλίες σαν αυτές της τροπολογίας του Αγνώστου Στρατιώτη. «Ουσιαστικά βλέπουμε μία σύγκρουση επόμενης μέρας», επισημαίνει έμπειρος υπουργός που παρατηρεί πως κινούνται τα δύο στρατόπεδα.

«Εξω από το παίγνιο»

Χαρακτηριστικό, πάντως, των πολιτικών προεκτάσεων που έχει αποκτήσει η τροπολογία είναι πως στην αντιπαράθεση εντείνεται, χωρίς να το θέλει, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η τοποθέτηση του Κώστα Τασούλα περί «αποστείρωσης του Μνημείου από την τρέχουσα επικαιρότητα» ερμηνεύθηκε ως παραινέση να μεταφερθεί η τρο-

πολογία για αργότερα. Παρά το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συνεχίζοντας τη φράση του ουσιαστικά περιέγραψε την «αποστείρωση» με κομματικούς όρους, στυλιτεύοντας εμμέσως τη στάση της αντιπολίτευσης, η φράση του χρησιμοποιήθηκε από τον κ. Δένδια, θέλοντας να αναδείξει το «λάθος της κυβέρνησης». Η Προεδρία δεν έδωσε συνέχεια, πηγές ωστόσο έλεγαν στην «Κ» πως «καλό θα είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να μείνει έξω από το πολιτικό παίγνιο», δείχνοντας έτσι την ενόχλησή τους.

Η εκδήλωση της 29ης

Πλέον το βλέμμα στρέφεται στην επόμενη μέρα και στο πώς θα εξελιχθεί η δύσκολη αυτή σχέση. Πολλοί θεωρούν ορόσημο την εκδήλωση της 29ης Οκτωβρίου, όπου ο Νίκος Δένδιας αναμένεται να κάνει –όπως τον περασμένο Μάρτιο– επίδειξη εσωκομματικής δύναμης, με αφορμή τα εγκαίνια της νέας πρόσοψης του εμβληματικού κτιρίου στη λεωφόρο Μεσογείων, παρουσία προσωπικοτήτων από τον χώρο του επιχειρηματικού κόσμου και της πολιτικής. Το «παρών» αναμένεται να δώσει και ο πρωθυπουργός, θέλοντας να δείξει ότι οι διαιρετικές τομές του Αγνώστου Στρατιώτη δεν είναι τόσο βαθιές όσο φαίνεται. Κανείς όμως πλέον δεν μπορεί να προεξοφλήσει πως το πινγκ πονγκ δεν έχει και άλλες μπαλιές μεταξύ των δύο πλευρών.

«Βλέπει» μπροστά

«Η επιλογή να απευθύνεται και στο κοινό έξω από τα στενά κομματικά πλαίσια είναι επιλογή επόμενης μέρας, όπου η Ν.Δ. δεν θα κερδίσει αυτοδυναμία και θα αναζητηθεί πρωθυπουργός κοινής αποδοχής», εξηγεί υποστηρικτής του Δένδια.

ΑΠΟΨΗ

Το «κορδόνι» του άγραφου κανόνα

Του **ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ**

Πραγματικά δυσκολεύομαι να καταλάβω γιατί γίνεται τόση φασαρία για τον τρόπο προστασίας του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη. Υπάρχει κανείς που να θεωρεί ότι δεν πρέπει να σεβόμαστε τον χώρο και ότι αυτός δεν πρέπει να προστατεύεται με κάποιον τρόπο; Νομίζω κανείς –αν εξαιρέσουμε κάποιους πολιτικά περιθωριακούς. Από την άλλη, επίσης κανείς δεν αμφισβητεί το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης. Κι όμως. Ένα ζήτημα που θα μπορούσε να λυθεί απλά και με κάποια στοιχειώδη συνεννόηση, καταλήγει να βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής σύγκρουσης. Αυτό οφείλεται εξίσου στους σπασμωδικούς χειρισμούς της κυβέρνησης και στις καιροσκοπικές αντιδράσεις της αντιπολίτευσης, σε οτιδήποτε έχει να κάνει με τα Τέμπη. Αυτό το φοβερό δυστύχημα, από τα χειρότερα στην

πρόσφατη ιστορία μας, ανέδειξε πλήρως την παθογένεια του πολιτικού μας συστήματος, το οποίο απέτυχε παταγωδώς στην αντιμετώπισή του.

Το ερώτημα είναι, όπως είπαμε, απλό: Ο στόχος της κυβέρνησης, όπως δηλώθηκε, είναι η προστασία του μνημείου. Καλώς. Το ζητούμενο όμως είναι το πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή η προστασία χωρίς να θιγεί η ελευθερία συνάθροισης, δηλαδή το δικαίωμα της πολιτικής διαμαρτυρίας. Θα πρόσθετα και κάτι παραπάνω: το δικαίωμα διαμαρτυρίας δεν είναι απλώς αδιπραγμάτευτο αλλά αποτελεί το θεμέλιο της φιλελεύθερης δημοκρατίας, καθώς συνδέεται άμεσα με το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης. Διότι σ' αυτό διαφέρει η φιλελεύθερη δημοκρατία από όλα τα άλλα πολιτικά συστήματα που ανεξαρτήτως των διαφορών τους έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: την απαγόρευση της δι-

αμαρτυρίας και τον περιορισμό της έκφρασης.

Μπορούν αυτά τα ιερά (στις φιλελεύθερες δημοκρατίες μόνο) δικαιώματα να περιοριστούν; Ορισμένοι εύλογοι περιορισμοί, με μικρό κόστος στον περιορισμό

Εάν ο νέος νόμος χρησιμοποιηθεί ως πρόσχημα για καταστολή διαδηλώσεων τότε θα έχει πληγεί η εμπιστοσύνη στους θεσμούς.

της ελευθερίας, είναι συνήθεις σε κάθε φιλελεύθερη δημοκρατία. Για παράδειγμα: το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς συμβολίζει τη θυσία για την πατρίδα και λειτουργεί ως χώρος εθνικής ενότητας και συλλογικής μνήμης. Είναι

εύλογο ένα κράτος να επιδιώκει την προστασία και τον σεβασμό ενός τέτοιου μνημείου από ενέργειες που θα μπορούσαν να το βεβηλώσουν ή να το μετατρέψουν σε σκηνικό αντιπαράθεσης. Είναι τόσο φοβερό να υπάρξει ένας περιορισμός που να αφορά αποκλειστικά τον άμεσο χώρο του μνημείου, δηλαδή την επιφάνεια ακριβώς μπροστά του; Κατ' αρχήν όχι. Ας σκεφτούμε το εξής: υπάρχουν μνημειακοί χώροι σε άλλες πρωτεύουσες που να προστατεύονται με παρόμοιο τρόπο; Ναι, σχεδόν σε κάθε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, ακόμα και στις καλύτερες φιλελεύθερες δημοκρατίες. Αλλά η διαφορά εκεί είναι η εξής: οι χώροι αυτοί, τις περισσότερες φορές, δεν χρειάζεται να προστατεύονται με ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις, διότι οι διαδηλωτές δεν διανοούνται να τους βεβηλώσουν. Συνήθως υπάρχει ένα απλό κορδόνι ή μια λεπτή αλυσίδα – και αυτό αρκεί ως ένας άγραφος κανόνας, κοινά αποδεκτός. Κανο-

νικά θα έφτανε αυτό και σ' εμάς: κανείς δεν θα έπρεπε να επιθυμεί να προσβάλει βάνουσα τους δεσμούς που μας ενώνουν. Αλλά στην Ελλάδα αυτοί οι άγραφοι κανόνες που θα προστάτευαν το μνημείο δεν υπάρχουν – ο δημόσιος χώρος θεωρείται ιδιοποιησιμος κατά βούληση.

Αρα καλώς τον προστατεύει τώρα η κυβέρνηση; Η απάντηση δεν μπορεί να μη λάβει υπόψη της τη συγκυρία αλλά και τις εναλλακτικές. Δυστυχώς η κυβέρνηση το κάνει σε λάθος στιγμή και με λάθος τρόπο. Οπότε οξύνει την κατάσταση και μετατρέπει τον χώρο σε πεδίο μιας ακόμα πολιτικής αντιπαράθεσης.

Ο σεβασμός στα μνημεία είναι απαραίτητος, αλλά ο σεβασμός στο δικαίωμα ειρηνικής διαμαρτυρίας των πολιτών είναι σημαντικότερος. Η (συνταγματική) αρχή της αναλογικότητας μας βοηθά να διατηρήσουμε την

ισορροπία: πρέπει να επιλέξουμε το λιγότερο επαχθές μέτρο για την επίτευξη ενός σκοπού με τον οποίο συμφωνούμε όλοι: την προστασία του εθνικού μας μνημείου. Αυτός μπορεί να διασφαλιστεί με στοχευμένα μέτρα (συμβολική περιφρούρηση του άμεσου χώρου) αντί κανόνων που δίνουν την εντύπωση της φήμης του δημοσίου χώρου σε συγκεκριμένη πολιτική συγκυρία. Εάν ο νέος νόμος χρησιμοποιηθεί ως πρόσχημα για καταστολή διαδηλώσεων τότε θα έχει πληγεί η εμπιστοσύνη στους θεσμούς. Αντιθέτως, εάν εφαρμοστεί με φειδώ και με σύνεση, στοχεύοντας αποκλειστικά σε ενέργειες που συνιστούν πραγματική βεβήλωση, τότε μπορεί να αποτελέσει πρότυπο θεσμικής ισορροπίας.

Ο κ. Αριστείδης Ν. Χατζής είναι καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών και διευθυντής του Εργαστηρίου Πολιτικής και Θεσμικής Θεωρίας και Ιστορίας των Ιδεών στο ΕΚΠΑ.

Μια εποχή στην κόλαση

Η φυλάκιση του Σαρκοζί σηματοδοτεί και την πολιτική χρεοκοπία ενός ολόκληρου συστήματος

**Δημοφιλής
και στο κελί**

Εξι στους δέ-
κα Γάλλους
θεωρούν την
ποινή «δι-
καινη», ωστό-
σο ο Σαρκο-
ζι παραμένει
δημοφιλής
στις τάξεις
της γκωλικής
Δεξιάς, που
έχει εκτοπι-
στεί από τις
δυνάμεις του
Λεπενισμού.

Ο ΠΕΤΕΝ ΚΙ Ο «ΣΑΡΚΟ»

Ο προηγούμενος αρχηγός του γαλλικού κράτους που είχε παρόμοια τύχη ήταν ο στρατάρχης Φιλίπ Πετέν, που καταδικάστηκε για προδοσία για τον ρόλο του κατά τη γερμανική κατοχή.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Από τον Ολυμπο στα Τάρταρα, μόλις επτά χιλιόμετρα: αυτή είναι η απόσταση που χωρίζει το Μέγαρον των Ηλυσίων από τη φυλακή Σαντέ, το νέο σπιτί του Νικολά Σαρκοζί. Ο 70χρονος Σαρκοζί έγινε πριν περασμένη εβδομάδα ο πρώτος πρώην πρόεδρος της Πέμπτης Γαλλικής Δημοκρατίας που φυλακίζεται (έχει ασκήσει έφεση κατά της πενταετούς ποινής του). Ο τελευταίος αρχηγός του γαλλικού κράτους που είχε αντιστοιχή τύχη ήταν ο στρατάρχης Φίλιπ Πετιέν, που καταδικάστηκε για προδοσία για τον ρόλο του ως επεμφαλής του καθεστώτος Βισσύ κατά τη γερμανική κατοχή της Γαλλίας.

Γράφοντας στο Χ ενώ τον οδηγούσαν στη διαβόητη φυλακή (που κάποτε είναι φιλοξενήσει τον Κάρολος το Τσακάλη) την Τρίτη, ο Σαρκοζύ έστειλε το εξής μήνυμα: «Με ακλόνητη δύναμη λέω [στον γαλλικό λαό] ότι δεν είναι ένας πρώην πρόεδρος που φυλακίστηκε σήμερα το πρωί – είναι ένας αξίως άνθρωπος. Μην με λυπάστε γιατί η γυναίκα μου και τα παιδιά μου είναι δίπλα μου... αλλά σήμερα το πρωί νιώθω βαθιά θλίψη για μια Γαλλία ταπεινωμένη από τη θέληση για εκδίκηση».

Οι περιπέτειες

Πρόκειται για την τρίτη υπόθεση για την οποία καταδικάστηκαν στα χρόνια μετά το τέλος της προεδρικής περιόδου. Το 2021 είχε καταδικαστεί για διαφθορά, για την απόπειρα δωροδοκίας ενός αναρτήρι που διερευνούσε τις κατηγορίες περί παραβίασης της νομοθεσίας. Η την προεκλογική χρηματοδότηση. Η ποιότητά της τριετούς φυλάκισης που του επιβλήθηκε δεν τον οδήγησε σε εγκληματισμό: τα δύο έτη ήταν με αναστολή, ενώ του επιτράπη να εκτίσει το τρίτο κατ' οίκον, φορώντας βραχιολάκι. Του κόστισε όμως το παρόμοιο της Λεγεώνας της Τιμής, την υψηλό-

Ο Νικολά Σαρκοζί αναχωρεί από το σπίτι του με κατεύθυνση τη φυλακή Σαντέ. «Δεν είναι ένας πρώην πρόεδρος που φυλακίζουν σήμερα το πρωί - είναι ένας αθώς άνθρωπος», έγραψε ο ίδιος στο X και πρόσθεσε: «Νιώθω βαθιά θλίψη για μια Γαλλία ταπεινωμένη από τη θέληση για εκδίκηση».

τερη διάκριση που απονέμει η Γαλλική Δημοκρατία. Τον Φεβρουάριο του 2014 καταδικάστηκε σε ένα έτος φυλάκισης (τους έξι μήνες με αναστολή) για δαπάνες πέρα από τα επιτρεπτά όρια κατά την αποτυχημένη εκστρατεία επανεκλογής του το 2012 κατά του Φρανσουά Ολάντ. Ο Σαρκοζί έχει ασκήσει και έναντι αυτής της απόφασης έφεση, η ετυμολογία επί της οποίας αναφέρεται στα τέλη Νοεμβρίου.

Η υπόθεση που τον έκλεισε τελικά πίσω από τα σίδηρα της Σαντέ, όπου θα εκτίσει την ποινή του σε απομόνωση από τους υπόλοιπους φυλακισμένους (μεταξύ των οποίων μεγαλύτεροι ναρκοκωκίκοι και τρομοκράτες), θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μεταθανάτια εκδίκηση του Μουαμάρ Καντάφι. Ως πρόεδρος ο Σαρκοζί ήταν ο πιο ένθερμος υποστηρικτής της στρατιωτικής επέμβασης της δυτικής συμμαχίας

για την ανατροπή του εκκεντρικού δικτάτορα επί ημερών της Αραβικής Ανοιξης, το 2011.

Στον απόηχο της επέμβασης, ο γιος του Καντάφι, Ζαΐφ αλ-Ισλάμ, ισχυρίστηκε ότι η προεκλογική εκστρατεία του Σαρκόζι το 2007 έλαβε έως και 50 εκατ. ευρώ από το λιβυκό καθεστώς. Οι γαλλικές αρχές ξεκίνησαν επίσημα έρευνα για την υπόθεση το 2013 και, αφού συνέλαβαν συνεργάτες του πρώην προέδρου, μετάξι των οποίων και τον προσοπάχη του, άσκησαν δίωξη στον ίδιο τον Σαρκόζι το 2018.

Οι υποστηρικτές του μιλούν για υπερβολικά αυστηρή ποινή – άλλωστε αθώωθηκε για τις πιο βαριές κατηγορίες της άμεσης εμπλοκής και καταδικάστηκε μόνο για τις σχέσεις του με τα άτομα που συνωμότησαν με το περιβόητο Καντάφι. Θωρούν επίσης ακραίο ότι δεν υπήρξε αναστο-

λὴ ἐκτέλεστος τῆς ποινῆς ἕως οὗ ἐκδικαστῇ ἡ ἔφεση. (Οἱ δικηγόροι τοῦ ἔχουν ζητήσει νὰ ἀποφυλακιστῇ, ἀλλὰ σημειώνουν ὅτι ἐν ἀναμονῇ αὐτῆς τῆς ἀπόφασης, θὰ παραμείνῃ ἐγκλειστος γιὰ τοσάκις τρεῖς ἐβδομάδες μὲν ἓνα μῆνα.)

Σύμφωνα με την εταιρεία δημοσκοπήσεων Elabe, έξι στους δέκα Γάλλους θεωρούν την ποινή «δίκαιη». Ωστόσο, όπως αναφέρει η Le Monde, ο Σαρκοζί παραμένει δημοφιλής στις τάξεις της αποδυναμωμένης γκαλιικής Δεξιάς, που έχει εκτοπιστεί από τις δυνάμεις του Λεπενισμού από τη θέση του κύριου δεξιού κόμματος στη γαλλική Εθνοσυνέλευση. Εντύπη σε ότι ιδιωτικές συναντήσεις με τον Εμανουέλ Μακρόν, ακόμη έναν Γάλλο πρόεδρο που ξεκίνησε τη θητεία του με μεγάλες φιλοδοξίες για να κάσει την εμπιστοσύνη των συντηρητικών πλειονότητας του γαλλικού λαού. Ο Μακρόν μάλιστα υποδέχθηκε τον Σαρκοζί στο Μέγαρο των Ηλυσίων μόλις τέσσερις μέρες πριν αρχίσει ο εγκλεισμός του.

Η πτώση έχει υπάρξει ιλιγγιώδης για τον γιο ενός Ούγγρου μετανάστη και μιας Γαλλίδας ελληνοεβραϊκής καταγωγής, που, έχοντας παρακάμψει τους προθαλάμους της εξουσίας όπου γαλουχείται η γαλλική ελίτ (École Nationale d'Administration), εξελέγη δήμαρχος στο εύπορο παρισινό προάστιο του Νείγι-συρ-Σεν σε ηλικία μόλις 28 ετών. Στην συνέχεια αναρρίχθηκε στην πρώτη γραμμή της γαλλικής πολιτικής ως σκληροπυρηνικός υπουργός Εσωτερικών επί της δεύτερης προεδρίας Ζακ Σιράκ το 2002, πριν φτάσει, σε ηλικία 52 ετών, στο ύπατο αξίωμα. Ήταν από πολλές απόψεις ένας ανορθόδοξος Γάλλος ηγέτης: οικονομικά φιλελεύθερος, υπέρ της δημοσιονομικής πειθαρχίας και της συρρίκνωσης του κράτους δικαίου, φιλοαμερικανός και φιλοισραηλινός. Ασυνηθιστές ήταν και η υπερκινητικότητα και η σαγή-

νη του με τη διασημότητα, που οδήγησαν στον επικριτικό χαρακτηρισμό «bling-bling» για τη νυχτερίκη ύφους.

Η εμπλοκή με την Ελλάδα

Οποια σχέδια είχε για την προεδρία του, γρήγορα ανατράπηκαν από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 – και ακόμη περισσότερο από την ευρωκρίση που ξέσπασε ένα χρόνο αργότερα, σε μια μικρή, συμπαθή χώρα στο νοτιοανατολικό άκρο της Ενωσής. Μέχρι την ήττα του το 2012, ο Σαρκοζί ήταν κεντρικός παίκτης, μαζί με την Ανγκελα Μέρκελ, στη διαχείριση της αναταραχής, που δεν άργησε να μεταδοθεί από την Ελλάδα σε άλλους αδύναμους κρίκους.

Υποστηρικτικός προς την Ελλάδα και την κυβερνοήξη Παπανδρέου στην αρχή, ο Σαρκοζί κατέληξε να είναι σφοδρός επικριτής του Έλληνα πρωθυπουργού. Η κορύφωση της ρήξης ήλθε στη σύνοδο του G20 στις Κάννες, η ατζέντα της οποίας εκτροχιάσθηκε εξαιτίας της προκήρυξης δημοφιλούς αμνηστίας από την ελληνική κυβέρνηση για τη συμφωνία «κουρέματος» του χρέους που είχε συμφωνηθεί κατόπιν επίπονων διαπραγματεύσεων λίγες ημέρες νωρίτερα.

Ο Γάλλος πρόεδρος και οικοδεσπότης της συνόδου, έβαλλος που έπρεπε ξανά να ασχοληθεί με την Ελλάδα, είχε καταγραφεί σε ανοιχτό μικρόφωνο, σε συνομιλία του με τον Μπαράκ Ομπάμα, να βρίζει τον Παπανδρέου και να χαρακτηρίζει την προκήρυξη του δημοψηφίσματος «μαχαίριά στην πλάτη». Οι Έλληνες «θα πρέπει να δημιουργήσουν ξανά ένα κράτος. Θα τους πάρει 20 χρόνια. Αυτή η χώρα ζει στην παρανομία», προσέθεσε. Αίγες ημέρες ωρίτερα, σε συνέντευξή του είχε πει ότι ήταν λάθος που έγινε δεκτή η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωζώνης το 2001, γιατί «δεν ήταν έτοιμη» και «είχε δώσει ψευδή στοιχεία».

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
*Ενίσχυση των
αρθρώσεων*

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS
COMPLEX
PLUS HYALURONIC ACID

◆◆◆ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Βόμβες και μπιζνες στον Νότο

Ο Τραμπ προσπαθεί να μετατρέψει τη Λατινική Αμερική σε σφαίρα επιρροής του. Μπορεί;

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Από την πρώτη μέρα της δεύτερης προεδρικής του θητείας, ο Ντόναλντ Τραμπ διεμήνυσε ότι η Λατινική Αμερική θα ήταν ψηλά στη λίστα των προτεραιοτήτων του, αν και όχι με τις πιο αγαθές προθέσεις. Το Στέιτ Ντιπάρτμεντ απέκτησε για πρώτη φορά στην Ιστορία του αφεντικό λατινοαμερικανικής προέλευσης – τον Μάρκο Ρούμπιο, γιο Κουβανέζων μεταναστών, ένα ρεϊγκανικής κοπής γεράκι, θιασώτη της αλλαγής καθεστώτος σε Βενεζουέλα και Κούβα. Αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών ανέλαβε ένας άλλος ισπανόφωνος, ο γεννημένος στη Μαδρίτη Κρίστοφερ Λαντάου, ο πατέρας του οποίου υπήρξε πρεσβευτής των ΗΠΑ στη Χιλή, διαρκούσης της δικτατορίας Πινοσέτ.

Το δόγμα Μονρόε

Η πρώτη σημαντική ένδειξη για την εξωτερική πολιτική του Τραμπ 2.0 ήταν η νεκρανάσταση του δόγματος Μονρόε, που θέλει το δυτικό ημισφαίριο ζώνη αμερικανικής ηγεμονίας, με μηδενική ανοχή στη διείσδυση ξένων ανταγωνιστών: διακήρυξε τη βούλησή του να προσαρτήσει τη Γροιλανδία, κάλεσε τον Καναδά με μετατραπεί σε 51η πολιτεία των ΗΠΑ και απείλησε με ανακατάληψη της διώρυγας του Παναμά λόγω τις διαχειρίσις τεματικών σταθμών από τον όμιλο CK Hutchison, με έδρα το Χονγκ Κονγκ. Αν στην πρώτη εκδοχή του, εκείνου του 1823, το δόγμα Μονρόε είχε στόχο να εκδιώξει από τη Λατινική Αμερική τους Ευρωπαίους αποικιοκράτες και στη δεύτερη, κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, να ανατρέψει αριστερές, φιλοσοβιετικές κυβερνήσεις και κινήματα, η σημερινή εκδοχή του αποσκοπεί πρωτίστως στην αναχαίτιση της αυξανόμενης κινεζικής διείσδυσης. Στην περίπτωση του Παναμά ο Τραμπ σημείωσε μια γρήγορη νίκη: η διαχείριση των τεματικών ανατέθηκε στην αμερικανική BlackRock και ο Παναμάς αποχώρησε από το μεγάλο σχέδιο του Κινέζου γιγάντη Σι Τζιν-πίνγκ «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος».

Δεύτερος λόγος εστίασης του ενδιαφέροντος Τραμπ στη Λατινική Αμερική είναι ο κομβικός ρόλος που διαδραματίζει η ήπειρος σχετικά με την άλλη εμμονή του Αμερικανού προέδρου, το μεταναστευτικό. Ήδη από την προεκλογική περίοδο είχε απειλήσει το Μεξικό με εξοντωτικούς δασμούς και με αποστολή ειδικών δυνάμεων των ΗΠΑ για να σφραγίσουν τα σύνορα στον Ρίο Γκράντε. Αρι-

στερή, αλλά με ισχυρή αίσθηση πολιτικού πραγματισμού, η πρόεδρος του Μεξικού Κλαούντια Σέινμπαουμ έστειλε 10.000 στρατιώτες στα σύνορα για να αποφύγει τα χειρότερα.

Τους τελευταίους μήνες η πίεση του Τραμπ στους νότιους γείτονες απέκτησε πιο άγρια μορφή, καθώς επιστράτευσε ένα βαρύ χαρτί των ΗΠΑ, τον υποτιθέμενο «πόλεμο κατά των ναρκωτικών». Το ίδιο χαρτί είχε παίξει το 1989 ο Τζορτζ Μπους ο πρεσβύτερος, εξαπολύοντας φονικό πόλεμο εναντίον του Παναμά. Το επιχείρημά του ήταν ότι ο δικτάτορας της χώρας και επί σειρά ετών έμμοσθος πράκτορας της CIA, Μανουέλ Νορίεγκα, θυσαιούριζε από το λαθρεμπόριο ναρκωτικών. Πραγματικός στόχος της επιχείρησης, όμως, ήταν η διασφάλιση αμερικανικού ελέγχου στη διώρυγα μετά την προγραμματισμένη, βάσει προηγούμενης συμφωνίας του Τζιμι Κάρτερ, παράδοσή της στον Παναμά.

Αυτή τη φορά, ο πρώτος που ενοχοποιήθηκε από την Ουάσινγκτον ήταν ο πρόεδρος της Βε-

νεζουέλας Νικολάς Μαδούρο. Δεδομένου ότι η Βενεζουέλα είναι η χώρα με τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου στον κόσμο, ακόμη και ο πιο καλόπιστος οπαδός του Τραμπ θα δυσκολευόταν να καταλάβει γιατί ο Μαδούρο θα δολοφονηθεί με εμπλακεί σε υψηλού ρίσκου δραστηριότητες, όπως το λαθρεμπόριο ναρκωτικών. Εν πάση περιπτώσει, οι ΗΠΑ επικύρωσαν τον Μαδούρο με αμοιβή 50 εκατ. δολαρίων, το διπλάσιο από την επικύρωξη του Οσάμα μπιν Λάντεν. Ο «υπουργός Πολέμου» –όπως λέγεται πλέον ο υπουργός Άμυνας– Πιτ Χέγκοσεθ ταύτισε τον πόλεμο κατά των ναρκωτικών με τον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας, λέγοντας ότι τα καρτέλ της φαιναντνύλης είναι «η Αλ Κάντα του δυτικού ημισφαιρίου».

Αμ' έπος, αμ' έργον. Από τις αρχές Σεπτεμβρίου οι ΗΠΑ ανέπτυξαν στην Καραϊβική 10.000 στρατιώτες, οκτώ πολεμικά πλοία, ένα πυρηνικό υποβρύχιο και κάμποσα μαχητικά αεροπλάνα F-35 και B-52. Στο διάστημα αυτό βομβάρδισαν επτά βάρκες και σκότώσαν τουλάχιστον 32 άτομα, υποστηρίζοντας ότι μετέφεραν ναρκωτικά, αν και δεν προσκόμισαν την παραμικρή απόδειξη – αυτοί που γνωρίζουν επιμένουν ότι η φαιναντνύλη δεν αγαπάει τη θάλασσα και προτιμά τις χερσαίες διαδρομές. Οι διάχυτοι φόβοι ότι πρόκειται για την πρώτη φάση μιας επιχείρησης για τη βίαιη ανατροπή του Μαδούρο ενισχύθηκαν όταν ο Τραμπ αποκάλυψε ότι έδωσε εντολή για μυστικές επιχειρήσεις της CIA στη Βενεζουέλα.

Τις τελευταίες ημέρες, στη μαύρη λίστα του Τραμπ προστέθηκε ο Γκουστάβο Πέτρο, ο πρώτος αριστερός πρόεδρος στην ιστορία της Κολομβίας. Ο Αμερικανός πρόεδρος τον κατηγόρησε χωρίς την παραμικρή απόδειξη ότι ηγείται κυκλώματος διακίνησης ναρκωτικών και ανέστειλε τη βοήθεια στη χώρα του. Βέβαια, είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι ο Τραμπ θα αποτολμήσει στρατιωτική επέμβαση σε μια χώρα που αποτελεί παραδοσιακό σύμμαχο των ΗΠΑ και φιλοξενεί έξι στρατιωτικές βάσεις τους.

Ακόμη και στη Βενεζουέλα, τίποτα δεν δείχνει ότι ο Τραμπ διαθέτει συνεκτική στρατηγική. Προμηνών έστειλε στο Καρακάς τον απεσταλμένο του Ρίτσαρντ Γκρενέλ, ο οποίος συναντήθηκε με τον Μαδούρο και έκλεισε συμφωνίες για ανταλλαγή κρατουμένων, για το μεταναστευτικό, ακόμη και για τα πετρέλαια. Ικανοποιημένος, ο Τραμπ επέτρεψε στη Chevron να επαναλάβει τις δραστηριότητές της στη Βενεζουέλα, οι εξαγωγές πετρελαίου της οποίας σημείωσαν ρεκόρ πενταετίας τον περασμένο μήνα.

Σημαντικό ρόλο στις λατινοαμερικανικές επιλογές του Τραμπ παίζει ο ιδεολογικός παράγοντας. Απειλήσε τον Λούλα με δασμούς 50% (από οικονομική σκοπιά μια πλιθία επιλογή, αφού η Βραζιλία έχει έλλειμμα με τις ΗΠΑ) αν δεν δώσει αμνηστία στον ακροδεξιό επίδοξο πραξικοπηματία Μπολσονάρο. Ωστόσο, η κίνηση αυτή έγινε μπουύμερανγκ, καθώς στις 21 Σεπτεμβρίου εκατοντάδες χιλιάδες Βραζιλιάνοι κατέβηκαν στους δρόμους εναντίον του αμερικανικού εκβιασμού και ο Τραμπ αναγκάστηκε να αναδιπλωθεί.

Ακόμη και στη Βενεζουέλα, τίποτα δεν δείχνει ότι ο Τραμπ διαθέτει συνεκτική στρατηγική. Προμηνών έστειλε στο Καρακάς τον απεσταλμένο του Ρίτσαρντ Γκρενέλ, ο οποίος συναντήθηκε με τον Μαδούρο και έκλεισε συμφωνίες για ανταλλαγή κρατουμένων, για το μεταναστευτικό, ακόμη και για τα πετρέλαια. Ικανοποιημένος, ο Τραμπ επέτρεψε στη Chevron να επαναλάβει τις δραστηριότητές της στη Βενεζουέλα, οι εξαγωγές πετρελαίου της οποίας σημείωσαν ρεκόρ πενταετίας τον περασμένο μήνα.

Σημαντικό ρόλο στις λατινοαμερικανικές επιλογές του Τραμπ παίζει ο ιδεολογικός παράγοντας. Απειλήσε τον Λούλα με δασμούς 50% (από οικονομική σκοπιά μια πλιθία επιλογή, αφού η Βραζιλία έχει έλλειμμα με τις ΗΠΑ) αν δεν δώσει αμνηστία στον ακροδεξιό επίδοξο πραξικοπηματία Μπολσονάρο. Ωστόσο, η κίνηση αυτή έγινε μπουύμερανγκ, καθώς στις 21 Σεπτεμβρίου εκατοντάδες χιλιάδες Βραζιλιάνοι κατέβηκαν στους δρόμους εναντίον του αμερικανικού εκβιασμού και ο Τραμπ αναγκάστηκε να αναδιπλωθεί.

Ο προστατευόμενος

Μια φορά, τους δικούς του ανθρώπους ξέριε να τους φροντίζει. Την περασμένη Δευτέρα υποσχέθηκε οικονομική βοήθεια 20 δισ. δολαρίων στον ακροδεξιό πρόεδρο της Αργεντινής Χαβιέρ Μιλέι, υπό την προϋπόθεση όμως ότι οι πολιτίες θα ψηφίσουν «σφωτά» στις σημερινές κρίσιμες εκλογές για το Κογκρέσο. Μια ανοικτή προσπάθεια εξαγοράς των Αργεντινών, ύστερα από τη συντριπτική ήττα του Μιλέι στις εκλογές για την περιφέρεια Μπουένος Άιρες, στις 7 Σεπτεμβρίου.

Η ωμή στρατιωτική και οικονομική πίεση του Τραμπ σε μια ήπειρο που έχει ανοικτές πληγές και ζωντανές μνήμες από δεκαετίες αμερικανικών επεμβάσεων είναι ένα παιχνίδι υψηλού ρίσκου. Ο,τι βραχυπρόθεσμα οφέλη κι αν αποδώσει, εντυπώνει στη συνείδηση των λαών και των κυβερνήσεων της περιοχής ότι οι ΗΠΑ είναι ένας αναξιοπύκτος και απρόβλεπτος εταίρος, ενισχύοντας μακροπρόθεσμα αυτό που πρωτίστως θέλει να αποφύγει: τον εναγκαλισμό αυτών των χωρών με την Κίνα. Ήδη ο Γκουστάβο Πέτρο υπέγραψε συμφωνία στρατηγικής συνεργασίας με το Πεκίνο και ανακοίνωσε τη συμμετοχή της Κολομβίας στο πρόγραμμα «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος». Δεν είναι ο πρώτος και μάλλον δεν θα είναι ο τελευταίος.

Η Κολομβία στο στόχαστρο

Ο Τραμπ κατηγόρησε τον Γκουστάβο Πέτρο, τον πρώτο αριστερό πρόεδρο της Κολομβίας, ότι ηγείται κυκλώματος ναρκωτικών. Το αποτέλεσμα ήταν η συνεργασία της Κολομβίας με την Κίνα.

Γιουτζίν Ρόγκαν, ιστορικός στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης

Δεν υπάρχει ειρήνη χωρίς αλλαγή στο Ισραήλ

Οι Ισραηλινοί θα αποφασίσουν αν θέλουν κράτος-φρούριο ή συνύπαρξη με ένα παλαιστινιακό κράτος

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΑΓΓΗΓΡΙΑΔΗ

Η **κατάπαυση** του πυρός στη Γάζα αποτελεί απλώς «ένα απαραίτητο πρώτο βήμα» και όχι το τέλος του πολέμου, υποστηρίζει ο διακεκριμένος ιστορικός του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, Γιουτζίν Ρόγκαν, που επισκέφθηκε την Αθήνα με την ευκαιρία της έκδοσης του τελευταίου του βιβλίου «Τα γεγονότα της Δαμασκού» (εκδ. Αλεξάνδρεια). Σε συνέντευξη του στην «Κ» ο κ. Ρόγκαν τονίζει πως η ειρήνη δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την αναγνώριση παλαιστινιακού κράτους.

– Πώς βλέπετε την εκκενρία στη Γάζα; Είναι ένα ουσιαστικό βήμα προς τη σταθερότητα ή απλώς μια παύση σε μια μακροχρόνια σύγκρουση;

– Νομίζω ότι όλοι ανησυχούμε για το πόσο θα κρατήσει αυτή η εκκενρία. Όμως, ήταν ένα ανα-

γκαίο πρώτο βήμα για να τερματιστεί ένας από τους πιο βίαιους και καταστροφικούς πολέμους των τελευταίων δύο ετών. Αλλά δεν είναι αυτοσκοπός. Όσο σημαντική κι αν είναι η εκκενρία, τα επόμενα βήματα είναι εξίσου κρίσιμα: να διασφαλιστεί η ασφάλεια στη Λωρίδα της Γάζας, να καθοριστεί ο ρόλος της Χαμάς στον έλεγχο των δρόμων και, πολύ σύντομα, να συγκεντρωθούν πόροι για την ανοικοδόμηση. Το επίπεδο καταστροφής είναι τεράστιο – η ανάγκη για στέγη, υγεία, βασικές υποδομές είναι επείγουσα.

– Ιστορικά μιλώντας, έχουμε δει παρόμοιες εκκενρίες που επιβλήθηκαν εξωτερικά στη Μέση Ανατολή. Κατάφεραν ποτέ να οδηγήσουν σε διαρκή ειρήνη;

– Η διαρκής ειρήνη στη Μέση Ανατολή υπήρξε πάντα άπιαστο όνειρο. Όμως, ακόμη και μια προσωρινή ειρήνη μπορεί να αποτε-

λέσει ευκαιρία για αλλαγή – να δημιουργηθεί νέες πολιτικές πραγματικότητες. Σήμερα, οι ίδιες οι πολιτικές συνθήκες αποτελούν εμπόδιο στην ειρήνη. Η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Νετανιάχου έχει δεσμευθεί ότι δεν θα επιτρέψει τη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους. Από την άλλη, η διεθνής κοινότητα βλέπει όλο και περισσότερο την αναγνώριση της παλαιστινιακής κρατικής υπόστασης ως τη μόνη βιώσιμη λύση στην κρίση. Επομένως, για να υπάρξει αλλαγή, πρέπει να αλλάξει και η ίδια η ισραηλινή κυβέρνηση. Αυτό, φυσικά, εξαρ-

«Η διαρκής ειρήνη στη Μέση Ανατολή υπήρξε πάντα άπιαστο όνειρο», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Γιουτζίν Ρόγκαν, ο οποίος βρέθηκε στην Αθήνα με την ευκαιρία της κυκλοφορίας του βιβλίου του «Τα γεγονότα της Δαμασκού».

– Και ο Νετανιάχου; Είναι μέρος της εξίσωσης της ειρήνης ή όχι;

– Κατά τη γνώμη μου, ο Νετανιάχου δεν αποτελεί μέρος της εξίσωσης της ειρήνης. Η κυβερ-

νική του βασίζεται στην ιδεολογία της διέυρυνσης του ισραηλινού ελέγχου πάνω σε περισσότερα παλαιστινιακά εδάφη και στην αποτροπή της δημιουργίας ενός παλαιστινιακού κράτους. Με πάνω από επτά εκατομμύρια Παλαιστινίους να ζουν στην ιστορική Παλαιστίνη, η διατήρηση ενός καθεστώτος κατοχής δεν μπορεί ποτέ να προσφέρει ασφάλεια στο Ισραήλ. Αντίθετα, παρατείνει την ανασφάλεια και το μίσος.

– Ο τρόπος που ο Τραμπ ασκεί διπλωματία βασίζεται έντονα στην προσωπική σχέση και στις συναλλαγές. Μπορούν τέτοιες μέθοδοι να αποδώσουν διαρκή αποτελέσματα σε μια τόσο πολυώμενη περιοχή;

– Προσωπικά, δεν θα άφηνα τις Ηνωμένες Πολιτείες μόνες τους να χειριστούν αυτή τη σύγκρουση. Τα βήματα που έχουν κάνει αρκετές ευρωπαϊκές χώρες –αναγνωρίζοντας την Παλαιστίνη– είναι

για ευκαιρία για την Ευρώπη να αποδεσμευθεί από την αμερικανική κυριαρχία στην ειρηνευτική διαδικασία της Μέσης Ανατολής. Αυτές οι χώρες έχουν αρχίσει να χαράσσουν τη δική τους, ανεξάρτητη πολιτική – και αυτό είναι μια θετική εξέλιξη. Αν μπορούσε να υπάρξει μια ουσιαστική συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης Τραμπ και των ευρωπαϊκών συμμάχων της, οι οποίοι παραδοσιακά είναι φίλοι τόσο του Ισραήλ όσο και της Παλαιστίνης, τότε θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια διεθνής συμμαχία με πραγματικές πιθανότητες να επιτύχει μια βιώσιμη λύση. Το πρόβλημα, όμως, είναι η ασυνέπεια του Τραμπ. Οι πολιτικές που διακηρύσσει σήμερα μπορεί να μην είναι οι ίδιες αύριο. Εκεί, πιστεύω, η Ευρώπη –μαζί με χώρες όπως ο Καναδάς και η Αυστραλία– μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο, διασφαλίζοντας τη συνέχεια και τη συνέπεια που απαιτεί μια τέτοια διαδικασία.

Η κινηματογραφική κλοπή στο Λούβρο

Η τολμηρή επιχείρηση στο μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι πριν από μια εβδομάδα ήταν η πιο εντυπωσιακή από όταν εκλάπη η Μόνα Λιζα τον περασμένο αιώνα. Οι διαρρήκτες έδρασαν μέσα σε επτά λεπτά και έφυγαν με αμύθητες αξίας κοσμήματα του γαλλικού στέμματος

Η tiara της αυτοκράτειρας Ευγενίας, συζύγου του Ναπολέοντος Γ΄ (επάνω), το περιδέραιο με σμαράγδια και τα αντίστοιχα σκουλαρίκια της αυτοκράτειρας Μαρί Λουίζ (κάτω) και ένα ζευγάρι σκουλαρίκια της βασίλισσας Μαρίας Αμαλίας, που ήταν παντρεμένη με τον βασιλιά Λουδοβίκο Φίλιππο Α΄ (δεξιά επάνω), ήταν μεταξύ των κλοπιμαίων.

Γωνιακός τροχός χρησιμοποιήθηκε για να ανοίξει η πόρτα του μπαλκονιού

Οι δράστες χρησιμοποίησαν ανυψωτικό, σαν αυτά που χρησιμοποιούν οι εταιρείες μετακομίσεων, για να εισέλθουν και να εξέλθουν.

Μόνα Λιζα
Λεονάρντο ντα Βίντσι 1452-1519
Εκλάπη το 1911
Εντοπίστηκε το 1913

Αίθουσα 705
Στεγάζει τα κοσμήματα του γαλλικού στέμματος από το 1887

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Οι ουρές άρχισαν πάλι να σχηματίζονται γύρω από τη γυάλινη πυραμίδα του Λούβρου, καθώς οι επισκέπτες επέστρεψαν στο θρυλικό παρισινό μουσείο δύο μέρες μετά την κλοπή του αιώνα. Ακριβώς πριν από μία εβδομάδα, μέσα σε επτά λεπτά, οι δράστες υποδύθηκαν τους εργαζομένους σε μεταφορική εταιρεία, μπήκαν από το μπαλκόνι, άρπαξαν την αμύθητη λεία τους κι έφυγαν ξανά ανενόχλητοι σε μια από τις πιο θρασείες ενέργειες του είδους.

Νέο αξιοθέατο

Η αίθουσα Απόλλων, από την οποία εκλάπησαν τα διαδήματα, τα περιδέραια και τα σκουλαρίκια, παραμένει κλειστή. Πλήθη συγκεντρώνονται όμως στην αποβάθρα Φρανσουά Μιτερράν έξω από το κτίριο: το παράθυρο από το οποίο εισήλθαν οι δράστες έχει εξελιχθεί σε αξιοθέατο.

Σύμφωνα με τις εισαγγελικές αρχές, η αξία των κοσμημάτων που έκαναν φτερά εκτιμάται σε 88 εκατ. ευρώ. Το πρόβλημα είναι ότι πιθανότατα οι δράστες έχουν στόχο να αποσυναρμολογήσουν τα κοσμήματα, ενδεχομένως να σπάσουν τους πολύτιμους λίθους, τα διαμάντια και τα σμαράγδια και να λιώσουν τον χρυσό για να βρουν αγοραστές στη μαύρη αγορά, καταστρέφοντας τα σπάνια ιστορικά κειμήλια. Γι' αυτόν τον λόγο επισημάνθηκε ότι το διάστημα των πρώτων επτά ημερών είναι ζωτικής σημασίας για τον εντοπισμό του θησαυρού, προκειμένου να μη χαθεί για πάντα.

Το 2021 η Λοράνς ντε Καρ έγινε η πρώτη γυναίκα διευθύντρια του Λούβρου και η ευθύνη για τη μυθιστορηματική κλοπή αποδόθηκε από συντηρητικούς κύκλους στην «ποσούτωση» για τον διορισμό της.

Μιλώντας ενώπιον της Γερουσίας, η Ντε Καρ παραδέχθηκε ότι η θρασυτάτη παραβίαση των μέτρων ασφαλείας θα μπορούσε να έχει αποτραπεί αν υπήρχαν περισσότερες κάμερες στον εξωτερικό χώρο του μουσείου. Η μοναδική κάμερα που υπήρχε στο συγκεκριμένο σημείο ήταν στραμμένη προς τα δυτικά και

δεν κάλυπτε το μπαλκόνι από το οποίο μπήκαν οι δράστες.

Παραιτήθηκε, αλλά...

Η Ντε Καρ αποκάλυψε ότι προσφέρθηκε να παραιτηθεί, σε αντίθεση με την πολιτική προϊσταμένη της, την υπουργό Πολιτισμού Ρασιντά Ντατί, η οποία επέμεινε πως όλα ήταν καλώς καμωμένα κι ότι δεν υπάρχουν πολιτικές ευθύνες για την κλοπή.

Παράλληλα, οι αρχές του μουσείου απέκρουσαν την κατηγορία ότι οι προθήκες στις οποίες φυλάσσονταν τα κοσμήματα ήταν υπερβολικά εύθραυστες, αφού είχαν εγκατασταθεί πολύ πρόσφατα, το 2019. Ένας από τους λόγους για τους οποίους δεν επελέγη άθραυστο γυαλί είναι ότι σε περίπτωση θεομηνίας – φωτιάς ή πλημμύρας – θα έπρεπε να είναι εύκολα προσβάσιμοι οι θησαυροί, για να συγκεντρωθούν γρήγορα και να αποθηκευτούν σε ασφαλές σημείο.

Εκπρόσωπος των συνδικαλιστών κατήγγειλε, ωστόσο, ότι τα τελευταία 15 χρόνια έχουν γίνει σημαντικές περικοπές του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα της ασφαλείας του μουσείου, ενώ ταυτόχρονα έχει εκτοξευθεί ο αριθμός των επισκεπτών σε 30.000 τη μέρα.

Με βάση τη μαρτυρία του, ένας επισκέπτης μπορεί να περιδιαβάζει πολλές αίθουσες χω-

ρίς να δει έστω κι ένα φύλακα. Μόλις πριν από λίγους μήνες, οι εργαζόμενοι κατέβηκαν σε απεργία προειδοποιώντας για τους κινδύνους που ελλοχεύουν από την υποστελέχωση και τα πλημμελή μέτρα ασφαλείας. Συνολικά 1.200 φύλακες απασχολούνται στο κτίριο, το οποίο διαθέτει επίσης ένα 52μελές σώμα πυροσβεστών που ανήκουν στις γαλλικές ένοπλες δυνάμεις.

Πληγωμένο γόπτρο

Η κλοπή, εκτός από σύμπτωμα της γενικότερης παρακμής του δημόσιου τομέα και της λιτότητας στη Γαλλία, κατάφερε αποφασιστικό πλήγμα στο εθνικό γόπτρο, παρόμοιο με αυτό της φωτιάς στην Παναγία των Παρισίων το 2019.

Αν όμως το σοκ της πυρκαγιάς προκάλεσε συμπαράσταση από ολόκληρη τη διεθνή κοινότητα και κινητοποίηση για τη συγκέντρωση πόρων με στόχο την αποκατάσταση του ναού, η κλοπή είχε ταπεινωτικό χαρακτήρα για τον γαλλικό λαό. Η ζημία, δε, ενδέχεται να ξεπεράσει σε σημασία την κλοπή της Μόνα Λιζα το 1911, με δεδομένο ότι το εμβληματικό έργο ανευρέθη δύο χρόνια αργότερα κι εκείνη την εποχή δεν είχε αποκτήσει τόσο μεγάλη φήμη.

Αυτό που καθιστά τα κλοπιμαία ανεκτίμητα είναι ότι μετά

τη Γαλλική Επανάσταση εκπονήθηκαν τα περισσότερα κοσμήματα Γάλλων αυτοκρατόρων και βασιλέων, με αποτέλεσμα να διασωθούν ελάχιστα.

Θα μπορούσαν τα κοσμήματα να έχουν ασφαλιστεί; Αυτό ήταν ένα εύλογο ερώτημα που ετέθη μετά την κλοπή. Σύμφωνα με ειδικούς, όμως, τα ασφαλιστρα θα ήταν τόσο υψηλά ώστε θα ήταν απαγορευτικά και θα ξεπερνούσαν κατά πολύ ενδεχόμενες γενναίες επενδύσεις σε κάμερες και πρόσληψη προσωπικού – ακόμη και για τα δεδομένα του Λούβρου, που διαθέτει το δικό του, καλά εκπαιδευμένο πυροσβεστικό σώμα.

Μια ιδιωτική ασφάλιση παγκόσμιων αριστουργημάτων, όπως η Μόνα Λιζα, η Αφροδίτη της Μήλου και η Νίκη της Σαμοθράκης, θα ανερχόταν σε δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Εμπιστευτική έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου «έδειξε» πάντως ως πθικούς αυτουργούς την απουσία καμερών ασφαλείας και την περιστολή δαπανών για μέτρα ασφαλείας τα τελευταία χρόνια, καταγγέλλοντας ότι τα κονδύλια που διατέθηκαν για να θωρακιστεί το κτίριο ήταν πέρυσι πολύ λιγότερα απ' ό,τι πριν από 20 χρόνια. Για παράδειγμα, στην πτέρυγα Ρισελιέ, όπου εκτίθενται έργα των Ντίρερ και Βερμέερ, μόνο το 25% των 182 αιθουσών καλύπτεται από κάμερες.

Η τελευταία μεγάλη ανακαίνιση του μουσείου έγινε στη δεκαετία του 1980 επί προεδρίας Φρανσουά Μιτερράν, ο οποίος ανέθεσε στον Κινεζοαμερικανό αρχιτέκτονα Ι. Μ. Πέι τον σχεδιασμό μιας εισόδου κατάλληλης για το σπουδαίο κτίριο.

Η γυάλινη πυραμίδα που τώρα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της πρόσοψής του είχε προκαλέσει σάλο και αμφιλεγόμενες κριτικές το 1989, όταν ξανάνοιξε για το κοινό.

Χωρίς προδιαγραφές

Το Λούβρο δεν είχε άλλωστε «εκ γενετής» προδιαγραφές μουσείου, αφού προοριζόταν για φρουρίο και μετέπειτα παλάτι. Συνολικά έχει ανακαινιστεί πάνω από 20 φορές, ικανοποιώντας μεν τη μεγαλομανία των γαλαζοαίματων, αλλά αφήνοντας πίσω ένα ασυνάρτητο οικοδόμημα. Το συνολικό εμβαδόν του εκτείνεται σε 25 διαφορετικά επίπεδα και στεγάζει 500.000 έργα τέχνης, από τα οποία εκτίθενται 30.000 σε 400 αίθουσες. Πάντως, το πρόβλημα δεν περιορίζεται στο συγκεκριμένο μουσείο της χώρας. Τον περασμένο μήνα, θύμα κλοπής έπεσε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Παρισιού και πριν από λίγους μήνες το Εθνικό Μουσείο Πορσελάνης στη Λιμόζ.

Μπορεί η Γαλλία να προσπαθεί ακόμη να συνέλθει από το σοκ, πολλοί όμως σπεύδουν να εκμεταλλευθούν την κινηματογραφική κλοπή για να βγάλουν χρήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η γερμανική οικογενειακή επιχείρηση Böcker, η οποία είδε τρομοκρατημένη πως οι δράστες χρησιμοποίησαν το αναβατόριο της για τη διάρρηξη. Αφότου βεβαιώθηκε ότι δεν υπήρξαν τραυματισμοί ή οποιαδήποτε χρήση βίας, αποφάσισε να μετατρέψει την ακούσια «συνενοχή» σε διαφημιστική εκστρατεία: «Όταν πρέπει να κινηθείς γρήγορα» είναι το σλόγκαν της, που δείχνει το ανυψωτικό μπράντμε με τη σκάλα έξω από το Λούβρο. «Ήσυχο σαν ψίθυρος», υπόσχεται η εταιρεία.

• **Άλλο ρεπορτάζ Τέχνες & Γράμματα, σελ. 1**

Ασύμφορη η ασφάλιση

Θα μπορούσαν τα κοσμήματα να έχουν ασφαλιστεί; Σύμφωνα με ειδικούς, τα ασφαλιστρα θα ήταν απαγορευτικά, καθώς για αριστουργήματα παγκόσμιας λάμπης, όπως η Μόνα Λιζα, η Αφροδίτη της Μήλου και η Νίκη της Σαμοθράκης, θα απαιτούνταν δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Μόνο μία κάμερα

Η Λοράνς ντε Καρ, διευθύντρια του Λούβρου, παραδέχθηκε ότι η κλοπή θα μπορούσε να έχει αποτραπεί αν υπήρχαν περισσότερες κάμερες στον εξωτερικό χώρο του μουσείου. Η μοναδική που υπήρχε στο συγκεκριμένο σημείο δεν κάλυπτε το μπαλκόνι από το οποίο μπήκαν οι δράστες.

Της ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑΣ ΣΠΑΝΕΑ

Στο προσκήνιο του παγκόσμιου τέ- νις θα βρεθεί από την 1η έως τις 8 Νοεμβρίου η Αθήνα. Το μπασκε- τικό T-Center (OAKA) μετετρά- πη, σε ελάχιστο χρονικό διάστη- μα, σε ένα πανέμορφο τενιστικό συγκρότημα και θα υποδεχθεί το τουρνουά της ATP που, μα- ζι με την οικογένειά του, έφερε στην Ελλάδα ο Νόβακ Τζόκοβιτς. Ο Σέρβος σούπερ σταρ, ύστερα από την αντιπαράθεσή του με τη σερβική κυβέρνηση, επέλε- ξε ως πόλη διαμονής του την ελ- ληνική πρωτεύουσα και φέρεται να μεσολάβησε ώστε το Serbian Open να «ντυθεί» στα γαλανό- λευκα και να μετονομαστεί σε Hellenic Championship. Πρόκει- ται για το πρώτο τουρνουά της ATP που θα διεξαχθεί στη χώ- ρα μας ύστερα από 30 χρόνια.

Νόβακ Τζόκοβιτς, Κάρεν Κα- τσάνοφ, Γιακούμπ Μένσικ, Γί- ρι Λεχέτσκα, Στέφανος Τσιτσι- πάς και Σταν Βαβρίνκα θα είναι κάποιοι από τους τενίστες που αναμένεται να αγωνιστούν στο Vanda Pharmaceuticals Hellenic Championship ATP 250. Αθλητές που τους βλέπουμε στην τηλεό- ρηση να αγωνίζονται στα γκραν σλαμ θα βρεθούν στη χώρα μας και θα την τοποθετήσουν και πάλι στον παγκόσμιο τενιστικό χάρτη, αφήνοντας μια σπουδαία παρα- καταθήκη για τη νέα γενιά.

Η απόφαση του Νόβακ Τζόκο- βιτς να επιλέξει ως τόπο κατοικί- ας της οικογενείας του την Αθή- να έδωσε τενιστική αίγλη στην πρωτεύουσα και η κίνησή του να φέρει «προίκα» ένα σπουδαίο τουρνουά αποτέλεσε τον καμβά σε μια νέα αθλητική πραγματικό- τητα. Και δεν είναι μόνο αυτά. Ο Τζόρτζε Τζόκοβιτς, αδελφός του Νόβακ και διευθυντής του τουρ- νουά, αποκάλυψε στην «Κ» ότι στόχος δικός του και της οικογε- νείας του είναι η διοργάνωση να μείνει στην Αθήνα και να καθι- ερωθεί ανάμεσα στις κορυφαίες του κόσμου, ενώ στα πλάνα τους είναι να φέρουν στη χώρα μας και μία γυναικεία διοργάνωση.

«Το όραμά μου είναι να κάνω το Hellenic Championship ένα από τα πιο σεβαστά τουρνουά στον κόσμο, όχι μόνο για το επί- πεδο του ανταγωνισμού, αλλά και για τη συνολική εμπειρία που παρέχει στους παίκτες, τους οπα- δούς και τους συνεργάτες. Θέλω να αντικατοπτρίζει την ουσία της Ελλάδας: φιλοξενία, πάθος και αριστεία. Με την πάροδο του χρό- νου, ελπίζω ότι αυτή η εκδήλω- ση θα γίνει ακρογωνιαίος λίθος για την ανάπτυξη του τένις εδώ, εμπνέοντας νέους αθλητές και φέρνοντας τη διεθνή κοινότητα του τένις πιο κοντά στην Ελλάδα. Πρόκειται για τη δημιουργία κά- τι διαρκούς, επαγγελματικού και πραγματικά ξεχωριστού».

Πριν από μερικούς μήνες, η

είδηση ότι ο Νόβακ Τζόκοβιτς θα ερχόταν να μείνει στη χώρα μας έμοιαζε με πρωταπριλιάτικο αστέιο. Η ρήξη του με τον πρόε- δρο της Σερβίας Βούτσιτς και η αγάπη του για την Ελλάδα απο- τέλεσαν εφελτήριο για να πάρει αυτή την απόφαση. Μαζί με τη σύζυγό του Γελένα βρήκαν scho- λείο για τα παιδιά τους και, πλέον, όταν το επιτρέπουν οι τενιστικές υποχρεώσεις του, ο Νόβακ παρα- κολουθεί αγώνες, και παίζει τένις με τον Στέφανο Τσιτσιπά και την Αρίνα Σαμπαλένκα. Μάλιστα, η No 1 της παγκόσμιας κατάταξης κοντεύει να... πολιτογραφηθεί Ελ- ληνίδα, καθώς διατηρεί δεσμό με Ελληνά επιχειρηματία.

«Η παρουσία του Νόβακ στη χώρα μάς έχει δώσει τενιστική αί-

γλη, ενθουσιασμό και φέρνει το άθλημά μας στο προσκήνιο. Το τουρνουά αποτελεί την κορωνίδα των επαγγελματικών αγώνων που διεξάγονται στην Ελλάδα και θα βοηθήσει νέους αθλητές μας να λαμβάνουν μέρος σε έναν αγώνα υψηλού επιπέδου χωρίς να χρει-άζεται να ταξιδεύουν», λέει στην «Κ» ο Θεόδωρος Γκλαβάς, πρό-εδρος της Ελληνικής Φίλαθλς Ομοσπονδίας Αντισφαίρισης.

Η Ελλάδα, όπως μας τονίζει ο Τζόρτζε Τζόκοβιτς, κατέχει ιδι- αίτερη θέση στην καρδιά της οι- κογενείας του: «Τρέφουμε πολ- λή σεβασμό και αγάπη για την Ελλάδα. Πρόκειται για μια χώρα που πάντα θαύμαζα, για τον πολ- ιτισμό της, τους ανθρώπους της και την αίσθηση ισορροπίας με-

ταξύ παράδοσης και σύγχρονος ζωής. Αν και εμένα δεν είναι ο τόπος διαμονής μου, τελευταία περνάω πολύ χρόνο εδώ, τόσο για τη διοργάνωση όσο και επει-δή εδώ μένουν μέλη της οικογε- νείας μου. Η ζεστασιά και η φι- λοξενία του ελληνικού λαού μας έχουν εντυπωσιάσει. Όσο περισ- σότερο χρόνο περνάω εδώ, τόσο περισσότερο καταλαβαίνω γιατί τόσο πολλοί θεωρούν την Ελλάδα ένα από τα πιο ξεχωριστά μέρη στον κόσμο».

Προετοιμασία-εξπρές

Διαχρονικά η Ελλάδα έχει άρι- στη σχέση με τη Σερβία. Πολλοί λένε ότι οι δύο λαοί μοιάζουν και ο Τζόρτζε Τζόκοβιτς, στη συνέν- τευξή του στην «Κ», μας απο-

κάλεσε «αδελφό λαό». Το σίγουρο είναι ότι και οι δύο λαοί μπορούμε να ολοκληρώσουμε έργα ακόμη και την τελευταία στιγμή και η ελληνοσερβική... συμμαχία για την προετοιμασία του τουρνουά το αποδεικνύει.

«Υστερα από έρευνα στα Βαλ- κάνια, επιλέξαμε την Αθήνα. Είχα- με εξαιρετική υποστήριξη από το γραφείο του πρωθυπουργού και τον Παναθηναϊκό και, μετά τον έλεγχο της ATP, υπήρχαν μόνο δύο εβδομάδες για να προετοι- μαστούμε. Τελικά τα καταφέρα- με. Οι προκλήσεις ήταν πολλές. Μετατρέψαμε με τέντες ένα πάρ- κινγκ σε προπονητικό χώρο, ενώ για τη διοργάνωση δουλεύουν 1.000 άτομα. Το OAKA είναι ένας ιστορικός χώρος, έχει φιλοξενήσει Ολυμπιακούς Αγώνες και διαθέ- τει υψηλές προδιαγραφές», υπο- γράμμισε ο κ. Τζόκοβιτς.

Ο Νόβακ Τζόκοβιτς, εξαιτίας ενός τραυματισμού, ακύρωσε το τελευταίο χρονικό διάστημα τη συμμετοχή του σε διεθνή τουρ- νουά και αναρρώνει προκειμένου να βρεθεί στην Αθήνα στην κα- λύτερη αγωνιστική κατάσταση. «Ο Νόβακ είναι πολύ καλός στο να αναρρώνει γρήγορα», μας εί- πε γελώντας ο μικρός αδελφός του. Ο 30χρονος, πρώην τενί- στας, Τζόρτζε, έχει κάνει «σπίτι» του το OAKA. «Η δική μου εστί- αση αυτή τη στιγμή είναι απο- κλειστικά στη διοργάνωση του Vanda Pharmaceuticals Hellenic Championship και στην οικοδό- μηση κάτι ουσιαστικού για το ελληνικό τένις. Η χώρα διαθέτει μεγάλο δυναμικό από ταλαντού- χους νέους παίκτες, παθιασμέ- νους οπαδούς και ιδανικό κλίμα για τένις. Εάν αυτό το τουρνουά ενισχύσει με οποιονδήποτε τρό- πο τα προαναφερόμενα, θα είναι ένα φανταστικό αποτέλεσμα», υπογράφισε, ενώ όταν τον ρω- τήσαμε να σχολιάσει τη νέα γενιά του παγκόσμιου τένις, τόνισε: «Η νέα γενιά είναι εξαιρετική. Παί- κτες όπως ο Σίμερ και ο Αλκαράθ έχουν φέρει απίστευτη ενέργεια, ένταση και επαγγελματισμό στο άθλημα. Η εποχή των "Big 3" θα παραμείνει πάντα μοναδική για τις επιτυχίες και τη διάρκεια της και, ίσως, να μην επαναληφθεί ποτέ. Υπάρχουν όμως και αρκε- τά ανερχόμενα ταλέντα και θα υπάρχει ενδιαφέρον στο άθλημα και τα επόμενα χρόνια».

Τα εισιτήρια

Το τουρνουά της Αθήνας θα αρχίσει την 1η Νοεμβρίου. Εκείνη την ημέρα, με ηλεκτρονική κρά- τηση εισιτηρίου, η είσοδος είναι δωρεάν. Τις υπόλοιπες ημέρες οι τιμές των εισιτηρίων αρχίζουν από 20 ευρώ, ενώ για τους τελί- κους στη VIP ζώνη αγγίζουν τα 720. Τα παιδιά από 2 έως 7 ετών θα μπορούν να δουν τους «θρύ- λους» του τένις δωρεάν από την 1η μέχρι και τις 3/11.

Ο Τζόκοβιτς και η ελίτ του τένις στην Αθήνα

Το Hellenic Championship είναι το δώρο του «Νόλε» στην πόλη που επέλεξε για μόνιμη εγκατάσταση

Ο Νόβακ Τζόκοβιτς ανέβασε πρόσφατα στον προσωπικό του λογαριασμό στο Instagram φωτογραφίες του στο Καλλιμάρμαρο Στάδιο, την κοίτιδα του σύγχρονου Ολυμπισμού. Αλλωστε, ο κορυφαίος τενίστας ουδέποτε έκρυψε τα συναισθήματά του για την πατρίδα μας.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Ακροβατεί επικίνδυνα ή έχει πέσει;

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ

Τέλος περασμένου Ιουνίου. Η φωτογραφία των δύο εκπροσώ- πων της εταιρείας F8 sports στο γραφείο του προέδρου του ποδο- σφαιρικού ΑΠΟΕΛ και πολύ πε- ρισσότερο τόσο η σχετική ανα- κοίνωση αλλά και η συνέντευξη Τύπου που ακολούθησε, με τους τρεις άνδρες στο πάνελ, δημι- ούργησε δεδομένα τα οποία παρέμειναν σε μια εντελώς διαφορετική κατάσταση. Διαφο- ρετική απ' αυτήν που υπάρχει τη δεδομένη στιγμή στο ποδοσφαιρικό ΑΠΟΕΛ ή έστω απ' αυτήν την οποία επικρίθηκε να παρουσιάσει ο Πρόδρομος Πετρίδης στην πρόσφατη συνέν- τευξη Τύπου, η οποία λογικά θα έπρεπε να έριχνε φως και όχι περισσότερο θολούρα. Θα έπρεπε να... διασκεδάζε τις ανησυχίες των φί- λων του ΑΠΟΕΛ και όχι να δημιουργούσε με- γάλυτερη ανησυχία.

Από το... δεν βλέπω να καλά η συμφωνία, προ μερικών ημερών του αναπληρωτή προ-έδρου του ΑΠΟΕΛ Νίκου Κουγιόδαν, στο μη αποδεκτό για την πλευρά του ΑΠΟΕΛ πλαίσιο συμφωνίας το οποίο προτείνουν οι Βραζιλιάνοι. Από τη σύναψη συμφωνίας, με βάση την ανακοίνωση της 24ης Ιουνίου και με μοναδική (τότε) εκκρεμότητα την ολοκλήρωση του ελέγ- χου δέουσας επιμέλειας, στην προτεινόμενη και υπό συζήτηση πλέον ενδιάμεση συμφωνία και με προϋπόθεση την κατάθεση στο ταμείο του ΑΠΟΕΛ τριών εκατομμυρίων, αλλά άγνωστο (αφού δεν απαντήθηκε το σχετικό ερώτημα) το αντάλλαγμα που θα δώσει η διοίκηση Πε-

τρίδης. Το γιατί η αρχική συμφωνία δεν μπορεί εδώ και μήνες να ολοκληρωθεί αλλά μια ενδι- άμεση συμφωνία, λίγο-πολύ μεταξύ των ιδίων πλευρών και ενδιαφερομένων, μπορεί να υλο- ποιηθεί τις επόμενες δύο τρεις εβδομάδες, εί- ναι επίσης άξιο απορίας.

Από τη μία η μεγάλη καθυστέρηση, που όπως αποδείχθηκε και απ' όσα λέχθηκαν από τον Πρό-δρομο Πετρίδη, δεν οφείλεται μόνο σε διαδικα- στικά θέματα. Από την άλλη, η αναγκαιότητα σημαντικών διαφοροποιήσεων (βλέπε ενδιάμεση συμφωνία), στα όσα αρχικά περιλαμβάνονταν στο πλαίσιο συμφωνίας ΑΠΟΕΛ-F8 Sports και τα οποία αποδείχθηκαν πολύ καλά για να είναι αληθινά, κυρίως ως προς τα εγγυημένα εκατομ- μύρια των Βραζιλιάνων, έναντι του συνολικού χρέους αλλά και του ετήσιου προϋπολογισμού.

Λογικά η ανησυχία των φίλων του ΑΠΟ- ΕΛ μεγαλώνει. Ακροβατεί ακόμη σε τεντωμέ- νο σχοινί η ποδοσφαιρική εταιρεία, ως προς τη βιωσιμότητά της ή έχει ήδη πέσει; Ποια η απάντηση της διοίκησης; Το γενικό και αόρι- στο.... λύσεις και άλλες υπάρχουν, τα γνωστά... συνθήματα ως προς το ενδεχόμενο διάδοχης κατάστασης και κάτω από ποιες συνθήκες θα πρέπει να γίνει και μια προσπάθεια επίδειξης δύναμης, απέναντι σε όποιον... τολμήσει να αμφισβητήσει ή έστω να ζητήσει κάτι παρα- πάνω για να πεισθεί.

Λες και η διοίκηση Πετρίδη «κληρονόμη- σε» τα χρέη, λες και κλήθηκε να διορθώσει λάθη άλλων, λες και καμία σχέση δεν έχει με την οικονομική κακή διαχείριση πολλών χρό- νων τώρα...

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ομολογουμένως, οι της ΚΟΠ έχουν κάπως δια- φοροποιήσει το επι- κοινωνιακό, σε σχέση με την κορύφωση της θητείας Κούμα. Τό- τε επέλεξαν να μιλή- σουν στον κόσμο, με την ίδια συχνότητα που οι τρομοκρατικές ομάδες επικοινω- νούσαν με την κοινή γνώμη στην Ελλάδα. Προς τα τέλη της θητείας του πρώην προέδρου, ενεργοποιή-θηκε το επικοινωνιακό αισθητήριο της Ομοσπονδίας και παραχωρούσε καμιά δύο απαντήσεις, για θέματα που την απασχολούσαν. Επί Χάρη, είναι όντως αλλιώς!

Δεν περνάει στο ντουκού, το τι λέ- γεται και γράφεται γύρω από τα της Ομοσπονδίας. Από την άλλη, όμως, οι τακτικές και το είδος των απαντή- σεων, δεν έχουν διαφοροποιηθεί και πολύ. Αντιθέτως! Πριν από δύο εβδο- μάδες, το τμήμα φούτσαλ της ΑΕΛ, με ανακοίνωσή του, έχανε και τι δεν έχανε στην Ομοσπονδία. Παραθέτο- ντας γεγονότα, τους χρέωσε «μηδενι- κό επαγγελματισμό», καταλογίζοντάς τους επίσης «προχειρότητα, ασέβεια και ανικανότητα».

Ως απάντηση, η ΚΟΠ αφού ανέλα- βε το μερίδιο της ευθύνης της, γνω- στοποίησε ότι «η Ομοσπονδία δεν

Στα μουλωχτά...

επιθυμεί να τοποθετείται δημόσια ή να εισέρχεται σε αντιπαράθεσεις», προσθέτοντας ότι «η Ομοσπονδία εξε- τάζει εσωτερικά τις διαδικασίες που εφαρμόζει». Επέλεξε, δηλαδή, να μην απαντήσει τίποτα επί της ουσίας! Δεν πέρασαν κάποιες εβδομάδες, βγήκε με ανακοίνωσή του ο ΠΑΣΠ και λί- γο πολύ κρέμασε τους ιδυόντες της ΚΟΠ, καταγγέλλοντας μεταξύ άλλων ότι, ενώ η εθνική Ανδρών ταξιδεύει με ναυλωμένες πτήσεις, η των Γυναι- κών για ταξίδι διάρκειας 2,5 ωρών, χρειάζεται 12,5 ώρες για να φτάσει στον προορισμό της! Η ανακοίνωση του ΠΑΣΠ αναφέρεται σε συγκεκρι- μένα γεγονότα, που επιβεβαιώνουν την άνιση μεταχείριση που υφίστα- νται οι διεθνείς ποδοσφαιρίστριες, προτείνοντας μάλιστα λύσεις για να εξαιρεθεί το φαινόμενο. Η ΚΟΠ, ως απάντηση στις καταγγελίες, εξέδω- σε ανακοίνωση, το περιεχόμενο της οποίας εστιάξει αποκλειστικά και μόν- ο στο να επιτεθεί προσωπικά στον Σπύρο Νεοφυτίδη, χωρίς ν' αναφε- ρεί καθόλου ως προς την ουσία του θέματος!

«Πρόκειται για παρεμβάσεις οι οποίες προκαλούν αχρεία στην συ- ζήτηση και αναστάτωση», αναφέ- ρει μεταξύ άλλων, καταλογίζοντας προσωπικά κίνητρα στον πρόεδρο του ΠΑΣΠ, «για να βρίσκεται ο ίδιος

στην επικαιρότητα». Η επιλογή των ιδυόντων της Ομοσπονδίας, να δι- αχειρίζονται προβλήματα παρασκ- νιακάς, αποφεύγοντας να τοποθετη- θούν δημοσίως, σε όσους επιλέγουν να την κριτικάρουν, δεν εξαντλείται δυστυχώς στις πιο πάνω περιπτώσεις. Τούτου του είδους η στρατηγική, υι- οθετήθηκε και στις περιπτώσεις που οι ομάδες εξέφρασαν το αίτημά τους για κάθοδο ξένων διαιτητών.

Υπάρχουν πληροφορίες, που φέ- ρουν την Ομοσπονδία να επικοινωνεί με non paper στις ομάδες, διατη- ρώντας ιδιαίτερα σκληρή στάση σε όποιον δημοσιοποίησε τα παράπο- νά του. Αναπόφευκτα η προσπάθεια επίτευξης του σκοπού τους, ο' ένα πλαίσιο παρασκηνιακό, δημιουργεί διαφορών ειδών συνευρημούς. Είναι ν' αναρωτιέται κανείς πώς δρουν σε θέματα, που ποτέ δεν απασχόλησαν τη δημοσιότητα.

Στην τελική, το πρόβλημα της δι- οίκησης Κούμα, δεν ήταν μονάχα το «προέδρο-κεντρικό μοντέλο» που ομολόγησε δημόσια ο διάδοχός του, αλλά η έλλειψη διαφάνειας. Επί τού- του, διαφαίνεται ότι κάποιες παθο- γένειες της παλιάς διοίκησης εξα- κολουθούν να ταλαιπωρούν τη νέα. Η επίλυση των προβλημάτων στα μουλωχτά παραμένει πάγια τακτική της Ομοσπονδίας.

Μεγάλα ονόματα των κορτ

Κάρεν Κα- τσάνοφ, Γιακούμπ Μένσικ, Γί- ρι Λεχέτσκα, Στέφανος Τσι- τσιπάς και Σταν Βαβρίν- κα θα είναι κάποιοι από τους τενίστες που ανα- μένεται να αγωνιστούν στο Vanda Pharma- ceuticals Hellenic Champion- ship ATP 250.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€//\$
	Χ.Α.Κ. 1,81%							
		2,31%	2,51%	3,67%	-0,27%	1,51%	6,97%	-0,42%

ΠΛΗΡΟΤΗΤΕΣ
Τουριστικό
μπουμ και
το φθινόπωρο

Αυξημένες κρατήσεις καταγράφονται φέτος το φθινόπωρο στα τουριστικά καταλύματα σε σύγκριση με πέρσι, με την πληρότητα τον Οκτώβριο να φτάνει το 85% και το τριήμερο της 28ης Οκτωβρίου να είναι sold out. Το θετικό κλίμα οδηγεί πολλούς ξενοδόχους στην απόφαση να παρατείνουν τη λειτουργία των επιχειρήσεών τους. **Σελ. 4**

ΤΙΜΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
Αναντιστοιχία
σε ζητούμενες
τιμές και αξία

Οι τιμές πώλησης νεόδμητων κατοικιών εκκινούν από τις 4.000 ευρώ/τ.μ. κατά μέσο όρο, κάτι που τις καθιστά λιγότερο ελκυστικές για το μέσο ελληνικό νοικοκυριό σύμφωνα με σχετική πανελλαδική έρευνα της Prospery. Το 60% των κατοικιών που πωλούνται έχει κατασκευαστεί το '60 και το '70 και στην πλειονότητά τους δεν έχουν ανακαινιστεί. **Σελ.12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,78%	-0,13%
Γερμανία	2,58%	-0,12%
Γαλλία	3,43%	-0,08%
Ιταλία	3,37%	-0,08%
Ισπανία	3,12%	-0,02%
Ιρλανδία	2,86%	-0,01%
Ελλάδα	3,23%	-0,13%
Ην. Βασίλειο	4,61%	-0,06%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Στο ζενίθ η επενδυτική εξωστρέφεια

Η χώρα προσελκύει εταιρείες κολοσσούς και στρέφει το ενδιαφέρον των επενδυτών στις τράπεζες

Η Κύπρος μπαίνει σε μια νέα φάση ανάπτυξης και διεθνούς προβολής, με στόχο να προσελκύσει σημαντικές επενδύσεις και να αναδειχθεί σε επενδυτικό κέντρο για την ευρύτερη περιοχή. Πολλές μεγάλες εταιρείες, κυρίως από τις ΗΠΑ, την

Ινδία και τον Κόλπο, δείχνουν ενδιαφέρον να εγκατασταθούν στο νησί και να δημιουργήσουν εδώ την έδρα τους. Αυτή η εξέλιξη προβλέπεται να οδηγήσει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, κυρίως στους τομείς της τεχνολογίας και της καινο-

τομίας. Πάνω από 100 θέσεις εργασίας αναμένεται να δημιουργήσει σε πρώτο στάδιο η εταιρεία Tenstorrent Inc, με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες και ισχυρή παρουσία στον Καναδά και διεθνώς, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ».

Την ίδια ώρα, οι τράπεζες θα συμμετάσχουν σε επενδυτικά συνέδρια, στα λεγόμενα «roadshows». Τα συνέδρια αυτά λειτουργούν ως εργαλεία εξωστρέφειας των τραπεζών και κεντρικός στόχος είναι να αναδείξουν το επενδυτικό τους

«στόρι» και να στρέψουν κατά πάνω τους το βλέμμα θεσμικών επενδυτών. Είτε για να μπουν στο μετοχικό τους κεφάλαιο, είτε για να υποστηρίξουν μελλοντικές επενδυτικές πρωτοβουλίες που έχουν στα πλάνα τους. **Σελ. 6**

Στον πάτο τα κέρδη της Tesla, κατά 37% μειώθηκαν τα έσοδα

Κάθετα έπεσαν τα κέρδη της εταιρείας παρά το γεγονός ότι σημειώθηκε ρεκόρ πωλήσεων ηλεκτρικών αυτοκινήτων, αντανakλώντας αφενός τις συνεχιζόμενες πιέσεις στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας και αφετέρου τη νέα φιλοδοξία του διευθύνοντος συμβούλου της εταιρείας Έλον Μασκ. Τα καθαρά έσοδα της Tesla μειώθηκαν κατά 37%, στα 1,4 δισ. δολάρια, από 2,2 δισ. δολάρια. Η Tesla έχει χάσει μερίδιο αγοράς, καθώς αντιμετωπίζει αυξανόμενο ανταγωνισμό από κατασκευαστές αυτοκινήτων τόσο στην αμερικανική αγορά όσο και στην κινεζική. **Σελ.11**

NEO ΚΕΦΑΛΑΙΟ Astrobank Properties γίνεται η Astrobank

Η AstroBank, μετά την πώληση των τραπεζικών της δραστηριοτήτων στην Alpha Bank Κύπρου, θα μετονομαστεί σε «Astrobank Properties», κρατώντας μόνο μη εξυπηρετούμενα δάνεια 20-30 εκατ. ευρώ. Θα διαχειριστεί ένας Servicer που έχει παρουσία στο νησί. **Σελ. 4**

ΝΑΥΤΙΛΙΑ Βιώσιμη πράσινη μετάβαση ζητεί η Αθήνα

Οι υπουργοί Περιβάλλοντος της Ε.Ε. κατόρθωσαν να συμφωνήσουν ως προς τη διαπραγματευτική θέση της Ένωσης ενόψει της διάσκεψης για το κλίμα μόνο αφού η Ελλάδα ήρε το βέτο ως προς την αφαίρεση παραγράφου που αφορούσε το πλαίσιο μηδενικών εκπομπών άνθρακα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας. **Σελ. 8**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Παγκόσμιες οικονομικές εξελίξεις και χρηματοοικονομική σταθερότητα

Την περασμένη εβδομάδα έλαβε χώρα η ετήσια συνάντηση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και της Διεθνούς Τράπεζας, με τις συζητήσεις να επικεντρώνονται στις μακροχρόνιες διαστάσεις.

Η έκθεση του ΔΝΤ υπογραμμίζει ότι, σε γενικό επίπεδο, οι εξελίξεις είναι σαφώς καλύτερες από τις αναμενόμενες. Συγκεκριμένα, παρά τις γεωπολιτικές εντάσεις και την έξαρση του εμπορικού προστατευτισμού, η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη του 3% κρίνεται ικανοποιητική, η άνοδος του πληθωρισμού θεωρείται ήπια, ενώ οι αγορές μετοχών και ομολόγων παρουσιάζουν θετικές τάσεις. Το ΔΝΤ παραθέτει, ωστόσο, δύο σοβαρές μακροπρόθεσμες προκλήσεις, που πιθανότατα θα αντιμετωπίσει η παγκόσμια οικονομία:

Πρώτο, τις υψηλές αποτιμήσεις μετοχών τεχνολογικών εταιρειών, σε συνδυασμό με χαμηλά spreads ομολόγων σε περιβάλλον αυξημένης οικονομικής και πολιτικής αβεβαιότητας. Σημειώνεται, σχετικά, ότι η έκρηξη επενδύσεων στην τεχνητή νοημοσύνη ενδέχεται να οδηγηθεί σε σημαντική διόρθωση, εάν οι προσδοκίες για παραγωγικότητα και αποδόσεις δεν επαληθευτούν.

Δεύτερο, οι αυξανόμενες τάσεις του δημόσιου χρέους σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, Γαλλία, Ιταλία, ΗΒ και Κίνα, καθώς και ο ενισχυμένος ρόλος μη τραπεζικών επενδυτών (π.χ. hedge funds) στις αγορές ομολόγων, καθιστούν τις αγορές πιο ευάλωτες σε κρίσεις. Επιπλέον, ο φαύλος κύκλος μεταξύ τραπεζών και χρέους, σε περίπτωση διευρυνόμενων spreads στην Ευρώζων, εντείνει τους κινδύνους.

Περαιτέρω ανησυχητικούς παράγοντες, αποτελούν, με βάση την έκθεση του ΔΝΤ: (α) η διευρυνόμενη διασύνδεση του τραπεζικού τομέα με τον μη τραπεζικό χρηματοοικονομικό τομέα, ο οποίος χαρακτηρίζεται από χαμηλά επίπεδα εποπτείας, (β) η αυξημένη χρήση των λεγόμενων «stable coins», που δύναται να επηρεάσουν την ευρωστία του τραπεζικού τομέα και την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής, και (γ) η τάση αποδυνάμωσης του δολαρίου, η οποία επηρεάζει τον σταθεροποιητικό του ρόλο στις παγκόσμιες αγορές.

Οι βασικές εισηγήσεις για μέτρα πολιτικής περιλαμβάνουν, την αποφυγή έξαρσης εμπορικού πολέμου μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, την καταβολή προσπάθειας για σύναψη διμερών συμφωνιών με

τις ΗΠΑ για μείωση των εισαγωγικών δασμών και τη σύναψη, παράλληλα, περιφερειακών συμφωνιών προώθησης του ελεύθερου εμπορίου. Για την Ε.Ε., αυτό θα σήμαινε αναβάθμιση εμπορικών συμφωνιών με τρίτες χώρες.

Σε ό,τι αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, οι συστάσεις αφορούν την εξάντληση των δημοσιονομικών περιθωρίων σε χώρες με εμπορικά πλεονάσματα και υψηλά επίπεδα αποταμίευσης, όπως η Γερμανία και η Κίνα, και την, παράλληλη, λήψη διορθωτικών μέτρων σε χώρες με ανησυχητικά αυξανόμενο δημόσιο χρέος, όπως οι ΗΠΑ, Γαλλία και ΗΒ.

Στην παρούσα περίοδο, διευρυνόμενης αβεβαιότητας και πληθωριστικών κινδύνων, η διατήρηση της ανεξαρτησίας των Κεντρικών Τραπεζών από πολιτικές παρεμβάσεις κρίνεται καίριας σημασίας

για σκοπούς εμπέδωσης εμπιστοσύνης στη δυνατότητά τους να ιθασεύσουν τον πληθωρισμό. Επιπρόσθετα, κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση της εποπτείας των μη τραπεζικών χρηματοοικονομικών οντοτήτων, καθώς και των δραστηριοτήτων σε «stable coins».

Συμπερασματικά, η συστηματική ανάλυση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας αποτελεί ένα χρήσιμο και συμπληρωματικό εργαλείο μακροοικονομικής ανάλυσης, για σκοπούς αξιολόγησης μακροχρόνιων κινδύνων. Στην Κύπρο, η αξιοσημείωτη σχετική ανάλυση της Κεντρικής Τράπεζας χρήζει της δέουσας προσοχής.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

We accelerate what's possible

so you can

turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

ΑΤΑ με το βλέμμα στο 2028

Η κυβέρνηση παρέδωσε στα μέσα της εβδομάδας το πλαίσιο για την ΑΤΑ. Ως αναμενόταν τίποτα το ανατρεπτικό δεν περιλαμβάνεται χαραμίζοντας άλλη μια ευκαιρία για πραγματική μεταρρύθμιση του θεσμού με στόχο την επαναφορά του στις αρχικές επιδιώξεις. Αντ' αυτού έχουμε σταδιακή επαναφορά στο 100% για όλους τους δικαιούχους από τον Ιανουάριο που προηγείται των προεδρικών εκλογών. Και εφόσον παραμένει για όλους ξεκίνησαν οι εκπτώσεις όπως ας πούμε οροφή για 4% πληθωρισμό, αλήθεια αυτό το 100% γιατί είναι σημαντικό αφού έχει οροφή, δεν θα ήταν προτιμότερη η παρούσα κατάσταση του 66,7%; Τέλος να πούμε ότι η ΑΤΑ θα παραχωρείται μόνο αν την προηγούμενη χρονιά υπήρξε ανάπτυξη στην οικονομία σε πραγματικούς όρους, δηλαδή πάνω από τον πληθωρισμό. Αυτό όμως κάλλιστα θα μπορούσε να αποκαλείται bonus αλλά για κάποιο μη κατανοητό λόγο εξακολουθούν να το αποκαλούν ΑΤΑ.

Αγώνας δρόμου για ό,τι προλαβαίνουμε

Και επιτέλους αποθήκευση. Ή καλύτερα, αποφασιστική πρόθεση για ένταξη της αποθήκευσης στο ενεργειακό μας μίγμα με στόχο τι άλλο, τη μείωση του ηλεκτρισμού που δένει την οικονομία και γονατίζει τα νοικοκυριά. Σύμφωνα με πληροφορίες, η ΑΗΚ για το έργο εγκατάστασης 160MW μονάδας αποθήκευσης στη Δεκέλεια ετοιμάζεται να ανοίξει τους οικονομικούς φακέλους από πέντε προμηθευτές. Πρόθεση της ΑΗΚ είναι όπως το έργο υλοποιηθεί μερικώς πριν το τέλος του έτους. Οι εντατικοί ρυθμοί με τους οποίους κινείται αυτή η διαδικασία για μια τέτοιου είδους δαπάνη που σε προηγούμενες εποχές θα απαιτούσε χρόνια, δείχνουν την πίεση που δέχεται η κυβέρνηση και τις εκλογικές της ανησυχίες.

Η εκρηκτική άνοδος στις πωλήσεις ακινήτων σε πολίτες τρίτων χωρών δεν είναι τυχαία, αλλά αποτέλεσμα της πολιτικής που ακολουθεί η κυβέρνηση για ένταξη στον χώρο Σένγκεν.

Δεν υπάρχει χρόνος για ψυχραιμες συζητήσεις

Για το καλώδιο υποθαλάσσιας ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου-Κρήτης μαθαίνουμε ότι η Ελλάδα έχει δεσμεύσει το μεγαλύτερο κεφάλαιο στην ιστορία της για διασυνοριακό έργο. Είδαμε σε προηγούμενη στήλη ότι ο κολοσός που ανέλαβε να κατασκευάσει το καλώδιο στηρίζει αξιοπρόσεκτο μέρος των λειτουργικών του κερδών στο έργο. Συνεπώς τα συμφέροντα που δημόσια αποκαλύπτονται είναι από μόνα τους πολύ σημαντικά και άρα η πίεση στην πλευρά μας να προχωρήσει το έργο ανεξαρτήτως κινδύνων και ασαφειών είναι μεγάλη. Από την άλλη, με-

λέτες που ζητήθηκαν από το εξωτερικό και μάλλον μόνο ο υπουργός οικονομικών μπήκε στον κόπο να διαβάσει, αποκαλύπτουν ζητήματα βιωσιμότητας. Δύσκολη έως και άλυτη η εξίσωση εδώ που φτάσαμε.

Η δύναμη της αδράνειας

Το νέο σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών όπως αναμενόταν βρίσκεται έντονα αντιδράσεις κι όπως ξέρουμε σε αυτό τον τόπο οι έντονες αντιδράσεις είναι αιτία για βήματα πίσω και άφθονο νερό στο κρασί. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις βρίσκονται σε θέση μάχης και απαιτούν όπως

η κοινοβουλευτική διαδικασία ακυρωθεί μιας και δεν επιθυμούν ούτε καν συζήτηση του θέματος. Ως εδώ αναμενόμενα, όμως εκεί που νομίζεις έχουν εξαντληθεί τα κόλπα της αδράνειας οι συνδικαλιστές ποτέ δεν σε απογοητεύουν. Κατά το πρότυπο λοιπόν της συζήτησης για την ΑΤΑ, ζητούν την εμπλοκή και δεύτερου υπουργού στέλλοντας το μήνυμα πως δεν εμπιστεύονται την Αθηνά Μιχαηλίδου. Και αν για την ΑΤΑ κλήθηκε ο υπουργός Οικονομικών λόγω κόστους, στην περίπτωση των εκπαιδευτικών μήπως μια πιθανή λύση να ήταν υπουργός Άμυνας αφού οι συνδικαλιστές δηλώνουν έτοιμοι για πόλεμο;

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή ασφαλείας

Σας περιπτώσεις που το κράτος θεωρεί πως η τιμή που έχει διαμορφωθεί στην αγορά για συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσία είναι υπερβολικά χαμηλή και «άδικη» για τους προμηθευτές, τότε μπορεί να παρέμβει και να καθορίσει κατώτατο όριο τιμής, το οποίο φυσικά θα είναι ψηλότερο από την τιμή ισορροπίας (αγοραία τιμή). Το κατώτατο αυτό όριο τιμής ονομάζεται επίσης και τιμή ασφαλείας και αποτελεί την ελάχιστη τιμή πώλησης του συγκεκριμένου αγαθού ή υπηρεσίας στην αγορά.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Επαρξιακοί οργανισμοί περιορισμένης ευθύνης

Δεν αποτελούν πλατφόρμα ενίσχυσης της τοπικής αυτοδιοίκησης οι πρόσφατα συγκροτημένοι ΕΟΑ όπως ενδεχομένως θα πίστευε η κυβέρνηση, αλλά και η κοινωνία που επιφορτίστηκε ένα τεράστιο κόστος για τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η συζήτηση αυτή τη φορά έχει να κάνει με την κατάσταση στις πολυκατοικίες και τις υποχρεώσεις πληρωμής των κοινοχρήστων. Η νομοθεσία που προωθεί η κυβέρνηση προνοεί ότι οι ΕΟΑ θα είναι υπεύθυνοι για τη σύσταση και λειτουργία των διαχειριστικών επιτροπών των πολυκατοικιών, κάτι που οι τελευταίοι δεν αποδέχονται και έτσι το ζήτημα αφήνεται άλυτο να αιωρείται στο κενό.

Γιατί ο καρκίνος προσβάλλει πολλούς νέους;

Της **ΝΙΝΑ ΑΓΚΡΑΥΛΑ**

Πριν από δέκα χρόνια η δρ Κίρριν Ράθμελ, ογκολόγος με ειδίκευση στον καρκίνο των νεφρών, που τότε εργαζόταν στο Πανεπιστήμιο Βάντερμπιλτ, παρατήρησε μια ανησυχητική τάση: πολλοί νεότεροι ασθενείς προσέφευγαν σε εκείνη με καρκίνο των νεφρών, ανάμεσά τους και ένας 18χρονος με μεταστατική νόσο – κάτι που η Ράθμελ δεν είχε ξανασυναντήσει σε τόσο νεαρή ηλικία. Την άνοιξη, ερευνητές του Εθνικού Αντικαρκινικού Ινστιτούτου (NCI) δημοσίευσαν έκθεση που έδειχνε ότι μεταξύ 2010 και 2019 τα ποσοστά 14 μορφών καρκίνου αυξήθηκαν στις ΗΠΑ μεταξύ ατόμων κάτω των 50 ετών. «Συνειδητοποιήσα ότι αυτό που έβλεπα ήταν μια τάση που εξελισσόταν παντού», λέει η Ράθμελ, πρώην διευθύντρια του NCI, η οποία τώρα ηγείται του προγράμματος για τον καρκίνο στο Πανεπιστήμιο του Οχάιο.

Εδώ και χρόνια, μελέτες και άρθρα έχουν επισημάνει την αύξηση των ποσοστών πρώιμων καρκίνων, που γενικά ορίζονται ως καρκίνοι που εμφανίζονται σε ενήλικους κάτω των 50 ετών. Ωστόσο, η τάση με την πάροδο του χρόνου και σε περισσότερους από 12 τύπους καρκίνου –όπως του μαστού, του παχέος εντέρου, των νεφρών, του παγκρέατος, του στομάχου, των όρχεων και της μήτρας– γίνεται όλο και σαφέστερη. Οι πρώιμοι καρκίνοι παραμένουν σπάνιοι. Ωστόσο, τα στοιχεία δείχνουν ότι η συχνότητα τους έχει αυξηθεί παγκοσμίως, από το 1990, κατά χιλιάδες περισσότερα νέα περιστατικά ετησίως. Η αύξηση των διαγνώσεων πιθανώς εξηγείται, εν μέρει, από την αύξηση των προληπτικών εξετάσεων και τη βελτίωση των μεθόδων ανίχνευσης. Ωστόσο, οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι υπάρχουν ενδείξεις ότι ευθύνεται και κάποιος άλλος, πιο σημαντικός, παράγοντας που προσπαθούν να τον ανακαλύψουν.

Οι ερευνητές του καρκίνου συχνά επισημαίνουν ένα ιστορικό σημείο καμπής: τη δεκαετία του 1950. Όσοι γεννήθηκαν κατά τη δεκαετία αυτή, ή περίπου εκείνη την περίοδο, άρχισαν να παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά καρκίνου πρώιμης έναρξης τη δεκαετία του 1990. Ο κίνδυνος αυξανόταν με κάθε επόμενη ομάδα: για παράδειγμα, όσοι γεννήθηκαν το 1990 έχουν δύο έως τρεις φορές μεγαλύτερο κίνδυνο να προσβληθούν από ορισμένους τύπους καρκίνου σε σύγκριση με όσους γεννήθηκαν το 1955. Αυτό δείχνει ότι οι περιβαλλοντικές επιδράσεις και ο τρόπος ζωής τις τελευταίες δεκαετίες μπορεί να ευθύνονται για την αύξηση των περιπτώσεων πρώιμων καρκίνων, λένε οι επιστήμονες.

WARTHA SHARMA / THE NEW YORK TIMES

Κινούμεστε λιγότερο, καταναλώνουμε περισσότερα επεξεργασμένα τρόφιμα, ερχόμαστε σε επαφή με πλαστικά και χημικά και κοιμόμαστε λιγότερο από ό,τι το 1950.

Πολλά στοιχεία του περιβάλλοντος και της καθημερινής ζωής έχουν αλλάξει κατά τη μεταπολεμική περίοδο, ιδίως στις χώρες με υψηλό εισόδημα, σημειώνει ο δρ Σούτζι Ογκίνιο, επικεφαλής του τμήματος Μοριακής Παθολογικής Επιδημιολογίας στο Brigham and Women's Hospital της Βοστώνης. Είμαστε λιγότερο δραστήριοι σωματικά. Καταναλώνουμε περισσότερα επεξεργασμένα τρόφιμα και ζάχαρη. Ερχόμαστε σε επαφή με πλαστικά και αιώδη χημικά παντού γύρω μας. Και, σύμφωνα με ορισμένα στοιχεία, κοιμόμαστε ακόμη λιγότερο.

Οποιοσδήποτε από αυτούς τους παράγοντες μπορεί να έχει κάποια σχέση με τον πρώιμο καρκίνο, επισημαίνει η δρ Γιν Κάο, αναπληρώτρια καθηγήτρια Χειρουργικής στο Alvin J. Siteman Cancer Center του Πανεπιστημίου της Ουάσινγκτον στο Σεντ Λούις και επικεφαλής μιας παγκόσμιας μελέτης για τον πρώιμο καρκίνο του παχέος εντέρου.

«Ο εντοπισμός νέων παραγόντων κινδύνου για τον καρκίνο είναι μια πραγματικά δύσκολη εργασία», λέει η Κάο. Ιστορικά, χρειάστηκε πολύς χρόνος και ένα μεγάλο σύνολο δεδομένων για να αποδειχθεί κάποια τέτοια σύνδεση, όπως συνέβη με την απόδειξη ότι το κάπνισμα προκαλεί καρκίνο του πνεύμονα. Ωστόσο, τα αποδεικτικά στοιχεία που συνδέουν την παχυσαρκία, την κατανάλωση αλκοόλ και την κακή διατροφή με τον πρώιμο καρκίνο είναι αρκετά ισχυρά, προσθέτει.

Δεν είναι σαφές με ποιον τρόπο η παχυσαρκία αυξάνει τον κίνδυνο, αλλά οι επιστήμονες πιστεύουν ότι μπορεί να σχετίζεται με συνολική μεταβολική δυσλειτουργία, αντίσταση στην ινσουλίνη, αλλαγές στο μικροβίωμα του εντέρου και χρόνια φλεγμονή. Το αλκοόλ μπορεί να βλάψει το DNA και να αυξήσει τα επίπεδα οιστρογόνων, τα οποία τροφοδοτούν ορισμένους τύπους καρκίνου του μαστού.

Οι αλλαγές στο γονιδίωμα μπορεί να δημιουργήσουν μια «ταχεία πορεία προς τον καρκίνο». Νεότερες έρευνες υποδηλώνουν ότι ορισμένες εκθέσεις –πιθανώς στα πρώτα στάδια ζωής ή ακόμη και στη μήτρα– μπορεί να αλλοιώσουν τον γενετικό μας κώδικα και να μεταβάλουν τα τμήματά του, που ενεργοποιούνται ή απενεργοποιούνται επιταχύνοντας έτσι την πορεία προς τον καρκίνο. Στο έντερο, για παράδειγμα, τα κύτταρα εναλλάσσονται μεταξύ περισσότερο και λιγότερο ανεπτυγμένης κατάστασης –ένα χαρακτηριστικό γνωστό ως πλαστικότητα–, εξηγεί η δρ Καρούνα Γκανές, ογκολόγος και ερευνητρια στο Memorial Sloan Kettering Cancer Center της Νέας Υόρκης.

Στους νέους, όταν τα κύτταρα του εντέρου αντιμετωπίζουν έναν παράγοντα στρες, όπως η φλεγμονή, επιστρέφουν σε μια λιγότερο ανεπτυγμένη κατάσταση, λέει. Αυτά τα κύτταρα συμπεριφέρονται επιθετικά και, με την κατάλληλη μετάλλαξη, μπορούν να οδηγήσουν σε καρκίνο, υποστηρίζει η Γκανές.

Το ανοσοποιητικό
Ο δρ Λουντμίλ Αλεξάντροφ, καθηγητής Βιοτεχνολογίας, Κυτταρικής και Μοριακής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Σαν Ντιέγκο, αναφέρει ότι τα δεδομένα του δείχνουν πως η λοίμωξη από το βακτήριο E. coli που προκαλεί καρκίνο εμφανίζεται συνήθως στα πρώτα δύο έως τρία χρόνια της ζωής, όταν το μικροβίωμα και το ανοσοποιητικό σύστημα είναι ακόμη ανώριμα. Οι μεταλλάξεις αυτές δημιουργούν μια «πρώτη επίθεση» στο γονιδίωμα, υπογραμμίζει, θέτοντας ενδεχομένως τα παιδιά που μολύνονται «σε ταχεία πορεία προς τον καρκίνο».

Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι τα βακτήρια που παράγουν τοξίνες μπορεί να είναι αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης –ίσως να σχετίζονται με τα τρόφιμα που καταναλώνουμε ή τα αντιβιοτικά που λαμβάνουμε. Αν και η παρουσία της τοξίνης δεν έχει μελετηθεί διαχρονικά, οι επιστήμονες έχουν διαπιστώσει ότι τα γονίδια που την παράγουν ανιχνεύονται σε έως και 40% των δειγμάτων κοπράνων παιδιών σε βιομηχανικές χώρες όπως οι ΗΠΑ και η Γαλλία, ενώ είναι σχεδόν ανύπαρκτα σε μη βιομηχανικές περιοχές, όπως τμήματα της Αφρικής ή της αγροτικής Ινδίας, λέει ο Αλεξάντροφ.

Όλα υποδηλώνουν έναν σχετικά νέο τρόπο σκέψης για τη βιολογία του καρκίνου: οι μεταλλάξεις από μόνες τους δεν αρκούν για να προκαλέσουν καρκίνο. Τα γονιδιώματα υγιών ανθρώπων, ακόμη και μωρών, φέρουν μεταλλάξεις σε ογκογονίδια, λέει ο Ογκίνιο. Ωστόσο, χρειάζονται δεκαετίες για να αναπτυχθούν όγκοι, δίνοντας χρόνο παρέμβασης.

Ο ρόλος της ηλικίας αναπαραγωγής

Στις ΗΠΑ, τα κορίτσια έχουν πλέον την πρώτη τους περίοδο γύρω στα 11 ή 12 – νωρίτερα από όσα γεννήθηκαν τη δεκαετία του 1950. Και η μέση ηλικία της πρώτης εγκυμοσύνης είναι στα 27,5 χρόνια, από τα 20 της δεκαετίας του 1950. Αυτό το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα μπορεί να είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους τα ποσοστά καρκίνου του μαστού αυξάνονται σε νεότερες ενήλικες γυναίκες, λένε οι επιστήμονες. Με κάθε έμμηνο κύκλο, τα επίπεδα ορμονών μιας γυναίκας αυξάνονται και μειώνονται, και τα κύτταρα του μαστού διαστέλλονται, πολλαπλασιάζονται και συστέλλονται, λέει η δρ Σερρίν Λόι, καθηγήτρια Ογκολογίας στο Αντικαρκινικό Κέντρο Peter MacCallum, στη Μελβούρνη της Αυστραλίας. Αυτοί οι επαναλαμβανόμενοι κύκλοι κυτταρικής διαίρεσης προσφέρουν ευκαιρίες για την εμφάνιση μεταλλάξεων, σημειώνει η Λόι. Το διάστημα μεταξύ της πρώτης περιόδου και της πρώτης εγκυμοσύνης, τα κύτταρα είναι επίσης ιδιαίτερα ευαίσθητα σε επιβλαβείς εκθέσεις, για παράδειγμα από ακτινοβολία, κατανάλωση αλκοόλ ή μεταβολικές διαταραχές, σχολιάζει ο δρ Γκράχαμ Κόλνιτζ, επιδημιολόγος και αναπληρωτής διευθυντής πρόληψης και ελέγχου στο Siteman Cancer Center. Κατά την εγκυμοσύνη και τον θηλασμό, σύμφωνα με έρευνες, ο αριθμός των κυττάρων του ανοσοποιητικού συστήματος αυξάνεται στο στήθος, προσφέροντας προστασία από καρκινικά κύτταρα, τονίζει η δρ Καμίλα ντος Σάντος, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Cold Spring Harbor Laboratory της Νέας Υόρκης. Μετά τον απογαλακτισμό του μωρού, τα κύτταρα του μητρικού γάλακτος πεθαίνουν και απομακρύνονται από το ανοσοποιητικό σύστημα. Τα κύτταρα που παραμένουν αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην επιδιόρθωση του DNA. «Ολη αυτή η διαδικασία αλλάζει το στήθος με ενυπόκοτο τρόπο», επισημαίνει η Λόι, προσθέτοντας ότι οι γυναίκες χάνουν τα οφέλη με καθυστερημένες εγκυμοσύνες και λιγότερα παιδιά.

ECONOMIST
IMPACT

21st Annual Cyprus Summit

Bridging continents for security,
business and energy

November 3rd and 4th 2025 | Hilton Nicosia

In collaboration with

European Parliament
Office in Cyprus

hazlis & rivas
Economist Impact Events
for south-east Europe

#EconCyprusSummit

Top industry leaders drive the discussion on finance, AI and investment.
Secure your place today.

Christodoulos Patsalides
Governor
Central Bank of Cyprus

Stavros Stavrou
President
Cyprus Chamber
of Commerce and Industry

Evgenios Evgeniou
Chairman
Invest Cyprus

George Theocharides
Chairman
Cyprus Securities
and Exchange Commission
(CySEC)

Paul Meeks
CFA, CAIA
Head of technology research
Freedom Capital Markets

Philippos Soseilos
Chief executive and chairman
PwC Cyprus

Gregory Dellas
Group chief compliance
and risk officer
ECOMMBX
Chair
ACAMS Cyprus Chapter

Panagiotis Polydoros
Country manager
for Greece, Cyprus & Malta
Mastercard

Olga Eftychidou
Head of legal
Sioufas & Associates
Law Firm

Alexandros Costopoulos
Chair
U.S. Greece Trade
& Investment Council

www.hazliseconomist.com | www.21stcyprussummit.economist.com

Economist Impact Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe @Economist_Impact_SEUR
 Economist Impact SE Europe Events Economist Impact SE Europe Events economistimpact_seeurope

Platinum sponsors

ecomm **bx**

pwc

Gold sponsor

capital.com

Premium energy sponsor

ExxonMobil

Silver sponsors

FREEDOM
HOLDING CORP.

Sioufas & Associates
Law Firm

Bronze sponsors

the human energy company

European University Cyprus

Communication sponsor
KATHIMERINI

Official airline carrier
AEGEAN

Telecommunications provider
NOVA

Logistics supplier
DHL

Contributor
NESPRESSO

Supported by
Cyprus Chamber of Commerce & Industry

Supporters
CONEQ
AUDIO VISUAL EQUIPMENT

ARTECNICO
PRODUCTIONS

AVO
DESIGN & MARKETING SERVICES

Web development
e-milles creations

Digital agency
AQPIXEL
DIGITAL AGENCY

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Τα *πάνω* του πήρε φέτος το φθινόπωρο στη χώρα μας σε ό,τι αφορά τον τουρισμό, με τη ροή των τουριστών μας να είναι σε αυξημένα επίπεδα σε σχέση με πέρσι μέχρι και το τέλος του Νοεμβρίου. Ο Νοέμβριος, που αποτελεί τον μήνα ο οποίος διαχρονικά καθορίζει τα δεδομένα σε ό,τι αφορά τον χειμερινό τουρισμό, κινείται σε πολύ καλά επίπεδα σε σχέση με την ταξιδιωτική κίνηση στην Κύπρο.

Οι αυξημένες κρατήσεις οδήγησαν πολλά τουριστικά καταλύματα να παραμείνουν ανοικτά μέχρι και το τέλος Νοεμβρίου στις παραλιακές επαρχίες, γεγονός που θα οδηγήσει στην επέκταση της τουριστικής περιόδου με κύρια επιδίωξη την καθιέρωση της Κύπρου σε ολόχρονο τουριστικό προορισμό. Πρωταγωνιστής σε αυτή την τουριστική άνηση είναι η επαρχία της Πάφου με σημαντικές πληρότητες, αναβαθμισμένες υποδομές στο κέντρο και την παρουσία πανεπιστημιακών ιδρυμά-

Η Πάφος πρωταγωνιστεί στην τουριστική άνηση, με υψηλές πληρότητες, βελτίωση καταγράφεται στην Αμμόχωστο.

των να ενισχύουν τη ζωντάνια της πόλης. Την ίδια ώρα, στην επαρχία Αμμοχώστου και συγκεκριμένα στον Πρωταρά ολοκληρώθηκαν ουσιαστικά έργα, που πέτυχαν την καλύτερη χρήση της εμπειρίας των τουριστών.

Με στοχευμένες ενέργειες από τους αρμόδιους φορείς και στρατηγικές προβολής σε διεθνείς αγορές, φαίνεται πως η προσπάθεια απόδοσης στην ολόχρονη σεζόν αποδίδει καρπούς. Η φετινή σεζόν καταδεικνύει ότι μπορούμε να σπάσουμε τα όρια της παραδοσιακής σεζόν στην Κύπρο και αν συνεχίσουμε έτσι, θα είναι εφικτό να μιλάμε για τουρισμό 10-11 μηνών τον χρόνο τουλάχιστον, αναφέρονται στην «Κ» εκπρόσωποι φορείς του κλάδου.

Στις ενέργειες της κυβέρνησης εντάσσεται η προώθηση νέων έργων τουριστικής υποδομής, τα οποία αναμένεται να διαφοροποιήσουν δραστηριότητες τουριστικού προϊόντος της Κύπρου. Οι επενδύσεις αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την προώθηση της υλοποίησης των αδειών για ανάπτυξη νέων γηπέδων γκολφ και την κατασκευή επιπρόσθετων μαρίνων. Στις κύριες δραστηριότητες του υφυπουργείου Τουρισμού, για την περίοδο 2026-2028, συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, η περαιτέρω ανάπτυξη υφιστάμενων

Κερδίζεται το στοίχημα του Νοεμβρίου στον τουρισμό

Αυξημένες κρατήσεις στα τουριστικά καταλύματα σε σχέση με πέρσι το φθινόπωρο – Αλλάζει το κλίμα ανάμεσα στους ξενοδόχους, παρατείνουν τη λειτουργία τους

Στο 85% η πληρότητα των ξενοδοχείων τον Οκτώβριο – Sold out το τριήμερο της 28ης Οκτωβρίου.

και η εξεύρεση νέων αγορών, η αναβάθμιση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών και των εμπειριών που προσφέρει η χώρα, η βελτίωση των υποδομών και η ανάπτυξη των υφιστάμενων και σύγχρονων μορφών τουρισμού για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, καθώς επίσης η ενδυνάμωση της στρατηγικής προβολής της χώρας με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση της διακριτής ταυτότητας του προορισμού μέσω της επτάχρονης της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης και της βελτίωσης της προσβασιμότητας. Επιδιώκεται, επίσης, ο εκσυγχρονισμός του κανονιστικού πλαισίου, που ρυθμίζει τη λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς επίσης η επιτάχυνση της διαδικασίας αδειοδότησης.

Οι αριθμοί

Ξεπέρασαν τις προσδοκίες οι μήνες Σεπτέμβριος και Οκτώβριος, προκαλώντας χαμόγελα αισιοδοξίας στους ξενοδόχους, οι οποίοι αποφάσισαν να παρατείνουν τη λειτουργία των τουριστικών τους καταλυμάτων μέχρι τα μέσα ή ακόμα και μέχρι τα τέλη Νοεμβρίου.

Παρά την παραδοσιακή εποχικότητα του κυπριακού τουρισμού, τα φετινά στοιχεία του Οκτωβρίου και οι πρώτες ενδείξεις για τον Νοέμβριο δείχνουν ότι η τουριστική

περίοδος επεκτείνεται δυναμικά, δημιουργώντας αισιοδοξία στον ξενοδοχειακό και ευρύτερο τουριστικό κλάδο.

Σύμφωνα με εκπροσώπους της τουριστικής βιομηχανίας, ο φετινός Οκτώβριος ήταν ένας από τους πιο επιτυχημένους των τελευταίων ετών, με τις πληρότητες σε αρκετές περιοχές να φτάνουν το 85%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ακόμα και οι τελευταίες μέρες του μήνα που συνήθως χαρακτηρίζονται από πτώση στη ζήτηση παρουσίασαν αυξημένες κρατήσεις.

Η εικόνα αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι οι κρατήσεις για τις τελευταίες μέρες του Οκτωβρίου ξεκίνησαν από νωρίς, ενώ σε πολλές μονάδες η πληρότητα έφτασε στο μέγιστο για το τριήμερο 28ης Οκτωβρίου. Οι τουριστικοί φορείς παρατηρούν αυξημένη κινητικότητα στις κρατήσεις, με αρκετές μονάδες να καταγράφουν υψηλά ποσοστά πληρότητας, ιδιαίτερα σε περιοχές με ανεπτυγμένο θεματικό τουρισμό, όπως ο αγροτουρισμός. Ο Νοέμβριος, που παραδοσιακά θεωρείται «χαμηλή» περίοδος, εμφανίζει ήδη σημάδια έντονης ζήτησης. Οι πρώτες δύο εβδομάδες του μήνα κινούνται με αξιοσημείωτες πληρότητες, και ορισμένα ξενοδοχεία που παλαιότερα έκλειναν τέλη Οκτωβρίου, αποφάσισαν φέτος να παραμεί-

νουν ανοικτά έστω και για μία ή δύο εβδομάδες ακόμη.

Υπάρχουν μάλιστα μονάδες, ιδιαίτερα στην επαρχία Πάφου, που σχεδιάζουν να παραμείνουν σε λειτουργία καθ' όλη τη διάρκεια του Νοεμβρίου, γεγονός που θεωρείται δείκτης ώριμης τουριστικής στρατηγικής και επιτυχίας στην επέκταση της σεζόν.

Οι επαρχίες

Ειδικότερα η Πάφος πρωταγωνιστεί στην τουριστική άνηση, με πληρότητες υψηλές, αναβαθμισμένες υποδομές στο κέντρο και την παρουσία πανεπιστημιακών ιδρυμάτων να ενισχύουν τη ζωντάνια της πόλης.

Σύμφωνα με τους φορείς του τουρισμού, η Λεμεσός συνεχίζει δυναμικά κάρη στα συνέδρια, τις επιχειρήσεις και τη μόνιμη κινητικότητα που προσφέρει ο αστικός ιστός.

Στην επαρχία Αμμοχώστου και ειδικότερα στον Πρωταρά και την Αγία Νάπα είναι ενδεικτική η βελτίωση του τουριστικού προϊόντος, η ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού και η δημιουργία ποιοτικών υποδομών, υποδεικνύοντας πως ένα από τα σημαντικότερα έργα, που βρίσκεται σε διαδικασία υλοποίησης, είναι η διαμόρφωση του branding του Δήμου ως τουριστικού προορισμού. Αξίζει να σημειώσουμε,

ότι η έλλειψη αστικού κέντρου και πανεπιστημίων στην επαρχία αποτελούσε διαχρονικά ανασταλτικό παράγοντα για τη διατήρηση της επισκεψιμότητας εκτός περιόδου αιχμής. Η Λάρνακα αποτελεί την επαρχία η οποία παρουσιάζει παραδοσιακά καλές επιδόσεις τον Νοέμβριο, ειδικά σε επίπεδο city break και επαγγελματικών ταξιδιών, σύμφωνα με τους αρμόδιους τοπικούς φορείς του τουρισμού.

Καιρικές συνθήκες

Η Κύπρος συνεχίζει να αποτελεί έναν από τους πιο ελκυστικούς φθινοπωρινούς προορισμούς στη Μεσόγειο, καθώς ο συνδυασμός ευνοϊκών καιρικών συνθηκών και αυξημένων αεροπορικών συνδεσιμότητας δίνει ισχυρή ώθηση στη ζήτηση κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο.

Θερμοκρασίες άνω των 24 βαθμών Κελσίου στις αρχές Νοεμβρίου καθιστούν τη χώρα μας ελκυστικό προορισμό για τουρίστες που αναζητούν φθινοπωρινό ήλιο και χαλάρωση και αποδράσεις εκτός της υψηλής καλοκαιρινής περιόδου. Το ευχάριστο κλίμα προσφέρει τη δυνατότητα για δραστηριότητες στην ύπαιθρο, εξερεύνηση της φύσης, αλλά και απολαυστικές στιγμές σε παραλίες και τουριστικά θέρετρα.

Εξάλλου, η ενίσχυση των αερο-

πορικών συνδέσεων από βασικές αγορές του εξωτερικού όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, η Πολωνία και οι σκανδιναβικές χώρες, παίζει καθοριστικό ρόλο στην ενδυνάμωση της τουριστικής ροής προς την Κύπρο. Οι αυξημένες επιλογές πτήσεων καθιστούν τον προορισμό πιο προσβάσιμο, ιδιαίτερα για εκείνους που επιλέγουν φθινοπωρινά ταξίδια εκτός αιχμής.

Η συνεισφορά

Το 2025 ο τουρισμός αναμένεται να καταλήξει και πάλι σε επιδόσεις ρεκόρ, ενώ για το 2026 είμαστε αισιόδοχοι ότι η καλή πορεία του θα συνεχιστεί. Αυτό ανέφερε μεταξύ άλλων ο υφυπουργός Τουρισμού, Κώστας Κουμής, κατά τη συζήτηση στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών για τον προϋπολογισμό του Υφυπουργείου για το έτος 2026.

Αναφορικά με τη συνεισφορά του τουρισμού στην οικονομία, είπε ότι το 2025 έφτασε στο 14% του ΑΕΠ, από 13,3% το 2024. Αντίστοιχα, οι αφίξεις περιηγητών την

Εκπρόσωποι της βιομηχανίας τονίζουν ότι η φετινή σεζόν καταδεικνύει ότι μπορούμε να σπάσουμε τα όρια της παραδοσιακής σεζόν.

περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου και Σεπτεμβρίου 2025 κατέγραψαν αύξηση 10,3% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο και 41% σε ορίζοντα τριετίας. Συγκεκριμένα, το 1ο ενιάμηνο του 2025 ήταν το καλύτερο στην ιστορία του τουρισμού της χώρας, ενώ η Κύπρος κατέγραψε τη μεγαλύτερη άνοδο στην Ε.Ε. ως προς τη διανομή σε αδειούχα καταλύματα.

Ο υφυπουργός, συμπλήρωσε ότι η Κύπρος κατατάσσεται επίσης στην πρώτη θέση μεταξύ όλων των ευρωπαϊκών χωρών της Μεσογείου σε σχέση με την άνοδο των εσόδων από τον τουρισμό για το πρώτο εξάμηνο του έτους, αφού τα έσοδα κατέγραψαν άνοδο της τάξης του 21,3%.

Σε ό,τι αφορά τον προϋπολογισμό του Υφυπουργείου για το 2026, ανέρχεται στα €74,6 εκ., εκ των οποίων €27,7 εκ. (37,1%) έχουν προϋπολογιστεί για ενήμερωτικές εκστρατείες και δράσεις προβολής, €14,9 εκ. (20%) ως δαπάνες συνδεδεμένες με σχέδια επιχειρησιακών που αφορούν κυρίως τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος, €19,5 εκ. (25%) αφορούν λειτουργικής μορφής δαπάνες, εκ των οποίων τα €6,1 εκ. (8,2%) δαπάνες για φιλοξενία της Κυπριακής Προεδρίας Συμβουλίου της Ε.Ε., ενώ τα υπόλοιπα προϋπολογίζονται για άλλες δαπάνες.

Μετατρέπεται σε «Astrobank Properties» η «Astrobank»

Θα εξυπηρετεί τα εναπομείναντα μη εξυπηρετούμενα δάνεια κάποιος από τους Servicers που έχει παρουσία στην Κύπρο

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **AstroBank** μετά την υπογραφή της συμφωνίας για πώληση του συνόλου των τραπεζικών στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων της τράπεζας, περιλαμβανομένης και της μεταφοράς του προσωπικού της στην Alpha Bank Κύπρου, θα παραμείνει μία οντότητα με μη εξυπηρετούμενα δάνεια ύψους 20-30 εκατομμυρίων ευρώ. Η Astrobank μέχρι τα τέλη του μήνα - αρχές του επομένου θα έχει παραδώσει την τραπεζική της άδεια και θα μετονομαστεί η εναπομείνασα οντότητα σε «Astrobank Properties».

Μπορεί να μην έχει ληφθεί ακόμα τελική απόφαση, ωστόσο τα κόκαλα δάνεια των 20-30 εκατ. ευρώ που θα απομείνουν στην «Astrobank Properties» το σίγουρο είναι πως θα αναλάβει να τα εξυπηρετήσει ένας από τους Servicers που έχουν ενεργή παρουσία στην Κύπρο. Το χαρτοφυλάκιο αυτό θα ήταν λογικό να το αναλάβει η doValue Cyprus με την «αδερφή» της εταιρεία, την Altamira Cyprus, αφού υπάρχουν δεσμοί με την Alpha Bank. Υπενθυμίζεται πως, προβληματικό χαρ-

τοφυλάκιο είχε πωλήσει η μητρική Alpha Bank στην Cerberus Capital Management που είχε σχεδόν όλα τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια της Alpha Bank Κύπρου. Εκείνο το χαρτοφυλάκιο λοιπόν, των 2,4 δισ. ευρώ, είχε δοθεί στην doValue Cyprus προς εξυπηρέτηση, άρα και

Πιθανόν το επόμενο deal που θα «ακούσουμε» από την Alpha να περιλαμβάνει κάτι «μεγαλύτερο», με «βεντάλια» δημιουργίας εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών.

υπάρχει μία έμμεση σχέση που μπορεί να δίνει προβάδισμα στην εν λόγω εταιρεία.

Η Astrobank για το πρώτο εξάμηνο του 2025 παρουσίασε κέρδη 13,7 εκατ. ευρώ, όμως 5,1 εκατ. ευρώ της κόστισε το σχέδιο εθελούσιας εξόδου που προχώρησε η τράπεζα πριν κάποιους μήνες.

Από το 2017 μέσω της AstroBank απορροφήθηκε και εξυγιάνθηκε η USB, ενοποιήθηκε το κατάστημα της Byblos Bank στη Λεμεσό, και έγιναν προσπάθειες συνενώσεων με την Εθνική Κύπρου και την Τράπεζα Αναπτύξεως που δεν ευοδώθηκαν.

Από το 2017 μέσω της AstroBank απορροφήθηκε και εξυγιάνθηκε η USB, ενοποιήθηκε το κατάστημα της Byblos Bank στη Λεμεσό, και έγιναν προσπάθειες συνενώσεων με την Εθνική Κύπρου και την Τράπεζα Αναπτύξεως που δεν ευοδώθηκαν.

Το «deal» μεταξύ της Alpha και

της Astrobank αποπνέεται στα 205 εκατ. ευρώ, ενώ παράλληλα τα δάνεια της Alpha Bank Κύπρου θα αξιολογούνται και θα φτάσουν στα 1,9 δισεκατομμύρια ευρώ (αύξηση 60%). Οι καταθέσεις αναμένεται να αυξηθούν στα 5,8 δισεκατομμύρια ευρώ (αύξηση 70%), ενώ υπολογίζεται πως, από τις συνέργειες θα

διπλασιαστεί η κερδοφορία της Alpha Bank Κύπρου, με 100 εκατ. ευρώ επαναλαμβανόμενων καθαρών κερδών ετησίως.

Θα συνεχιστεί τις επενδύσεις; Με την ενσωμάτωση των εργασιών της AstroBank στον Όμιλο της Alpha Bank αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά η στρατηγική παρουσία του Ομίλου στην Κύπρο και η Alpha Bank Κύπρου θα αναδειχθεί ως η τρίτη μεγαλύτερη τράπεζα της χώρας. Η πλήρης επιχειρησιακή ενοποίηση θα πραγματοποιηθεί εντός του 2026, με όλα τα στάδια να έχουν σχεδιαστεί ώστε να εξασφαλίσουν μια ομαλή και ασφαλή εμπερία.

Η συναλλαγή με την Astrobank εντάσσεται στην ευρύτερη στρατηγική του Ομίλου για στοχευμένες αναπτυξιακές κινήσεις που δημιουργούν προοπτικές, ενισχύοντας παράλληλα τη δυνατότητα για την παροχή εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών. Υπενθυμίζεται πως, η Alpha Bank προχώρησε στην εξαγορά της FlexFin Ltd, της πρώτης fintech εταιρείας που δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών factoring στην Ελλάδα και την Κύπρο, παρέχοντας εξειδικευμένες

λύσεις ρευστότητας προσαρμοσμένες στις ανάγκες μικρών και μεσoίων επιχειρήσεων. Η Alpha Bank προτίθεται να συγχωνεύσει τις δραστηριότητες factoring στην Ελλάδα, που σήμερα υλοποιούνται από την ABC FACTORS και τη FlexFin –και οι δύο 100% θυγατρικές της Alpha Holding– υπό μία ενιαία εταιρική οντότητα, κατόπιν λήψης όλων των απαραίτητων εποπτικών εγκρίσεων και αδειών.

Όπως έγραψε ξανά η «Κ», η Alpha Bank «ψάχνεται» να αποκτήσει παρουσία –πιθανώς– μέσω Γραφείου Αντιπροσωπείας σε χώρες της γύρω περιοχής, όπως προχώρησε για παράδειγμα σε Γραφείο Αντιπροσωπείας η Eurobank στη Βομβάη της Ινδίας. Η Κύπρος θα είναι το επενδυτικό ευρωπαϊκό άκρο της Alpha Bank μέσω της Alpha Bank Κύπρου, ενώ δεν αποκλείεται να προχωρήσει σε κίνηση που να μην αφορά μόνο πλέον μία απλή εξαγορά μιας ασφαλιστικής. Πιθανόν το επόμενο deal που θα «ακούσουμε» από την Alpha να περιλαμβάνει κάτι «μεγαλύτερο», με «βεντάλια» δημιουργίας εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών.

Lidl. More to Value: Στρατηγική αξίας με διάρκεια στην κυπριακή αγορά

Ο CEO και Πρόεδρος Διοίκησης της Lidl Κύπρου, Martin Brandenburger, εξηγεί πώς η Lidl Κύπρου μετατρέπει το «More to Value» σε χειροπιαστή υπόσχεση προς τον καταναλωτή μέσα από επενδύσεις στο δίκτυο, ενίσχυση των τοπικών συνεργασιών και διασφάλιση σταθερής ποιότητας και διαθεσιμότητας, με διαφάνεια και πειθαρχία κόστους.

- Πώς μεταφράζεται το σύνθημα “More to Value” στη στρατηγική ανάπτυξης της Lidl Κύπρου για αυτή την τριετία μέχρι το 2027 και σε ποιους βασικούς δείκτες αποτίμησης αξίας αποτυπώνεται;

- Το σύνθημα “Lidl. More to Value.” αποτελεί για εμάς κάτι πολύ περισσότερο από μια υπόσχεση τιμής. Είναι η κεντρική καθοδηγητική αρχή του brand μας, η οποία εκφράζει με σαφήνεια τη δέσμευσή μας να προσφέρουμε στους πελάτες μας πραγματική αξία – από την καθημερινή ποιότητα στο καλάθι τους, μέχρι την κοινωνική ευθύνη που αναλαμβάνουμε ως εταιρεία. Για πρώτη φορά, η Lidl επικοινωνεί διεθνώς και ολιστικά τι προσβέυει ως brand, και μέσα από αυτή την καμπάνια, σε 31 χώρες, αποδεικνύουμε ότι το όραμά μας για ένα ισχυρό, προσανατολισμένο στο μέλλον brand είναι μια βιώσιμη υπόσχεση – για το σήμερα και το αύριο.

Η στρατηγική μας ενσωματώνει πλήρως τη φιλοσοφία του «More to Value», τοποθετώντας μας ως αξιόπιστο συνεργάτη και συνοδοιπόρο των Κύπριων καταναλωτών. Το «αξίζει», δηλαδή η προστιθέμενη αξία που προσφέρουμε, εκφράζεται σε: οικονομική, ποιοτική, κοινωνική και περιβαλλοντική, σύμφωνα με το μότο μας Better Living.

Η φιλοσοφία αυτή υλοποιείται μέσω ενός εκτεταμένου επενδυτικού σχεδίου που διασφαλίζει τη βιωσιμότητα του επιχειρηματικού μας μοντέλου στην Κύπρο:

- **Υποδομές & Αποδοτικότητα:** Προχωρούμε σε συνολικές επενδύσεις ύψους που προβλέπεται να αγγίξουν τα 40 εκατομμύρια ευρώ έως το 2027 για τον εκσυγχρονισμό του δικτύου καταστημάτων και την ενίσχυση της εφοδιαστικής μας αλυσίδας. Οι επενδύσεις αυτές ενισχύουν την παρουσία μας και την προσφορά μας προς την κυπριακή κοινωνία την αποδοτικότητα των λειτουργιών μας και συμβάλλουν στη μείωση του κόστους, προσφέροντας ουσιαστική οικονομική αξία στον πελάτη.

- **Τοπική αξία:** Ενισχύουμε διαρκώς τη συνεργασία μας με Κύπριους παραγωγούς, συμβάλλοντας ενεργά στην προώθηση της τοπικής οικονομίας και στην ενδυνάμωση της εφοδιαστικής μας αλυσίδας. Μέσα από αυτές τις σχέσεις, αναδεικνύουμε την κοινωνική και ποιοτική προστιθέμενη αξία που αποτελεί βασικό πυλώνα της στρατηγικής μας.

- **Εργαζόμενοι & Βιωσιμότητα:** Επενδύουμε στους ανθρώπους μας και εφαρμόζουμε βιώσιμες πρακτικές σε όλο το φάσμα της λειτουργίας μας, επιβεβαιώνοντας καθημερινά τη δέσμευσή μας απέναντι στην κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση της επιχειρηματικής μας δραστηριότητας.

Για εμάς στη Lidl Κύπρου, Το “More to Value” είναι η πυξίδα μας. Είναι η Lidl που εξελίσσεται, που ακούει, που επενδύει και που χτίζει το μέλλον με επίκεντρο τον άνθρωπο. Και αυτή η δέσμευση είναι που θα καθορίσει την πορεία μας τα επόμενα χρόνια.

- Με ποιον τρόπο εξασφαλίζεται «περισσότερη αξία» πέρα από την τιμή σε συνθήκες πληθωριστικών πιέσεων;

- Σε ένα περιβάλλον αυξημένων πληθωριστικών πιέσεων και μεταβλητότητας, η έννοια της «περισσότερης αξίας» αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Για εμάς στη Lidl Κύπρου, το “More to Value” δεν είναι απλώς μια υπόσχεση τιμής• είναι μια πολυδιάστατη δέσμευση που αντανακλάται στο λειτουργικό μας μοντέλο, το οποίο έχει σχεδιαστεί ώστε να προσφέρει ουσιαστική αξία στους πελάτες, στους συνεργάτες και στην κοινωνία. Η στρατηγική μας βασίζεται στην αρχή ότι η πραγματική αξία δεν προκύπτει μόνο από την τιμή, αλλά από την ποιότητα, την αξιοπιστία, την κοινω-

Στην Lidl Κύπρου, η στρατηγική μας για το επόμενο διάστημα περιλαμβάνει στοχευμένες επενδύσεις σε έργα δικτύου και logistics που ενισχύουν την προσφορά αξίας σε κάθε σημείο επαφής με τον καταναλωτή.

More to Value.

νική υπευθυνότητα και τη βιωσιμότητα. Διασφαλίζουμε ότι το «More to Value» δεν περιορίζεται στην επικοινωνία, αλλά γίνεται αισθητό σε κάθε σημείο επαφής, ώστε ο τελικός καταναλωτής να αντιλαμβάνεται αυτήν την προστιθέμενη αξία ως μια ενιαία και αληθινή υπόσχεση.

Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι χάρη στην αφοσίωση της ομάδας μας, υλοποιούμε τις υποσχέσεις μας, καθώς στη Lidl Κύπρου πιστεύουμε βαθιά ότι ο άνθρωπος κάνει τη διαφορά. Οι πάνω από 700 εργαζόμενοί μας είναι το θεμέλιο που μετατρέπει καθημερινά την αξία σε πράξη.

Η υπόσχεσή μας γίνεται αντιληπτή από τον τελικό καταναλωτή σε όλα τα σημεία επαφής:

- **Υπόσχεση φρεσκάδας & εντοπιότητας** (στο κατάστημα): Η υπόσχεση φρεσκάδας και εντοπιότητας αποτυπώνεται στα καταστήματά μας μέσα από ένα προϊόντικό μείγμα που βασίζεται σε συνεργασίες με εγχώριους παραγωγούς, οι οποίες αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 40% του τζίρου, ενώ η ποιότητα γίνεται άμεσα αντιληπτή από τον καταναλωτή, ενισχύοντας την αξιοπιστία της αξίας που προσβέυει η καμπάνια.

- **Αξιοπιστία προς συνεργάτες** (αλυσίδα αξίας): Η αξιοπιστία αποτελεί για εμάς στη Lidl Κύπρου έναν θεμελιώδη πυλώνα της επιχειρηματικής μας φιλοσοφίας και αποτυπώνεται έμπρακτα στις σχέσεις μας με τους συνεργάτες και προμηθευτές μας. Στο πλαίσιο αυτό, εφαρμόζουμε πρακτικές που ενισχύουν τη ρευστότητα των συνεργατών μας, όπως η προσφορά συντομότερων προθεσμιών πληρωμής σε σχέση με τις συνήθειες πρακτικές της αγοράς• πιο συγκεκριμένα, στη Lidl Κύπρου η εξόφληση πραγματοποιείται εντός 41 ημερών, ενώ ο μέσος όρος στην αγορά

“

Για εμάς στη Lidl Κύπρου, Το “More to Value” είναι η πυξίδα μας. Είναι η Lidl που εξελίσσεται, που ακούει, που επενδύει και που χτίζει το μέλλον με επίκεντρο τον άνθρωπο.

φτάνει τις 117 ημέρες. Με αυτόν τον τρόπο, επιβεβαιώνουμε τον σεβασμό και την υπευθυνότητά μας ως δίκαιος και αξιόπιστος εταίρος, συμβάλλοντας παράλληλα στη διασφάλιση της ποιότητας και της αξιοπιστίας των προϊόντων που φτάνουν στον καταναλωτή.

- **Κοινωνική ευθύνη** (υπεύθυνη δράση): Το «More to Value» δεν περιορίζεται στην εμπειρία του καταναλωτή στο κατάστημα και δεν σταματά στο ταμείο. Για εμάς στη Lidl Κύπρου, η κοινωνική ευθύνη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητάς μας και εκφράζεται μέσα από μακροχρόνιες συνεργασίες με φορείς που φέρνουν ουσιαστική αλλαγή, όπως ο «Αντικαρκινικός Σύνδεσμος Κύπρου», ο «Κυπριακός Ερυθρός Σταυρός», το Κέντρο Μελετών και Έρευνας ΑΚΤΗ και άλλοι τοπικοί οργανισμοί. Η συνεχής στήριξη ευάλωτων ομάδων και κοινοτήτων αποδεικνύει ότι η δέσμευσή μας είναι αυθεντική, σταθερή και ουσιαστική, ξεπερνώντας τις βραχυπρόθεσμες επικοινωνιακές ενέργειες και ενσωματώνοντας την έννοια της αξίας στην πράξη.

- Ποια συγκεκριμένα έργα δικτύου ή logistics ενισχύουν το “More to Value” για την κυπριακή αγορά;

- Η έννοια του “Lidl. More to Value.” αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο όταν μεταφράζεται σε απτά έργα που ενισχύουν την εμπειρία του πελάτη και την επιχειρησιακή μας αποτελεσματικότητα. Στην Lidl Κύπρου, η στρατηγική μας για το επόμενο διάστημα περιλαμβάνει στοχευμένες επενδύσεις σε έργα δικτύου και logistics που ενισχύουν την προσφορά αξίας σε κάθε σημείο επαφής με τον καταναλωτή. Η αξία που προσφέρουμε δεν περιορίζεται στην

τιμή• είναι η συνολική εμπειρία, η αξιοπιστία, η φρεσκάδα, η ταχύτητα εξυπηρέτησης και η κοινωνική υπευθυνότητα που ενσωματώνονται σε κάθε μας λειτουργία.

Σε αυτό το πλαίσιο, προχωρούμε στην επέκταση και αναβάθμιση του κεντρικού μας logistics center, με στόχο την ενίσχυση της αποδοτικότητας και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος. Η επένδυση αυτή επιτρέπει την ταχύτερη και πιο βιώσιμη διανομή προϊόντων σε όλα τα καταστήματα του δικτύου μας, διασφαλίζοντας τη φρεσκάδα και την ποιότητα που οι πελάτες μας προσδοκούν. Παράλληλα, υλοποιούμε έργα επέκτασης του δικτύου καταστημάτων, με νέες τοποθεσίες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων, ενισχύοντας την προσβασιμότητα και την εγγύτητα προς τον καταναλωτή.

Επιπλέον, επενδύουμε σε ψηφιακές καινοτομίες που βελτιστοποιούν τη διαχείριση αποθεμάτων και μειώνουν τις απώλειες, ενισχύοντας τη βιωσιμότητα και την αποδοτικότητα. Η εφαρμογή αυτών των έργων αποτελεί απόδειξη ότι το “More to Value” δεν είναι απλώς ένα επικοινωνιακό μήνυμα, αλλά μια στρατηγική δέσμευση που υλοποιείται με συνέπεια και όραμα. Είναι η Lidl που επενδύει στο μέλλον της Κύπρου, με σεβασμό στον πελάτη, στον συνεργάτη και στο περιβάλλον.

- Πώς η συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές και η ανάπτυξη προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας ενισχύουν την «προσφορά αξίας» της Lidl Κύπρου, ισορροπώντας ποιότητα, σταθερές τιμές και αξιοπιστία εφοδιασμού;

- Η συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές και η στρατηγική ανάπτυξη της ιδιωτικής μας ετικέτας αποτελούν δύο θεμελιώδεις πυλώνες της προσφοράς αξίας της Lidl Κύπρου. Μέσα από αυτές τις πρακτικές, το σύνθημα “Lidl. More to Value.” αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο, καθώς μεταφράζεται σε απτές δράσεις που ενισχύουν την ποιότητα, διασφαλίζουν τη σταθερότητα των τιμών και ενδυναμώνουν την αξιοπιστία της εφοδιαστικής μας αλυσίδας. Δεν πρόκειται απλώς για εμπορικές επιλογές• πρόκειται για στρατηγικές αποφάσεις που αντανακλούν τη δέσμευσή μας να προσφέρουμε πραγματική αξία στους πελάτες μας και να συμβάλουμε ενεργά στην οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα της χώρας.

Σήμερα, συνεργαζόμαστε με περισσότερους από 100 Κύπριους προμηθευτές, εκ των οποίων οι 17 είναι σταθεροί συνεργάτες μας από την πρώτη ημέρα λειτουργίας της Lidl στην Κύπρο. Η σχέση αυτή βασίζεται στην εμπιστοσύνη, στη διαφάνεια και στην κοινή δέσμευση για ποιότητα. Τα φρέσκα κοτόπουλα, χοιρινά και βόεια που διαθέτουμε στα καταστήματά μας προέρχονται αποκλειστικά από Κύπριους παραγωγούς, ενώ πάνω από το 57% του συνολικού τζίρου της μηνιαικής μας αντιστοιχεί σε προϊόντα κυπριακής προέλευσης. Στον τομέα των γαλακτοκομικών και τυροκομικών, συνεργαζόμαστε με 13 Κύπριους προμηθευτές, προσφέροντας στους καταναλωτές προϊόντα με αυθεντική τοπική ταυτότητα και υψηλή διατροφική αξία.

Παράλληλα, η ιδιωτική μας ετικέτα, η οποία αναπτύσσεται με αυστηρά πρότυπα ποιότητας και βιωσιμότητας, μας δίνει τη δυνατότητα να προσφέρουμε προϊόντα υψηλής ποιότητας σε προσιτές και σταθερές τιμές, ακόμη και σε περιόδους οικονομικής αστάθειας. Τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας αντιστοιχούν σε πάνω από 70% της συνολικής γκάμας μας. Μέσα από αυτές τις στρατηγικές, η Lidl Κύπρου διασφαλίζει ότι η αξία που προσφέρει δεν περιορίζεται στην τιμή, αλλά επεκτείνεται στην ποιότητα, στην αξιοπιστία και στην κοινωνική υπευθυνότητα.

Το “Lidl. More to Value.” είναι η έκφραση αυτής της φιλοσοφίας• είναι η υπόσχεση ότι η Lidl δεν είναι απλώς ένας προορισμός αγορών, αλλά ένας αξιόπιστος συνοδοιπόρος στην καθημερινότητα των Κυπρίων, που προστατεύει τους χώρους ζωής και υποστηρίζει τα όνειρα ζωής τους.

Μομέντουμε για επενδύσεις στην Κύπρο

Η χώρα ενισχύει συστηματικά το διεθνές επενδυτικό της αποτύπωμα, δημιουργώντας ευκαιρίες για ανάπτυξη, καινοτομία και απασχόληση

Της **ΑΔΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η **Κύπρος** εισέρχεται δυναμικά σε μία νέα εποχή εξωστρέφειας, με σαφή στόχο την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων και τη μετατροπή της σε περιφερειακό επενδυτικό κόμβο για τη Μέση Ανατολή και την Ευρώπη. Το τελευταίο διάστημα, διαπιστώνεται σημαντικό ενδιαφέρον για φυσική παρουσία και δημιουργία εταιρικών hubs στο νησί από επιχειρηματικούς κολοσσούς, ιδιαίτερα από Ηνωμένες Πολιτείες, Ινδία και τις χώρες του Κόλπου.

Το νέο επενδυτικό κύμα από τις χώρες αυτές αναμένεται να δημιουργήσει στο προσεχές διάστημα πολλές και σημαντικές θέσεις εργασίας ιδιαίτερα στους τομείς της τεχνολογίας, της έρευνας και καινοτομίας. Ταυτόχρονα, η κάθοδος ξένων εταιρειών στην Κύπρο λειτουργεί ως πόλος έλξης ταλέντων, συμβάλλοντας στην αντιστροφή του φαινομένου «brain drain» και δημιουργώντας ένα φαινόμενο προσέλκυσης εγκερφάλων (brain gain).

Η στόχευση

Η Κύπρος επενδύει στο να καταστεί κόμβος καινοτομίας και στρατηγικών επενδύσεων, με σαφή γεωπολιτικά πλεονεκτήματα και προσήλωση στη συνεχή ανατροφοδότηση και συνεργασία με διεθνείς εταίρους. Οι περιοχές προτεραιότητας, βάση του στρατηγικού σχεδιασμού Invest Cyprus & Υπουργείων, είναι η Μέση Ανατολή (Ισραήλ, Λίβανος, Αιγύπτος, χώρες του Κόλπου), η Ινδία, οι Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση με έμφαση σε Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το momentum που έχει δημιουργηθεί, ειδικά με την Ινδία και τις ΗΠΑ, αναμένεται να μεταφραστεί σε ουσιαστικά αποτελέσματα το επόμενο διάστημα. Με τη στήριξη θεσμικών οργάνων όπως το Invest Cyprus, τα Υπουργεία και τη συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, η Κύπρος διεκδικεί τη θέση της ως ελκυστικός προορισμός

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του BfU, το 2025 έχουν εγγραφεί τέσσερις εταιρείες από την Ινδία και έξι από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Αναμένεται ότι το νέο κύμα θα δημιουργήσει εκατοντάδες νέες θέσεις εργασίας μέσα στο επόμενο διάστημα.

επενδύσεων σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Ενδεικτικό αυτής της στόχευσης σε επενδυτικές αγορές είναι το γεγονός ότι οι εγγραφές των εταιρειών από την Ινδία και τις ΗΠΑ το 2025 έφθασαν στις τέσσερις και έξι αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Μονάδας Διευκόλυνσης Εταιρειών (ΜΔΕ - BfU) που υπάγεται στο υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας.

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για την εταιρεία Thomas Cook India η οποία άνοιξε το πρώτο γραφείο της στη Λευκωσία και προσφέρει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών συναλλάγματος, εταιρικών ταξιδιών, συνεδριακού τουρισμού και εκθέσεων (MICE

Meetings-Incentives Congresses/Conferences-Exhibitions) και ταξιδιών αναψυχής. Η δεύτερη εγγραφή αφορά την LTI Mindtree που πρόκειται για ινδική πολυεθνική εταιρεία παροχής ψηφιακών υπηρεσιών και συμβουλευτικής πληροφορικής (IT), η οποία δημιουργήθηκε το 2022, από τη συγχώνευση των δύο μεγάλων εταιρειών τεχνολογίας Larsen & Toubro Infotech και Mindtree. Σε ίδρυση εταιρείας στην Κύπρο προχώρησε και η εταιρεία ινδικών συμφορώντων Drone Destination η οποία δραστηριοποιείται στην κατασκευή μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drones), με έδρα το Νέο Δελχί. Όπως είχε γράψει η «Κ», η εταιρεία προσανατολίζεται στην εξαγωγή εξαρτημάτων Drones προς την Ευρώπη σε πρώτη φάση και ακολούθως στη Μέση Ανατολή. Επιπλέον, η εταιρεία Drone Destination θα αναλαμβάνει την εκπαίδευση και εξοικείωση των ενδιαφερομένων χειριστών των Drones προφορώντας τους μάλιστα και σχετικά πιστοποιητικά. Επιπλέον,

τη στρατηγική της επέκτασης στην Κύπρο ανακοίνωσε η Bcentrique.ai, μια εταιρεία παροχής λύσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών κερδοφορίας επιχειρήσεων με έδρα τη Σάντα Κλάρα (Silicon Valley), της Καλιφόρνια, στις ΗΠΑ.

Η Tenstorrent

Πάνω από 100 θέσεις εργασίας αναμένεται να δημιουργήσει σε πρώτο στάδιο η εταιρεία Tenstorrent Inc, με έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες και ισχυρή παρουσία στον Καναδά και διεθνώς σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ». Η εταιρεία αποτελεί την πρώτη εταιρεία κατασκευής τσιπ Τεχνητής Νοημοσύνης που εγκαθίσταται στην Κύπρο, μετά την επίσημη επίσκεψη του Προέδρου της Δημοκρατίας, στην Silicon Valley τον Απρίλιο του 2025. Η Tenstorrent είναι η τρίτη αμερικανική εταιρεία που επιλέγει την Κύπρο ως βάση για δραστηριότητες στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης στην Ευρώπη. Η εγκατάσταση μιας εταιρείας υποδομής τεχνητής νοημοσύ-

νης στην Κύπρο ενισχύει τη θέση της χώρας μας ως τεχνολογικού κόμβου στην περιοχή, ενώ δίνει πρόσβαση σε ένα ραγδαία αναπτυσσόμενο οικοσύστημα, ανοίγοντας σημαντικές προοπτικές για την τοπική έρευνα και καινοτομία, υπογράμμισε στο ένθετο ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ, στην εκπομπή ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ στον ΣΠΟΡ FM 95.0. ο επικεφαλής επιστήμονας για Έρευνα, Καινοτομία και Τεχνολογία Δημήτρης Σκουρίδης.

Ιδιαίτερη αναφορά έκανε και στη συνεργασία με την ακαδημαϊκή κοινότητα καθώς όπως αποκάλυψε, η Tenstorrent βρίσκεται σε συζητήσεις με το Πανεπιστήμιο Κύπρου, ενώ έχει ήδη συμφωνήσει με το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) για την ενσωμάτωση τεχνολογίας στα εκπαιδευτικά προγράμματα, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες για φοιτητές και αποφοίτους.

Τα συν

Παράλληλα, υπάρχουν ήδη εταιρείες που έχουν ξεκινήσει και απασχολούν 40-50 άτομα. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο αρμόδιος επενδυτικός φορέας Invest Cyprus, οι νεοεισερχόμενες εταιρείες αναμένεται να συμβάλουν περαιτέρω με σταδιακή αύξηση του προσωπικού τους.

Ωστόσο, εκτός από τη δημιουργία θέσεων εργασίας, σημαντική είναι και η πολλαπλασιαστική επίδραση στην οικονομία από την κάθοδο τέτοιου βεληνεκούς εταιρειών. Τα οφέλη για την οικονομία, την απασχόληση και το επιχειρηματικό περιβάλλον είναι πολλαπλά και ενισχύουν την προοπτική της Κύπρου ως σύγχρονου επενδυτικού και επιχειρηματικού προορισμού.

Παράλληλα, η προσέλκυση ξένων εταιρειών συνδέεται άμεσα με την αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων και των φορολογικών εσόδων του κράτους, ενισχύοντας τη μακροοικονομική σταθερότητα. Οι νέες επιχειρήσεις συμβάλλουν όχι μόνο με κεφάλαια, αλλά και με τόνωση

της τοπικής αγοράς υπηρεσιών. Επίσης, οι ξένες εταιρείες κουβαλούν τεχνολογία καθώς μαζί με τις εγγραφές τους εισάγουν νέα επιχειρηματικά μοντέλα και τεχνολογίες αιχμής. Ταυτόχρονα, η αύξηση των εγγραφών ξένων εταιρειών λειτουργεί ως μοχλός ανάπτυξης για την αγορά ακινήτων, και τις επαγγελματικές υπηρεσίες.

Κινητικότητα

Καταγράφεται έντονη και δι-αρκής κινητικότητα από τους αρμόδιους φορείς στο πλαίσιο της στρατηγικής για προσέλκυση ξένων επενδύσεων, με έμφαση σε χώρες που έχουν ήδη εκδηλώσει συγκεκριμένο ενδιαφέρον για δραστηριοποίηση στην Κύπρο.

Σύμφωνα με εκπροσώπους του Invest Cyprus, οι επαφές με ενδιαφερόμενες εταιρείες είναι συνεχείς, ενώ πραγματοποιούνται στοχευμένες ενέργειες παρακολούθησης και ενίσχυσης των υφιστάμενων πρωτοβουλιών (follow-ups). Παράλληλα, προγραμματίζονται νέες επιχειρηματικές αποστολές στο εξωτερικό, στοχεύοντας στην περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων και την προβολή της Κύπρου ως ελκυστικού επενδυτικού προορισμού.

Στο πλαίσιο αυτό, ήδη σχεδιάζεται οργανωμένη επιχειρηματική αποστολή στην Ινδία στις αρχές του 2026, με στόχο τη δικτύωση με επιχειρηματικούς και επενδυτικούς κύκλους της χώρας. Επιπλέον, βρίσκονται σε εξέλιξη διεργασίες για την πραγματοποίηση επίσημης επίσκεψης του Προέδρου της Δημοκρατίας στην Ινδία, με την ακριβή ημερομηνία να αναμένεται να καθοριστεί εν ευθέτω χρόνω.

Η Ινδία αποτελεί στρατηγική αγορά για την Κύπρο, ιδιαίτερα στον τομέα της τεχνολογίας, της καινοτομίας και των ψηφιακών υπηρεσιών, και οι στοχευμένες πρωτοβουλίες εντάσσονται στην ευρύτερη προσπάθεια ανάδειξης της Κύπρου ως περιφερειακού κέντρου επιχειρηματικής δραστηριότητας και επενδύσεων.

Ισχυρή κυπριακή τραπεζική παρουσία στα roadshows

Τα μηνύματα από τα ραντεβού των τελευταίων χρόνων της Τράπεζας Κύπρου και των ελληνικών τραπεζών είναι ιδιαίτερα θετικά

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Με τα οικονομικά αποτελέσματα εννεαμήνου στη φαρέτρα τους θα πάνε οι τράπεζες στα roadshows των επενδυτικών συνεδρίων που θα συμμετάσχουν, με κύριο σκοπό να προσελκύσουν υψηλής ποιότητας επενδυτές. Τα αποτελέσματα εννεαμήνου για την Τράπεζα Κύπρου, αλλά και για τις τρεις ελληνικές που έχουν πρωταγωνιστική, ή και ισχυρή παρουσία στην Κύπρο, όπως η Eurobank, η Alpha Bank και η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (NBG) θα δείξουν τους βελτιωμένους δείκτες, τη βελτιωμένη κεφαλαιακή επάρκειά τους, τις προοπτικές των εσόδων από τόκους σε μία περίοδο χαμηλότερων επιτοκίων, τη στρατηγική τους για βιώσιμη επέκταση και ανάπτυξη στη γύρω περιοχή, την πολιτική μερισμάτων και τις προοπτικές που διανοίγονται γενικότερα.

Ένα από τα συνέδρια που οι τράπεζες παραδοσιακά συμμετέχουν, είναι της Morgan Stanley και του Χρηματιστηρίου Αθηνών που φέτος διοργανώνουν το 4ο επενδυτικό συνέδριο «Morgan Stanley and Athens Stock Exchange Greek Investment Conference», το οποίο θα πραγματοποιηθεί 1-2 Δεκεμβρίου 2025, στο συνεδριακό κέντρο της Morgan Stanley στο Λονδίνο. Στις 8 Δεκεμβρίου του 2025 είναι και το Greece Forum του Capital Link στη Νέα Υόρκη. Τα συνέδρια αυτά λειτουργούν ως εργαλεία εξωστρέφειας των τραπεζών και κεντρικός στόχος είναι να αναδείξουν το επενδυτικό τους «στόρι» και να στρέψουν κατά πάνω τους το βλέ-

μα θεσμικών επενδυτών. Είτε για να μπουν στο μετοχικό τους κεφάλαιο, είτε για να υποστηρίξουν μελλοντικές επενδυτικές πρωτοβουλίες που έχουν στα πλάνα τους.

Τα μηνύματα από τα ραντεβού των τελευταίων χρόνων της Τράπεζας Κύπρου και των ελληνικών τραπεζών με μεγάλα funds είναι ιδιαίτερα θετικά και οι συζητήσεις γίνονται σε ιδιαίτερα κα-

Το ενδιαφέρον στρέφεται τώρα στη δημιουργία διεθνών συνεργασιών που θα ενισχύσουν τη θέση των τραπεζών στον νέο οικονομικό χάρτη της περιοχής.

λό κλίμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, τα Ταμεία που έχουν μπει στην Τράπεζα Κύπρου, όπως τα Fidelity Fund, Millenium Fund, Wellington Management Group, Fiera Capital, με μερικά εξ αυτών να έχουν γίνει ήδη μεγαλομέτοχοι (βλέπε Wellington). Αντίστοιχα, θετικά και τα μηνύματα για τις ελληνικές τράπεζες, εστιάζοντας σε αυτές που έχουν παρουσία στην Κύπρο, αφού οι Eurobank, Alpha Bank και NBG έχουν μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης και ανάπτυξης.

Στόρι και για Κύπρο

Ένα από τα «στόρι» που θα αναπτύξουν όλες οι τράπεζες που θα

παραβρεθούν στα «roadshows» του εξωτερικού είναι οι προσπάθειες εξωστρέφειας για φυσική παρουσία στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου. Και η Τράπεζα Κύπρου και οι 3 ελληνικές τράπεζες αναζητούν, ή ήδη έχουν προχωρήσει στις διαδικασίες για φυσική παρουσία σε χώρες της ευρύτερης περιοχής, βλέποντας πως υπάρχουν ευκαιρίες-ανοίγματα και πλούτος που μπορούν να επωφεληθούν. Αυτές οι αγορές θεωρούνται από τις τράπεζες ως γεωγραφικές περιοχές με πολλές ευκαιρίες και επενδυτές που θα μπορούσαν εύκολα να προσεγγιστούν για να μπουν στην Ευρώπη διαμέσου των τραπεζών που έχουν πρωταγωνιστική παρουσία στην Κύπρο. Η χώρα έχει αποδείξει, εξάλλου, πως μπορεί να λειτουργήσει ως γέφυρα για την ανάπτυξη χρηματοοικονομικών και επιχειρηματικών δεσμών με χώρες της γύρω περιοχής, αφού έχουν ήδη έρθει στην Κύπρο πολλές εταιρείες από Ισραήλ και Ινδία. Παράλληλα, το ενδιαφέρον στρέφεται τώρα στη δημιουργία διεθνών συνεργασιών που θα ενισχύσουν τη θέση των τραπεζών στον νέο οικονομικό χάρτη της περιοχής.

Η επενδυτική βαθμίδα της Κύπρου στο «Α» λειτουργεί ως ένα πολύ δυνατό «όπλο» για προσέλκυση επενδύσεων και δημιουργία επενδυτικής εμπιστοσύνης. Ο συνδυασμός δε, με τη βαθμίδα της Ελλάδας που βρίσκεται σε επενδυτική βαθμίδα, δημιουργεί ένα άκρως θετικό αποτέλεσμα για τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται και στα 2 κράτη.

Η επενδυτική βαθμίδα της Κύπρου στο «Α» λειτουργεί ως ένα πολύ δυνατό «όπλο» για προσέλκυση επενδύσεων και δημιουργία επενδυτικής εμπιστοσύνης.

Θέλουν να ανοίξει ξανά το κεφάλαιο «Windfall Tax»

Το **ΑΚΕΛ** και η **ΕΔΕΚ** θέλουν να ανοίξει ξανά το κεφάλαιο «Windfall Tax» για τις κυπριακές τράπεζες, έπειτα από τα συμπεράσματα της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. ΑΚΕΛ και ΕΔΕΚ αναφέρουν ότι έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Φορολόγηση των απροσδόκπτων κερδών των τραπεζών: Μαθήματα από τις χώρες της Βαλτικής», επί της ουσίας καταρρίπτει τα επιχειρήματα των τραπεζών για να σταματήσει η πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ για τη φορολόγηση των απροσδόκπτων κερδών των τραπεζών.

Σύμφωνα με το ΑΚΕΛ, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπι-

στώνει ότι τα μέτρα φορολόγησης των απροσδόκπτων κερδών των τραπεζών όταν εφαρμόστηκαν στις χώρες της Βαλτικής δεν δημιούργησαν κανένα κίνδυνο στα κεφάλαια των τραπεζών, ή στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα των χωρών. ΕΔΕΚ και ΑΚΕΛ θέλουν να δουν αν μελετάται από την κυβέρνηση η εισαγωγή τέτοιων ρυθμίσεων στην επικείμενη φορολογική μεταρρύθμιση.

Σύμφωνα με την ΕΔΕΚ, η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αναφέρει ότι η εμπειρία της Βαλτικής δείχνει ότι τα υπερκέρδη των τραπεζών μπορούν να κοινωνικοποιηθούν μέσω της φορολογίας,

χωρίς να υπονομεύεται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα, αποδεικνύει ότι η έκτακτη φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών στην Κύπρο, μπορεί να επιβληθεί, με στόχο τη διοίκηση της φορολογίας σε κυβερνητικά σχέδια κοινωνικής πολιτικής.

Υπενθυμίζεται πως, πλέον τα κέρδη από τα επιτόκια στις τράπεζες έχουν «κανονικοποιηθεί» και δεν παρουσιάζουν την ίδια αύξηση όπως πράγματι παρουσίασαν κατά τα έτη 2023 - 2024. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, εξάλλου, έχει μειώσει τα επιτόκια στον στόχο του πληθωρισμού που θέλει, τον στόχο του 2%.

Προτεραιότητα η προσέλκυση επενδύσεων

Να ενισχύσουμε υποδομές και τομείς που παράγουν διεθνή εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες ζήτησε ο Γ. Στουρνάρας

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων τα επόμενα έτη έθεσε ως προτεραιότητα για την Ελλάδα ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας, κατά την ομιλία του χθες, στην τελετή επίδοσης σε αυτόν τιμητικού τόμου με τίτλο «Μελέτες προς τιμήν του καθηγητή Γιάννη Στουρνάρα» στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ομότιμος καθηγητής πλέον στο ΕΚΠΑ ο κ. Στουρνάρας, εμφανώς συγκινημένος μίλησε για την προσωπική πορεία του ως οικονομολόγου αλλά και για την επικαιρότητα, τις ανατροπές στις διεθνείς οικονομικές ισορροπίες, την Ευρωζώνη και την ελληνική οικονομία. Υποστήριξε ότι οι διεθνείς συνθήκες, οικονομικές και χρηματοπιστωτικές, δημιουργούν ένα παράθυρο ευκαιρίας για τον διεθνή ρόλο του ευρώ, για την Ευρώπη και για την Ελλάδα.

Για την Ελλάδα είπε ότι «σήμερα οι επενδύσεις, ιδιαίτερα σε υποδομές και σε τομείς που ενισχύουν την παραγωγή διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών που είτε εξάγονται είτε υποκαθιστούν εισαγωγές, είναι πολύτιμες». Κατονόμασε μάλιστα τους τομείς επενδυτικού ενδιαφέροντος: ενεργειακή μετάβαση και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ανάπτυξη εφοδιαστικών αλυσίδων και επενδύσεις σε υποδομές, όπως λιμάνια και μαρίνες, αμυντική βιομηχανία, ψηφιακός μετασχηματισμός, τεχνητή νοημοσύνη, καινοτομία, έρευνα και ανάπτυξη και σύνδεσή τους με τη βιομηχανία,

παροχή φορολογικών κινήτρων και ενίσχυση των συνεργασιών.

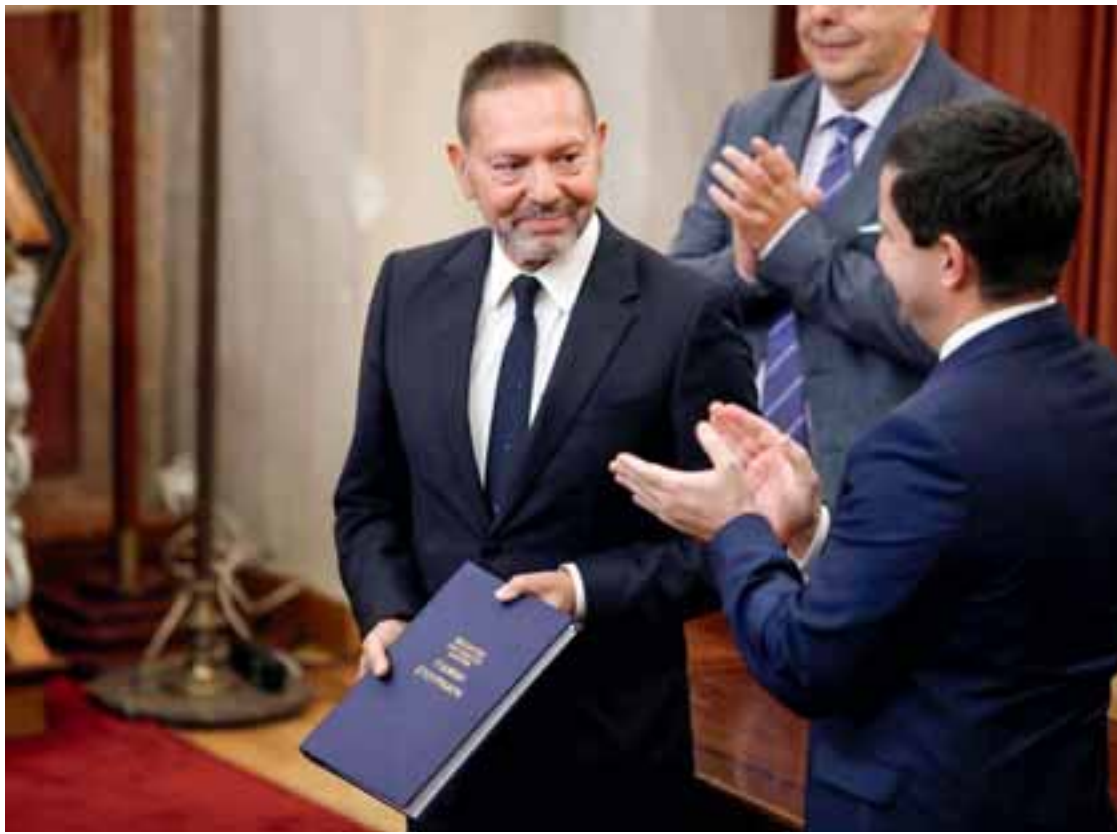
Μίλησε επίσης για την ανάγκη συνέχισης υπεύθυνες δημοσιονομικής πολιτικής και μεταρρυθμίσεων, ξεχωρίζοντας τα μέτρα για τη μείωση της γραφειοκρατίας, την αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, την επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης, την αντιμετώπιση των δημογραφικών πιέσεων, την αναβάθμιση της εκπαίδευσης, την εξασφάλιση προϋποθέσεων για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Επισήμανε ότι παρά την αύξηση των επενδύσεων από το

Απέχουμε περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες από το να κλείσουμε το επενδυτικό κενό με την Ευρώπη που δημιουργήθηκε από την οικονομική κρίση.

11% του ΑΕΠ το 2019 στο 16% το 2024, με πρόβλεψη να φτάσουν περίπου το 18% το 2027, αυτή τη στιγμή απέχουμε σημαντικά, περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες, από το να κλείσουμε το επενδυτικό κενό με την Ευρώπη που δημιουργήθηκε στην ελληνική οικονομία από την οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας.

«Επιταχύνοντας τον ρυθμό αύξησης των επενδύσεων, ιδίως σε καινοτόμες δραστηριότητες, αλλά και την υλοποίηση

«Έχουμε μια μοναδική ευκαιρία μπροστά μας. Είναι στο χέρι μας να μην τη σπαταλήσουμε», τόνισε ο διοικητής της ΤτΕ στην τελετή επίδοσης σ' αυτόν τιμητικού τόμου με τίτλο «Μελέτες προς τιμήν του καθηγητή Γιάννη Στουρνάρα» στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

των μεταρρυθμίσεων», ανέφερε, «επιταχύνουμε τη σύγκλιση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας με αυτό της Ευρωζώνης, δηλαδή της ευημερίας του ελληνικού λαού με εκείνη της υπόλοιπης Ευρώπης, της πλέον ευημερούσας ηπείρου του πλανήτη. Έχουμε μια μοναδική ευκαιρία μπροστά μας. Είναι στο χέρι μας να μην τη σπαταλήσουμε».

Για την Ευρώπη είπε ότι μπορεί να αναδειχθεί σ' ένα σταθερό και ασφαλές επενδυτικό καταφύ-

γιο, με ενίσχυση του ρόλου του ευρώ ως διεθνούς αποθεματικού νομίσματος. Αυτό προϋποθέτει, όμως, εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, με ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης και δημιουργία μιας πλήρως λειτουργικής ένωσης κεφαλαιαγορών.

Σε πιο προσωπικό τόνο, ο κ. Στουρνάρας είπε ότι επέλεξε να σπουδάσει οικονομικά, αντί του Πολυτεχνείου για το οποίο προετοιμαζόταν, όταν έπεσε στα χέ-

ρια του, στο φουαγιέ ενός κινηματογράφου στους Αμπελοκήπους, το βιβλίο του Πολωνού οικονομολόγου Μιχάλ Καλέτσι «Η θεωρία της οικονομικής δυναμικής: Μια πραγματεία στις κυκλικές και μακροχρόνιες αλλαγές στον καπιταλισμό».

Αποκάλυψε, επίσης, τον μεγάλο θαυμασμό του για τον Τζον Μείναρντ Κέινς, ο οποίος είχε πει ότι τα οικονομικά είναι ηθική επιστήμη, δηλαδή επιστήμη του ανθρώπου. «Γι' αυτό ο Κέινς

υπήρξε και παραμένει ο μεγάλος δάσκαλός μας», είπε. Μάλιστα τόνισε ότι προσπάθησε να ενσωματώσει τις αρχές και τη διδασκαλία του όταν συμμετείχε στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής και ως κεντρικός τραπεζίτης.

Τον κ. Στουρνάρα προσφώνησε ο πρόεδρος του ΕΚΠΑ, καθηγητής Γεράσιμος Σιάσος. Ο κ. Σιάσος υπογράμμισε τον καθοριστικό ρόλο του κ. Στουρνάρα στην αντιμετώπιση της κρίσης και τη συμβολή του στη σταθεροποίηση της οικονομίας και στην αποτροπή της εξόδου της χώρας από το ευρώ. Ιδιαίτερως τόνισε όμως ένα χαρακτηριστικό του κ. Στουρνάρα, ότι ποτέ δεν έχασε και δεν ξέχασε τους φίλους του. Στον χαιρετισμό που απεύθυνε ο κοσμήτορας της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητής Νικόλαος Ηρειώτης, υπογράμμισε ότι ο κ. Στουρνάρας υπήρξε καπετάνιος του πλοίου της οικονομίας σε ώρες που κανένας δεν θα ήθελε να είναι και τα κατάφερε, ενώ ο καθηγητής Στυλιανός Κώτσιος μίλησε για τη συμβολή του στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το επιστημονικό και ευρύτερο έργο του παρουσίασε η καθηγήτρια του τμήματος, Ευαγγελία Παπαπέτρου. Τον τιμητικό τόμο παρουσίασε ο πρόεδρος του τμήματος, καθηγητής Γεώργιος Δότσος.

Στην τελετή παρέστησαν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Τασούλας, στελέχη της κυβέρνησης, πολιτικοί από όλες τις παρατάξεις, εκπρόσωποι τραπεζών και επιχειρήσεων.

Η επιτυχία των νησιών θα κριθεί στις υποδομές

Στα 35 δισ. υπολογίζονται οι επενδύσεις που χρειάζονται την επόμενη δεκαετία για να «αντέξουν» τις ροές των επισκεπτών

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Τον κώδωνα του κινδύνου για τη δυνατότητα των ελληνικών νησιών να διατηρήσουν την ελκυστικότητά τους ως παγκόσμιοι τουριστικοί προορισμοί υπό το βάρος των αυξανόμενων ροών ξένων επισκεπτών και την ανεπάρκεια των υφιστάμενων υποδομών κρούει η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας. Υπολογίζει στα 35 δισ. ευρώ τις απαραίτητες επενδύσεις σε υποδομές κατά την επόμενη δεκαετία στα ελληνικά νησιά, διαπιστώνοντας ένα έλλειμμα της τάξης των 15 δισ. ευρώ σε σχέση με τις σημερινές δαπάνες που γίνονται για υποδομές. Στόχος θα πρέπει να είναι, σύμφωνα με τη σχετική μελέτη της τράπεζας, η αναβάθμιση κρίσιμων τομέων, όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, το νερό και η διαχείριση αποβλήτων, αλλά και η ανάπτυξη των κατάλληλων μηχανισμών για τον σχεδιασμό, τη μελέτη, τη διαγωνιστική διαδικασία και εντέλει την εκτέλεση και παρακολούθηση της λειτουργίας των έργων. Και αυτό διότι διαπιστώνεται σοβαρό έλλειμμα και στη δυνατότητα των αυτοδιοικητικών αρχών να ανταποκριθούν στο ύψος των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν.

Τα ευρήματα της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας δεν διαφοροποιούνται πολύ από την εμπειρία που βίωσαν όσοι φέτος επισκέφθηκαν τα ελληνικά νησιά στην αιχμή του καλοκαιριού: διακοπές υδροδότησης και ηλεκτροδότησης, βιολογικοί καθαρισμοί που δεν λειτουργούσαν, ανύπαρκτοι χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων, κακά οδικά δίκτυα και παρωχημένες λιμενικές υποδομές, προβλήματα καθαριότητας αλλά και διαχείρισης των δεκάδων χιλιάδων σκαφών αναψυχής που πολιορκήσαν τις ακτές.

Η κρίσιμη πρόκληση

«Σε μια περίοδο που η Ελλάδα παρά τις έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις διατηρείται στην κορυφή του παγκόσμιου τουρισμού, καλείται, με αιχμή τα νησιά της που υποδέχονται σχεδόν το ήμι-

σο των ξένων επισκεπτών της, να αντιμετωπίσει την πιο κρίσιμη πρόκληση: τη διατήρηση της ελκυστικότητάς της μέσα από σύγχρονες, βιώσιμες και ανθεκτικές υποδομές», αναφέρει η μελέτη. Η πρόκληση αφορά όχι μόνο την εξεύρεση πηγών χρηματοδότησης, αλλά και τη δημιουργία ενός σύγχρονου πλαισίου διακυβέρνησης, ικανού να συντονίζει προτεραιότητες, να κατευθύνει πόρους με προβλεψιμότητα και να μετατρέπει τη χρηματοδότηση σε ολοκληρωμένα έργα. «Από αυτήν την ικανότητα θα εξαρτηθεί αν η σημερινή επιτυχία των ελληνικών νησιών θα υπονομευθεί σταδιακά από τις ανεπαρκείς υποδομές του χθες ή αν θα μετεξελιχθεί σε στρατηγικό πλεονέκτημα, που θα εδραιώσει τη θέση τους ανάμεσα στους κορυφαίους προορισμούς του κόσμου – μετατρέποντάς τα σε πιλότο βιώσιμης αναβάθμισης του ελληνικού τουρισμού», αναφέρουν χαρακτηριστικά οι υπογράφωντες τη μελέτη. Τα ελ-

λινικά νησιά έχουν επιτύχει διπλασιασμό αφίξεων την τελευταία 15ετία, φθάνοντας στα 16 εκατομμύρια το 2024. Ξεχωρίζουν σε παγκόσμιο επίπεδο, καλύπτοντας το 11% του παγκόσμιου νησιωτικού τουρισμού. Κατά τους μήνες αιχμής, η τουριστική πυκνότητα φθάνει στους 33 επισκέπτες ανά km² ημερησίως, έναντι μόλις δύο με τρεις στην υπόλοιπη Ελλάδα και στη Μεσόγειο. Ο πληθυσμός στα νησιά αυξάνεται κατά μέσον όρο κατά 50% σε σχέση με τον μόνιμο και σε ορισμένες περιπτώσεις πάνω από 100%. Στην ηπειρωτική χώρα, παρότι εντοπίζονται μεμονωμένες εστίες, όπως στη Χαλκιδική (+ 50%), το φαινόμενο παραμένει πιο περιορισμένο, με τη μέση αύξηση να μην υπερβαίνει το 5%. Επιπλέον υπολογίζεται ότι τα νησιά επιβαρύνονται με πρόσθετα κόστη της τάξης του 15% από μεταφορές, εφοδιασμό και έλλειψη οικονομικών κλίμακας. «Όμως, παρά την εκρηκτική εποχική αύ-

ξηση των αναγκών, οι επενδύσεις υποδομών ανά κάτοικο την τελευταία 20ετία στα νησιά παρέμειναν αντίστοιχες με εκείνες της ενδοχώρας».

Έτσι εκτιμάται ότι «για να ανταποκριθούν οι νησιωτικές οικονομίες στις ανάγκες, θα πρέπει στις σημερινές ετήσιες επενδύσεις των περίπου 2 δισ. που αφορούν κυρίως έργα μεταφορών και βασικές υποδομές, όπως ενέργεια και ύδρευση, να προστεθούν επιπλέον 1 δισ. περίπου για την κάλυψη της εποχικής αύξησης του πληθυσμού και άλλα 500 εκατ. για την αντιμετώπιση της πρόσθετης νησιωτικής επιβάρυνσης». Συνολικά, η απαιτούμενη επενδυτική δαπάνη υπολογίζεται σε 3,5 δισ. ετησίως ή 35 δισ. έως το 2035 και χαρακτηρίζεται προϋπόθεση για να απορροφηθεί η αυξανόμενη ζήτηση χωρίς να διαρραγεί η φέρουσα ικανότητα και για να ενισχυθεί η παραγωγική βάση των νησιωτικών οικονομιών.

Εάν όμως γίνουν οι επενδύ-

σεις και τα νησιά μπορέσουν να αξιοποιήσουν την ενίσχυση της ζήτησης από αγορές υψηλής δαπάνης όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και τη στροφή προς ταξίδια σε ανεξερεύνητους προορισμούς και περιόδους εκτός αιχμής, εκτιμάται ότι μπορούν να αυξήσουν τις εισπράξεις κατά περίπου 15% έως το 2035 και να μειώσουν την εποχική συγκέντρωση αφίξεων. Ως αποτέλεσμα εκτιμάται ότι σε ορίζοντα δεκαετίας οι τουριστικές εισπράξεις των νησιών μπορούν να αυξηθούν κατά 45% ή 5 δισ. επιπλέον και το ΑΕΠ τους από 24 δισ. σε περίπου 30 δισ., με σημαντικές πολλαπλασιαστικές επιδράσεις σε απασχόληση και εξαγωγές.

Τέλη και ανταποδοτικότητα

Σήμερα εισπράττονται στα νησιά περίπου 400 εκατ. ευρώ ετησίως από τέλη διαμονής και κρουαζέρας, σύμφωνα με τη μελέτη της Εθνικής Τράπεζας. Δεν κατευθύνονται όμως όλα στην τοπική αυ-

τοδιοίκηση, καθώς ένα ποσοστό τους επιστρέφει στην κεντρική κυβέρνηση. «Το ζητούμενο είναι η θεομοθέτηση της πλήρους ανταποδοτικότητας, ώστε τα έσοδα αυτά να επιστρέφουν στις περιοχές από όπου προέρχονται και να επενδύονται σε κρίσιμες τοπικές υποδομές», υπογραμμίζει η μελέτη. Αναφέρει δε ως συμπληρωματικές πηγές χρηματοδότησης την κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων μέσω ΣΔΙΤ και παραχωρήσεων και την αξιοποίηση ευρωπαϊκών και διεθνών χρηματοδοτικών εργαλείων μέσα από συνδυασμό επιχορηγήσεων (RRF, ΕΣΠΑ) και χαμηλότοκων δανείων της ΕΤΕπ. Αλλά «η πρόκληση δεν είναι μόνο χρηματοδοτική, καθώς χωρίς κατάλληλη αρχιτεκτονική διακυβέρνησης οι διαθέσιμοι πόροι θα συνεχίσουν να εγκλωβίζονται σε σχέδια χωρίς να μετατρέπονται σε λειτουργικές υποδομές», υπογραμμίζει και προτείνει τη δημιουργία ενός κεντρικοποιημένου φορέα ωρίμανσης έργων.

Βιώσιμη πράσινη μετάβαση ζητεί η Αθήνα

Νέα παρέμβαση της κυβέρνησης στην Ε.Ε. για το ζήτημα της μείωσης των εκπομπών άνθρακα στον κλάδο της ναυτιλίας

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Την απαλοιφή αναφοράς στο πλαίσιο μηδενικών εκπομπών άνθρακα του Παγκόσμιου Οργανισμού Ναυτιλίας (ΙΜΟ) –η έγκριση του οποίου ναυάγησε την προηγούμενη Παρασκευή κατόπιν επιφυλάξεων πολλών κρατών, μεταξύ των οποίων και η Αθήνα από το κείμενο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κοινή διαπραγματευτική θέση της Ε.Ε., ενόψει της διεθνούς διάσκεψης για το κλίμα COP30 τον Νοέμβριο. Πρόκειται για το δεύτερο βήμα μέσα σε λίγες μέρες προς μια νέα στρατηγική της χώρας σχετικά με την πράσινη μετάβαση, εξηγούν πηγές με ενδελεχή γνώση των εξελίξεων.

Το αρχικό κείμενο «χαιρέτιζε» τα μέτρα του ΙΜΟ ως τον πρώτο νομικά δεσμευτικό παγκόσμιο τομεακό κανονισμό για το κλίμα, που θα συμβάλει στη μείωση των εκπομπών από τη ναυτιλία». Αλλά η ψηφοφορία των μελών του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ) επί του προτεινόμενου νέου πλαισίου, το οποίο υποστήριξαν η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κίνα και άλλα κράτη, που είχε προγραμματιστεί για την Παρασκευή, δεν έγινε και αναβλήθηκε για έναν τουλάχιστον χρόνο, με τους παρατηρητές να εκτιμούν ότι η συμφωνία αυτή είναι πλέον «γεκράνη».

Στη συμφωνία του ΙΜΟ αντιτάχθηκαν σθεναρά οι ΗΠΑ, ενώ η Ελλάδα –της οποίας η επιρροή

στην παγκόσμια ναυτιλία είναι σημαντική λόγω του εκπομπόματός της ελληνόκτητης πομπούρας όπως και η Κύπρος είχαν εκφράσει ναρτίτερα σοβαρές επιφυλάξεις. Η ελληνική αντιπροσωπεία είχε λάβει οδηγίες να απέχει σε περίπτωση που τελικά η ψηφοφορία γινόταν, σε μια απόφαση που ερμηνεύεται και ως τήρηση ίσων αποστάσεων μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ.

Τέσσερα εικοσιτετράωρα αργότερα, την Τρίτη, οι υπουργοί Περιβάλλοντος της Ε.Ε. κατόρθωσαν τελικά να συμφωνήσουν ως προς τη διαπραγματευτική θέση της Ε.Ε., ενόψει της διεθνούς διάσκεψης για το κλίμα COP30 τον Νοέμβριο, μόνο αφού η Ελλάδα ήρε το βέτο ως προς την αφαίρεση παραγράφου που αφορούσε το πλαίσιο μηδενικών εκπομπών άνθρακα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας. Ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας Σταύρος Παπασταύρου αντιπρότεινε διατυπώσεις με αναφορές στην ανάγκη για μια βιώσιμη συμφωνία στο πλαίσιο του ΙΜΟ, αλλά όχι για τη συμφωνία που δεν εγκρίθηκε τελικά την Παρασκευή. Το πλαίσιο του ΙΜΟ που απέτυχε να συγκεντρώσει την απαιτούμενη συναίνεση επιφύλασε δυσμενή αντιμετώπιση του φυσικού αερίου και ειδικότερα του υδρογονάνθρακα ως μεταβιβάσιμου καυσίμου για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα.

Η θέση της Ελλάδας προφανώς λαμβάνει υπόψη τα εθνικά συμφέ-

Οι υπουργοί Περιβάλλοντος της Ε.Ε. κατόρθωσαν να συμφωνήσουν ως προς τη διαπραγματευτική θέση της Ένωσης ενόψει της διάσκεψης για το κλίμα μόνο αφού η Ελλάδα ήρε το βέτο ως προς την αφαίρεση παραγράφου που αφορούσε το πλαίσιο μηδενικών εκπομπών άνθρακα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Ναυτιλίας.

Αντίθετη η Ελλάδα στη δυσμενή αντιμετώπιση του φυσικού αερίου, και ειδικότερα του υδρογονάνθρακα, ως μεταβιβάσιμου καυσίμου.

ροντα, όπως τη θέση της χώρας ως ενεργειακού κόμβου στη Μεσόγειο, που βρίσκεται σε διαδικασία έρευνας για κοιτάσματα φυσικού αερίου σε περιοχές όπως νοτίως της Κρήτης, αλλά και ως κορυφαίου ναυτιλιακού έθνους, με τον στόλο ελληνικών συμφερόντων να αντι-

στοιχεί σε περισσότερο από 60% του ευρωπαϊκού.

«Δεν είναι αυτοσκοπός»

Το ζήτημα, εξάλλου, ξεκαθάρισε τα προηγούμενα εικοσιτετράωρα με άρθρο του στους Financial Times ο ίδιος ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, όπου σημειώνει ότι η Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται σε σημείο καμπής και προτείνει συγκεκριμένους νέους κανόνες για την πράσινη μετάβαση.

«Πρώτον», αναφέρει ο Κ. Μητσοτάκης, «πρέπει να εστιάσουμε στην αποτελεσματική αξιοποίηση πόρων», καθώς «ενδύω ευρωπαϊκές χώρες εξακολουθούν να

καίνε άνθρακα στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής και πετρέλαιο για τη θέρμανση των σπιτιών και στα εργοστάσια, προωθούμε την απανθρακοποίηση πλοίων, αεροπλάνων και των πιο απαιτητικών βιομηχανικών διαδικασιών. Η έμφαση αυτή στην ταυτόχρονη αντιμετώπιση όλων των εκπομπών είναι κοντόφθαλμη» και έτσι «θα πρέπει να επεκτείνουμε τη χρήση τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών οι οποίες είναι ανταγωνιστικές, συνεχίζοντας παράλληλα την ανάπτυξη αυτών που δεν είναι ανταγωνιστικές, αλλά με λογιζόμενο ρυθμό», πρόσθεσε. Επιπλέον επεσήμανε ότι γίνεται όλο και περισσότερο προφανές ότι τα τελευταία βήμα-

τα για την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας θα είναι δαπανηρά και γι' αυτό οι κινήσεις πρέπει να είναι προσεκτικές να διασφαλιστεί η ευελιξία και «ότι οι αριθμοί βγάζουν νόημα».

«Δεύτερον», συνεχίζει, «πρέπει να διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού την ουδετερότητα ως προς τις τεχνολογίες. Επί μακρόν συμπεριφερόμαστε λες και η ενεργειακή μετάβαση είναι ένα παιχνίδι νηπιών. Εχει έρθει η ώρα να αφήσουμε πίσω τον κήπο του καλού και του κακού. Η Ευρώπη υπογράφει συμφωνίες για την αγορά φυσικού αερίου από την Αμερική, αλλά δεν υποστηρίζει την εξόρυξη αερίου εντός της Ε.Ε. Υπάρχουν πολλοί πόροι για τη χρηματοδότηση του υδρογόνου ως πηγής ενέργειας, αλλά πολύ λίγοι για την πυρηνική ενέργεια», υπογραμμίζει.

Όσον αφορά τους άλλους τρεις κανόνες που προτάσσει ο Κυριάκος Μητσοτάκης, αυτοί αφορούν την καλύτερη διακυβέρνηση και απόλοπιση της κατακερματισμένης εσωτερικής αγοράς ενέργειας της Ε.Ε., με στόχο να υποχωρήσουν οι τιμές, αλλά και την ευρύτερη προσέγγιση της πράσινης μετάβασης: «η πράσινη μετάβαση δεν είναι δυνατόν να αποτελεί αυτοσκοπός», σημειώνει, τονίζοντας ότι «εάν πρέπει να αποδεχτούμε ορισμένες εκπομπές για κάπως μεγαλύτερο χρονικό διάστημα ώστε να σώσουμε τις βιομηχανίες μας ή να διατηρήσουμε την κοινωνική συνοχή, as έχει».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η Σίλικον Βάλεϊ ζηλεύει την Κίνα

Της ΛΙ ΓΟΥΑΝ / THE NEW YORK TIMES

Η Σίλικον Βάλεϊ έχει πρόβλημα με τον φθόνο της απέναντι στην Κίνα. Σε αναρτήσεις, podcasts, συνεντεύξεις και ενημερωτικά δελτία, η ελίτ του αμερικανικού τεχνολογικού τομέα θαυμάζει την ταχύτητα της Κίνας στην κατασκευή υποδομών, την κατασκευαστική ισχύ της και την εφευρετικότητα της εταιρείας τεχνητής νοημοσύνης DeepSeek. Ταυτόχρονα, θρηνεί τη γήρανση των υποδομών και τους δυσκίνητους κανονισμούς στις ΗΠΑ, και μια οικονομία που δεν μπορεί να κατασκευάσει βίδες ή drones, ή τις μηχανές που τα κατασκευάζουν.

Κάποιοι έχουν ζητήσει ένα αμερικανικό έργο DeepSeek, έχουν δημοσιεύσει βιομηχανικά μανιφέστα γεμάτα αναφορές στην Κίνα και μάλιστα έχουν υποθετήσει την εξαντλητική κουλτούρα εργασίας «996» της China Tech, από τις 9 π.μ. έως τις 9 μ.μ. έξι ημέρες την εβδομάδα.

Οι ηγέτες της Σίλικον Βάλεϊ και οι Δημοκρατικοί με πολιτική σκέψη νιώθουν γοητευμένοι από την Κίνα. Είναι ένα μείγμα περιέργειας, άγχους και ζήλιας. Ξαφνικά, οι κινεζικές εταιρείες που κάποτε απορρίπτονταν ως αντιγραφείς μελετώνται για μαθήματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την κλίμακα. Το σύστημα της Κίνας από πάνω προς τα κάτω αναδιατυπώνεται όχι ως πολιτική ευθύνη, αλλά ως μοντέλο αποτελεσματικότητας και εκτέλεσης. Και οι δύο αφηγήσεις – η Κίνα ως απατεώνας και η Κίνα ως κολοσσός – είναι απλοϊκές αντιδράσεις σε κάτι πολύ πιο περίπλοκο. Ωστόσο, η δημοτικότητα τους αποκαλύπτει κάτι βαθύτερο για την αμερικανική ψυχή, καθώς το έθνος αγωνίζεται να προσαρμοστεί σε έναν κόσμο που δεν είναι πλέον η αδιαμφισβήτητη πηγή τεχνολογικής προόδου. Αυτή η κρίση ταυτότητας αγγίζει περισσότερο από την τεχνολογία. Διαμορφώνει τις απόψεις των λεγόμενων Δημοκρατικών της αβυθινίας, οι οποίοι είναι απογοητευμένοι από την αδυναμία της Αμερικής να κατασκευάσει κατοικίες ή σιδηροδρόμους υψηλής ταχύτητας, καθώς Αμερικανοί τουρίστες δημοσιεύουν βίντεο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τις γέφυρες, τα τρένα και τους ορίζοντες της Κίνας.

Ο νέος θαυμασμός για την

Κίνα υπογραμμίζει τόσο το πόσο λίγα καταλαβαίνουν οι Αμερικανοί για τη χώρα όσο και το πόσο απογοητευμένοι έχουν γίνει πολλοί με τη δική τους. Οι ηγέτες της τεχνολογίας έχουν δίκιο να ανησυχούν. Το παλιό αμερικανικό μοντέλο – και νοτομούμε, κατασκευάζουμε, εξάγουμε – κατέρρευσε αφού οι ΗΠΑ ανάθεσαν σε εξωτερικούς συνεργάτες μεγάλο μέρος της παραγωγικής ικανότητάς τους. Τώρα η Αμερική σχεδιάζει κυρίως, ενώ η Κίνα ενσαρκώνει όλο και περισσότερο αυτό το προηγούμενο αμερικανικό μοντέλο κατασκευής και παραγωγής. Είναι ένα θετικό σημάδι ότι η Σίλικον Βάλεϊ δίνει προσοχή στην Κίνα. Οι Αμερικανοί υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, όμως, και η Σίλικον Βάλεϊ πρέπει να αξιολογήσουν ρεαλιστικά την Κίνα και τον τεχνολογικό τομέα της – τα δυνατά σημεία και τα όριά της. Η τεχνολογική σκηνή της Κίνας, όπως και της Αμερικής, έχει οραματιστές και απατεώνες, θριάμβους και αδιέξοδα. Η συζήτηση για την Κίνα στη Σίλικον Βάλεϊ συχνά παραβλέπει τις αντιφάσεις στο εσωτερικό. Μερικοί από τους ίδιους ηγέτες που προτρέπουν για την αναβίωση των ΗΠΑ υποστηρίζουν επίσης πολιτικές που τις υπονομεύουν: μείωση της χρηματοδότησης των πανεπιστημίων, αυστηροποίηση των κανόνων βίζας για τους ειδικευμένους μετανάστες και διεξαγωγή εμπορικών πολέμων που διαταράσσουν τις αλυσίδες εφοδιασμού. Και παρά τα δυνατά του σημεία, το σύστημα της Κίνας έχει τεράστιο κόστος. Το ίδιο κρατικό μοντέλο που κατασκευάζει γέφυρες που σπάνε ρεκόρ έχει αφήσει τις επαρχίες θαμμένες στο χρέος. Πίσω από την εικόνα των εργαστηρίων AI και των σιδηροδρόμων υψηλής ταχύτητας βρίσκονται στάσιμοι μισθοί και ένα φθαρμένο δίκτυο κοινωνικής ασφάλισης.

Η άνοδος της Κίνας είναι πραγματική, αλλά δεν είναι απειριόριστη. Τα επιτεύγματά της συνυπάρχουν με βαθιά δομικά ελαττώματα, όπως ακριβώς οι αδυναμίες της Αμερικής συνυπάρχουν με διαρκή πλεονεκτήματα. Ο φθόνος της Κίνας στη Σίλικον Βάλεϊ λείει τελικά περισσότερα για την Αμερική παρά για την Κίνα. Αντανακλά ένα έθνος που παλεύει με τη χαμένη αυτοπεποίθησή του.

Ερχεται μεγάλο ευρωπαϊκό deal στον τομέα της αεροδιαστημικής

Airbus, Thales και Leonardo θέλουν να ανταγωνιστούν τη SpaceX του Μασκ

Σε μια περίοδο αυξημένων ζήτησης για υπηρεσίες δορυφορικής και ενώ η Ευρώπη αγωνίζεται να διασφαλίσει την τεχνολογική της αυτοτέλεια, τρεις ευρωπαϊκοί κολοσσοί της αεροδιαστημικής, η Airbus, η Thales και η Leonardo, σχεδιάζουν να ενώσουν τις δυνάμεις τους για να δημιουργήσουν έναν ευρωπαϊκό πρωταθλητή που θα αντιμετωπίσει και θα ανταγωνιστεί τη SpaceX του Ελον Μασκ. Οι τρεις βιομηχανίες σχεδιάζουν να συγχωνεύσουν τις επιχειρήσεις τους στον τομέα της αεροδιαστημικής, με την Airbus να ελέγχει το 35% της νέας μεικτής εταιρείας και τις άλλες δύο από 32,5%.

Η συγχώνευση δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, μολονότι έχουν προηγηθεί διαπραγματεύσεις σχεδόν ενός έτους που προσέκρουαν επανειλημμένως σε σημαντικές διαφωνίες μεταξύ των επίδοξων εταίρων γύρω από θέματα σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, τον καταμερισμό της εργασίας αλλά και τη διανομή των μετοχών. Οδεύει όμως προς την ολοκλήρωσή της και σύντομα θα τεθεί υπό την κρίση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η συγκυρία την ευνοεί, δεδομένου ότι η Κομισιόν είναι τα τελευταία χρόνια ανοικτή στη δημιουργία ευρωπαϊκών πρωταθλητών, πολλώ δε μάλλον ενός πρωταθλητή στον τομέα του Διαστήματος. Βάσει των σχεδίων, ο νέος όμιλος θα απασχολεί τουλάχιστον 25.000 υπαλλήλους σε 30 περιοχές στην Ευρώπη και προβλέπει πως θα συγκεντρώνει έσοδα 6,5 δισ. ευρώ ετησίως. Σύμφωνα με πηγές των Financial Times, οι τρεις επίδοξοι εταίροι θα δεσμευθούν ότι σε αρχική φάση τουλάχιστον δεν πρόκειται να υπάρξουν μειώσεις προσωπικού ούτε κατάργηση μονάδων, ενώ εκτιμούν, αντιθέτως, ότι θα αναβαθμίσουν την αποτελεσματικότητά τους και θα εξοικονομήσουν κεφάλαια από τη συγκέντρωση των δραστηριοτήτων τους. Πηγές προσκειμένες στις συνομιλίες αναφέρουν ότι μεσοπρόθεσμα είναι πιθανόν να υπάρξουν κάποιες μειώσεις στις μονάδες και στο προσωπικό και κάποιοι είδους «εξορθολογισμός», όπως ανέφεραν χαρακτηριστικά.

Ο νέος όμιλος θα απασχολεί τουλάχιστον 25.000 υπαλλήλους σε 30 περιοχές στην Ευρώπη, με την Airbus να ελέγχει το 35% της νέας μεικτής εταιρείας και τις Thales και Leonardo από 32,5%.

Η συμφωνία των τριών ομίλων οδεύει προς την ολοκλήρωση της και σύντομα θα τεθεί υπό την κρίση της Κομισιόν.

Οι Thales και Airbus ανταγωνίζονται επί χρόνια στην αγορά μεγάλων δορυφόρων τηλεπικοινωνιών, αλλά η ζήτηση για τις υπηρεσίες τους υποχώρησε εδώ και μερικά χρόνια όταν άρχισε να αυξάνεται η ζήτηση για υπηρεσίες ευρυζωνικής μεταφοράς περιεχομένου. Δέχθηκαν, άλλωστε, πρόσθετη πίεση όταν η διαστημική εταιρεία του Ελον Μασκ άρχισε να προσφέ-

ρει υπηρεσίες ευρείας ζώνης μεγάλης ταχύτητας από χαμηλό δορυφόρο μόλις 2.000 χιλιομέτρα πάνω από τον πλανήτη. Η Starlink, θυγατρική της SpaceX του Ελον Μασκ, που παρέχει δορυφορικές υπηρεσίες Ιντερνέτ, έχει συγκεντρώσει 7 εκατ. πελάτες και κινείται επιθετικά στον τομέα της αεροπλοΐας και των θαλάσσιων μεταφορών, ενώ ευελπιστεί να εξυπηρετήσει κλιμάκια της αμερικανικής κυβέρνησης. Έχει, έτσι, μειωθεί δραματικά η ζήτηση για τους δορυφόρους των Thales και Airbus. Τα τελευταία χρόνια, οι τρεις επίδοξοι εταίροι έχουν αντιμετωπίσει μεγάλες δυσκολίες στις διαστημικές τους δραστηριότητες. Ειδικότερα, η Airbus έχει καταγράψει ζημιές ύψους άνω των 2 δισ. ευ-

ρώ από συμβόλαια που υπέγραψε το 2023 και δεν απέδωσαν, ενώ στη διάρκεια του περασμένου έτους ανακοίνωσε περισσότερες από 2.000 απολύσεις. Επίσης, η Thales Alenia Space (TAS), κοινοπραξία της Thales με το 67% και της Leonardo με 33%, την τελευταία διετία ανακοίνωσε μειώσεις προσωπικού κατά 2.000 άτομα. Είναι προφανές πως οι δυσχέρειες αυτές έχουν λειτουργήσει ως καταλύτης για τη συγχώνευση ανάμεσα στις τρεις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που ευελπιστούν ότι με τη συγχώνευσή τους θα δημιουργήσουν μια σαφώς πιο αποτελεσματική και ευέλικτη διαστημική εταιρεία, ικανή να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί στις μεταβολές της αγοράς.

Στη Μεσόγειο και τον χειμώνα οι Ευρωπαίοι

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Διευρύνεται και κατά τους χειμερινούς μήνες η στροφή των Ευρωπαίων ταξιδιωτών προς προορισμούς που έχουν μικρότερη συγκέντρωση επισκεπτών, πιό ευνοϊκό κλίμα και χαρακτηρίζονται ασφαλείς. Τάση που ήταν ήδη ορατή από την περυσινή χειμερινή σεζόν, συνεχίστηκε το καλοκαίρι και φαίνεται πως επεκτείνεται τώρα.

Τα παραπάνω προκύπτουν από μεγάλη κυλιόμενη πανευρωπαϊκή έρευνα που πραγματοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών (European Travel Commission) σε συνεργασία με τη Mindhaus με ερωτηματολόγια σε χιλιάδες Ευρωπαίους. Όπως προκύπτει μάλιστα, ο ευρωπαϊκός Νότος και οι μεσογειακοί προορισμοί, όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία, βλέπουν φέτος αύξηση της τάξης του 7% στις προτιμήσεις των προθέσεων των Ευρωπαίων για ταξίδια σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Στην πρώτη εξάδα των χωρών στις οποίες προτίθενται να ταξιδέψουν οι Ευρωπαίοι για το επόμενο πεντάμηνο περιλα-

βάνονται η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, η Πορτογαλία, η Γερμανία και η Ελλάδα. Ωστόσο το ποσοστό των Ευρωπαίων που σχεδιάζουν ταξίδια γι' αυτό το διάστημα, αν και παραμένει υψηλό, δεν έχει μεταβληθεί από πέρυσι. Συγκεκριμένα, 73% των ερωτηθέντων σχεδιάζουν να ταξιδέψουν το διάστημα που λήγει στα τέλη Μαρτίου. Το ποσοστό των Ευρωπαίων που θέλουν να ταξιδέψουν στον ευρωπαϊκό Νότο και στις μεσογειακές ακτές αυξήθηκε φέτος στο 52% από 45% πέρυσι. Μόνο το 18% προτίθεται να ταξιδέψει στη Δυτική Ευρώπη, το 16% στη Βόρεια Ευρώπη, το 7% στην Κεντρική Ευρώπη και το 4% στην Ανατολική Ευρώπη.

Τα τελευταία χρόνια και καθώς η κλιματική κρίση γίνεται ολοένα και πιο αισθητή, με ακραίες θερμοκρασίες και ακραία καιρικά φαινόμενα, τόσο το καλοκαίρι όσο και τον χειμώνα, αντίστοιχα, αλλάζουν σταδιακά και οι συνθήκες των Ευρωπαίων ταξιδιωτών. Αποφεύγουν υψηλές θερμοκρασίες, περιοχές με αστάθεια καιρού και ιστορικό ακραίων φαινομένων.

Παράλληλα, γίνονται πιο «σφιχτοί» οικονομικά, όπως

Το ποσοστό των Ευρωπαίων που θέλουν να ταξιδέψουν στον ευρωπαϊκό Νότο και στις μεσογειακές ακτές αυξήθηκε φέτος στο 52% από 45% πέρυσι. Μόνο το 18% προτίθεται να ταξιδέψει στη Δυτική Ευρώπη, το 16% στη Βόρεια Ευρώπη, το 7% στην Κεντρική Ευρώπη και το 4% στην Ανατολική Ευρώπη.

προκύπτει από τη συγκεκριμένη έρευνα και μάλιστα η φειδώ αυτή στους ταξιδιωτικούς προϋπολογισμούς είναι εμφανέστερη στους ταξιδιώτες που συνήθως πραγματοποιούν την υψηλότερη κατά κεφαλήν δαπάνη.

Βέβαια, σύμφωνα πάντα με

τα ευρήματα της συγκεκριμένης πανευρωπαϊκής έρευνας, η κυρίαρχη ηλικία που ταξιδεύει είναι αυτή μεταξύ 45 και 54 ετών, συχνά μαζί με όλη την οικογένεια. Ηλικίες κάτω των 30 εμφανίζονται με πολύ πιο περιορισμένα σχέδια για ταξίδια τον

χειμώνα φέτος.

Ενας επιπλέον σοβαρός παράγοντας για την επιλογή προορισμών αλλά και ημερομηνίας ταξιδιού είναι η ύπαρξη υπερσυγκέντρωσης επισκεπτών και ο συνωστισμός που εκτιμάται πως μπορεί να υπάρχει σε ορισμένα σημεία ενδιαφέροντος. Ετσι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος πλέον, που ειδικά για τον ευρωπαϊκό Νότο χαρακτηρίζονται από υψηλές θερμοκρασίες και αυξημένους αριθμούς επισκεπτών, προτιμώνται λιγότερο, αν και βέβαια παραμένουν οι κορυφαίοι μήνες διακοπών για την Ευρώπη.

Ιδιαίτερα σημαντικό για την Ελλάδα και ιδίως τα ξενοδοχεία που προσφέρουν πρόσβαση σε αυτές είναι και η αύξηση των Ευρωπαίων που θέλουν να ταξιδέψουν τον χειμώνα για να κάνουν διακοπές «ήλιος και θάλασσα», όπως χαρακτηριστικά ονομάζεται αυτός ο τύπος ταξιδιών. Ναι μεν παραμένουν κυρίαρχα τα city breaks, πλην όμως η αύξηση των Ευρωπαίων που θα αναζητήσουν τον ήλιο και τη θάλασσα δεν είναι καθόλου μικρή.

Ειδικότερα, ποσοστό 20% θέλει να ταξιδέψει για να επισκεφθεί κάποια πόλη και 19% για

να κάνει διακοπές στη θάλασσα. Ένα εξίσου σημαντικό για την Ελλάδα ποσοστό, 18%, των Ευρωπαίων θα ταξιδέψει το επόμενο πεντάμηνο για να γνωρίσει την πολιτιστική κληρονομιά των προορισμών που θα επιλέξει.

Όσον αφορά τώρα τους παράγοντες που συναξιολογούν για την επιλογή προορισμού οι Ευρωπαίοι, η ασφάλεια έρχεται πρώτη με ποσοστό 20%. Ακολουθεί όπως προαναφέρθηκε το κλίμα με 15%. Τρίτο σημαντικότερο κριτήριο είναι η ύπαρξη ελκυστικά τιμολογημένων προσφορών, κάτι που αναφέρει το 13% των ερωτηθέντων. Αλλά κριτήρια είναι η φιλικότητα των ντόπιων (12%), το χαμηλό συνολικό κόστος ζωής (10%) και η ύπαρξη ή όχι υπερτουρισμού (10%).

Όπως σημείωσε στο πλαίσιο σχετικής παρουσίας ο Κωσταντίνος Τριανταφύλλης, γενικός διευθυντής της Mindhaus, που «έτρεξε» για λογαριασμό της ETC την έρευνα, «ένα από τα πιο ενδιαφέροντα ευρήματα είναι η αυξανόμενη προτίμηση για μεσογειακούς προορισμούς. Αυτό δείχνει ότι η περίοδος αιχμής επεκτείνεται και η μεσογειακή περιοχή εξελίσσεται σε προορισμό για όλο τον χρόνο».

Αγώνας δρόμου της Ευρώπης για την τεχνητή νοημοσύνη

Επενδύσεις πολλών δις. σε ευρωπαϊκές startups και κέντρα δεδομένων

Τον Ιούνιο, όταν η Nvidia έκλεισε συμφωνία με τη γαλλική νεοφυή τεχνητής νοημοσύνης Mistral για την ανάπτυξη των μεγαλύτερων κέντρων δεδομένων της Γαλλίας, ο διευθύνων σύμβουλος του κολοσσού των μικροεπεξεργαστών, Γένσεν Χουάνγκ, έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου στους Ευρωπαίους. «Είστε πολύ αργοί», είπε με μια δόση αστειότητας και προσέθεσε, «όπως και με τα κρασιά σας, περιμένετε να παλιώσουν για να είναι τέλεια». Το σχόλιο αποτυπώνει μια πραγματικότητα, ότι η Γηραιά Ηπειρος που υστερεί σε καινοτομία έναντι τόσο των ΗΠΑ όσο και της Κίνας, κινδυνεύει να μείνει πίσω στην τεχνητή νοημοσύνη.

Εχει, ωστόσο, κινητοποιηθεί και αυτή τη στιγμή επικρατεί ένα είδος συναγερμού ανά την Ευρώπη, που σπεύδει να διαψεύσει τον Χουάνγκ. Ενώ επί χρόνια δίνει προτεραιότητα στη ρύθμιση των νέων τεχνολογιών χωρίς να παρουσιάζει καινοτομία, τώρα αγωνίζεται να διασφαλίσει το μερίδιό της στην παγκόσμια έκρηξη της τεχνητής νοημοσύνης. Μέσα στις τελευταίες εβδομάδες, οι ευρωπαϊκές τεχνολογικές SAP SE και ASML Holding NV έχουν δεσμεύσει δισεκατομμύρια ευρώ στις ευρωπαϊκές νεοφυείς του κλάδου καθώς και σε συναφείς υπηρεσίες. Την ίδια στιγμή, οι

αρχηγοί κρατών, από τον Γάλλο πρόεδρο Μανουέλ Μακρόν μέχρι τον Βρετανό πρωθυπουργό Κιρ Στάρμερ, υπόσχονται να επενδύσουν μαζί στα κέντρα δεδομέ-

Ευρωπαίοι αξιωματούχοι ανησυχούν ιδιαιτέρως για την υπερβολική εξάρτηση της Ευρώπης από έναν μικρό αριθμό αμερικανικών εταιρειών.

νων, καθώς τα θεωρούν κρίσιμα για την εθνική ασφάλεια και τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης. Αντίστοιχη κινητοποίηση, παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη σε πολλές χώρες, από τον Καναδά μέχρι τη Νότια Κορέα και τη Μέση Ανατολή, που επιστρατεύουν πυρετωδώς τεράστιους πόρους προκειμένου να μην παραχωρήσουν υπερβολικά μεγάλο μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς στις δύο τεχνολογικές υπερδυνάμεις, τις ΗΠΑ και την Κίνα.

Σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες επικρατεί πρωτίστως ανησυχία πως αν δεν επενδύσουν εκτεταμένα στην τοπική βιομηχανία τεχνητής νοημοσύνης θα χάσουν

Τις τελευταίες εβδομάδες οι ευρωπαϊκές τεχνολογικές SAP SE και ASML Holding NV έχουν δεσμεύσει δισεκατομμύρια ευρώ στις ευρωπαϊκές νεοφυείς του κλάδου, ενώ αρχηγοί κρατών, από τον Γάλλο πρόεδρο Μανουέλ Μακρόν μέχρι τον Βρετανό πρωθυπουργό Κιρ Στάρμερ, υπόσχονται να επενδύσουν μαζί στα κέντρα δεδομένων, καθώς τα θεωρούν κρίσιμα για την εθνική ασφάλεια και τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης.

μία ακόμη τεχνολογική επανάσταση, όπως και τα ταλέντα του κλάδου, και θα κυριαρχήσει πλήρως στη νέα τεχνολογία η Silicon Valley. Μιλώντας με μεγάλο αριθμό πολιτικών και στελεχών εταιρειών τεχνολογίας, ρεπόρτερ του Bloomberg διαπίστωσαν πως οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι ανησυχούν ιδιαιτέρως για την υπερβολική εξάρτηση της Ευρώπης από έναν μικρό αριθμό αμερικανικών εταιρειών που την καθιστά ευάλωτη στις απρόβλεπτες συμπεριφορές του Ντόναλντ Τραμπ και στις επιθετικές πολιτικές του. Στις Βρυξέλλες, ειδικότερα, εκφράζουν φόβους για το ενδεχόμενο να απαγορεύσει ο Τραμπ στις αμερικανικές εταιρείες την παροχή υπηρεσιών αν εκτιμήσει πως έτσι προωθεί την ατζέντα του. Και την ίδια στιγμή οι αξιωματούχοι της Ε.Ε. εξετάζουν σοβαρά να επιβάλουν στην Κίνα μέτρα στα πρότυπα των δικών της ανορθόδοξων πολιτικών όπως, για παράδειγμα, να επιβάλουν στις κινεζικές εταιρείες να εκχωρούν τεχνολογία στις ευρωπαϊκές προκειμένου να δραστηριοποιηθούν σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Το πρόβλημα είναι πως υπάρ-

χει διάχυτη η αμφιβολία ως προς το κατά πόσον μπορούν οι αναιμικές ευρωπαϊκές οικονομίες ή ακόμη και κατά πόσον θα έπρεπε να ανταγωνιστούν σε αυτήν την τόσο δαπανηρή μάχη για την ανάπτυξη προηγμένων μικροεπεξεργαστών ή μοντέλων που μπορούν να υποστηρίξουν λογισμικό τεχνητής νοημοσύνης. Στις σχετικές διαμάχες ανεβαίνουν διαρκώς οι τόνοι καθώς οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις προσπαθούν να προωθήσουν την τεχνητή νοημοσύνη αλλά την ίδια στιγμή οι προσπάθειές τους βασίζονται στις αμερικανικές εταιρείες και κατά κύριο λόγο στις Nvidia και OpenAI. Τον Σεπτέμβριο, για παράδειγμα, ο Βρετανός πρωθυπουργός φιλοξένησε τον Χουάνγκ και άλλους φωστήρες της αμερικανικής τεχνολογίας για να υποσχεθεί ενώπιόν τους ότι δεσμεύει περισσότερα από 35 δις. ευρώ για δαπάνες στην τεχνητή νοημοσύνη. Η κίνηση που προκάλεσε επικρίσεις και η Βρετανία κατηγορήθηκε πως «δίνει τα κλειδιά» στις ΗΠΑ. «Αυτή τη στιγμή η Ευρώπη είναι τόσο εξαρτημένη, ώστε δεν έχει διαπραγματευτική δύναμη», scho-

λιάζει η Αλεξάντρα Γκιζ, Γερμανίδα ευρωβουλευτής που υποστηρίζει πως η Γηραιά Ηπειρος πρέπει να απαλλαγεί όσο περισσότερο γίνεται από την αμερικανική τεχνολογία, διότι «γινόμαστε αποικία». Η νεοφυής Pigment παρέχει εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης για χρήση οικονομικού σχεδιασμού με σκοπό να ανταγωνιστεί ευθέως ένα εμβληματικό προϊόν των ΗΠΑ: το Microsoft Excel. Ο Γάλλος πρόεδρος έχει προωθήσει την Pigment παρουσιάζοντάς την ως τον μελλοντικό γγέτη της τεχνολογίας με «ένα νέο κύμα πελατών» συμπεριλαμβανομένων μεγάλων επιχειρήσεων της Γαλλίας και της Βρετανίας που ετοιμάζονται να υπογράψουν συμφωνίες. Προκειμένου όμως να ανταγωνιστεί τα αμερικανικά προϊόντα, η Pigment βασίζεται στην αμερικανική τεχνολογία και ειδικότερα σε μοντέλα της OpenAI που υποστηρίζεται από τη Microsoft. Είναι, πάντως, γεγονός ότι όλο και περισσότερες ευρωπαϊκές εταιρείες έχουν αποδωθεί σε αγώνα δρόμου για να αποδείξουν πως οι εγχώριες εταιρείες μπορούν να καλύψουν τα κενά. Η Nebius, που έχει

έδρα στο Αμστερνταμ και είναι πάροχος υπηρεσιών νέφους, υπέγραψε συμβόλαιο με τη Microsoft Corp αξίας 19 δις. δολ. Η Black Forest Labs, γερμανική νεοφυής που παρέχει εργαλεία δημιουργίας εικόνων με τεχνητή νοημοσύνη, συνεργάζεται πλέον με την xAI του Ελον Μασκ και τη Meta Platforms. Και η Mistral άντλησε προσφάτως κεφάλαια από την ASML και άλλους επενδυτές, συγκεντρώνοντας έτσι αξία 11,7 δις. ευρώ και αποτελώντας πλέον την κορυφαία βιομηχανία της Ευρώπης σε ό,τι αφορά τη δημιουργία μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης.

Παρά την εκτεταμένη κινητικότητα, οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις της Ευρώπης στην τεχνητή νοημοσύνη φαίνονται μικροσκοπικές σε σχέση με τις επενδύσεις των ΗΠΑ. Οι μεγαλύτερες τεχνολογικές εταιρείες των ΗΠΑ αναμένεται να δαπανήσουν φέτος 344 δις. δολ. κυρίως σε κέντρα δεδομένων για την τεχνητή νοημοσύνη, όταν το μακροπρόθεσμο επενδυτικό πρόγραμμα της Ε.Ε. για την τεχνητή νοημοσύνη προβλέπει δαπάνες ύψους περίπου 100 δις. δολ. λιγότερα από αυτό το ποσό.

«Καρμανάκι» από Fitch για το υψηλό χρέος πολλών ανεπτυγμένων χωρών

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΛΙΑΗ**

Ευάλωτες σε ένα σοκ στην αγορά ομολόγων είναι οι ανεπτυγμένες οικονομίες, κατά το οποίο η επιστροφή των «τιμωρών» των αγορών –των γνωστών vigilantes– με μια επίθεση στα ομόλογα θα εντείνει επικίνδυνα τις προκλήσεις βιωσιμότητας χρέους πολλών χωρών. Κι αυτό το σοκ είναι πιθανό, κατά τον οίκο Fitch, δεδομένου του τρέχοντος περιβάλλοντος της οικονομίας το οποίο είναι γεμάτο αβεβαιότητες και κινδύνους.

Όπως προειδοποιεί η Fitch, η ραγδαία αύξηση του κρατικού χρέους των ανεπτυγμένων αγορών και το υψηλότερο κόστος ανακρατημάτων εντείνουν τις μεσοπρόθεσμες δημοσιονομικές προκλήσεις. «Βλέπει» μάλιστα εύλογα σενάρια, όπως επισημαίνει, στα οποία μια αύξηση των αποδόσεων των ομολόγων αυξάνει επικίνδυνα τα ελλείμματα του προϋπολογισμού και τους δείκτες χρέους, καθώς οι υφιστάμενες υποχρεώσεις μετακυλούνται με υψηλότερα επιτόκια.

Η Fitch προβλέπει ότι οι κυβερνήσεις των ανεπτυγμένων αγορών θα προσθέσουν περίπου 6 τρις. δολάρια χρέους το 2025, ανεβάζοντας το συνολικό χρέος πάνω από 71 τρις. δολ. (περίπου 105% του ΑΕΠ), από 28 τρις. δολ. (68% του ΑΕΠ) το 2007. Το δημό-

Είναι ευάλωτες σε μια επίθεση από τους «τιμωρούς» των ομολόγων, προειδοποιεί ο διεθνής οίκος.

σιο χρέος έχει αυξηθεί απότομα στις περισσότερες ανεπτυγμένες αγορές από το 2007, αντανακλώνοντας τον αντίκτυπο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, της κρίσης της Ευρωζώνης και της πανδημίας, καθώς και τις οικονομικές και πολιτικές προκλήσεις που προκύπτουν από την αυστηροποίηση της δημοσιονομικής πολιτικής. Αρκετές μεγάλες οικονομίες είναι «υπεύθυνες» για

Η Fitch προβλέπει ότι οι κυβερνήσεις των ανεπτυγμένων αγορών θα προσθέσουν περίπου 6 τρις. δολάρια χρέους το 2025.

την αύξηση του συνολικού χρέους, επισημαίνει ο οίκος, με τις ΗΠΑ να αντιπροσωπεύουν περίπου το ήμισυ του χρέους των ανεπτυγμένων αγορών και περισσότερο από το 60% της αύξησης από το 2007.

Οι μέσες αποδόσεις των 10ετών ομολόγων δεν άλλαξαν σημαντικά το 2025, αλλά οι αποδόσεις των 30ετών ομολόγων έχουν αυξηθεί στις περισσότε-

ρες αγορές και κατά 40 μονάδες βάσης σε μέσον όρο, αν και στην Ιαπωνία η αύξηση φτάνει τις 86 μ.β. και στη Γερμανία τις 68 μ.β. Το spread μεταξύ των 10ετών και των 30ετών ομολόγων έχει αυξηθεί κατά περίπου 30 μ.β. Αυτό υποδηλώνει την επιφυλακτικότητα των επενδυτών σχετικά με τον μακροπρόθεσμο πληθωρισμό, τις υψηλές εκδόσεις ομολόγων και, σε ορισμένες περιπτώσεις,

τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, επισημαίνει ο οίκος. Η μειωμένη ζήτηση από τις κεντρικές τράπεζες και τους μακροπρόθεσμους επενδυτές μπορεί να συμβάλει σ' αυτό. Ο κίνδυνος ανόδου των αποδόσεων των ομολόγων θα αυξηθεί σε περίπτωση δυσμενών σοκ στη δημοσιονομική πολιτική ή αδυναμίας καθορισμού αξιόπιστων σχεδίων εξυγίανσης, αυξημένης πολιτικής αβεβαιότητας ή αυξανόμενων προσδοκιών για τον πληθωρισμό, για παράδειγμα, που προκύπτουν από απειλές για την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας, σημειώνει η Fitch.

Τα stress tests που διενήργησε δείχνουν σημαντικές επιπτώσεις σε περίπτωση ανατιμολόγησης των αποδόσεων. Σε ένα σοκ όπου το κόστος δανεισμού θα αυξηθεί στα ίδια επίπεδα με την απόδοση των 30ετών ομολόγων και θα μετακυλιστεί, καθώς λήγει το χρέος, το μέσο δημοσιονομικό έλλειμμα για τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, την Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις ΗΠΑ θα διευρυνθεί κατά 0,6% του ΑΕΠ έως το 2029 και κατά

1% έως το 2032, σε σύγκριση με ένα επιτόκιο δανεισμού ίσο με τις αποδόσεις του 10ετούς ομολόγου. Το χρέος θα αυξηθεί κατά μέσον όρο κατά 1,4% και 3,9% του ΑΕΠ αντιστοίχως, καθώς περισσότερες ανακρατηματώσεις με υψηλότερο κόστος και λόγω της πιο δυσμενούς διαφοράς επιτοκίου - ανάπτυξης.

Η Ιαπωνία θα δει τη μεγαλύτερη αύξηση στο έλλειμμα του προϋπολογισμού και τον δείκτη χρέους, αντανακλώντας τη μεγάλη διαφορά μεταξύ των αποδόσεων των 10ετών και 30ετών ομολόγων και το υψηλό απόθεμα χρέους της. Μια μακρά μέση διάρκεια του χρέους επιβραδύνει την επίδραση του σοκ στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ ένα σύντομο προφίλ λήξης αυξάνει την έκθεση των ΗΠΑ, σημειώνει η Fitch. Πάντως, όπως προσθέτει, μια αύξηση των αποδόσεων των ομολόγων θα έχει λιγότερο αρνητική επίδραση στη βιωσιμότητα του χρέους εάν αντανακλά ισχυρότερες προοπτικές ανάπτυξης ή πληθωρισμό, παρά δημοσιονομικές ανησυχίες.

Μια ανάσα από το υψηλό 10ετίας το ελβετικό φράγκο

Κοντά σε υψηλό δεκαετίες διαμορφώνεται το ελβετικό φράγκο έναντι του ευρώ, καθώς η ζήτηση για ασφαλή επενδυτικά «καταφύγια» εξαπλώνεται στις παγκόσμιες αγορές λόγω των νέων ανησυχιών για τους δασμούς και τη διεθνή πολιτική σκηνή.

Το ελβετικό νόμισμα άγγιξε το 0,9235 ευρώ χθες, μια ανάσα από τα υψηλά που είχε σημειώσει το 2015.

Πρόκειται για το μοναδικό νόμισμα του G10 που ανέβηκε σε αξία έναντι του δολαρίου τον τελευταίο μήνα, μετά την αναζωπύρωση των ανησυχιών για τους δασμούς, την πολιτική αβεβαιό-

τητα στη Γαλλία και την Ιαπωνία, αλλά και τις νέες πιέσεις στις περιφερειακές τράπεζες των ΗΠΑ.

Οι εισροές στην αγορά ορίων επιβεβαιώνουν την αυξημένη ζήτηση. Τα στοιχεία της εταιρείας Depository Trust & Clearing Corporation δείχνουν ότι ο όγκος των συναλλαγών ευρώ -ελβετικού φράγκου αυξήθηκε την περασμένη Παρασκευή στο υψηλότερο επίπεδο από τον Αύγουστο, ενώ ο όγκος των συναλλαγών δολαρίου -ελβετικού φράγκου έφτασε στο υψηλότερο επίπεδο του τελευταίου μήνα.

Το κόστος αντιστάθμισης κινδύνου (hedging) έχει αυξηθεί στο

υψηλότερο επίπεδο από τα μέσα Αυγούστου, με το premium για τη διακράτηση φράγκου μέσω ορίων να επιστρέφει στα επίπεδα που είχαν παρατηρηθεί τελευταία φορά τον Ιούνιο, καθώς οι επενδυτές αναζητούν προστασία και κατεύθυνση.

Το πολιτικό πλαίσιο ενδέχεται να δοκιμαστεί αυτή την εβδομάδα. Οι Ελβετοί αξιωματούχοι θα δημοσιεύσουν την Πέμπτη μια περίληψη της συνεδρίασης της κεντρικής τράπεζας από τον Σεπτέμβριο. Οι επενδυτές θα προσπαθήσουν να καταλάβουν πώς η τράπεζα σκοπεύει να χειριστεί ένα νόμισμα που διαμορφώνεται

σε πολυετή υψηλά. Με το βασικό επιτόκιο της κεντρικής τράπεζας να επιστρέφει στο μηδέν και με ένα μακρύ ιστορικό στοχευμένων παρεμβάσεων, οι αγορές θα αναζητήσουν οποιαδήποτε ένδειξη σχετικά με τα όρια για τη λήψη μέτρων και τον βαθμό ανοχής στο σενάριο περαιτέρω ενίσχυσης του φράγκου.

Οι οικονομολόγοι έχουν σε μεγάλο βαθμό εγκαταλείψει την ιδέα της επιστροφής σε αρνητικά επιτόκια. Εξάλλου, η τράπεζα έχει εναλλακτικές επιλογές, όσο επιδιώκει να εξισορροπήσει τον εισαγόμενο αποπληθωρισμό με τις εξωτερικές διαταραχές.

Ο όγκος των συναλλαγών ευρώ -ελβετικού φράγκου αυξήθηκε την περασμένη Παρασκευή στο υψηλότερο επίπεδο από τον Αύγουστο.

Τα σχέδια Μασκ για νέα ρομπότ βύθισαν τα κέρδη της Tesla

Η κερδοφορία της εταιρείας μειώθηκε το γ' τρίμηνο κατά 31% σε σχέση με πέρυσι

Το **βάρος** σε ένα μέλλον που βασίζεται στην τεχνητή νοημοσύνη ρίχνει τώρα ο Ελον Μασκ, κάτι που αποδεικνύεται και από τα αποτελέσματα του γ' τριμήνου της Tesla. Τα κέρδη της εταιρείας έπεσαν κατακόρυφα, παρά το γεγονός ότι σημειώθηκε ρεκόρ πωλήσεων ηλεκτρικών αυτοκινήτων, αντανakλώντας αφενός τις συνεχιζόμενες πιέσεις στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας και αφετέρου τη νέα φιλοδοξία του διευθύνοντος συμβούλου της εταιρείας.

Κατά την τηλεδιάσκεψη για τα εταιρικά αποτελέσματα, ο Μασκ αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος της παρουσίασης στο όραμά του για το ανθρωποειδές ρομπότ Optimus, με στόχο την έναρξη της παραγωγής του προς το τέλος του επόμενου έτους. Παράλληλα, αναφέρθηκε στη δραστηριότητα της Tesla στον τομέα των ρομποταξί, η οποία ξεκίνησε τον Ιούνιο στο Οστιν, λέγοντας ότι θα επεκταθεί έως και σε δέκα μητροπολιτικές περιοχές μέχρι το τέλος του έτους.

Παράλληλα, ο Μασκ τόνισε την πρόοδο που κάνει η Tesla στο λογισμικό πλήρους αυτόματης οδήγησης, καθώς σχεδιάζει να αφαιρέσει τους οδηγούς ασφαλείας από τα ρομποταξί της στο Οστιν μέχρι το τέλος του έτους. Το νέο Cybercab της Tesla, ένα αυτόνομο διθέσιο όχημα που δεν θα έχει τιμόνι και πεντάλ, έχει προγραμματιστεί να μπει σε παραγωγή το δεύτερο τρίμηνο του επόμενου έτους. «Αυτό το αυτοκίνητο θα μοιάζει με ζωτανό ον. Τόσο καλή θα είναι η τεχνητή νοημοσύνη», δήλωσε, προσθέτοντας ότι πολλοί άνθρωποι δεν εκτιμούν τον βαθμό στον οποίο τα αυτόνομα οχήματα θα αναλάβουν τον έλεγχο. «Είλικρινά, θα είναι σαν ένα ωτικό κύμα», είπε.

Η Tesla έχει χάσει μερίδιο αγοράς, καθώς αντιμετωπίζει αυξα-

Οι πωλήσεις αυτοκινήτων της Tesla μειώθηκαν πάνω από 13% το πρώτο εξάμηνο του έτους, ενώ το νέο Cybercab, ένα αυτόνομο διθέσιο όχημα που δεν θα έχει τιμόνι και πεντάλ, έχει προγραμματιστεί να μπει σε παραγωγή το δεύτερο τρίμηνο του επόμενου έτους.

Ο CEO της αυτοκινητοβιομηχανίας παρουσίασε το όραμά του για το ανθρωποειδές ρομπότ και τα ρομποταξί.

νόμμο ανταγωνισμό από κατασκευαστές αυτοκινήτων τόσο στην αμερικανική αγορά όσο και στην κινεζική. Οι πωλήσεις αυτοκινήτων της Tesla μειώθηκαν πάνω από 13% το πρώτο εξάμηνο του έτους. Τα καθαρά έσοδα της μειώθηκαν κατά 71% το πρώτο τρίμηνο και κατά 16% το δεύτερο. «Η αγορά συνειδητοποιεί ότι η Tesla λειτουργεί ως πλατφόρμα τεχνητής νοημοσύνης, αλλά ανακοινώνει αποτελέσματα ως κατασκευαστής αυτοκινήτων», δήλωσε ο Χάρις Κούρσιντ, διευθύνων σύμβουλος επενδύσε-

ων της Karobaar Capital. Ο Ντικ Μολαρκέι, διευθύνων σύμβουλος της SLC Management, υπογράμμισε ότι «δεν υπάρχουν πολλά στοιχεία που να εμπνέουν τους επενδυτές».

Τα αποτελέσματα του γ' τριμήνου ήρθαν να προστεθούν σε μια σειρά από χαμηλότερα από τα αναμενόμενα κέρδη σε τέσσερα συνεχόμενα τρίμηνα. Τα προσαρμοσμένα κέρδη μειώθηκαν στα 50 σεντς ανά μετοχή το τρίτο τρίμηνο, σημειώνοντας πτώση 31% σε σχέση με πέρυσι, κάτι που δείχνει ότι η εταιρεία δεν είναι απρόσβλητη από την αύξηση του κόστους που πλήττει την αυτοκινητοβιομηχανία, καθώς ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ αναδιαμορφώνει δραστηριών στην πολιτική των ΗΠΑ. Ο οικονομικός διευθυντής Βάιμπακβ Τανέγια αναγνώρισε ότι ο ανταγωνισμός και οι δασμοί αποτελούν εμπόδια για την εταιρεία. Τα καθαρά έσοδα της Tesla μειώ-

ώθηκαν κατά 37%, στα 1,4 δισ. δολάρια, από 2,2 δισ. δολάρια. Η εταιρεία απέδωσε την απότομη μείωση της κερδοφορίας στην αύξηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης σε τομείς όπως η τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και στη μείωση των εσόδων από τα δικαιώματα εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα, κατά 44% σε 417 εκατ. δολάρια.

Η μετοχή της Tesla υποχώρησε πάνω από 3% στη συνεδρίαση, μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων της. Τώρα ο Μασκ απευθύνει έκκληση στους επενδυτές να στηρίξουν το νέο πακέτο αμοιβών του, το οποίο θα μπορούσε να αξίζει έως και 1 τρις. δολάρια, δίνοντάς του μεγαλύτερο έλεγχο των ψήφων στην Tesla, ενόψει της ψηφοφορίας που θα γίνει τον Νοέμβριο. Και όπως είπε κατά την τηλεδιάσκεψη, δεν θέλει να δημιουργήσει έναν «στρατό ρομπότ» αν μπορεί να εκδιωχθεί στο μέλλον.

Επέλαση των ρομπότ στην Amazon

Ως ο δεύτερος μεγαλύτερος εργοδότης των ΗΠΑ, η Amazon έχει διαμορφώσει την αμερικανική αγορά εργασίας περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση τις δύο τελευταίες δεκαετίες, προσλαμβάνοντας εκατοντάδες χιλιάδες υπαλλήλους αποθηκών, δημιουργώντας έναν «στρατό» από οδηγούς και καινοτομώντας στη χρήση της τεχνολογίας για την πρόσληψη, παρακολούθηση και διαχείριση των εργαζομένων της. Τώρα, οι New York Times αποκάλυπτουν ότι η Amazon βρίσκεται στα πρόθυρα της επόμενης μεγάλης αλλαγής. Σκοπεύει να αντικαταστήσει πάνω από μισό εκατομμύριο θέσεις εργασίας με ρομπότ. Το εργατικό δυναμικό της Amazon στις ΗΠΑ έχει υπερτριπλασιαστεί από το 2018 και σήμερα φτάνει σχεδόν τα 1,2 εκατ. άτομα. Ομως, η ομάδα αυτοματισμού της υπολογίζει ότι η εταιρεία μπορεί να αποφύγει να προσλάβει πάνω από 160.000 άτομα στις ΗΠΑ, τα οποία θα χρειαζόταν υπό διαφορετικές συνθήκες έως το 2027. Με τον τρόπο αυτό θα εξοικονομήσει περίπου 30 σεντς για κάθε προϊόν το οποίο η Amazon παραδίδει στους πελάτες της.

Σύμφωνα με υπολογισμούς στελεχών της εταιρείας, η Amazon θα πουλάει διπλάσια προϊόντα στις ΗΠΑ έως το 2033, αλλά οι ρομποτικοί αυτοματισμοί θα της επιτρέψουν να συνεχίσει να αποφεύγει την αύξηση του εργατικού δυναμικού της στη χώρα τα επόμενα χρόνια. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς των New York Times, η Amazon δεν θα χρειαστεί να προσλάβει πάνω από 600.000 άτομα.

Μάλιστα σε εγκαταστάσεις που σχεδιάζονται για πολύ γρήγορες παραδόσεις, η Amazon προσπαθεί να δημιουργήσει αποθήκες που θα λειτουργούν με ελάχιστους ανθρώπους. Εγγραφα τα οποία είδαν οι NY Times δείχνουν ότι στόχος της ομάδας ρομποτικής της Amazon είναι να αυτοματοποιήσει τελικά το 75% των λειτουργιών της εταιρείας. Μάλιστα, η Amazon είναι τόσο σίγουρη ότι το μέλλον της αυτοματοποίησης βρίσκεται κοντά, ώστε καταρτίζει και σχέδια

Στόχος της ομάδας ρομποτικής της Amazon είναι να αυτοματοποιηθεί το 75% των λειτουργιών της εταιρείας.

Η εταιρεία σχεδιάζει να αντικαταστήσουν μισό εκατομμύριο εργαζομένους.

για την άμβλυνση των επιπτώσεων που θα έχει στις κοινότητες η απώλεια θέσεων εργασίας. Τα έγγραφα δείχνουν ότι εξετάζει τη δημιουργία της εικόνας μιας «καλής επιχείρησης - πολίτη», μέσω μεγαλύτερης συμμετοχής σε εκπαιδύσεις των τοπικών κοινωνιών, όπως οι παρελάσεις κ.λπ.

Επίσης, στα έγγραφα προτείνεται να αποφευχθούν όροι όπως «αυτοματοποίηση» και «AI» και η αντικατάστασή τους από φράσεις όπως «προηγμένη τεχνολογία». Ο όρος «ρομπότ» θα πρέπει να αντικαθίσταται από τη λέξη «cobot», που δείχνει συνεργασία των μηχανών με τους ανθρώπους.

Η Amazon, πάντως, απαντάει στους NY Times ότι τα έγγραφα αυτά δεν αντανακλούν τη συνολική στρατηγική προσλήψεων, ενώ προσθέτει ότι σχεδιάζει να προσλάβει 250.000 άτομα για να καλύψει την αυξημένη ζήτηση κατά την περίοδο των γιορτών.

Σε κάθε περίπτωση, τα σχέδια της Amazon μπορεί να έχουν τεράστιο αντίκτυπο στις θέσεις εργασίας μπλε κολάρου ανά τις ΗΠΑ και να αποτελέσουν μοντέλο για άλλες επιχειρήσεις, όπως η Walmart, που είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας, ή την UPS.

Η ληστεία στο Λούβρο και η αγορά κλεμμένων κοσμημάτων

Η κινηματογραφική ληστεία της περασμένης Κυριακής (19/10) στο μουσείο του Λούβρου, το μεγαλύτερο πλήγμα μετά την κλοπή της Μόνα Λίζα το 1911, εγείρει σοβαρά ερωτήματα για τα επίπεδα ασφαλείας σε ιστορικά κειμήλια και έργα τέχνης, σε μια εποχή μάλιστα που γίνονται όλο και πιο συχνά στόχος εγκληματικών συμμοριών. Μέσα σε επτά λεπτά και ενώ οι τουρίστες είχαν αρχίσει να καταφθάνουν στο Λούβρο, οι δράστες—που παραμένουν άγνωστοι—εξαφάνισαν οκτώ ναπολεόντειους ηθασαυρούς ανεκτίμητης αξίας, χρυσοποικιλύτα διαδήματα, κολιέ, σκουλαρίκια και καρφίτσες με μαργαριτάρια και σμαράγδια. Η ληστεία πραγματοποιήθηκε στην «γκαλερί Απόλλων», σε κοντινή απόσταση από τους πιο διάσημους πίνακες στον κόσμο—όπως η Μόνα Λίζα. Οι σύγχρονες εγκληματικές ομάδες, όμως, δεν στοχεύουν πίνακες που δεν μπορούν να εκτεθούν ή να πωληθούν. Προτιμούν αντικείμενα που

μπορούν να μετατραπούν σε μετρητά, και τα κοσμήματα βρίσκονται στην κορυφή της λίστας. Όσο μεγάλη κι αν είναι η ιστορική και πολιτιστική αξία τους, τα στέμματα και τα διαδήματα μπορούν εύκολα να σπάσουν και να πουληθούν σε κομμάτια, ενώ ακόμη και μεγάλα και διάσημα διαμάντια μπορούν να κοπούν και να διατεθούν στη μαύρη αγορά. Η τελική τιμή πώλησης μπορεί να μην αγγίζει την αξία του αρχικού τεχνουργήματος, παραμένει πάντως σημαντική. Μια παράνομη αγορά πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων βρίσκεται σε άνθηση χάρη στα διαμάντια, στον χρυσό και στα άλλα πολύτιμα μέταλλα και κοσμήματα που κάνουν φτερά από μουσεία και ιδιωτικές συλλογές.

Με τη βοήθεια της εξειδικευμένης μονάδας BRB, η οποία έχει χειριστεί κι άλλες διάσημες ληστείες στο παρελθόν, η γαλλική αστυνομία έχει αποδοθεί σε αγώνα δρόμου για να εντοπίσει τη συμμορία

Οι ληστές πιθανότατα θα επιδιώξουν να πουλήσουν λαθραία τα κλεμμένα πετράδια του Λούβρου σε μεσάζοντες που είναι πρόθυμοι να τα ξανακόψουν και να τα μετατρέψουν σε μικρότερους μη ανιχνεύσιμους πολύτιμους λίθους.

του Λούβρου πριν διοχετεύσει τα κλοπιμαία στη μαύρη αγορά, όπως θεωρείται σχεδόν βέβαιο. Σύμφωνα με το FBI, το παγκόσμιο δίκτυο κλεμμένων έργων τέχνης και κοσμημάτων εμπορεύεται αντικείμενα αξίας δισεκατομμυρίων δολα-

ρίων ετησίως και εκτείνεται από καταστήματα κοπής διαμαντιών στο Ντουμπάι και στο Νέο Δελχί μέχρι κοσμηματοπωλεία στη Νέα Υόρκη, στην Αμβέρσα και στο Τελ Αβίβ. Μόνον οι ΗΠΑ καταγράφουν κλοπές κοσμημάτων αξίας άνω του 1,2 δισ. δολαρίων κάθε χρόνο.

Σε αντίθεση με τους πίνακες του Πικάσο ή τα ρολόγια Rolex, τα κλεμμένα πετράδια μπορούν να αφαιρεθούν από τα κοσμήματα και τις θήκες τους και να λιώσουν. Δεν θα κοστίζουν τόσο πολύ χωρίς τη λάμψη των ναπολεόντειων δεσμών τους, αλλά θα αξιολογηθούν με βάση τις φυσικές ιδιότητες ως πολύτιμοι λίθοι. Οι ληστές πιθανότατα θα επιδιώξουν να πουλήσουν λαθραία τα κλεμμένα πετράδια του Λούβρου σε μεσάζοντες που είναι πρόθυμοι να τα ξανακόψουν και να τα μετατρέψουν σε μικρότερους μη ανιχνεύσιμους πολύτιμους λίθους, που μπορούν να μεταπωληθούν οπουδήποτε στον πλανήτη. Τα τελευταία δύο χρόνια, άλλωστε, έχουν αυξηθεί

οι κλοπές χρυσού σε όλη την Ευρώπη, μια εγκληματική έξαρση που οι ειδικοί συνδέουν με την άνοδο της τιμής του χρυσού, που ξεπέρασε τις 4.000 δολάρια ανά ουγγιά, αύξηση της τάξεως του 60% μόνο τον τελευταίο χρόνο. Οι πολύτιμοι λίθοι και ο χρυσός που εκλάπησαν από το Λούβρο θα μπορούσαν να αγγίσουν τα 11,52 εκατ. ευρώ, εκτιμά ο Τομπίας Κόρμιντ, διευθύνων σύμβουλος του διαδικτυακού κοσμηματοπωλείου 77 Diamonds.

Σχεδόν το 40% των κλοπών κοσμημάτων στις ΗΠΑ αποδίδεται σε ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, σύμφωνα με την Εθνική Ομοσπονδία Λιανικής. Ορισμένες κλοπές είναι πιο εξελιγμένες από άλλες, με τους κλέφτες να φέρουν όπλα και να φορούν περούκες ή άλλα είδη μεταμφίεσης. Η πιο διαβόητη συμμορία με δεσμούς με τα Βαλκάνια είναι οι «Ροζ Πάνθηρες», μια οργάνωση που δραστηριοποιείται σε όλη την Ευρώπη και την Ασία και ευθύνεται για δεκάδες

κλοπές κοσμημάτων αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Το γεγονός ότι τα κλεμμένα πετράδια του Λούβρου μετατράπηκαν σε κοσμήματα το 1800 μπορεί να έπαιξε ρόλο στην ελκυστικότητά τους, καταλήγουν οι ειδικοί. Τα νεότερα και εργαστηριακά πετράδια είναι συχνά χαραγμένα με μικροσκοπικούς σειριακούς αριθμούς, τα παλαιότερα κοσμήματα όμως δεν έχουν τέτοιους δείκτες, εξηγεί ο Κρις Μαρινέλο, ιδρυτής της Art Recovery International, μιας παγκόσμιας εταιρείας ανάκτησης έργων τέχνης. Αλλά ανεξάρτητα από την εποχή τους, τα κοσμήματα προσελκύουν τους κλέφτες επειδή είναι εύκολο να κρυφτούν και να μετακινηθούν. «Ποιος θέλει να τον πιάσουν με έναν Πικάσο κρυμμένο κάτω από το κρεβάτι του, όταν μπορεί να λιώσει τον χρυσό ή να σπάσει τα κοσμήματα και να τα διοχετεύσει σε έναν κοσμηματοπώλη;», τονίζει.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1999

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ σύμφωνα με τον κανονισμό 12(1)

Σύμφωνα με τον κανονισμό 12(1) των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Παρεκκλίσεις) Κανονισμών, με την παρούσα γνωστοποιείται ότι η εταιρεία Charitos Charitos Motors Ltd προτίθεται να υποβάλει αίτηση στο Επαρχιακό Λειτουργό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως Λάρνακας για την χορήγηση πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής για την ακόλουθη ανάπτυξη: Ανέγερση εκθεσιακού χώρου αυτοκινήτων. Η αίτηση αφορά τεμάχιο με αρ. 631, Φ./Σχ.: 50/30, Τμήμα Ο στο Κίτι, Δήμο Δρομολαξιάς - Μενεού, Επαρχία Λάρνακας.

Περισσότερες πληροφορίες είναι δυνατόν να ληφθούν από τα γραφεία της Πολεοδομικής Αρχής κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες. Έγγραφες παραστάσεις είναι δυνατόν να υποβληθούν στην Πολεοδομική Αρχή μέσα σε διάστημα ενός μηνός από τη δημοσίευση της παρούσας ειδοποίησης.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Τη Δευτέρα 3 Νοεμβρίου, στις 9:00πμ στην Αίθουσα Διαλέξεων & Τύπου (ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ) στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας θα πωληθεί σε Πλειστηριασμό Ιατρικός και Τεχνολογικός Εξοπλισμός όπως Αναισθησιολογικά μηχανήματα, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές και εκτυπωτές, εργαστηριακά Ψυγεία, Πλυντήρια, γραφεία, Νοσοκομειακά κρεβάτια και διάφορα άλλα. Ο εξοπλισμός βρίσκεται στις αποθήκες του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, στο Μακάριο Νοσοκομείο στη Λευκωσία και στο Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου, στο Παραλίμνι. Οι ενδιαφερόμενοι αγοραστές μπορούν να επιθεωρήσουν τον εξοπλισμό και στα 3 Νοσοκομεία από την Τετάρτη 29/10/2025 μέχρι την Παρασκευή 31/10/2025 μεταξύ 8:00πμ-1:00μμ και το πρώτο Πλειστηριασμό μεταξύ 7:30-9:00πμ (Νοσοκομείο Λευκωσίας μόνο).

Για περισσότερες πληροφορίες και καταλόγους απευθυνεστε στους Δημοπράτες:
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΛΤΔ
Τ. Παπαδόπουλου 6, Άγιος Δομέτιος, Λευκωσία
ΤΗΛ: 99639733, 22778751

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Η «βουτιά» στις τιμές των ακινήτων στα συμβόλαιο

Στα 2.583 ευρώ/τ.μ. η μέση ζητούμενη, στα 1.330 ευρώ/τ.μ. στα έγγραφα μεταβίβασης

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Διπλάσια είναι η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης κατοικιών σε ευρώ/τ.μ. συγκριτικά με την αναγραφόμενη τιμή στα συμβόλαιο αγοραπωλησιών, καθώς διαμορφώνεται σε 2.583 ευρώ/τ.μ., έναντι 1.330 ευρώ/τ.μ., σύμφωνα με σχετική πανελλαδική έρευνα της Prosperity, που παρουσιάστηκε χθες στο πλαίσιο του συνεδρίου ακινήτων Prodexpo 2025. Ακόμα μεγαλύτερο είναι το χάσμα με βάση την τελική αξία, καθώς οι πωλητές ζητούν 307.700 ευρώ κατά μέσον όρο, έναντι 105.000 ευρώ που είναι η μέση αναγραφόμενη αξία στα συμβόλαιο αγοραπωλησιών.

Ζητούν ό,τι θέλουν

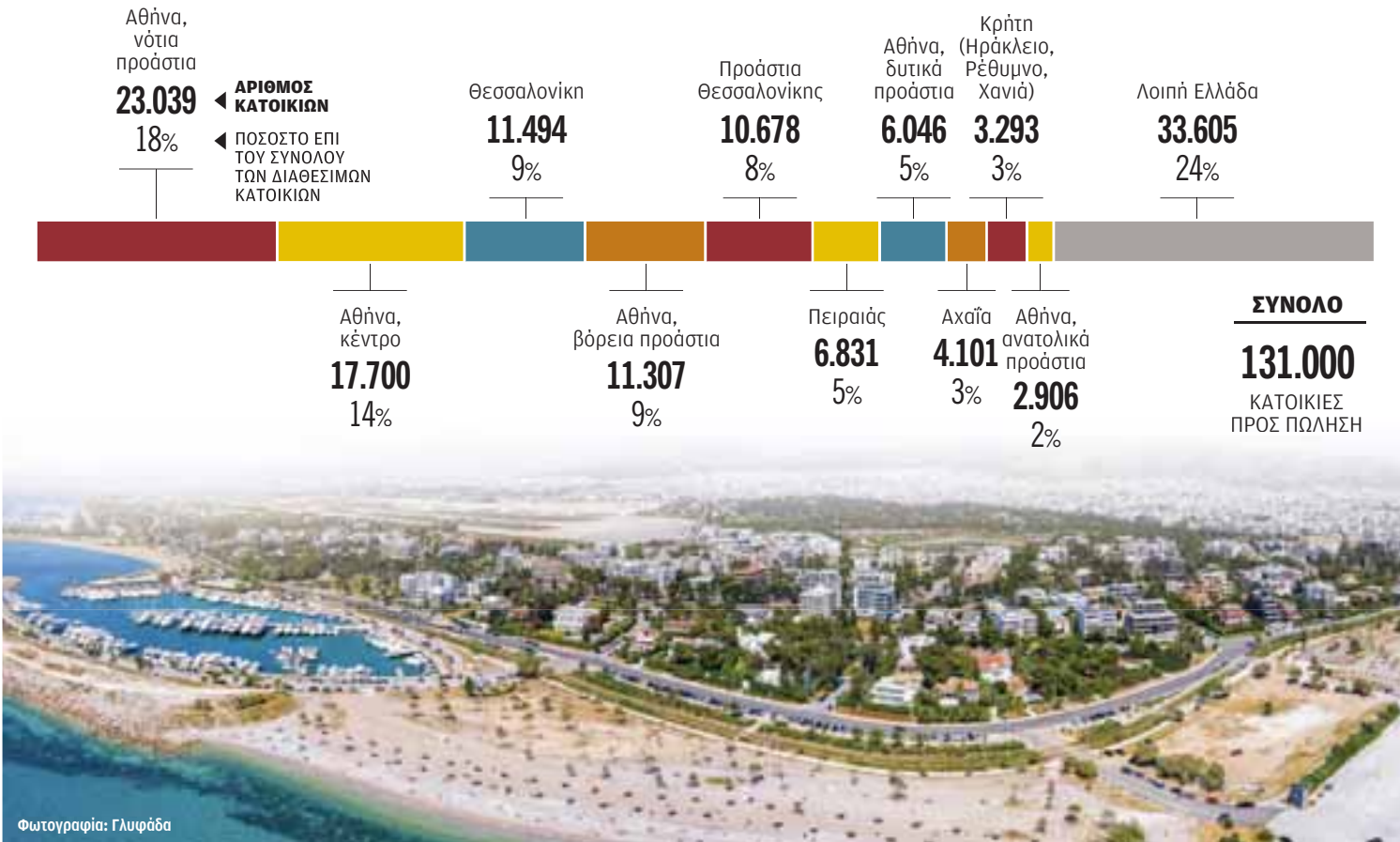
Η μεγάλη αυτή απόσταση οφείλεται σε μια σειρά από λόγους, αρχής γενομένης από τις πολύ υψηλές, έως και εκτός πραγματικότητας, προσδοκίες πολλών πωλητών. «Ο καθένας ζητάει ό,τι θέλει, απουσία ενός αναγνωρισμένου γενικού δείκτη τιμών ανά περιοχή», τόνισε ο κ. Αντώνης Μαρκόπουλος, ιδρυτής και διευθύνων σύμβουλος της Prosperity, παρουσιάζοντας τα ευρήματα της έρευνας. Παράλληλα, είναι εμφανές ότι, επειδή οι αγοραπωλησίες που πραγματοποιούνται με τραπεζικό δανεισμό είναι η μειοψηφία, πολλές πράξεις εξακολουθούν να γίνονται με τρηπά (έστω κι αν η μεταφορά

τους γίνεται διατραπεζικά), κάτι που επιτρέπει την αναγραφή των αντικειμενικών αξιών, που πλέον απέχουν σημαντικά από τις τιμές στις οποίες γίνονται οι πράξεις.

Το σημαντικότερο όμως, σύμφωνα με τον κ. Μαρκόπουλο, είναι ότι «παρτηρούμε μεγάλη αναντιστοιχία ανάμεσα στις ζητούμενες τιμές και στην πραγματική αξία των ακινήτων. Στην ανάλυσή μας είδαμε ότι από τις 131.000 διαθέσιμες κατοικίες προς πώληση, κι αφού εξαιρέσουμε εκείνες που έχουν κατασκευαστεί την τελευταία πενταετία, στις υπόλοιπες περίπου 100.000, μόλις μία στις 10 είναι ανακαινισμένη». Παράλληλα, το 60% των κατοικιών που πωλούνται έχει κατασκευαστεί κατά τη «χρυσή» περίοδο της αντιπαροχής, την περίοδο των δεκαετιών 1960 και 1970. Κάπως έτσι, το 85% των ακινήτων παραμένει απούλητο για τουλάχιστον 6-8 μήνες και συχνότερα για ακόμα περισσότερο.

Την άποψη αυτή συμμερίστηκε σε παρέμβασή του και ο κ. Ιωάννης Ορφανός, εταίρος της Colliers Greece, ο οποίος, στο πλαίσιο της συζήτησης στοργυλής τραπέζης μεταξύ στελεχών της ελληνικής αγοράς ακινήτων, που προηγήθηκε του συνεδρίου, ανέφερε ότι «στον τομέα των κατοικιών, δεν πουλάνε άνθρωποι που γνωρίζουν από ακίνητα. Πουλάνε κληρονόμοι ή άνθρωποι που

Πού βρίσκονται οι περισσότερες κατοικίες προς πώληση

Το 60% των κατοικιών που πωλούνται έχει κατασκευαστεί το '60 και το '70 και στην πλειονότητά τους δεν έχουν ανακαινιστεί.

συχνά δεν έχουν κοπιάσει για το ακίνητό τους. Έτσι, ορισμένοι νομίζουν ότι μπορούν να πουλήσουν ένα παλιό ακίνητο σε τιμές που είναι αντίστοιχες με ένα νεόδομτο ή πλήρως ανακαινισμένο σπίτι», σημείωσε ο κ. Ορφανός.

Να «τρέξουν» οι ανακαινίσεις

Οι τιμές πώλησης νεόδμητων κατοικιών εκκινούν από τις 4.000 ευρώ/τ.μ. κατά μέσον όρο, κάτι που τις καθιστά λιγότερο ελκυστικές για το μέσο ελληνικό

νοικοκυριό. Υποχρεωτικά λοιπόν, σύμφωνα με τη μελέτη της Prosperity, η μεγαλύτερη έμφραση θα πρέπει να δοθεί σε εκτεταμένες επενδύσεις επανάχρησης και ανακαινίσεων / αναβάθμισης υφιστάμενων ακινήτων, μέσω της ριζικής αναδιάρθρωσης των προσφερόμενων προγραμμάτων, που είναι ανεπαρκή για την αντιμετώπιση του προβλήματος (π.χ. «Ανακαινίζω - Νοικιάζω», που προσφέρει μόλις 8.000 ευρώ για μια ανακαινίση). Ταυτόχρονα, λείπουν και οι μεγάλες εκτάσεις για την ανάπτυξη κατοικιών σε μεγάλη κλίμακα, καθώς είναι λιγοστά τα οικοπέδα που ξεπερνούν τα 1.000 τ.μ.

Σύμφωνα με την έρευνα, το πρόβλημα πλέον είναι ότι οι κοινωνικές αλλαγές τροφοδοτούν την κρίση στέγης, τόσο για αγορά όσο και για ενοικίαση. Μερικές από αυτές είναι η μείωση της ιδιο-

κατοίκησης, η δυσκολία πρόσβασης σε δανεισμό, αλλά και οι μεγαλύτερες ανάγκες, π.χ. λόγω των αυξημένων διαζυγίων, της ζήτησης από φοιτητές και νέους κ.τ.λ.

Ελλειμμα ακινήτων

Εν τω μεταξύ, μικρό καλάθι θα πρέπει να κρατάει κανείς και όσον αφορά το ενδεχόμενο τα ακίνητα των τραπεζών και των servicers να αποτελέσουν μέρος της λύσης του προβλήματος της ελλειπούς προσφοράς. Σύμφωνα με όσα ανέφερε ο κ. Τάσος Πανούσης, διευθύνων σύμβουλος της doValue Greece, οι εταιρείες του κλάδου διαχειρίζονται σήμερα 11.000 ακίνητα. Από αυτά, το 60% είναι κατοικίες, ή 7.000, αλλά μόλις οι 2.000 είναι ώριμες προς αξιοποίηση. Η ίδια η doValue διαχειρίζεται 1.800 ακίνητα, εκ των οποίων 1.300 είναι κατοικίες, αλλά μόλις 200 μπο-

ρούν να πουληθούν άμεσα. Μικρό αριθμό κατοικιών διαθέτει και η Eurobank, με τον κ. Ιάκωβο Γιαννακλή, αναπληρωτή διευθύνοντα σύμβουλο του τμήματος Retail and Digital Banking, να αναφέρει ότι «εμείς διαθέτουμε 2.000 ακίνητα, εκ των οποίων μόλις το 8% αφορά κατοικίες (160)».

Ωστόσο, σύμφωνα με τον κ. Πανούση, αν θεσμοθετηθούν προτάσεις που έχουν τεθεί στην κυβέρνηση από τους servicers, «θα μπορούσαμε να δούμε ακόμα και 10.000 κατοικίες διαθέσιμες προς αξιοποίηση. Για να συμβεί αυτό, έχουμε προτείνει μια σειρά λύσεων, όπως η επιτάχυνση της διαδικασίας εκδίκασης των ανακοπών που γίνονται στους πλειστηριασμούς και η ανάληψη από τον νέο ιδιοκτήτη της υποχρέωσης νομικής και τεχνικής τακτοποίησης των ακινήτων», κατέληξε ο κ. Πανούσης.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ

Το μέλλον: Real Estate με τεχνολογία και lifestyle στην Κύπρο

Η εποχή που αγοράζαμε σπίτι απλώς για να έχουμε «ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι μας» έχει περάσει ανεπιστρεπτί. Σήμερα, η αγορά ακινήτων στην Κύπρο μεταμορφώνεται – δεν πρόκειται πλέον μόνο για τετραγωνικά, θέα και τοποθεσία, αλλά για εμπειρία ζωής. Το real estate γίνεται έξυπνο, βιώσιμο, διασυνδεδεμένο και προσαρμοσμένο στις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου.

Καλώς ήρθαμε λοιπόν στη νέα εποχή του «Tech & Lifestyle Real Estate».

Smart Homes: Τα σπίτια που «σκέφτονται» για εμάς

Στην Κύπρο του σήμερα, όλο και περισσότερα νέα projects ενσωματώνουν τεχνολογία «έξυπνου σπιτιού» – από τον φωτισμό και την ασφάλεια μέχρι τη διαχείριση ενέργειας και τη θερμοκρασία. Με ένα απλό app στο κινητό, ο ιδιοκτήτης μπορεί να: - Ελέγξει τα φώτα και τα ρολά, - Ρυθμίσει τον κλιματισμό, - Ενεργοποιήσει το σύστημα ποτίσματος, - Επέμβει στη λειτουργία διάφορων οικουσκευών, - Παρακολουθήσει την κατανάλωση ρεύματος σε πραγματικό χρόνο.

Αυτή η ψηφιακή ευκολία έχει γίνει πλέον βασικό κριτήριο για τους αγοραστές, ειδικά για νέους επαγγελματίες, οικογένειες και όσους εργάζονται εξ αποστάσεως. Η τεχνολογία δεν είναι πολυτέ-

Η εποχή που αγοράζαμε σπίτι απλώς για να έχουμε «ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι μας» έχει περάσει ανεπιστρεπτί.

λεια – είναι εργαλείο ευεξίας, ασφάλειας και εξοικονόμησης.

Βιωσιμότητα: Το «πράσινο» είναι το νέο χρυσό

Η Κύπρος, με την αφθονία του ήλιου της, έχει τεράστιο πλεονέκτημα στην ενεργειακή μετάβαση. Οι κρατικές διαδικασίες της είναι αυτές που πολλές φορές την κρατάνε πίσω... Νέες κατοικίες και συγκροτήματα ενσωματώνουν φωτοβολταϊκά, έξυπνα συστήματα ψύξης-θέρμανσης και υλικά χαμηλού αποτυπώματος άνθρακα.

Η βιωσιμότητα δεν είναι πια απλώς μια «τάση», αλλά προϋπόθεση αξίας. Τόσο οι διεθνείς επενδυτές όσο και πολλοί Κύπριοι επενδυτές

οι επενδυτές ζητούν ακίνητα με ψηλό προφίλ ESG, ενώ οι τράπεζες αρχίζουν να προσφέρουν «πράσινα στεγαστικά δάνεια» με χαμηλότερα επιτόκια για ενεργειακά αποδοτικά κτήρια – κάτι που θεωρώ ότι θα δούμε σε μεγαλύτερη κλίμακα.

Η εποχή των ψηφιακών νομάδων και του hybrid lifestyle

Η πανδημία άλλαξε ριζικά τον τρόπο που εργαζόμαστε. Πολλοί επαγγελματίες πλέον δεν χρειάζονται γραφείο – χρειάζονται μόνο Wi-Fi, θέα και ήλιο. Η Κύπρος, χάρη στη στρατηγική της τοποθεσία, το σχετικά χαμηλό κόστος ζωής και το εξαιρετικό internet, έχει μετατραπεί σε

κόμβο ψηφιακών νομάδων. Αυτό έχει οδηγήσει τους developers να σχεδιάζουν νέου τύπου ακίνητα: - κατοικίες με χώρους εργασίας (home office), - κοινόχρηστα coworking lounges, - χώρους χαλάρωσης, γυμναστικής και yoga μέσα σε συγκροτήματα.

Το σπίτι πλέον δεν είναι μόνο «κατοικία». Είναι χώρος εργασίας, κοινωνικοποίησης και ευεξίας. Και οι αγοραστές το ξέρουν – αναζητούν lifestyle, όχι μόνο στέγη.

PropTech: Όταν το real estate περνάει στην οθόνη

Η τεχνολογία δεν αλλάζει μόνο τα σπίτια – αλλάζει ολόκληρη τη διαδικασία αγοράς και διαχείρισης. Εταιρείες real estate στην Κύπρο χρησιμοποιούν πλέον: - Virtual tours και 3D προβολές, - AI εργαλεία που προτείνουν ακίνητα ανάλογα με τις ανάγκες και το budget του πελάτη,

Σύντομα θα δούμε Blockchain συστήματα για ασφαλείς και διαφανείς συναλλαγές.

Ο αγοραστής του σήμερα δεν χρειάζεται να ταξιδέψει στην Κύπρο για να αγοράσει – μπορεί να δει, να διαπραγματευτεί και να ολοκληρώσει τη συναλλαγή εξ αποστάσεως, μέσα από μια εκτεταμένη ψηφιοποιημένη εμπειρία. Θα έρθει η στιγμή που θα μπορεί να το κάνει και ολοκληρωμένα.

Ως γνωστόν, η τεχνολογία μειώνει τη γραφειοκρατία, αυξάνει την εμπιστοσύνη και ανοίγει τον δρόμο για πιο «έξυπνες επενδύσεις» σε ένα νησί που γίνεται όλο και πιο διεθνές. Το κράτος είναι αυτό που μας κρατά πολλές φορές πίσω, είτε λόγω ανικανότητας, είτε λόγω διαδικασιών και συμφερόντων, αλλά και πολιτικών σκοπιμοτήτων.

Lifestyle Projects: Η νέα «κουλτούρα» διαβίωσης

Το lifestyle real estate είναι ίσως η πιο ενδιαφέρουσα τάση της εποχής. Δεν μιλάμε πια για πολυτελή διαμερίσματα, αλλά για ολόκληρα οικοσυστήματα ζωής. Συγκροτήματα με κοινότητες πισίνες, εστιατόρια, spa,

γυμναστήρια, γραφειακούς χώρους και χώρους τέχνης – όλα σε ένα μέρος, είτε ως «vertical communities» ή ως «μικρές πόλεις» μέσα στην πόλη. Ο στόχος; Να προσφέρουν στον αγοραστή/χρήστη ζωή με νόημα και εμπειρία.

Η επόμενη δεκαετία: Real Estate Plus

Το real estate της επόμενης δεκαετίας στην Κύπρο θα καθοριστεί από τρεις λέξεις-κλειδιά: τεχνολογία, βιωσιμότητα και εμπειρία.

Η τεχνητή νοημοσύνη (AI) θα προβλέπει τις τάσεις της αγοράς.

Οι εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (AR) θα επιτρέπουν στους αγοραστές να «μπαίνουν» στα σπίτια πριν καν χτιστούν.

Και τα πράσινα κτίρια θα γίνουν το νέο standard, όχι η εξαίρεση.

Για την Κύπρο, αυτή η εξέλιξη σημαίνει κάτι παραπάνω από ανάπτυξη – σημαίνει αναβάθμιση τρόπου ζωής. Το νησί γίνεται πλέον κόμβος για όσους θέλουν να ζουν, να εργάζονται και να επενδύουν σε ένα περιβάλλον που συνδυάζει το «tech» με το «Mediterranean feel».

Η Κύπρος βρίσκεται ανάμεσα στις χώρες της πρώτης γραμμής αυτής της νέας, λαμπερής εποχής.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ομάδα της Σήμανσης της γαλλικής αστυνομίας ερευνά για πιθανά ίχνη των δραστών στο Λούβρο. Ο τρόπος εκτέλεσης του σχεδίου, σύμφωνα με τον Τζέιμς Ράτκλιφ, δείχνει ότι οι δράστες διέθεταν σχετική εμπειρία.

Τζέιμς Ράτκλιφ, διευθυντής της βάσης δεδομένων κλεμμένων έργων τέχνης Art Loss Register

Ηθελαν τα διαμάντια

Οι δράστες της κλοπής στο Λούβρο δεν ενδιαφέρονταν για την ιστορικότητα των αντικειμένων

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

“Ο στόχος Εκτός από την καταστροφή και την πώληση των υλικών τους, η μόνη άλλη επιλογή θα ήταν να ζητηθούν λύτρα από το Λούβρο, κάτι εξαιρετικά ριψοκίνδυνο.

Μία εβδομάδα από την «κινηματογραφική» ληστεία στο μουσείο του Λούβρου, το πρωί της 19ης Οκτωβρίου, και μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, τα οκτώ κοσμήματα από τη συλλογή του Ναπολέοντος Γ' που έκλεψε ομάδα τεσσάρων κακοποιών, παραμένουν, παρά τις εξονυχιστικές έρευνες, άφαντα. Η αντικειμενική αξία τους εκτιμάται στα 88 εκατ. ευρώ και όπως λένε ειδικοί σε διεθνή μέσα, οι δράστες πιθανόν έκλεψαν τα κοσμήματα με στόχο να τα αποσυναρμολογήσουν και να πουλήσουν τους χιλιάδες πολύτιμους λίθους τους και τα υπόλοιπα υλικά κατασκευής τους. Αυτό εκτιμά και ο Τζέιμς Ράτκλιφ, διευθυντής της βάσης δεδομένων κλεμμένων έργων τέχνης Art Loss Register, με έδρα το Λονδίνο, ο οποίος τονίζει στην «Κ» ότι τα τελευταία χρόνια «έχει διαπιστωθεί αύξηση στις κλοπές αντικειμένων ή έργων τέχνης που έχουν εγγενή υλική αξία». Το φαινόμενο δεν είναι καινούργιο, εξηγεί, με τα χάλκινα γλυπτά και τα χρυσά ή ασπμένια αντικείμενα να είναι ανέκαθεν ευάλωτα, ειδικά εφόσον η τιμή των υλικών τους καθιστά «ανεκτό» το ρίσκο της κλοπής τους. Καθώς, βέβαια, αυξάνονται και οι κλοπές χρυσών αντικειμένων.

– Ποια χαρακτηριστικά της ληστείας στο Λούβρο δείχνουν ότι πρόκειται για παρόμοια περίπτωση;

– Τα αντικείμενα που εκλάπησαν έχουν προφανώς εγγενή αξία λόγω των πολύτιμων υλικών τους. Το γεγονός ότι ένα από αυτά –ίσως το πιο εντυπωσιακό– έπεσε κατά τη διαφυγή των δραστών (σ.σ.: το στέμμα της αυτοκράτειρας Ευγενίας), δείχνει ότι στόχος τους ήταν να αποκτήσουν τον χρυσό και τους πολύτιμους λίθους. Είναι δύσκολο να φανταστεί κάποιος άλλη λογική εξήγηση. Η ιδέα ότι εκλάπησαν κατόπιν «παραγγελίας» κάποιου παράνομου συλλέκτη είναι σχεδόν σίγουρα λανθασμένη. Εξίσου απίθανο είναι να προορίζονται για να πωληθούν ως έργα τέχνης, αφού κανείς δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι τα κατέχει νόμιμα. Είναι, θα λέγαμε, «καυτή πατάτα». Συνεπώς, εκτός από την καταστροφή και την πώληση των υλικών τους, η μόνη άλλη επιλογή θα ήταν να ζητηθούν λύτρα από το Λούβρο, κάτι εξαιρετικά ριψοκίνδυνο.

– Μπορεί οι δράστες να συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα;

– Είναι απολύτως πιθανό. Ιστορικά μιλώντας, γνωρίζουμε ότι συμμορίες με καταγωγή από τα Βαλκάνια έχουν εμπλακεί σε τέτοιες ληστείες. Το ενδεχόμενο

«Γνωρίζουμε ότι συμμορίες με καταγωγή από τα Βαλκάνια έχουν εμπλακεί συχνά σε τέτοιου είδους κλοπές», λέει στην «Κ» ο Τζέιμς Ράτκλιφ.

να ζητηθούν λύτρα υπάρχει μεν, αλλά αφού δεν έχει προσφερθεί αμοιβή, θεωρώ μάλλον απίθανο να το επιχειρήσουν στην παρούσα φάση, καθώς δεν φαίνεται οι γαλλικές αρχές να κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση. Δυστυχώς, δεν υπάρχει μια σωστή απάντηση για το τι πρέπει να κάνει ένα κράτος σε μια τέτοια περίπτωση. Υφίστανται λόγοι για να μη δίνονται λύτρα, αλλά όταν πρόκειται για αντικείμενα ανεκτίμητης πολιτιστικής αξίας, υπάρχει και η επιθυμία να γίνει ό,τι χρειάζεται για την ανάκτη-

σή τους. Αν προσφερθεί αμοιβή, θα πρέπει να εντάσσεται σε ένα καλά μελετημένο σχέδιο, λαμβάνοντας υπόψη παρόμοιες υποθέσεις στη Γαλλία και στην Ευρώπη και όχι να είναι μια σπασμωδική αντίδραση.

– Ποιες κινήσεις θα κάνουν οι ληστές αν είναι να καταστρέψουν, να λιώσουν και να πουλήσουν τα αντικείμενα; Πώς λειτουργεί γενικότερα αυτή η «αγορά»;

– Θα χρειαστούν άνθρωποι πρόθυμοι να διαλύσουν τα αντικείμενα στα επιμέρους υλικά τους. Θα ήταν έκπληξη αν δεν είχαν ήδη εξασφαλίσει έναν τέτοιο συνεργό. Ο τρόπος εκτέλεσης δείχνει ανθρώπους με εμπειρία, επομένως θα προγραμματίσουν άμεσα τη διάθεση των αντικειμένων. Τα τελευταία χρόνια έχουμε δει πολλές παρόμοιες υποθέσεις και γνωρίζουμε ότι, όπως βρίσκεις συνεργούς για την ίδια την κλοπή, μπορείς να βρεις και κάποιους για να «σπάσουν» τα υλικά, με αντάλλαγμα ένα ποσοστό από τα κέρδη. Και μόλις τα αντικείμενα πάψουν να υπάρχουν, είναι σχεδόν αδύνατο να αναγνωρίσεις τον χρυσό ή τους λίθους από τους οποίους κατασκευάστηκαν.

– Ευνοούν η ηλικία και η αρχιτεκτονική του Λούβρου τέτοιου είδους ληστείες σε σύγκριση με

πιο σύγχρονα μουσεία;

– Το Λούβρο, που σχεδιάστηκε για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς, παρουσιάζει εγγενείς δυσκολίες ως προς την ασφάλεια των εκθεμάτων. Τα σύγχρονα μουσεία μπορούν να ενσωματώσουν μέτρα ασφαλείας στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό τους, επιτυγχάνοντας ένα σύστημα πιο αποτελεσματικό και λιγότερο ορατό στο κοινό. Αλλά ένα μουσείο δεν μπορεί να είναι απολύτως ασφαλές. Ο ίδιος ο λόγος ύπαρξής του είναι να φέρνει τα έργα όσο το δυνατόν πιο κοντά στους επισκέπτες. Αυτό συνεπάγεται αναπόφευκτα ένα βαθμό κινδύνου.

– Ποιες στρατηγικές μπορούν να εφαρμόσουν τα μουσεία για να ανακτήσουν κλεμμένα αντικείμενα;

– Όταν ένα μουσείο υποστεί κλοπή, πρέπει βέβαια να αναφέρει το συμβάν στις Αρχές, αλλά και στο Art Loss Register, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι πιθανότητες εντοπισμού των αντικειμένων σε περίπτωση που προσφερθούν προς πώληση. Ένα μουσείο πρέπει επίσης να ενθαρρύνει το κοινό να παρέχει πληροφορίες, καθώς και να κρατάει την υπόθεση στην επικαιρότητα, ώστε οι δράστες να μην μπορέσουν να διαθέσουν τα αντικείμενα.

“Ασφάλεια Το Λούβρο, ως ιστορικό κτίριο, που σχεδιάστηκε για εντελώς διαφορετικούς σκοπούς, παρουσιάζει εγγενείς δυσκολίες ως προς την ασφάλεια των εκθεμάτων του.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

26.10-30.10.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΔΡΑΣΗ

Το Δωμάτιο της Ηβης Μελεάγρου

Μια **εμβυθιστική** εμπειρία εικονικής πραγματικότητας, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Art Explora, γύρω από τη ζωή και το έργο της σημαντικής συγγραφέως Ήβης Μελεάγρου (1928-2019). Το κοινό περιηγείται στο προσωπικό της δωμάτιο—όπως αυτό υπήρχε στο σπίτι της στον Άγιο Ανδρέα—και ανακαλύπτει εκ νέου το έργο της μέσα από το εμβληματικό της μυθιστόρημα Ανατολική Μεσόγειος (1969). Δημιουργία του The Island Club σε συνεργασία με το ITICA/Museum Lab του Κέντρου Αριστείας CYENS. Παρουσίαση από το ΜΙΤΟΣ στο πλαίσιο του προγράμματος Δωμάτια, που αναδεικνύει τη ζωή και την παρακαταθήκη γυναικών συγγραφέων. **26 Οκτωβρίου - 2 Νοεμβρίου 2025, Ξυδάδικο, Λεμεσός. Κατάλληλο για ηλικίες 12+, Προσβάσιμο σε τροχοκάθισμα**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

10 χρόνια Art Seen

Η **Art Seen** γιορτάζει μία Δεκαετία Δημιουργίας με την έκθεση «Decennial: A Creative Legacy», σε επιμέλεια Μαρίας Στάθη. Η έκθεση υιοθετεί μια αρχαιακή προσέγγιση, τόσο σε επίπεδο επιμελητικής σύλληψης όσο και εγκατάστασης, ανατρέχοντας σε όλες τις ατομικές εκθέσεις που φιλοξενήθηκαν στην Art Seen την τελευταία δεκαετία. Παράλληλα, αναδεικνύει τους συμμετέχοντες καλλιτέχνες, την πρακτική τους και την πορεία της δουλειάς τους, υπογραμμίζοντας τον ρόλο της Art Seen ως ένας ανοιχτός χώρος διαλόγου, πειραματισμού και έρευνας, μια πλατφόρμα που καλλιεργεί τη δημιουργικότητα και τη συνεργασία. Οι καλλιτέχνες θα παρουσιάσουν ένα ευρύ φάσμα πρακτικών, ζωγραφική, κολάζ, γλυπτική,

βίντεο και εγκαταστάσεις, που θα αναπτύσσονται στον εκθεσιακό χώρο. Από μικρότερα έργα, ως πιο προσωπικές χειρονομίες, μέχρι μεγάλης κλίμακας εγκαταστάσεις, κάθε καλλιτέχνης αξιοποιεί τη δική του εικαστική γλώσσα και το κατάλληλο μέσο για να εκφράσει διαφορετικές προσεγγίσεις και αφηγήσεις. Τα τελευταία δέκα χρόνια, η Art Seen έχει καθιερωθεί ως πολιτιστικός φάρος στη Λευκωσία, παρουσιάζοντας περισσότερες από 35 σημαντικές εκθέσεις και συνεργαζόμενη με πάνω από 100 ταλαντούχους καλλιτέχνες από την Κύπρο και το εξωτερικό. Γκαλερί Art Seen, Λεωφ. Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, 66B, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22006624 | info@art-seen.org | www.art-seen.org**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Δείπνο Ηλιθίων»

Στο **Θέατρο «ΔΙΟΝΥΣΟΣ»** συνεχίζονται οι παραστάσεις της γαλλικής κωμωδίας του Φρανσίσ Βεμπέρ, «Δείπνο Ηλιθίων», σε σκηνοθεσία Παναγιώτη Λάρκου. Το έργο έκανε πρεμιέρα το 1993, μετράει τρεις δεκαετίες συνεχόμενης επιτυχίας, με παράλληλη μεταφορά στο σινεμά και χιλιάδες θεατές σε όλο τον κόσμο, έρχεται αυτή τη σεζόν, για περιορισμένο αριθμό παραστάσεων στο Θέατρο «Διόνυσος». Ο Παναγιώτης Λάρκου, σκηνοθετεί τις περιπέτειες του εκδότη Πιέρ Μπροσάν και των φίλων του, που οργανώνουν εβδομαδιαίως ένα δείπνο, στο οποίο ο καθένας φέρνει μαζί του έναν ηλίθιο προσκεκλημένο, για να γελάσουν εις βάρος του. Αυτός που στο τέλος της βδομάδας έχει τον μεγαλύτερο ηλίθιο είναι και ο νικητής. Όταν όμως ανοίγει η πόρτα και εμφανίζεται ο Φρανσουά Πινιόν, το μόνο που μπορεί να ακολουθήσει είναι η απόλυτη καταστροφή. Παίζουν οι: Παναγιώτης Κυριάκου, Μαρία Μασώνου, Χρήστος Γιάγκου, Άγγελος Χατζημικαήλ, Αντρέας Βούλγαρης, Αθηνά Σάββα, Παναγιώτης Λάρκου. Παραστάσεις: Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22818999.**

ΕΚΘΕΣΗ

«On the Island of Circe»

Η **γκαλερί Stand In Line** παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Κύπριου εικαστικού, Κωνσταντίνου Κυρτή, με τίτλο «On the Island of Circe». Στη νέα του συλλογή έργων, ο Κωνσταντίνος Κυρτής αντλεί έμπνευση από την Αίαία της Κίρκης, ένα νησί του οποίου το ίδιο το «όνομα διαμορφώνεται από την επανάληψη, που παράγεται από την κυκλική άνοδο και πτώση της γλώσσας στο στόμα. Ο Κωνσταντίνος Κυρτής γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1974. Σπούδασε Ζωγραφική, Σχέδιο και Γλυπτική στο Laguna College of Art and Design (LCAD) στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ. Έργα του

βρίσκονται στις μόνιμες συλλογές του Museu Europeu d'Art Modern (MEAM) στη Βαρκελώνη, στο Μουσείο του Βελγικού Ομοσπονδιακού Κοινοβουλίου στις Βρυξέλλες, στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης στη Λευκωσία, στη Συλλογή Τέχνης της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου και σε πολλές ιδιωτικές συλλογές. Εγκαίνια: Παρασκευή, 17 Οκτωβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 7 Νοεμβρίου. Stand In Line, Μετοχίου 26A, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. **Πληροφορίες standinlineartspace@gmail.com**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Ρίζες και Χώματα»

Η **Κίνηση** Πολιτισμού, με τη στήριξη του υφυπουργείου Πολιτισμού και της Δικονομικής πρωτοβουλίας Ειρήνης «Ενωμένη Κύπρος» παρουσιάζει τη μουσική παράσταση «Ρίζες και Χώματα», σε συνθέσεις του Γιώργου Καλογήρου, βασισμένη στην ομώνυμη ποιητική συλλογή του Τουρκοκύπριου ποιητή Fikret Demirag (Φικρέτ Ντεμιρά), «Εκδόσεις Ετεροτοπία» σε μετάφραση Άννης Καρρά. Η μελοποιημένη ποιητική συλλογή «Ρίζες και Χώματα» αποτελεί έναν ύμνο στην Κύπρο και στους ανθρώπους της, μια βαθιά αναφορά στην ιστορία του νησιού από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Το έργο αναδεικνύει την ειρήνη, την αλληλεγγύη και την ανάγκη για επανένωση του κυπριακού λαού, που για δεκαετίες βιώνει τις συνέπειες του διαχωρισμού. Αφήγηση Ζεκή Αλί, Αντωνία Χαραλάμπους, Ερμινείες: Αυγή Χατζηπαύλου, Κωνσταντίνα Ξενοφώντος, Κατερίνα Παράσχου, Φρειδερίκη Τομπάζου, Αντρέας Ελεονίτσας, Μιχάλης Λυσιώτης, Πάρης Παράσχος, Σάββας Χρυσοστόμου. Παίζουν οι μουσικοί της Ορχήστρας Έντεχνης Ελληνικής Μουσικής της Κίνηση Πολιτισμού. **Θέατρο Παλλάς, Λευκωσία Παρασκευή 31 Οκτωβρίου, ώρα 8:00 μ.μ.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το Έντομο»

Οι **θεατρικοί** φορείς Point To Contemporary Theater, AnyHow Theatre Ensemble και Θεατρική Στέγη Κύπρου ενώνουν τις δυνάμεις τους σε μια πρωτότυπη και ανατρεπτική θεατρική παραγωγή και παρουσιάζουν «Το Έντομο» του Tracy Letts, σε σκηνοθεσία Ευαγγελίας Ονουφρίου. «Το Έντομο» είναι μια σκοτεινή, γεμάτη ένταση και απρόβλεπτες ανατροπές, ιστορία που ισορροπεί ανάμεσα στο ψυχολογικό θρίλερ, την πολιτική αλληγορία και την ερωτική τραγωδία. Μια βιωματική παράσταση που περιβάλλει το κοινό με δράση, με ήχους και οσμές, δημιουργώντας την ψευδαίσθηση της συμμετοχής σε ένα παρανοϊκό κόσμο. «Το Έντομο» είναι μια θεατρική εμπειρία που προκαλεί τον θεατή να κοπιάξει μέσα στο ίδιο του το μυαλό και να αναρωτηθεί: πού τελειώνει η αλήθεια και πού αρχίζει η ψευδαίσθηση; Παίζουν: Νάγια Αναστασιάδου, Ονησίφορος Ονησιφόρου, Σώτος Σταυράκης, Ιωάννα Κορδάτου, Μιχάλης Παπέτας. Παραστάσεις (Λευκωσία): 26, 31 Οκτωβρίου και 1, 2, 6, 7, 8, 9 Νοεμβρίου, Θέατρο WhereHaus612, Μικαήλ Κουσουλίδη 5, Παλλουριώτισσα. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 18 ετών. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλεφώνω 99122552, 99588103, 99407862.**

σθηση; Παίζουν: Νάγια Αναστασιάδου, Ονησίφορος Ονησιφόρου, Σώτος Σταυράκης, Ιωάννα Κορδάτου, Μιχάλης Παπέτας. Παραστάσεις (Λευκωσία): 26, 31 Οκτωβρίου και 1, 2, 6, 7, 8, 9 Νοεμβρίου, Θέατρο WhereHaus612, Μικαήλ Κουσουλίδη 5, Παλλουριώτισσα. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 18 ετών. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλεφώνω 99122552, 99588103, 99407862.**

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ | Του ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Σαν αφέντης Τσουτσουλομύτης

Σκηνή πρώτη. Καλοκαίρι—νομίζω—του 2007. Πάντως ο καιρός ήταν πλιόλουστος. Με τον φωτογράφο Σάκη Γιούμπαση ανεβαίνουμε τους δρόμους του Πνλίου. Προορισμός, το σπίτι του Διονύση Σαββόπουλου στο Μούρεσι. Συνέντευξη για το περιοδικό «Επιλογές» της εφημερίδας «Μακεδονία». Μπαίνω μέσα με τη φόρα του νέου και άπειρου. Δυο χρόνων μεірάκιο της δημοσιογραφίας. Ο Σαββόπουλος ψηλός, δωρικός, αυστηρός. Με ένα μαύρο κοντομάνικο μπλουζάκι. Καθόμαστε στην αυλή και πριν ξεκινήσουμε μου λέει: «Δεν θέλω να πω τίποτα για πολιτικά». Απογοήτευση. Στη συνέντευξη πετάει.

Σκηνή δεύτερη. Στο γραφείο της εφημερίδας περιμένω το φαξ με τις διορθώσεις του. Ανυπόμονος και εκνευρισμένος. Ερχονται σελίδες με σημειώσεις, διαγραμματισμούς, ένας εφιάλτης. Μα τι να διορθώσει; Στο τηλέφωνο τον ακούω να μου λέει με τη βραχνή φωνή του: «Η συνέντευξη είναι

Η Θάλεια Ι. και ο Άγγελος Δ. στην τελευταία συνανλία του Διονύση Σαββόπουλου στη Μαλακάσα, το φετινό καλοκαίρι. Ο Νιόνιος ακούστηκε και στη γενιά Α—έτσι δεν λέγεται;

μια συνεργασία». Δεν θυμάμαι κάτι άλλο, αλλά πολύ πιθανόν να με είχε ευγενικά «στολίσει». Μέσα μου έβραζε. Βγαίνει το περιοδικό με τον Σαββόπουλο στο εξώφυλλο. Κράττησα κάπου ένα τεύχος. Βλακωδώς τα φαξ με τις σημειώσεις του τα είχα από τότε πετάξει. Χρόνια μετά κατάλαβα. Απέναντι σε έναν τεχνίτη της γλώσσας και του στίχου, κράδαινα ένα πανεπιστημιακό πτυχίο και την αφελεία μου σαν τον «αφέντη Τσουτσουλομύτη». Ελπίζω να του είχε φανεί έστω και λίγο αστείο.

Σκηνή τρίτη. Καλοκαίρι 2025. Μαλακάσα. «Επρεπε να γίνω 80 χρόνων για να με φωνάξουνε στο Rockwave». Είμαι σαν το στιχάκι του Ιαν Αντερσον. Γέρος για ροκ, μα για τον θάνατο μικρό παιδάκι». Αυτοσαρκαζόμενος μια ζωή. Στην αυτοβιογραφία του είχε αποκαλύψει τη μεγάλη περιπέτεια που πέρασε με την υγεία του. Με εκείνο το βίντεο λίγες μέρες πριν ξεκινήσει η συνανλία έμοιαζε σαν να

θέλει να ξορκίσει το κακό. Μπορεί να μην ήταν το ίδιο κεφάλτος όσο στο Ηρώδειο ή στο Μέγαρο Μουσικής, αλλά ήταν εκεί. Διήλωνε παρών. Τραγουδούσε και έλεγε ιστορίες από άλλες εποχές. Στο χορτάρι, πάνω σε μια πρόχειρη κουβέρτα, τα παιδιά μας και τα παιδιά των φίλων μας. Εκείνα άκουγαν και έβλεπαν έναν μεγάλο κύριο με τινάρες και γυαλιά να τραγουδάει με κόπο αλλά και χαρά φτάνοντας στο τέλος μιας μεγάλης διαδρομής, σαν μαραθωνοδρόμος με μια κουβέρτα στη μασχάλη, να προσπαθεί να συγκεράσει το παρελθόν με το παρόν, να ενώσει τις γενιές.

Μοιάζει να έχουν ειπωθεί σχεδόν τα πάντα για τον Διονύση Σαββόπουλο, που ό,τι και να προσθέσει κανείς φαντάζει περιττό. Γράφτηκαν πολλά και θα γραφτούν κι άλλα. Ο καθένας έχει μια ανάμνηση από τον Νιόνιο. Τελικά, είχε κάτι να πει σε όλους μας. Και μόνο γι' αυτό του χρωστάμε πολλά. Τέλος σκηνής.

«Επρεπε να γίνω 80 χρόνων για να με φωνάξουνε στο Rockwave», έλεγε ο Σαββόπουλος το περασμένο καλοκαίρι στη Μαλακάσα. «Είμαι σαν το στιχάκι του Ιαν Αντερσον. Γέρος για ροκ, μα για τον θάνατο μικρό παιδάκι».

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Μυστική «συνομιλία» δύο κορυφαίων

Ο **ένας** έφυγε 21 Οκτωβρίου και ο άλλος είχε γεννηθεί 23 Οκτωβρίου του 1925. Οι δύο αυτοί άνθρωποι, όμως, είχαν διασταυρωθεί και υποστηρίξει ο ένας τον άλλον σε δύσκολους και ζοφερούς καιρούς. Και οι δύο έλεγαν πάντα αυτό που πίστευαν, δεν κολάκευαν, δεν άφηναν το ρεύμα να τους παρασύρει· δημιουργούσαν το δικό τους. Τον Διονύση Σαββόπουλο και τον Μάνο Χατζιδάκι χώριζαν 19 χρόνια, αλλά ένωναν πολλά, δηλωμένα ή αδήριτα. Στο αφιέρωμα για τα «100 χρόνια Μάνος» της «Κ», που κυκλοφόρησε την περασμένη Κυριακή, ο Φώτης Απέρης ανθολόγησε δύο περιστατικά: το 1972, ο Μάνος Χατζιδάκις κυκλοφόρησε τον «Μεγάλο ερωτικό». Πολλοί τον κατηγόρησαν ότι δημιούργησε, μέσα στη δικτατορία, ένα έργο «περί έρωτος». Ο Διονύσης Σαββόπουλος είχε υποστηρίξει τότε ότι πρόκειται για «μια κορυφαία καλλιτεχνική πράξη αντίστασης στη κυδαιότητα της κούντας». Το 1978, όταν το υπουργείο Προεδρίας απαγόρευσε το «Μακρύ ζεϊμπέκικο για τον Νίκο», ο διευθυντής του Τρίτου έδωσε εντολή να μεταδίδεται καθημερινά.

Δεν είναι μόνο ότι ο ένας bioγράφησε τη ζωή μας με τους στίχους και τη μουσική του, είναι και ότι ο άλλος, παράτολμος και ενορατικός, με αυθεντική αποστροφή για τον λαϊκό μας και τη μαζικότητα, έβλεπε μπροστά από την εποχή του. Από το 1976 «είδε» την καταστροφή στην άκρατη ανοικοδόμηση και στον ασύδοτο τουρισμό. Αρκεί να ανακαλέσουμε τον «Εφιάλτη της Περσεφόνης» σε στίχους Νίκου Γκάτσου. «Εκεί που φύτευαν φιλοσκούνι κι άγρια μέντα/ κι έβγαζε η γη το πρώτο της κυκλάμινο/ τώρα χωριάτες παζαρεύουν τα τσιμέντα/ και τα πουλιά πέφτουν νεκρά στην υψικάμινο».

Ο Σαββόπουλος, πάλι, δεν απαντείται τη γιορτή, ακόμη και μέσα στη δυστοπία: «Σε παραλίες σκουπιδοτόπων με κασετόφωνα κι εγώ/ μια πολιτεία σωριασμένη έχω σκοπό/ όλα είναι τόσο τρομαγμένα μα τ' αγαπώ ο φτωχός/ δώσ' μου τα λόγια επιτέλους να μην είμαι μοναχός» («Πρωτομαγιά», 1983).

Οι μελετητές του ελληνικού μουσικού τοπίου θα είχαν πολλά να πουν για τη «συνομιλία» των δύο αυτών σπουδαίων δημιουργών, που η εποχή και οι επέτειοι, εκτός από τη ζωή την ίδια, έφεραν κοντά με έναν παράδοξο, πνευματικά, τρόπο. Για τον Θεοδωράκη, τον Χατζιδάκι και τον Σαββόπουλο και τις μεταξύ τους σχέσεις γράφονταν διάφορα κατά καιρούς, όμως σημασία έχει ένα πράγμα: ότι όχι μόνον ο μουσικός πολιτισμός μας, αλλά ο ελληνικός πολιτισμός στο σύνολό του, δεν θα ήταν ο ίδιος χωρίς τη συναισθηματική ευφυΐα και τον δημιουργικό οίστρο τους. Συνδιαμόρφωσαν τον τρόπο που ακούμε, αισθανόμαστε, σκεφτόμαστε, αντιλαμβανόμαστε, τον εαυτό μας, την κοινωνία, τον κόσμο. Οξυναν το βλέμμα και το πολιτικό κριτήριο, πλούτισαν με χρονοχρώματα τη ζωή μας και κατέγραψαν/προέδαν/εππρέασαν «μυστικά» την πορεία της χώρας.

Δεν λείπουν και σήμερα οι προικισμένοι και δημοφιλείς συνθέτες και τραγουδοποιοί. Αυτό που λείπει είναι ο στιβαρός παρεμβατικός δημόσιος λόγος, που δεν χαιδεύει αυτιά, δεν υπολογίζει ισορροπίες και κόστος.

Το τμήμα δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ειδικά στη σημερινή ανεξέλεγκτη πλημμυρίδα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. «Πιστεύω πως η τέχνη του τραγουδιού αποτελεί κοινωνικό λειτουργήμα, γιατί το τραγούδι μάς ενώνει μέσα σ' έναν μύθο κοινό (...) που δεν υπάρχει στις μέρες μας. Τον σχηματίζουμε καινούργιο κι απ' την αρχή κάθε φορά. Κάθε φορά που νιώθουμε βαθιά την ανάγκη να τραγουδήσουμε». Το υπογράφει ο Μάνος Χατζιδάκις, θα μπορούσε να το έχει πει και ο Διονύσης Σαββόπουλος.

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ «Λειτουργήσε ως πολιτικός αιρετικός που αμφισβήτησε το καθιερωμένο δόγμα και δημιούργησε τη δική του «εκκλησία», αναφέρει στο βιβλίο του ο Τάκης Σ. Παππάς.

Οι ψηφοφόροι δεν είδαν στον Τραμπ έναν παραβάτη των κανόνων, αλλά έναν ηγέτη που τολμούσε να αμφισβητήσει ένα σύστημα που θεωρούσαν ότι τους είχε εγκαταλείψει. Η περιφρόνησή του για τους καθιερωμένους θεσμούς αποτέλεσε το κλειδί της επιτυχίας του και όχι εμπόδιο.

Ανατομία της εποχής Τραμπ

Τι σηματοδοτεί για τη δημοκρατία και τους θεσμούς της η επάνοδος του στον Λευκό Οίκο

«Καλωσορίσατε στην εποχή του Τραμπ», με αυτό το –μάλλον ανησυχητικό– καλωσόρισμα ξεκινά το βιβλίο του «Εξηγώντας τον Τραμπ» ο πολιτικός επιστήμονας και τακτικός αρθρογράφος της «Κ» Τάκης Σ. Παππάς. Ποια όμως είναι η εποχή στην οποία μας καλωσορίζει; Αυτή όπου «οι καθιερωμένοι διπλωμάτες, οι μεθοδικοί διαπραγματευτές, οι επιχειρηματίες των ανοικτών αγορών και οι παραδοσιακές πολιτικές ελίτ φαίνεται ότι παραγκωνίζονται οριστικά. Τη θέση τους, πάντα κάτω από τον κυρίαρχο ηγέτη, καταλαμβάνει ένα νέο σύνολο δρώντων: τεχνολογικοί οραματιστές και φιλόδοξοι εξερευνητές του διαστήματος, ακροδεξιοί ιδεολόγοι, επιχειρηματίες της τεχνητής νοημοσύνης και των κρυπτονομισμάτων, έμποροι οπλικών συστημάτων για επερχόμενους πολέμους και μεγιστάνες έτοιμοι να αναλάβουν την παγκόσμια ανοικοδόμηση μετά το τέλος των πολέμων. Στο νέο παγκόσμιο σύστημα, οι φιλελεύθερες αξίες υποκύπτουν μπροστά στην αλματώδη άνοδο του λαϊκισμού και του αυταρχισμού».

Το βιβλίο συνιστά ανατομία της «εποχής Τραμπ» υπό τη σκιά της Ιστορίας των ΗΠΑ, γεγονότων και προσώπων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο φωτίζουν αυτό που ζούμε – και τι σημαίνουν όλα αυτά για την Ευρώπη.

Το βιβλίο κυκλοφορεί αυτές τις μέρες από τις εκδόσεις Πα-

Ο Ντόναλντ Τραμπ με το «MAGA» καπέλο του στο «κτίνος», την προεδρική λιμουζίνα. Η επανεκλογή του συνιστά ριζική αμφισβήτηση των θεμελίων της μεταπολεμικής φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων.

τάκη και η «Κ» προδημοσιεύει αποσπάσματα.

Η. Μ.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η παρέκκλιση του Τραμπ από τις συμβάσεις της φιλελεύθερης δημοκρατίας δεν αποτέλεσε μειονέκτημα, αλλά το θεμελιώδες πλεονέκτημά του. Λειτουργήσε ως πολιτικός αιρετικός που αμφισβήτησε το καθιερωμένο δόγμα και δημιούργησε τη δική του «εκκλησία». Κατέδειξε την ευ-

πάθεια των θεσμών και την αδυναμία των παραδοσιακών πολιτικών ηγετών, προσφέροντας μια εναλλακτική πρόταση όπου ο «λαός» υπερισχύει των θεσμών. Οι ψηφοφόροι δεν είδαν στον Τραμπ έναν παραβάτη των κανόνων, αλλά έναν ηγέτη που τολμούσε να αμφισβητήσει ένα σύστημα που θεωρούσαν ότι τους είχε εγκαταλείψει. Η περιφρόνησή του για τους καθιερωμένους θεσμούς αποτέλεσε το κλειδί της επιτυχίας του και όχι εμπόδιο. Αντί να προσαρμοστεί στο υπάρχον σύστημα, παρουσίαστηκε ως δύναμη ριζικής αλλαγής με μια απλή αλλά πικρή

υπόσχεση: να προστατεύσει τα συμφέροντα του απλού Αμερικανού πολίτη, ακόμη και αν αυτό σήμαινε σύγκρουση με τη θεσμική νομιμότητα. Η επικράτηση του Τραμπ αποτελεί συνεπώς εκδήλωση του λαϊκιστικού φαινομένου σε όλα του τα στάδια: την ανάδειξη ενός χαρισματικού ηγέτη, την άνοδό του στην εξουσία και τη διατήρηση της λαϊκής υποστήριξης παρά τα εμπόδια. Δεν επρόκειτο για απλή εκλογική νίκη, αλλά για μια ριζική αμφισβήτηση των θεμελίων της μεταπολεμικής φιλελεύθερης τάξης πραγμάτων – μια αμφισβήτηση που μόνο προσωρινά διακόπη-

κε από τη νίκη των Δημοκρατικών στις εκλογές του Νοεμβρίου 2020 και την κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν κατά την τετραετία που ακολούθησε.

(...)

Η πορεία του Τραμπ αναδεικνύει μια κρίσιμη αλήθεια: όταν ο λαϊκισμός κατακτά την εξουσία και εδράζεται σε χαρισματική ηγεσία, αποκτά εντυπωσιακή ανθεκτικότητα. Ο χαρισματικός ηγέτης δεν συσπειρώνει απλώς τον «γνήσιο λαό» γύρω από ένα πρόσωπο· εγκαθιστά μια σχέση προσωπικής αφοσίωσης, στηριγμένη σε ταυτότητες, πάθη και ριζοσπαστικές υποσχέσεις. Η αντιπολίτευση, όσο παραμένει προσκολλημένη στον φιλελεύθερο ορθολογισμό χωρίς και η ίδια να εκτρέπεται σε λαϊκισμό, αδυνατεί να ανταγωνιστεί αυτήν τη ρητορική. Η πολιτική μετατοπίζεται, έτσι, από το πεδίο των ιδεών στον χώρο του συμβολικού ανταγωνισμού, όπου κυριαρχεί το συναίσθημα. Εκεί ευδοκίμει ο χαρισματικός λαϊκιστής αφο, σε τέτοιο περιβάλλον, υπονομεύει θεσμούς, εργαλείοποιεί τη Δικαιοσύνη, ενισχύει την εκτελεστική εξουσία και παρουσιάζει τους αντιπάλους του όχι ως εναλλακτικά, αλλά ως υπαρκτά κινδύνους. Η δημοκρατία μετατρέπεται σε μόνιμο δημοψήφισμα υπέρ ή κατά του ηγέτη. Κι όσο η βάση του παραμένει ενωμένη, η εναλλαγή εξουσίας καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη.

Λάρκου Παναγιώτης
ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ
της Π.Σ. Δέλτα
09, 16, 23.11.2025

Nicosia International Festival 2025
14.09-30.12.2025

Olga Markari
THE RITE OF NO RETURN
11.11.2025

Yugoslav Drama Theatre
MICHAEL KOHLHAAS
by H. v. Kleist
15.11.2025

(Σακς) Σάββας Χρυσόστομου ΣΣΙΟΣ
18.11.2025

Σατιρικό Θέατρο, Audere Productions
Αντρέας Κυριάκου
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ
21.11.2025

Chloe Bellou
MOMENTS
22.11.2025

Δημήτρης Μεσημέρης
TIK TAK
25.11.2025

Anna Fo
AND/DNA
29.11.2025

Διοργανωτές: Δήμος Νicosias, Ministry of Culture, Cyprus Public Transport, H KATHMERIN, more.com, wizguide, SIGMA

Theodoros Terzopoulos
WAITING FOR GODOT
by Samuel Becket
(Περιμένοντας τον Γκοντό)
31.10.2025 20:30
01.11.2025 18:30

NicosiaMunicipal Theatre

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές: Δήμος Νicosias, Ministry of Culture, Cyprus Public Transport, H KATHMERIN, more.com, wizguide, SIGMA

Για κανένα θέμα δεν εξαντλείται η ανάγκη για έρευνα

Το τριήμερο συνέδριο για τον Αγώνα της ΕΟΚΑ στοχεύει στην ανάδειξη πτυχών που δεν έχουν διερευνηθεί ικανοποιητικά μέχρι σήμερα

Συνδιοργανωτές: Ίδρυμα Απελευθερωτικού Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959, Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, Συμβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959, Σύνδεσμοι Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-1959, Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ, Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, Νομική Σχολή Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Κέντρο Μελετών Τάσος Παπαδόπουλος, Ένωση Προφορικής Ιστορίας Κύπρου. Συνεργαζόμενοι φορείς: Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής, Κέντρο Μελετών Γρηγόρη Αυξεντίου και Πολιτιστικό Ίδρυμα Μόδεστος Παντελή και υποστηρικτές ο Αλθινόος Λόγος.

Οργανωτική Επιτροπή: Χαράλαμπος Αλεξάνδρου, Σωτηρούλα Βασιλείου, Αναστασία Γιάνκου, Μιχάλης Σταυρή, Ανδρέας Χριστοφίτης, Επιστημονική Επιτροπή: Αχιλλέως Αιμιλιανίδης, Γεώργιος Καζαμίας, Ιάκωβος Μιχαηλίδης, Πέτρος Παπαπολυβίου, Ευάνθης Χατζηβασιλείου.

Πληροφορίες: «70 Χρόνια από τον Αγώνα της ΕΟΚΑ: Απόηχοι, αναλύσεις, επανεκτιμήσεις», 31 Οκτωβρίου-2 Νοεμβρίου 2025, Κεντρικά Κτήρια του Πανεπιστημίου Κύπρου, Καλλιπόλεως 75, Λευκωσία. Για το πρόγραμμα του Συνεδρίου, τις περιλήψεις των εισηγήσεων και τη βιογραφία των ομιλητών: eoka.org.cy/conference2025.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ένα μεγάλο συνέδριο διοργανώνεται το τριήμερο 31 Οκτωβρίου και 1-2 Νοεμβρίου, με αφορμή τα 70 χρόνια από την έναρξη του Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ. Ο αριθμός των συνδιοργανωτών και των συνεργαζόμενων φορέων δείχνει πως αυτή η επιστημονική συνάντηση είναι ανοικτή σε νέες αναγνώσεις, και επανακαταθέσεις και σε έναν έντιμο επιστημονικό διάλογο. Αυτό λένε άλλωστε στη συνέντευξη τους και τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής που μίλησαν στην «Κ» για το συνέδριο που έχει τίτλο «70 Χρόνια από τον Αγώνα της ΕΟΚΑ: Απόηχοι, αναλύσεις, επανεκτιμήσεις». Στις ερωτήσεις της «Κ» απάντησαν οι: Δρ Χαράλαμπος Αλεξάνδρου (Χ.Α.), πρόεδρος Ιδρύματος Απελευθερωτικού Αγώνα ΕΟΚΑ (και λέκτωρ στη νεοσύστατη έδρα Κυπριακών Σπουδών, στη Νομική Σχολή του ΑΠΘ), Γιώργος Καζαμίας (Γ.Κ.) καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου, δρ Σωτηρούλα Βασιλείου (Σ.Β.), επιστημονική λειτουργός Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, δρ Αναστασία Γιάνκου (Α.Γ.), ερευνήτρια στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών και Ανδρέας Χριστοφίτης (Α.Χ.), υπ. διδάκτωρ Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

–Ποιοι είναι οι στόχοι του συνεδρίου και ποια ευελπιστείτε πως θα είναι η προσφορά του, μετά τη λήξη του;

Α.Γ.: Με αφορμή τα εβδομηντάχρονα, το συνέδριο στοχεύει στην ανάδειξη πτυχών του ερευνητικού πεδίου της μελέτης της ιστορίας της ΕΟΚΑ που δεν έχουν διερευνηθεί ικανοποιητικά μέχρι σήμερα. Στον στόχο αυτό συνεισφέρει και το βρετανικό αρχαιολογικό υλικό, που έχει αποδεσμευτεί τα τελευταία χρόνια. Οι εργασίες που θα παρουσιαστούν, οι συζητήσεις που θα γίνουν, οι κεντρικές ομιλίες, οι συζητήσεις στοργυλίας τράπεζας θα συνεισφέρουν και θα εμπλουτίσουν, ευελπιστούμε, τη συζήτηση τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και σε ευρύτερο επίπεδο για την τελευταία και κρίσιμη φάση της βρετανικής αποικιοκρατίας στον τόπο μας.

Σ.Β.: Προς μεγάλη χαρά και ικανοποίηση όλων, στις συμμετοχές περιλαμβάνονται ανακοινώσεις που πραγματικά οδηγούν την έρευνα πιο βαθιά και πιο μακριά. Μέσα από τις ανακοινώσεις και τις συζητήσεις, στις στοργυλίες τράπεζες ανάμεσα στους επιστήμονες, τους

αγωνιστές και με το κοινό, θα αναπτυχθεί ένας γόνιμος, ουσιαστικός διάλογος ανάμεσα σε παράλληλες και διασταυρούμενες αφηγήσεις, θα τεθούν επί τάπητος προβληματισμοί και θα αναδειχθούν αθέατες ή ανεπαρκώς φωτισμένες πτυχές του Αγώνα. Ήδη, το Συνέδριο κατόρθωσε μία πρωτοφανή και ανεπανάληπτη συνένωση ατόμων, γενεών, θεσμών και φορέων, για την ιστορική μνήμη.

–Στο συνέδριο φιλοξενούνται πάρα πολλοί ερευνητές με ενδιαφέροντες ανακοινώσεις... νομίζετε πως έχει μελετηθεί επαρκώς ο Αγώνας της ΕΟΚΑ;

Γ.Κ.: Για κανένα θέμα δεν εξαντλείται η ανάγκη για έρευνα. Ο υπότιτλος του Συνεδρίου αυτό ακριβώς δείχνει: την ανάγκη της κοινωνίας όχι μόνο να ακούσει τι έγινε (ακόμα και ως απόηχο) αλλά να καταλάβει τον Αγώνα, ακόμα και να επανεκτιμήσει όσα άφησε ο Αγώνας στα 70 χρόνια που πέρασαν.

Α.Γ.: Παλαιότερα η έμφαση στη βιβλιογραφία και στην έρευνα για τα χρόνια του αγώνα είχε επικεντρωθεί στις διπλωματικές κυρίως εξελίξεις. Ο αγώνας της ΕΟΚΑ, όπως και άλλα ιστορικά ορόσημα της πρόσφατης ιστορίας της Κύπρου, δεν έχουν ασφαλώς εξαντληθεί ερευνητικά. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από το εύρος των θεμάτων που θα παρουσιαστούν στο συνέδριο.

Γιώργος Καζαμίας: «Το συνέδριο γίνεται στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ένα χώρο ελευθερίας, ένα χώρο όπου καθένας έχει δικαίωμα να υποστηρίξει ό,τι θέλει, αρκεί να γίνεται αυτό τεκμηριωμένα και ειρηνικά».

τις αντιφατικές μνήμες και τα τεκμήρια• κινδυνεύει από τις εμμονές, τις διαστρεβλώσεις και την αμνησία.

Α.Χ.: Ευτυχώς ζούμε σε μια δημοκρατική πολιτεία, η οποία προέκυψε από τον αγώνα της ΕΟΚΑ, συνεπώς η ελευθερία του λόγου είναι κατοχυρωμένη και αδιαπραγμάτευτη. Ο καθένας κρίνεται για ό,τι λέει και γράφει.

«Η Ιστορία δεν φοβάται και δεν κινδυνεύει από τις αντιφατικές μνήμες και τα τεκμήρια• κινδυνεύει από τις εμμονές, τις διαστρεβλώσεις και την αμνησία» λέει το μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου δρ Σωτηρούλα Βασιλείου.

–Παρατηρώ πως από τις ανακοινώσεις λείπει η ανάγνωση του Αγώνα από τη σκοπιά των Τουρκοκυπρίων, υπάρχει εικόνα για το πώς η τ/κ κοινότητα

αντίκρισε τον Αγώνα; **Χ.Α.:** Η ερώτηση δίνει την ευκαιρία να ξεκαθαρίσουμε κάτι σημαντικό για το συνέδριο. Οι ομιλητές δεν επιλέχθηκαν από

«Η διοργάνωση του Συνεδρίου αποτελεί ευκαιρία όχι μόνο για επανεκτιμήσεις αλλά και για ανάδειξη νέου υλικού που προέρχεται από δύο κύριες πηγές: τα ιδιωτικά αρχεία και τις προφορικές μαρτυρίες» λέει ο Χαράλαμπος Αλεξάνδρου, μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου.

Ο αριθμός των συνδιοργανωτών του Συνεδρίου για τα 70χρονα από την έναρξη του Αγώνα της ΕΟΚΑ δείχνει πως αυτή η επιστημονική συνάντηση είναι ανοικτή σε νέες αναγνώσεις και σε έναν έντιμο επιστημονικό διάλογο.

ο Αγώνας του '55-59, ποιος είναι ο απόηχός τους, κυρίως στις νεότερες γενιές;

Α.Γ.: Στέκομαι στα πρότυπα αγωνιστικότητας, θάρρους, αυταπάρνης, αξιοπρέπειας. Η μαθηπώσα νεολαία ειδικά διαδραμάτισε, όπως ξέρουμε, βασικό ρόλο στον Αγώνα του 1955-59. Αυτή η συνεισφορά έχει αναμφίβολα τη σημασία της για τις νεότερες γενιές.

Σ.Β.: Ο αγώνας ορθώνει πρότυπα άδολης φιλοπατρίας και θάρρους. Πολλοί αγωνιστές μπήκαν στον αγώνα έφηβοι και βγήκαν ενήλικες, έχοντας στο μεταξύ βιώσει συμπυκνωμένες εμπειρίες μιας ολόκληρης ζωής. Πήραν τον δρόμο για την ελευθερία, γνωρίζοντας πως σε αυτόν υπήρχε και η στάση του θανάτου. Αναφορικά με τα όσα μας κληροδότησε, εστιάζω και στην αναβάθμιση της θέσης της γυναίκας στην κυπριακή κοινωνία. Γυναίκες όπως η Μαρούλα Βιολάρη-Ιακωβίδου, Ανδρέας Μαϊμαρίδης, Ρένος Λυσιώτης, Γιάννης Σπανός και Κίκκας Κυριακίδης θα αφηγηθούν βιώματα και θα προβάλουν το πνεύμα του Αγώνα, την επίγνωση από το αποτέλεσμα και το αποτύπωμά του.

Α.Χ.: Ο αγώνας της ΕΟΚΑ αποτελεί την κύρια συνιστώσα της ιστορικής συνείδησης των Ελλήνων της Κύπρου.

–Πιστεύετε πως η ιστορία του Αγώνα διδάσκεται επαρκώς (με

σύγχρονο παιδαγωγικό τρόπο, αλλά και ως σημαίνον ιστορικό γεγονός) στα σχολεία μας;

Α.Γ.: Γενικά οι μαθητές/τριες επιδεικνύουν μεγάλο ενδιαφέρον για την ιστορία του Αγώνα κατά τη διδασκαλία του. Ο τρόπος διδασκαλίας του αντικειμένου επαφίεται βέβαια και στον ίδιο τον διδάσκοντα. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία που κατέχει ο Αγώνας στη νεότερη ιστορία του τόπου μας θα μπορούσε, ίσως, να δοθεί στο αναλυτικό πρόγραμμα περισσότερος χρόνος προκειμένου να γίνονται δράσεις εντός και εκτός σχολείων που να διαφωτίζουν περαιτέρω τους μαθητές/τριες για τη σημασία του Αγώνα.

–Οι μορφές των ηρώων του Αγώνα νομίζετε πως έχουν επικοινωνηθεί στις νεότερες γενιές στην ολότητά τους; Τόσο ως προσωπικότητες όσο και ως αγωνιστές, ή έχουν τυποποιηθεί ως ήρωες;

Σ.Β.: Ξεαρτάται από το οικγενειακό περιβάλλον και τους εκπαιδευτικούς. Αυτό που οφείλουμε πάντα να τονίζουμε είναι πως οι αγωνιστές ήταν άνθρωποι όπως εμείς, οι οποίοι διαμορφώθηκαν από την εποχή τους και τη διαμόρφωσαν. Αρκετοί, στη μετέπειτα πορεία τους, διέπραξαν και λάθη. Ωστόσο, δεν μπορούμε να αφήνουμε αυτά τα λάθη να λειτουργούν οριζόντια, ισοπεδωτικά και απαξιωτικά. Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες πτυχές του Συνεδρίου είναι, άλλωστε, η στοργυλία τράπεζα αγωνιστών της ΕΟΚΑ, με συντονιστή τον καθηγητή Πέτρο Παπαπολυβίου. Οι Μαρούλα Βιολάρη-Ιακωβίδου, Ανδρέας Μαϊμαρίδης, Ρένος Λυσιώτης, Γιάννης Σπανός και Κίκκας Κυριακίδης θα αφηγηθούν βιώματα και θα προβάλουν το πνεύμα του Αγώνα, την επίγνωση από το αποτέλεσμα και το αποτύπωμά του.

–«Προδόθηκε» ο στόχος του Αγώνα ή μιλάμε για έναν «ιστορικό συμβιβασμό»;

Σ.Β.: Είναι αλήθεια πως για τους πλείστους αγωνιστές το αποτέλεσμα του Αγώνα βιώθηκε ως τραύμα και για ορισμένους ως «προδοσία». Παραπέμπω στους στίχους του ενωτικού Κώστα Μόντη: «Μπότερα, [...] Μας είπαν προέξικε η καρδιά / και την περιέκοψαν. / Μας είπαν προέξικαν τα όνειρα / και τα περιέκοψαν, / μας είπαν προέξικαν οι αρετικοί πόθοι». Η διπλωματία επέβαλε τους όρους της, επιβάλλοντας έναντι του ευκαίσιου το εφικτό. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε για προδοσία, αλλά για έναν αναπόδραστο συμβιβασμό.

Η γνώση εμπλουτίζεται και ανανεώνεται μέσα από τον διάλογο

–Είναι έτοιμη η επιστημονική κοινότητα αλλά και η κοινωνία μας να δεχθεί νέες αναγνώσεις για τον Αγώνα του '55-59, ίσως και αιρετικές;

Γ.Κ.: Θα έπρεπε! Γι' αυτό το συνέδριο γίνεται στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, ένα χώρο ελευθερίας, ένα χώρο όπου καθένας έχει δικαίωμα να υποστηρίξει ό,τι θέλει, αρκεί να γίνεται αυτό τεκμηριωμένα και ειρηνικά. Κάποιες πρόσφατες δηλώσεις αναμασούσαν παλιά επιχειρήματα που η σοβαρή ιστορική έρευνα τα έχει καταρρίψει με τεκμήρια!

Σ.Β.: Θα έπρεπε και πιστεύω πως είναι, εφόσον οι θέσεις τεκμαίρονται. Η γνώση εμπλουτίζεται και ανανεώνεται μέσα από τον διάλογο, βάσει τεκμηρίων και έρευνας, με σεβασμό. Άλλωστε, «η αρετή μας είναι η αμοιβαία μας χρησιμότητα» (Γ. Ρίτσος, «Αποχαιρετισμός»). Η Ιστορία δεν φοβάται και δεν κινδυνεύει από

Γιώργος Κουμουτσάκος, μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην UNESCO

Έχει πολλούς φίλους η γλώσσα μας

Η 9η Φεβρουαρίου, ημέρα της εκδημίας του Διονυσίου Σολωμού, ανακηρύσσεται Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Μια τυπική διαδικασία απομένει μέχρι την επίσημη ανακήρυξη της 9ης Φεβρουαρίου (ημέρα της εκδημίας του Διονυσίου Σολωμού το 1857) ως Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας. Στη 43η Γενική Διάσκεψη της UNESCO, που θα πραγματοποιηθεί στη Σαμαρκάνδη του Ουζμπεκιστάν από τις 30 Οκτωβρίου έως τις 13 Νοεμβρίου, αναμένεται να επικυρωθεί η σχετική πρόταση του Εκτελεστικού Συμβουλίου του διεθνούς οργανισμού, το οποίο τον περασμένο Απρίλιο αναγνώρισε την προσφορά της ελληνικής γλώσσας στην πολιτιστική κληρονομιά της ανθρωπότητας, την ιστορική συνέχειά της και την επίδρασή της στις ευρωπαϊκές γλώσσες και στη διεθνή επιστημονική ορολογία.

Το επίτευγμα είχε τις δυσκολίες του. «Διεδίκουσε διεθνή αναγνώριση μια γλώσσα που μιλιέται από μια χούφτα ανθρώπους σε όλο τον πλανήτη», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Κουμουτσάκος, μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην UNESCO. «Το κριτήριο που έπρεπε να προβάλουμε ήταν ποιοτικό, όχι ποσοτικό. Έπρεπε να πείσουμε τα άλλα κράτη-μέλη ότι η γλώσσα μας διαθέτει μια συνέχεια τριών χιλιάδων ετών και ότι επηρέασε τη δυτική σκέψη, αλλά και τον κόσμο, δημιουργώντας αναντικατάστατες θεμελιώδεις έννοιες όπως η

δημοκρατία, η φιλοσοφία, η Ιστορία, το θέατρο. Χρειάστηκε πολλή δουλειά, πόρτα πόρτα».

Σχεδόν 60 διμερείς ή και τριμερείς συναντήσεις πραγματοποιήσαν τα μέλη της ελληνικής ομάδας, με εκπροσώπους περίπου 90 χωρών. Και ενώ σύντομα οι συσσωρευμένες θετικές ανταποκρίσεις θα τροφοδοτούσαν κάθε επόμενη προσπάθεια («έχουμε 10 χώρες που μας στηρίζουν, έχουμε 20 χώρες, έχουμε 60» κ.ο.κ.), ένα ακόμη αγκάθι που έπρεπε να ξεπεραστεί ήταν ότι κάποιοι थे-

ωρούσαν ότι υπάρχει πληθωρισμός από «διεθνείς ημέρες». Πέρα όμως από τη στήριξη του πρωθυπουργού και του υπουργείου Εξωτερικών, η ελληνική ομάδα είχε στα χέρια της ένα κείμενο, συνδιαμορφωμένο από τους ομότιμους καθηγητές Γλωσσολογίας Γεώργιο Μπαμπινιώτη και Χρήστο Κλαίρη, το οποίο ήταν «επιστημονικά άρτιο, κατανοητό και με δυνατότητα επιρροής», τονίζει ο κ. Κουμουτσάκος. «Το κείμενο έπεισε, αγκαλιάστηκε και επιτέλεσε την αποστολή του, καθώς

όταν καταθέσαμε την πρόταση, είχε από κάτω 88 υπογραφές».

Ποια είναι όμως η σημασία μιας Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας, πέρα από το συμβολικό επίπεδο; «Δίνει άλλες δυνατότητες όταν συνομιλείς με πανεπιστήμια του εξωτερικού, όταν διεδικείς έδρες ή υποτροφίες, όταν επιδιώκεις να πείσεις εκπροσώπους της ομογένειας ότι πρέπει λ.χ. να επενδύσουμε στον μεγάλο αυτό σκοπό. Μπορούμε να δημιουργήσουμε μια “τάση”. Έχει πολλούς φίλους η ελληνική γλώσσα, που

πιστεύουν στην αξία της», υπογραμμίζει ο κ. Κουμουτσάκος και προσθέτει ότι αναμένεται να δημιουργηθεί μια αίσθηση υπερηφάνειας και στο εσωτερικό, ειδικά στους νέους και στα παιδιά. Ο πρώτος εορτασμός, πάντως, θα γίνει στο κτίριο της UNESCO στο Παρίσι, στις 9 Φεβρουαρίου του 2026, ενώ ετοιμάζεται και ένα φιλμ για τη διαχρονικότητα της ελληνικής γραπτής και προφορικής παράδοσης. «Πιστεύω ότι η απόφαση θα αποτελέσει τομή στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας,

αρκεί να την αξιοποιήσουμε. Οι χαρές και η υπερηφάνεια θα παρέλθουν και θα πρέπει να περάσουμε στο στάδιο της ευθύνης», επισημαίνει ο κ. Κουμουτσάκος.

Τα Μινωικά Ανάκτορα

Δεν είναι το μόνο κατόρθωμα της Ελλάδας στην επικράτεια της UNESCO. Τον Ιούλιο, τα Μινωικά Ανακτορικά Κέντρα εντάχθηκαν στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς του οργανισμού και όπως υπενθυμίζει ο κ. Κουμουτσάκος, το επόμενο ιδιαίτερα σύνθετο και δύσκολο στοίχημα είναι η υποψηφιότητα του όρους Ολύμπου ως φυσικού και πολιτιστικού μνημείου. Επιτυχία για την Ελλάδα αποτελεί και η εκλογή της, τον Μάιο, στην Επιτροπή της Σύμβασης της UNESCO (1970) για την παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών. «Το να συμμετέχει στην επιτροπή μια χώρα σαν τη δική μας, που έχει υποφέρει από την αρχαιοκαπηλία, έχει ιδιαίτερη σημασία», εξηγεί ο κ. Κουμουτσάκος και συμπληρώνει ότι σημαντικά εργαλεία για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης αρχαιοτήτων είναι και το νεοσύστατο Ψηφιακό Μουσείο Κλεμμένων Πολιτιστικών Αντικειμένων της UNESCO και η ελληνική «κόκκινη λίστα», που δημιούργησε το υπουργείο Πολιτισμού, με πολιτιστικά αγαθά τα οποία κινδυνεύουν από την αρχαιοκαπηλία.

«Θετική δυναμική» για τα Γλυπτά

Πότε άραγε θα έχουμε κάτι νεότερο από το μέτωπο της διεκδίκησης των Γλυπτών του Παρθενώνα; «Αυτή είναι η ερώτηση του ενός διασκατομμυρίου δολαρίων», αποκρίνεται ο Γιώργος Κουμουτσάκος, μόνιμος αντιπρόσωπος της Ελλάδας στην UNESCO. «Τα τελευταία χρόνια, βέβαια, έχει χτιστεί μια κρίσιμη μάζα εξελίξεων, που βοηθούν πολύ την υπόθεση της επανένωσης των Γλυπτών», προσθέτει και αναφέρει επιγραμματικά το διεθνές υπόβαθρο που ευνοεί τους επαναπατρισμούς πολιτιστικών αγαθών ακόμη και από μεγάλα μουσεία, τη μεταστροφή της βρετανικής κοινής γνώμης υπέρ της Ελλάδας, αλλά και τη συστηματική προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης σε επίπεδο διαπραγματεύσεων με το Βρετανικό Μουσείο.

«Πιστεύω ότι δημιουργείται μια θετική δυναμική, που επιτρέπει μια ρεαλιστική αισιοδοξία», συμπληρώνει ο κ. Κουμουτσάκος, ο οποίος το 2024 είχε συμμετάσχει, ως μέλος της ελληνικής αντιπροσωπείας, στην 24η σύνοδο της Διακυβερνητικής Επιτροπής της UNESCO για την Επιστροφή των Πολιτιστικών Αγαθών στις Χώρες Προέλευσης (ICPRCP). Εκεί ήταν που η Τουρκάλα αξιωματούχος Ζεϊνέπ Μποζ είχε κάνει αίσθηση διεθνώς, όταν είχε αναφέρει ότι στα οθωμανικά αρχεία δεν υπάρχει «φιρμάνι» που να νομιμοποιεί την απόκτηση των Γλυπτών από τον Λόρδο Ελγιν. «Είχε κάνει μεγάλη εντύπωση εκείνη η δήλωσή. Δεν λέω ότι άλλαξε τα πάντα, διότι είναι κάτι που εμείς το λέμε χρόνια, ενώ προϋπήρχε και το ψήφισμα της UNESCO που αναγνωρίζει ότι το θέμα των Γλυπτών έχει διακυβερνητικό χαρακτήρα. Αλλά εκείνη η δήλωση είχε εμβαθύνει περισσότερο το αποτύπωμα και την πειστικότητα της ελληνικής θέσης».

Ανυσκει άραγε για την κατάσταση στην Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη, που λειτουργεί εδώ και χρόνια ως τέμενος και στην οποία φέτος άρχισαν εργασίες αντισεισμικής θωράκισης του

τρούλου της; «Να ξεκαθαρίσω ότι μέλημα της UNESCO είναι η προστασία των μνημείων, όχι τόσο αυτή καθαυτή η χρήση τους, εκτός βέβαια εάν αυτή τα φθείρει», διευκρινίζει ο κ. Κουμουτσάκος και συμπληρώνει ότι ο διεθνής οργανισμός, στον βαθμό που του αναλογεί, έχει πάντα την Αγία Σοφία στο ραντάρ του. «Το παρακολουθεί στενά, πραγματοποιεί αποστολές, οι τελευταίες μάλιστα ήταν αυξημένης αυστηρότητας», λέει και προσθέτει ότι το συγκεκριμένο θέμα δεν πρέπει να γίνει ελληνοτουρκικό. «Γιατί τότε θα μειωθεί η σοβαρότητά του. Δεν είναι διμερές θέμα η Αγία Σοφία, όπως δεν είναι και η Μονή της Χώρας. Είναι παγκόσμιο. Βεβαίως και η Ελλάδα έχει λόγο, αλλά θα πρέπει να συγκρατήσουμε ότι η εμπέλευση του συγκεκριμένου θέματος είναι πολύ μεγαλύτερη».

«Προβολή αξιών»

Ποιοι παράγοντες συνιστούν την «ήπια ισχύ» (soft power) της Ελλάδας; Ο κ. Κουμουτσάκος αναφέρει φυσικά τον πολιτισμό της χώρας στη διαχρονικότητά του και τη ναυτιλία της. Υπογραμμίζει όμως ότι η ήπια ισχύς χρειάζεται και μια ευρύτερη στρατηγική θεώρηση. «Είναι μεγάλη υπόθεση το να επενδύσεις στο να σε αγαπούν και να σε αποδέχονται και αυτό δεν είναι δύσκολο για την Ελλάδα, αρκεί να υπηρετείται με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, συντονισμό και συνέπεια», λέει ο κ. Κουμουτσάκος, που στην επικείμενη γενική διάσκεψη της UNESCO στη Σαμαρκάνδη θα υπηρετεί και ως πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτισμού. «Είναι πιο αποτελεσματικό από το να επιβάλλεις τη θέση σου. Η Ελλάδα εξάλλου δεν είναι μια χώρα που κάνει προβολή ισχύος στο διεθνές περιβάλλον, αλλά προβολή πολιτισμού, προβολή αξιών. Προβολή μιας αντίληψης για τον κόσμο, που πηγάζει από τις βασικές έννοιες του ελληνικού πολιτισμού, από την ελληνική γλώσσα και το διεθνές δίκαιο».

“
Τα τελευταία χρόνια έχει χτιστεί μια κρίσιμη μάζα εξελίξεων, που βοηθούν πολύ την υπόθεση της επανένωσης των Γλυπτών.

«Έπρεπε να πείσουμε τα άλλα κράτη-μέλη ότι η γλώσσα μας διαθέτει μια συνέχεια τριών χιλιάδων ετών και ότι επηρέασε τη δυτική σκέψη, αλλά και τον κόσμο», λέει ο Γιώργος Κουμουτσάκος, ο οποίος εξελέγη πρόεδρος της Επιτροπής Πολιτισμού της 43ης Γενικής Διάσκεψης της UNESCO.

Δεν είναι διμερές θέμα η Αγία Σοφία, όπως δεν είναι και η Μονή της Χώρας. Είναι παγκόσμιο.

Η ΣΕΖΟΝ Γυναίκες παρουσιάζει

People Places & Things

Του Duncan Macmillan σε σκηνοθεσία Εβίτας Ιωάννου

Από Κυριακή 19.10.2025

Σατιρικό Θέατρο

Εισιτήρια [more.com](#)

Κύριος Χορηγός

Χορηγοί Επικοινωνίας

Συμπαραγωγή

Σε συνεργασία με

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ

Γυναίκες Ζωγράφοι

Στο Μουσείο Τέχνης Κράισλερ (Chrysler) στο Νόρφολκ της πολιτείας της Βιρτζίνια έχει εγκαινιαστεί μία ακόμη έκθεση που προβάλλει γυναίκες ζωγράφους του παρελθόντος. Με επίκεντρο την περίπτωση της Σούζαν Γουότκινς (Susan Watkins, 1875-1913), η έκθεση εξετάζει το έργο των γυναικών ζωγράφων της περιόδου 1890-1910, που ξεπέρασαν εμπόδια και συμβάσεις. Στη φωτογραφία, ένα από τα έργα της Γουότκινς («Απογευματινό τσάι», 1903).

ΣΕΝΤ ΑΪΒΣ

Αχμέτ Ντογού Ιπέκ

Το παράρτημα της Τέιτ στο Σεντ Αϊβς παρουσιάζει την ατομική έκθεση του 42χρονου ταλαντούχου Τούρκου εικαστικού Αχμέτ Ντογού Ιπέκ. Στην έκθεση ο καλλιτέχνης παρουσιάζει έργα (υδατογραφίες, μελάνι, κάρβουνο) που δημιούργησε στη διάρκεια της τιμητικής residency στα Porthmeor Studios, κατόπιν πρόσκλησης της Τέιτ Σεντ Αϊβς στο πλαίσιο στενότερης συνεργασίας ανάμεσα στην Πινακοθήκη και στο καλλιτεχνικό δυναμικό της Τουρκίας.

ΠΑΡΙΣΙ

Γκέρχαρντ Ρίχτερ

Εως τις 2 Μαρτίου 2025 θα είναι ανοικτή η μεγάλη αναδρομική έκθεση με έργα του Γκέρχαρντ Ρίχτερ στο Ίδρυμα Louis Vuitton στο Παρίσι. Το ίδρυμα είχε εγκαινιαστεί το 2014 με έκθεση Ρίχτερ και τώρα η αναδρομική περιλαμβάνει 275 έργα από το 1962 έως το 2024. Ο Ρίχτερ θεωρείται από τους επιδραστικότερους δημιουργούς της γενιάς του διεθνώς. Το Ίδρυμα Louis Vuitton συνεχίζει την παράδοσή του με μεγάλες μονογραφικές εκθέσεις κορυφαίων καλλιτεχνών.

ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ

Άλφρεντ Μπάκχαμ

Διάσημος στη Βρετανία και στον κόσμο φωτογράφος με ειδικευση στις αεροφωτογραφίες, ο Άλφρεντ Μπάκχαμ (1879-1956) μας έχει κληροδοτήσει συγκλονιστικές λήψεις από τις αρχές του 20ού αιώνα. Μια νέα έκθεση στην Εθνική Πόρτρετ Γκάλερι της Σκωτίας, στο Εδιμβούργο, ξετυλίγει την ποικιλική ματιά του και μας μιλάει για αυτόν τον τολμηρό σκαπανέα των αιθέρων. Ο Μπάκχαμ άνοιξε τον δρόμο της αεροφωτογραφίας και των κατοπιών εξελίξεων στην τεχνική.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Πάμπλο Πικάσο

Όσοι βρίσκονται στο Λονδίνο μπορούν να επισκεφθούν την αίθουσα τέχνης Halcyon στον αριθμό 148 της New Bond, όπου παρουσιάζονται έργα του Πάμπλο Πικάσο (έως 4 Ιανουαρίου 2026). Με τίτλο «Πικάσο: μια κληρονομιά», η έκθεση συγκεντρώνει έναν πολύ μεγάλο αριθμό έργων από διάφορες περιόδους του Πικάσο. Ενόπτες που παραπέμπουν στις μούσες του, στα μυθολογικά alter ego, τα ζωομορφικά κεραμικά του, οργανώνουν ένα σύμπαν πολύπτυχο και απαιτητικό.

Ρενουάρ, «Μαντλέν Αντάμ», 1887. Παστέλ και γραφίτης σε χαρτί.

Ο Ρενουάρ αποκαλύπτεται με τα έργα σε χαρτί

Μια νέα θαυμάσια έκθεση εγκαινιάστηκε στη Νέα Υόρκη, στη Βιβλιοθήκη και στο Μουσείο Μόργκαν, της λεωφόρου Μάντισον. Είναι η έκθεση που δοξάζει το πνεύμα του Αυγούστου Ρενουάρ (1841-1919), του μεγάλου ιμπρεσιονιστή ζωγράφου, που συνδέθηκε με το παρισινό φως στα τέλη του 19ου αιώνα.

Αν και ο Ρενουάρ είναι φημισμένος για τους πασιγνώστους ιμπρεσιονιστικούς πίνακές του, υπάρχει και μία ακόμη εξαιρετικής σημασίας καλλιτεχνική παρακαταθήκη που αφορά τα δικά του σχέδια, τις υδατογραφίες και τα παστέλ, που δεν έχουν τύχει ισάξιας προβολής, αν και πολλά έχουν να πουν για την πνευματική διαδρομή του ζωγράφου. Από μόνα τους, δε, είναι υψηλής αισθητικής και εικαστικής αξίας.

Η έκθεση αυτή στη Νέα Υόρκη είναι η πρώτη έπειτα από έναν αιώνα που φέρνει στο φως συγκεντρωμένα τα έργα σε χαρτί του Ρενουάρ και τα εξετάζει εις βάθος. Αφορμή για τη διοργάνωση αυτού του γεγονότος υπήρξε μια σημαντική δωρεά που δέχθηκαν η Βιβλιοθήκη και το Μουσείο Μόργκαν. Ήταν ένα μεγάλου κλίμακας προσχέδιο για ένα από τα πιο διάσημα έργα του Ρενουάρ, τις «Λουόμενες» (1884-87).

Πρόκειται για μια συνεργασία ανάμεσα στη Μόργκαν και στο Μουσείο Ορσέ στο Παρίσι, που έχει ως αποτέλεσμα να συγκεντρωθούν πάνω από 100 έρ

γα σε χαρτί αλλά και επιλεγμένα έργα ζωγραφικής με λάδι, δίνοντας τη δυνατότητα στο κοινό να κατανοήσει την καλλιτεχνική ωρίμανση του Ρενουάρ, τις αισθητικές αναζητήσεις του, την τεχνική και τη δημιουργική διαδικασία που ακολουθούσε για πάνω από 50 χρόνια. Η επίσκεψη στην έκθεση αποκαλύπτει τους τρόπους με τους οποίους ο Ρενουάρ δοκίμαζε ιδέες στο χαρτί, σχεδίαζε τις συνθέσεις του και ερμήνευε το τοπίο, αλλά και το ανθρώπινο σώμα.

Υπάρχει όλη η γκάμα σε όλη τη χρονική διάρκεια της παραγωγικής περιόδου του Ρενουάρ. Ειδικές θεματικές ενότητες καλύπτουν τη διαδρομή του, από τη διάρκεια των ακαδημαϊκών σπουδών του όταν ήταν ακόμη φοιτητής και τη σπουδή τοπίων της αστικής και αγροτικής ζωής έως τα ολοκληρωμένα, επίσημα πορτρέτα, αλλά και τα ανεπίσημα σκίτσα συγγενών, φίλων και γνωστών. Η έκθεση με όλη αυτήν την παρακαταθήκη των έργων σε χαρτί του Ρενουάρ αποτελεί ένα από τα κεφάλαια για τη διαρκή έρευνα πάνω στην προσωπικότητα και στο έργο των μεγάλων μορφών του 19ου αιώνα. Νέες γενιές ιστορικών της τέχνης, τα εφόδια της νέας τεχνολογίας, αλλά και η πρόσβαση σε αρχεία και πηγές, αναδεικνύουν ένα πολύπλευρο τοπίο γύρω από την καλλιτεχνική κληρονομιά του εγγύς παρελθόντος.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Είτε τον καλέσεις είτε όχι, ο Θεός θα είναι παρών»

Ο Ολλανδός συνθέτης Τεν Χολτ (1923-2012) έγραψε το πιο διάσημο έργο του, το «Canto Ostinato», το 1976. Ο τίτλος τι σημαίνει; Κάτι σαν «επίμονο» ή «πεισματάρικο τραγούδι».

Οντως, θα μπορούσε να είναι η ιστορία ενός πεισματος που φέρνει κάποιον στα όριά του, όταν το μυαλό «κολλάει» με έναν τρόπο όμως που, από ένα σημείο κι έπειτα, ανοίγει δρόμους. Η σκέψη, η καρδιά, το σώμα του ακροατή μοιάζουν να έχουν κολλήσει σε ένα σημείο — μια στιγμή αθέατη, ανομολόγητη, μυστική.

Είναι σαν το «κόλλημα» του διαλογισμού: μέσα από τη φαινομενική ακινησία, η σκέψη εντέλει φτερουγίζει και όλα φανερώνονται

μέσα στην καλά κρυμμένη ελαφρότητά τους.

Ο κύριος Γκρι λέει πως το «Canto Ostinato» είναι ένας σπειροειδής, ζαλιστικός ίλιγγος. Γραμμένο για δύο ή και περισσότερα πιάνα, ή και για τελείως διαφορετικά όργανα — η ελευθερία που δίνει στους ερμηνευτές ο συνθέτης είναι σπάνια —, το έργο ως φόρμα παραπέμπει στον μινιμαλισμό του 20ού αιώνα.

Ο κύριος Γκρι το είχε γνωρίσει τη χρονιά που πέθανε ο Χολτ στα 89 του, το 2012, μέσα από μια ερμηνεία για τέσσερα πιάνα, να όμως που πρόσφατα η Brilliant Classics κυκλοφόρησε μια έκδοσή για εκκλησιαστικό όργανο και τρομπέτα που

Το άλμπουμ του Ten Holt «Canto Ostinato» είναι ένας σπειροειδής, ζαλιστικός ίλιγγος, λέει ο κύριος Γκρι.

ερμήνευσαν ζωντανά το 2023 ο Ααρτ Μπέργκγουερφ στο πρώτο, ο Ερίκ Βλόιμανς στη δεύτερη, στο Orgelpark του Αμστερνταμ.

Αρμονία

Αλλόκοτος συνδυασμός! Και όμως, όργανο και τρομπέτα παρουσιάζουν μιαν απρόσμενη αρμονία που ξαφνιάζει και την ίδια στιγμή καθισχυράζει. Αποτελούμενο από έξι εντελώς άνισα μεταξύ τους μέρη ως προς τη διάρκεια (το πρώτο διαρκεί σχεδόν μισή ώρα, το τρίτο μόλις τριάντισι, άλλα δύο φτάνουν τα δέκα και έντεκα λεπτά αντίστοιχα κ.ο.κ.), το έργο ξετυλίγεται σαν τον μίτο της Αριάδνης μέσα σε έναν σκοτεινό λαβύρινθο από τον οποίο όμως δεν

υπάρχει διαφυγή, ακριβώς επειδή δεν χρειάζεται καμία διαφυγή. Η διαφυγή είναι η ίδια η ακρόαση.

Ο Χολτ είχε μια δική του προσωπική εμμονή με τις εικαστικές τέχνες, αλλά και με τη βιολογία, τη γενετική και τα μαθηματικά σχήματα. Το «Canto Ostinato» το αποκαλούσε και «γενετικό κώδικα» και ο κύριος Γκρι λέει ότι το έργο είναι «σαν να ήθελε ο συνθέτης να κοιτάξουμε κάτι που δεν πρέπει ποτέ να δει ένας θνητός. Τον Θεό; Ας το πούμε έτσι».

Και αν μπορούσε να σκεφτεί μια εμβληματική φράση που να ταιριάζει στο «Canto Ostinato» αυτή θα ανήκε στον Καρλ Γκούσταβ Γιουνγκ: «Είτε τον καλέσεις είτε όχι, ο Θεός θα είναι παρών».

Ten Holt
Canto Ostinato
Aart Bergwerff,
όργανο
Eric Vloeimans,
τρομπέτα
Brilliant Classics

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ**

REUTERS/ΚΑΙ ΠΑΡΕΙΝΒΑΧ

Η **μορφή** του Λάσλο Κρασναχορκάι αντανακλάται στην πόρτα του εκδοτικού οίκου Φίσερ, κατά την άφιξή του μετά την ανακοίνωση της βράβευσής του από τη Σουηδική Ακαδημία. «Για όσους από εμάς έχουμε ήδη εισέλθει στην παράξενη και θαυμαστή ζώνη της μυθοπλασίας του, η είδηση ότι κέρδισε το φρενικό Νομπέλ Λογοτεχνίας δεν αποτελεί μεγάλη έκπληξη. Αντιθέτως, μοιάζει απολύτως δίκαιη – σαν το ποτό που σου αξίζει μετά μια μέρα σκληρής δουλειάς», έγραψε ο Τζέιμς Γουντ στο New Yorker για τη διάκριση του Ούγγρου συγγραφέα.

Πύρρειος νίκη

«**Αυτό που διαχωρίζει** τη μυθοπλασία από την κοινή εμπειρία δεν είναι ένα έλλειμμα πραγματικότητας αλλά ένα πλεόνασμα ορθολογικότητας», γράφει ο Ζακ Ρανσιέρ.

Η γραφή του Λάσλο Κρασναχορκάι είναι βαθιά ελλειμματική σε ορθολογικότητα. Κατά Ρανσιέρ, επομένως, η μυθοπλασία του Μαγκυάρου βρίσκεται πραγματικότητας. Δεν είναι όμως ακριβώς έτσι: η άλογη πρόζα του τέμνει την κοινή εμπειρία και την αναβαπτίζει ως παρωδία σωτηριολογίας.

Η βράβευση του Κρασναχορκάι από τη Σουηδική Ακαδημία κομίζει αιχμηρή ειρωνεία: κανένας από τους ήρωές του δεν θα τολμούσε να ψυχανεμιστεί δάφνες του είδους. Όσο κι αν το άτυπο λογοτεχνικό κονκλάβιο επικαιρεί για τη δικαιοσύνη που αποδόθηκε, η νίκη είναι πύρρειος. Τι δουλειά έχει, αλήθεια, ένας Βαλούσκα ή ένας Κορίν με την τύποις υψίστην διάκριση; Γράφει ο Τζέιμς Γουντ, στο σημειώμά του στο New Yorker (Laszlo Krasznahorkai and Contemporary Europe's Perilous Reality, 8/10/25): «Για όσους από εμάς έχουμε ήδη εισέλθει στην παράξενη και θαυμαστή ζώνη της μυθοπλασίας του, η είδηση ότι κέρδισε το φρενικό Νομπέλ Λογοτεχνίας δεν αποτελεί μεγάλη έκπληξη. Αντιθέτως, μοιάζει απολύτως δίκαιη – σαν το ποτό που σου αξίζει μετά μια μέρα σκληρής δουλειάς».

Μπορεί η αναφορά στο αλκοόλ να κλείνει το μάτι προς την κοινότητα, στα μεταξωτά βρακιά, όμως, κάποιος σταγόνες ιδρώτα έχουν ήδη κακοφορμίσει.

Επιλογές ύφους και ήθους

Ενα λογοτεχνικό σύμπαν αξιόστων είναι πάντα ο χωροχρόνος στον οποίο αναδιατάσσονται σημασίες, ανατρέπονται ταξινόμιες και καθαιρούνται ιεραρχίες: ένα πεδίο στο οποίο, παρότι προτάσσονται ιδιοσυγκρασιακοί τρόποι προσέγγισης και πραγμάτευσης του γίγνεσθαι, προάγουν καθολωτική αισθητική σύμπτωση. Και μπορεί η γενικότροπη αυτή περιγραφή να όζει κοινοτοπία, αλλά τα κομβικά έργα του Κρασναχορκάι – «Satantango», «Μελαγχολία της αντίστασης» και «Πόλεμος και πόλεμος» – είναι τοπογραφίες της νόησης στις οποίες ο συγγραφέας κωδικοποίησε συνεδιστές (:) επιλογές ύφους και ήθους.

Στο «Πόλεμος και πόλεμος», ο Κορίν, ένας ταπεινός υπάλληλος αρχείου σε μια μικρή ουγγρική πόλη, πιστεύει ότι ανακαλύπτει ένα μυστικό χειρόγραφο το οποίο αποτυπώνει την ουσία της ανθρώπινης ιστορίας: μια ατέρμονη πάλη ανάμεσα στο καλό και

το κακό. Η απόφασή του να πάει στη Νέα Υόρκη για να ανεβάσει το χειρόγραφο στο Διαδίκτυο – μια πράξη που συνδυάζει μυστικισμό με γραφειοκρατική τεχνολογία – είναι γελοία και συνάμα ιερή. Ο άνθρωπος που αναζητά το απόλυτο νόημα το αναθέτει σε έναν server. Ο Κορίν ανάγεται σε προφήτη του Διαδικτύου, έναν μεσσία χωρίς θεό, που επιδιώκει να σώσει το ανθρώπινο πνεύμα μέσω ενός modem – βρισκόμαστε στην εκπνοή του προηγούμενου αιώνα.

Το ότι ο Κρασναχορκάι επιλέγει τόσο πρόδηλες πολυσημίες, θέτει την αντλία ύφους σε λειτουργία. Οποιοι διαβάζει το μυθιστόρημα με τη σοβαροφάνεια της αριστοκρατίας του πνεύματος, θυμίζει, όπως μας διδάξε ο Κούντερε, την «καφκική» αμβλύνοια του Μαξ Μπροντ, που προσπάθησε να μας πείσει ότι ο καρδιακός του φίλος υπήρξε αγέλαστος σαν τα μεταθανάτια πορτρέτα του.

Η λογοτεχνία του Κρασναχορκάι αποκαλύπτει ότι κάθε μορφή νοήματος που αντέχει στη συντριβή, κάθε προσπάθεια οργάνωσης

σεί κάτι μέσα από τον κουνριαχτό της προόδου. Η τέχνη του Κρασναχορκάι είναι μια πράξη πίστης χωρίς αντικείμενο, ένα ευαγγέλιο της αποτυχίας που, ακριβώς επειδή έχει επίγνωση της αποτυχίας του, αποκτά ηθική και αισθητική δύναμη. Η ίδια λογική διέπει και τη «Μελαγχολία της αντίστασης». Εκεί, η εμφάνιση της φάλαινας και του περιφερόμενου τοίρκου φέρει τα χαρακτηριστικά μιας αποκάλυψης: όμως πρόκειται για ένα θαύμα χωρίς λύτρωση. Οι κάτοικοι της μικρής πόλης αντιδρούν με δέος και φόβο, αλλά τίποτα δεν αλλάζει ουσιαστικά – η δυνατότητα αλλαγής έχει ήδη εκλείψει. Όπως ο Κορίν, έτσι και ο Βαλούσκα βιώνει τη συντριβή της πίστης του μέσα στη γήινη πραγματικότητα. Και στις δύο περιπτώσεις, η ειρωνεία είναι εσωτερική: δεν παρωδείται ο άνθρωπος που ζητά σωτηρία· παρωδείται η ίδια η συνθήκη του κόσμου που την καθιστά αδύνατη.

Λειτουργία χωρίς Θεό

Η παρωδία σωτηριολογίας εκτείνεται και στη φόρμα του ίδιου του λόγου. Οι σκονιοτεχνείς προτάσεις του συγγραφέα, οι συσσωρεύσεις, οι αναδρομές και οι λεκτικές παρατεταμένες εκστάσεις λειτουργούν σαν μια λειτουργία χωρίς Θεό. Είναι μια γλωσσική λειτουργία, όπου ο ρυθμός αντικαθιστά τη χώρα, και η υπερβολή την πίστη: η ποιότητα καθυποτάσσεται στην, ομολογουμένως περίτεχνη, ποσότητα. Ο Κορίν προσεύχεται μέσα από την αφήγηση, αλλά η προσευχή του χάνει το αντικείμενό της. Επειδή απευθύνεται σε όλους, δεν απευθύνεται σε κανέναν. Αυτή η απεύθυνση χωρίς αποδέκτη είναι το ειρωνικό κατώφλι της νεωτερικής σωτηρίας: ο άνθρωπος συνεχίζει να πιστεύει, αν και γνωρίζει ότι δεν υπάρχει τίποτα στο οποίο να πιστέψει. Και εδώ ακριβώς έγκειται η ειρωνεία που μοιράζεται ο συγγραφέας με τους ήρωές του. Ο Κρασναχορκάι γράφει όπως ενεργούν οι Κορίν και Βαλούσκα: με εμμονή, με υπερβολή, με απελπισμένη σοβαρότητα. Η σωτηριολογία του είναι επομένως παρωδία όχι από χλεύη, αλλά από αγάπη. Η βράβευσή του, η ενσωμάτωσή του στον (Δυτικό) Κανόνα, που ο ίδιος σπιλιτέυσε, συνιστά την τελική, σχεδόν μοιραία ειρωνεία. Η σωτηρία του λόγου του συντελείται μέσα στην ίδια του την αποδυνάμωση. Όμως, η λογοτεχνία υπάρχει όταν διακινδυνεύει τον εαυτό της. Ακριβώς στο σημείο όπου η σοβαρότητα και η ειρωνεία συμπίπτουν. Και λάμπει, όχι η δικαιοσύνη του βραβείου, αλλά εκείνη του ύφους.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

«Κυπριακή Εστία
Εξαμηνιαία επιθεώρηση
Γραμμάτων και Τεχνών
«Αφιέρωμα στον Αντώνη
Φωστήρη»
τεύχος 14, (Ιούλιος -
Δεκέμβριος 2025), σελ. 176

Κυκλοφόρησε το τελευταίο τεύχος της «Κυπριακής Εστίας», το οποίο είναι αφιερωμένο στον σπουδαίο Έλληνα ποιητή Αντώνη Φωστήρη. Το αφιέρωμα επιμελήθηκε ο υπεύθυνος έκδοσης της «Κυπριακής Εστίας», ο νεοελληνιστής δρ Κυριάκος Ιωάννου, και σε αυτό περιλαμβάνονται 24 μελέτες για το έργο του Φωστήρη από σημαντικούς μελετητές του έργου του, ακαδημαϊκούς και λογοτέχνες (Κυριάκος Χαραλαμπίδης, Κυριάκος Μ. Στεργιούλης, Αγάθη Γεωργιάδου, κ.ά.). Οι ευσύνοπτες αλλά μετέξ εργασίες που περιλαμβάνονται στο αφιέρωμα διαλαμβάνουν όλες τις πτυχές της δουλειάς του Αντώνη Φωστήρη, αποδίδοντας με κάθε τιμή την ουσία του έργου του. Το αφιέρωμα ξεκινάει με την ενδιαφέρουσα συνέντευξη του ποιητή, που έδωσε στον Κυριάκο Ιωάννου και τον λογοτέχνη και δημοσιογράφο Χρήστο Μαυρή. Ακολουθούν συνεργασίες που ασχολούνται με το ποιητικό και εν γένει λογοτεχνικό έργο του Φωστήρη, με αφορμή ποιήματά του και συλλογές του, αλλά και από την αλληλογραφία που ο ποιητής ανταλλάξε με ομότεχνοί του, όπως με τον Κυριάκο Χαραλαμπίδη. Στη συνέντευξή του στους Ιωάννου και Μαυρή, ερωτώμενος ο Φωστήρης αν πιστεύει ότι η λογοτεχνία θα γίνει ενασχόληση μόνο μιας πνευματικής ελίτ, απαντά: «Οι πόρτες [σ.σ. της λογοτεχνίας] είναι διαρκώς ανοικτές και το προσκλητήριο απευθύνεται στους πάντες». Μία απάντηση απολύτως δημοκρατική, δείχνοντας πως ο Αντώνης Φωστήρης επιθυμεί την ποιητική τέχνη ζώσα, όπως και ο ίδιος ο άνθρωπος: «[...] Να προσκυνάει λατρευτικά / το εικονισμα κάθε στιγμής / Το κάθε κλικ δευτερολέπτου [...]». Θα επισημάνουμε, γνωρίζοντας το όλο έργο του ποιητή, ότι οι μελέτες του αφιερώματος αυτού είναι πρωτότυπες, υπό την έννοια ότι ανοίγουν νέους δρόμους στη μελέτη της ποιότητάς του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τον

ΠΕΤΡΟ
ΚΑΤΣΑΚΟ

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, παράλληλα με τις σπουδές του στο Οικονομικό της Νομικής, αποφάσισε να ακολουθήσει τον δρόμο της δημοσιογραφίας. Έχει εργαστεί ως ελεύθερος ρεπόρτερ, απεσταλμένος αλλά και πολεμικός ανταποκριτής για το Mega και την ΕΡΤ. Σήμερα είναι διευθυντής στο Rosa.gr, ενώ τα προηγούμενα χρόνια υπήρξε διευθυντής σύνταξης στην εφημερίδα «Αυγή». Οι «Ιστορίες χωρίς φωνή» (εκδόσεις Οκτάνα) είναι το πρώτο του βιβλίο.

Επιμέλεια: **ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Την «Τέχνη του πολέμου για την εξουσία» του Δημήτρη Κατσώνη (εκδόσεις Τόπος) και τις «Αδέσποτες σκύλες» της Ντάλια δε λα Σέρδα (εκδόσεις Carnívora).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Διαβάζοντας το «Κατηγορώ» της Φραντσέσκα Αλμπανέζε μου έγινε ακόμα πιο ξεκάθαρο πως πίσω από τη γενοκτονία στη Γάζα κρύβονται οικονομικά συμφέροντα τα οποία αποσκοπούν στην εκμετάλλευση των παλαιστινιακών εδαφών. Ειδικά κάποιων περιοχών που χαρακτηρίζονται ως παραλιακά μεσογειακά «φιλέτα».

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο; Ο μπελάς ήταν καθαρά εσωτερικός και τον βρήκα όταν διάβασα τον «Ξένο» του Αλμπέρ Καμύ και άρχισα να αμφισβητώ πολλά για το τι σημαίνει «λογική» και «κανονικότητα».

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Αν και δεν τα καταφέρνω πάντα, το ιδανικό είναι να μπορώ να διαβάζω μακριά από τις πιέσεις του επαγγέλματος και τον θόρυβο της καθημερινότητας. Θέλω να έχω καθαρό μυαλό, χωρίς περισπασμούς, ώστε να μπορώ να διαβάσω ενεργά. Δεν με ενδιαφέρει απλώς να «καταναλώσω» ένα κείμενο, αλλά να το κατανοήσω σε βάθος: τι λέει, γιατί το λέει, ποιος το λέει και πώς. Η ανάγνωση, ειδικά στη δημοσιογραφία, είναι πράξη ελέγχου, σύγκρισης και τελικά ερμηνείας.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Ανέκαθεν διάβαζα διάφορα είδη, αλλά τα τελευταία χρόνια έχω μια ιδιαίτερη προτίμηση στη ρεαλιστική και κοινωνική λογοτεχνία, ειδικά σε έργα που ασχολούνται με περιβαλλοντικά ζητήματα ή με τις σχέσεις ανθρώπου - φύσης και ανθρώπου - ζώων. Δεν με ελκύουν τόσο

τα πολύ αφηρημένα ή καθαρά φανταστικά έργα, γιατί προτιμώ ιστορίες οι οποίες έχουν κάποια κοινωνική ή ηθική βάση.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Όταν καταφέρνει να με κάνει να νιώσω κάτι αληθινό, όταν οι χαρακτήρες ή οι σκέψεις τους αγγίζουν κάτι δικό μου, κάτι ανθρώπινο. Μου αρέσουν τα βιβλία που δεν φοβούνται να δείξουν την αδυναμία, την εσωτερική πάλη ή τη στιγμή που κάποιος αλλάζει.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Θα ήθελα να δω στη μεγάλη οθόνη τους «Νετανιάχου» του Τζόσουα Κόεν.

Σε ποιους δίνετε φωνή στις «Ιστορίες χωρίς φωνή»;

Το βιβλίο αυτό είναι μια πράξη υπεράσπισης των δικαιωμάτων των ζώων: μια πρόσκληση να δούμε τον κόσμο όχι μόνο μέσα από τα δικά μας μάτια, αλλά και μέσα από τα μάτια εκείνων που στερούνται φωνής. Αν δεν τους δώσουμε χώρο και δικαιώματα, αν συνεχίσουμε να αγνοούμε τις σιωπηλές κραυγές τους, τότε προσδίδουμε τη δική μας ανθρωπιά. Με τις «Ιστορίες χωρίς φωνή» επιδιώξή μου είναι να καλέσω τους αναγνώστες να γίνουν η φωνή των ζώων. Στο βιβλίο δανειζόμαι τις κραυγές των ζώων και τις μετατρέπω σε αφήγηση, επιχειρώντας να καταγράψω τον κόσμο όπως θα τον έβλεπαν εκείνα. Τα ζώα δεν είναι παθητικοί μάρτυρες, αλλά υπάρξεις με δικό τους βλέμμα και ιστορία.

Δεν είναι καθόλου «εύκολες» οι ιστορίες που αφηγείστε. Υπάρχει όμως κάποια που σας παίδεψε / πόνεσε περισσότερο;

Τα «Ελάφια που ματώνουν» είναι ίσως η πλέον ακραία ιστορία όσον αφορά την ανθρώπινη διαστροφή στον τρόπο με τον οποίο εκμεταλλευόμαστε τα ζώα. Είναι μια ιστορία που γράφτηκε με αφορμή ένα βιβλίο, τον «Πάγο» του Καρίλ Φερέ. Πιστεύω πως αν τη διαβάσατε θα συμφωνήσατε μαζί μου.

BETTMANN / GETTY IMAGES / IDEAL IMAGE

Γούντι Αλεν και Νταϊάν Κίτον στον «Νευρικό εραστή». «Πιστεύω ότι πολλές γυναίκες μπόρεσαν να ταυτιστούν μαζί μου επειδή δεν ήμουν τέλεια και έδινα την εντύπωση ενός ανθρώπου γεμάτου άγχη και αντιφάσεις», είχε πει η πρωταγωνίστρια για τον ρόλο που της χάρισε το Οσκαρ Α΄ γυναικείου ρόλου. Το φιλμ πήρε ακόμη τρία: καλύτερης ταινίας, σκηνοθεσίας και πρωτότυπου σεναρίου.

Συνέντευξη στον
ΧΑΡΟΛΝΤ ΦΟΝ ΚΟΥΡΣΚ

Όταν μιλάμε για αμιγώς κωμική κημεία, κανένα άλλο ζευγάρι της μεγάλης οθόνης δεν έχει υπερβεί την εκρηκτική δυναμική και το απολαυστικό λεκτικό πινγκ πονγκ των Νταϊάν Κίτον και Γούντι Αλεν. Πρωταγωνίστησαν μαζί σε οκτώ ταινίες, δύο εκ των οποίων –«Νευρικός εραστής» (Annie Hall, 1977) και «Μανχάταν» (Manhattan, 1979)– θεωρούνται πλέον κλασικές. Μια τρίτη ταινία, το «Μυστηριώδεις φόνος στο Μανχάταν» (Manhattan Murder Mystery, 1993), είναι η screwball κωμωδία (γρήγορη κωμωδία με πνευματώδεις διαλόγους) που ολοκληρώνει επιτυχώς το τρίπτυχο ερωτικό γαϊτανάκι ανάμεσα στην Κίτον και στον Αλεν.

Γι' αυτό και ο απρόσμενος θάνατός της, την περασμένη εβδομάδα, μας συγκλονίζει και μας θλίβει τόσο. Η Κίτον υπήρξε μια τόσο θεαματικά ιδιόρρυθμη και ενδιαφέρουσα παρουσία, ώστε η απουσία της γίνεται ακόμη πιο αισθητή, γιατί ήταν πραγματικά μοναδικό ταλέντο. «Είναι γραμματικά λάθος να λες “πιο μοναδική”, όμως όλοι οι κανόνες της γραμματικής, αλλά και γενικότερα, παύουν να ισχύουν όταν μιλάς για την Νταϊάν Κίτον. Ήταν μια μοναδική προσωπικότητα, που δύσκολα θα ξαναγνώρισε ο πλανήτης. Το πρόσωπό της και το γέλιο της φώτιζαν κάθε χώρο όπου εμφανιζόταν», έγραψε ο Γούντι Αλεν μετά τον θάνατό της. Η Νταϊάν Κίτον και ο Γούντι Αλεν μοιράστηκαν μια παντοτινή φιλία τόσο στην οθόνη όσο και στη ζωή: «Ερωτεύτηκα τον Γούντι από την πρώτη στιγμή που τον είδα, όταν έκανα οντισιόν για (τη θεατρική έκδοσή του) Play It Again Sam...», θυμάται η Κίτον. «Από τότε αναπτύχθηκε ανάμεσά μας μια υπέροχη σχέση, η οποία αποτυπώθηκε και στις ταινίες που γυρίσαμε μαζί. Μου άρεσε να είμαι το χαζοβόλιό του ταίρι του, και το Annie Hall μιλούσε για εκείνες τις αγάπες που δεν κρατούν... Ήταν συγκινητικό».

Το ειδήλλιο τους εκτός οθόνης διήρκεσε από το 1968 έως το 1972, όταν η Κίτον άρνησε τη Νέα Υόρκη για να πρωταγωνιστήσει στον «Νονό» (The Godfather) του Φράνσις Φορντ Κόπολα, ταινία που την καθιέρωσε ως σπουδαία δραματική ηθοποιό και άνοιξε τον δρόμο για εξίσου εντυπωσιακές ερμηνείες στα «Αναζητώντας τον κύριο Γκούιντμπαρ» (Looking for Mr. Goodbar), «Οι Κόκκινοι» (Reds), «Η μικρή τυμπανίστρια» (The Little Drummer Girl) και «Διάσταση» (Shoot the Moon).

«Νευρικός εραστής»,
η ταινία που καθόρισε
την Κίτον

Η σπινθηροβόλα ερμηνεία της στον «Νευρικό εραστή» (Annie Hall) χάρισε στην Κίτον το πρώτο και

μοναδικό Οσκαρ Α΄ γυναικείου ρόλου της καριέρας της. «Ταινίες όπως το Annie Hall και το Manhattan πιθανόν έκαναν το κοινό να νομίζει ότι με γνωρίζει προσωπικά, γιατί, παρόλο που υποδύομαι συγκεκριμένους χαρακτήρες, υπέθεταν ότι ήμουν εγώ η ίδια. Ετσι δημιουργήθηκε ένα είδος ταύτισης, παρόλο που αυτές οι γυναίκες ήταν υπερβολικές εκδοχές της δικής μου προσωπικότητας», μου είπε η Κίτον στη συνέντευξη που της πήρα το 2010, με αφορμή την προώθηση της ταινίας «Πρωινό ξύπνημα» (Morning Glory).

«Πιστεύω επίσης ότι, επειδή σε πολλούς από τους ρόλους μου δεν ενσάρκωνα έναν “συμβατικό” τύπο γυναίκας και επειδή πολλοί με θεωρούσαν κάπως εκκεντρική, αυτή η ιδιαιτερότητα λειτουργήσε υπέρ μου. Δεν ήμουν ένα άπασιτο, απρόσιτο είδωλο... Πιστεύω ότι πολλές γυναίκες μπόρεσαν να ταυτιστούν μαζί μου επειδή δεν ήμουν τέλεια και έδινα την εντύπωση ενός ανθρώπου γεμάτου άγχη και αντιφάσεις. Αγάπησα τον ρόλο. Μου ήταν εξαιρετικά εύκολο να καταλάβω την ηρωίδα και να την υποδυθώ, γι' αυτό και ανυπομονούσα να ξεκινήσουν τα γυρίσματα. Για μένα έβγαινε σκεδόν αβίαστα, τόσο οικεία ένιωθα την ηρωίδα. Ο Γούντι, όμως, είχε μεγάλη ανησυχία για την ταινία, επειδή το ύφος του Annie Hall απείχε πολύ από οτιδήποτε είχε δείξει μέχρι τότε το Χόλιγουντ. Δεν ήταν σίγουρος για το αφηγηματικό ύφος που είχε επιλέξει για να διηγηθεί την ιστορία, ούτε για τη φύση του χιούμορ – αν, δηλαδή, το κοινό θα το κατείχε. Εγώ, όμως, ήξερα ότι θα γνώριζε τεράστια επιτυχία... Εμπιστεύτηκα το ένστικτό μου και, φυσικά, η ταινία αυτή επέτρεψε τελικά και στους δυο μας να συνεχίσουμε και να έχουμε ενδιαφέρουσες καριέρες, παρόλο που ο Γούντι ήταν ήδη πολύ διάσημος. Το σημαντικό με αυτή την ταινία είναι ότι τον καθιέρωσε ως έναν από τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες του χώρου».

Η ταινία ήταν επίσης μια ημι-αυτοβιογραφική αποτύπωση της

μακροχρόνιας σχέσης της Κίτον με τον Αλεν: «Με εξέπληξε το γεγονός ότι κατάφερα να παραμείνω φίλη του όλα αυτά τα χρόνια, γιατί είναι πολύ εσωστρεφής, πολύ ντροπαλός και δεν έχει πολλούς φίλους. Θεωρώ τον εαυτό μου πολύ τυχερό που παρέμεινα στη ζωή του, γιατί πάντα τον έβρισκα εξαιρετικά ενδιαφέροντα...».

Όταν ο Αλεν μπήκε στο μοντάζ, συνειδητοποίησε ότι η ιστορία που είχε αρχικά γυρίσει δεν λειτουργούσε και αποφάσισε να αναδιαμορφώσει το υλικό, ώστε το επίκεντρο να είναι η εξελισσόμενη ερωτική σχέση ανάμεσα στην Ανι και στον Αλβι. «Εφόσον έχεις ένα κοινό που θέλει να δει τι θα συμβεί στη συνέχεια, που ανυπομονεί για την εξέλιξη της ιστορίας, η αρχική αφήγηση αποδείχθηκε υπερβολικά αφηρημένη. Το πιο ελκυστικό στοιχείο ήταν η ιστορία του Αλβι και της Ανι, που για την Κίτον ήταν ουσιαστικά ένα ταξίδι ενηλικιώσεως», μου λέει ο Αλεν. «Ήταν και για μένα ένα σημείο μετάβασης ως σκηνοθέτη, αντί να κάνω μια ταινία βασισμένη σε διαδοχικά αστεία και σκετς, συνειδητοποίησα ότι έπρεπε να ανταλλάξω τα γέλια με την εξέλιξη της ιστορίας και των χαρακτήρων... και αυτό λειτουργήσει».

Ο Αλεν όχι μόνον αναγνώρισε ότι η Κίτον ήταν η πραγματική πρωταγωνίστρια της ταινίας, αλλά ο «Νευρικός εραστής» εξελίχθηκε σε μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της χρονιάς στο box office και αγαπήθηκε από τους κριτικούς, χαρίζοντας στον Αλεν τέσσερις υποψηφιότητες για Οσκαρ: Α΄ ανδρικού ρόλου, πρωτότυπου σεναρίου, σκηνοθεσίας και καλύτερης ταινίας. Κέρδισε σε όλες τις κατηγορίες, πλην του Α΄ ανδρικού ρόλου. Ήταν η πρώτη φορά, μετά τον Ορσον Γουέλς και τον «Πολίτη Κέιν» (Citizen Kane, 1941), που το ίδιο πρόσωπο ήταν υποψήφιος και για τις τέσσερις κύριες κατηγορίες.

Όπως είναι γνωστό, ο Αλεν επέλεξε να μην παραστεί στην τελετή των βραβείων Οσκαρ του 1978 και, πιστός στη συνήθειά του, πέρασε το βράδυ παίζοντας κλαρινέτο στο αγαπημένο του στέκι, το

Michael's Pub, στη Νέα Υόρκη. Αντ' αυτού, η Νταϊάν Κίτον τράβηξε τα φώτα της δημοσιότητας, παραλαμβάνοντας το Οσκαρ Α΄ γυναικείου ρόλου. Ωστόσο, σχεδόν σαράντα χρόνια αργότερα, ο Αλεν εμφανίστηκε ο ίδιος για να απονείμει στην Κίτον το βραβείο για τη συνολική προσφορά της, από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου (AFI) το 2017. Ο Αλεν δήλωσε από σκηνής για την Κίτον: «Από τη στιγμή που τη γνώρισα, υπήρξε τεράστια έμπνευση για μένα. Πολλά από όσα έχω καταφέρει στη ζωή μου τα οφείλω, χωρίς αμφιβολία, σε εκείνη. Είδα τον κόσμο μέσα από τα δικά της μάτια. Είναι πραγματικά απίστευτη. Μια γυναίκα εξαιρετική σε ό,τι κι αν κάνει».

Αστακοί, αγάπη που
δεν διαρκεί και la-di-da

Πέρα από το χιούμορ, ο Αλεν κατόρθωσε να αξιοποιήσει τη φυσική νευρωτική ευαισθησία της Κίτον και να αποδώσει τη διάχυτη παραξενιά νωθρότητα στην οποία βυθίζεται ο χαρακτήρας της. Η χαρακτηριστική έκφραση της Ανι –la-di-da– λειτουργεί ως προσωπικό της μάντρα, σηματοδοτώντας εκείνες τις επαναλαμβανόμενες στιγμές χρόνιας σύγχυσης και παραίτησης μπροστά στο ακατανόητο της ζωής. Αν και πολλοί θεώρησαν αυτονόητο ότι αυτή η έκφραση ανήκε στην ίδια την Κίτον, στην πραγματικότητα δεν ίσχυε κάτι τέτοιο. «Δεν είχα πει ποτέ στη ζωή μου “la-di-da” μέχρι που το έγραψε εκείνος!» εξήγησε η Κίτον. «Αλλά ήμουν πράγματι ένας άνθρωπος που δεν μπορούσε ποτέ να ολοκληρώσει μια πρόταση – οπότε αυτό το πέτυχε». (γέλια)

Ο Αλεν όχι μόνο ταύτισε την Νταϊάν με την Ανι, αλλά δανείστηκε και το πραγματικό της επώνυμο –το όνομά της ήταν Νταϊάν Χολ– τόσο για την ηρωίδα όσο και για τον τίτλο της ταινίας. [Αρχικά ο Αλεν είχε προτείνει τον τίτλο «Anhedonia» (Ανηδονία), έναν όρο που περιγράφει την αδυναμία να νιώσει κάποιος ευχαρίστηση, αλ-

λά το στούντιο United Artists και, τελικά, ο ίδιος ο Αλεν κατέληξαν –ευτυχώς– στο Annie Hall.]

Μανχάταν, η ιστορία ενός
καταδικασμένου έρωτα

Στην επόμενη κινηματογραφική συνεργασία τους, το Manhattan, η Κίτον και ο Αλεν κινούνται σε ένα πιο σκοτεινό, αν και εξίσου ακαταμάχητο, ρομαντικό έδαφος. Γυρισμένη σε ασπρόμαυρο, αυτή η τραγικωμική αστική σάτιρα ανοίγει με την εκστατική μελωδία της «Γαλάζιας ραψωδίας» του Τζορτζ Γκέρσουιν, η οποία θέτει τον τόνο για μια γλυκόπικρη εξερεύνηση των απρόβλεπτων διακυμάνσεων του έρωτα. Αυτή τη φορά, ο Αλεν υποδύεται τον Αϊζακ, έναν 42χρονο σεναριογράφο μιας δημοφιλούς τηλεοπτικής κωμωδίας, ο οποίος διατηρεί σχέση με την Τρέισι, μια 17χρονη μαθήτρια λυκείου, την οποία υποδύεται η Μάριελ Χέμινγουεϊ. Παρόλο που ανάμεσά τους υπάρχει φυσική κημεία και η Τρέισι είναι βαθιά ερωτευμένη μαζί του, ο Αϊζακ της υπενθυμίζει διαρκώς ότι η διαφορά ηλικίας τους είναι πολύ μεγάλη και ότι, αργά ή γρήγορα, εκείνη θα θελήσει να αποκτήσει σχέσεις με άνδρες της ηλικίας της.

Αυτό μετατρέπεται σε αυτοεκπληρούμενη προφητεία, όταν ο Αϊζακ έλκεται από τη δημοσιογράφο Μέρι (Νταϊάν Κίτον), μια έντονα νευρωτική, συναισθηματικά εξαρτημένη, διανοούμενη σνομπ, η οποία τυχαίνει να έχει σχέση με τον καλύτερο του φίλο, τον Γέιλ (Μάικλ Μέρφι). Η Κίτον μεταφέρει στη Μέρι τόσο το δικό της ιδιόρρυθμο χιούμορ και την ιδιαίτερη ευαισθησία της, όσο και μια επιμονή δυσπιστία απέναντι στον τρόπο με τον οποίο οι άνδρες μπορούν να καταπνήξουν την ανεξαρτησία μιας γυναίκας. Πρόκειται για ζητήματα με τα οποία και η ίδια η Κίτον πάλεψε σε όλη της τη ζωή.

«Ενώσα μια συγγένεια με τον χαρακτήρα, γιατί ανέκαθεν με βασάνιζαν οι ανασφάλειές μου και η αμφιβολία για τη διατήρηση μιας σχέσης. Νομίζω πως στρίμωξα τον εαυτό μου σε μια γωνία, επειδή ήθελα να διαφυλάξω την ανεξαρτησία μου και φοβόμουν ότι το να είσαι με έναν άνδρα συνεπάγεται πάρα πολλούς συμβιβασμούς», παρατήρησε η Κίτον. «Υπήρχε επίσης ένα κομμάτι μέσα μου που δεν άντεχε το γεγονός ότι συνήθως οι άνδρες είναι εκείνοι που σε ζητούν σε γάμο – κι εμένα δεν μου το ζήτησε ποτέ κανείς. Ταυτόχρονα, όμως, ποτέ δεν ένιωσα άνετα με την ιδέα να νοικοκυρευτώ και να δεσμευθώ μακροπρόθεσμα με έναν άνδρα, παρόλο που αυτό θεωρείται το ιδανικό ρομαντικό σενάριο... Και ύστερα, συνήθισα την ιδέα του να είμαι ανύπαντρη και να μη χρειάζεται να ανησυχώ για όλες τις δυσκολίες που συνοδεύουν το να μοιράζεσαι τη ζωή σου με κάποιον. Κατάλαβα ότι ήμουν ευτυχισμένη μόνη μου».

Εμπνευση

Σαράντα χρόνια μετά τον «Νευρικό εραστή», το 2017, ο Αλεν είχε απονείμει στην Κίτον το βραβείο για τη συνολική προσφορά της. «Από τη στιγμή που τη γνώρισα, υπήρξε τεράστια εμπνευση για μένα. Πολλά από όσα έχω καταφέρει στη ζωή μου τα οφείλω σε εκείνη», είχε δηλώσει.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Οι γυναίκες των δακρύων

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Δέκα εκατοστά
εκδ. Καστανιώτη,
2025, σελ. 224

Όταν ήταν παιδί ο Αλκιβιάδης παραξενευόταν με το όνομά του. Μετά κατάλαβε πως και ο ίδιος ήταν σπάνιος, καθότι απίστευτα όμορφος. Λίγο αργότερα συνειδητοποιήσει με τρόπο τραγικό το εφήμερο της ομορφιάς. Μια νεαρή γυναίκα, θύμα trafficking, είχε ξεχάσει πώς ήταν ο ήλιος. Στο υπόγειο όπου την είχαν φυλακίσει, υπήρχε ένα παιδικό βιβλίο για τον ήλιο. Χάζευε τις ζωγραφιές για να θυμάται το κίτρινο χρώμα. Στο εναρκτήριο διήγημα, ένα ζευγάρι ανατρέχει ασθματικά στο χρονικό του έρωτά του. Ένα ταχύρρυθμο ρομάντζο. Εν αρχή νν ο ήμερος, ύστερα γέλια, χοροί, υποθαλάσσια σμιξίματα, έπειτα φωνές, σιωπές, υπαρκτά αδιέξοδα, κλάματα στο μπάνιο, μέχρι που στα γεράματα βρίσκουν και οι δύο μια παιδίαστική γαλήνη: «πέφτουμε στο κρεβάτι και κοιταζόμαστε σαν μωρά», «κλαίμε σαν μωρά», «γελάμε σαν παιδιά», «κλαίμε όλο το βράδυ, κλαίμε για μέρες».

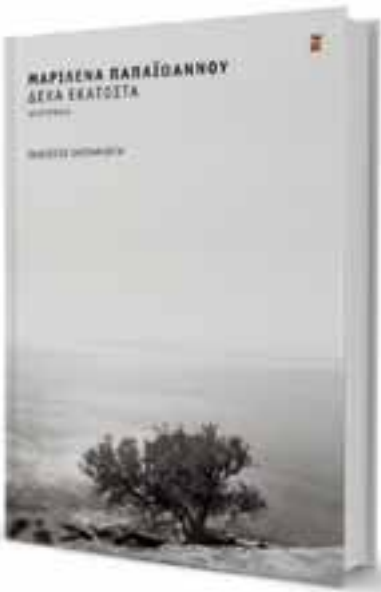
Πέντε χρόνια μετά το μυθιστόρημα «Ένα πιάτο λιγότερο» (Καστανιώτης, 2020), η Μαριλένα Παπαϊωάννου επιλέγει τη μικρή φόρμα για να διεκτραγωδήσει τα πάθη των ηρώων της. Υπάρχουν βέβαια και άνδρες αφηγητές, αλλά η φωνή τους δεν ακούγεται ιδιαίτερα ανδρική. Ένας άνδρας, λόγου χάριν, που πάσχει από απώλεια της όσφρησης, ανακαλεί με αγαλλίαση τις αρρώστιες της παιδικής του ηλικίας, πο-

τισμένες από τη μυρωδιά του «Βιζ», όταν η μητέρα του του έκανε εντρίβες.

Η θεματολογία του βιβλίου επικεντρώνεται σε οδυνηρές συνθήκες. Ωστόσο, οι συνθήκες δεν μεταβάλλουν, τουλάχιστον στον χώρο του διηγήματος, τους κεντρικούς χαρακτήρες, οι οποίοι υπομένουν αδρανείς, συχνά και με χαμόγελο, τη δυστυχία τους. Όπως η θεία Δόμνα, που μασκαρεύει το ακρωτηριασμένο πόδι της με το φωτεινό της χαμόγελο, ποζάροντας στον φακό σε διάφορα καρέ της ζωής της. «Χαμογελά σαν μωρό». Όμως, σε κάποια ενσταντανέ δεν καταφέρνει να κρύψει τα ίχνη από νυκτερινά κλάματα. Το εν λόγω διήγημα καταδεικνύει ότι στα πεζά η οδύνη παραμένει στατική, δίχως να επιδρά δραστικά στον ψυχισμό των ηρωίδων.

«Ενσυναίσθηση»

Η τραγική συνθήκη των πρωταγωνιστών συνυφαίνεται με την ηθικότητα τους. Είναι όλοι ενάρετοι και δίκαιοι. Φυσικά έχουν όλοι πολλή «ενσυναίσθηση» (η απαίσια λέξη επαναλαμβάνεται στις σελίδες), κήδονται φιλανθρωπικών σκοπών, συντρέχουν και συναισθάνονται. Οι ψυχές τους αναβλύζουν αγαθότητα και καλοσύνη. Ακόμα και ένας που σχεδιάζει μια φρικτή εκδίκηση εναντίον μιας γυναίκας που τον κατέστρεψε, αλλάζει

Τα «Δέκα εκατοστά» της Μαριλένας Παπαϊωάννου ξεχειλίζουν από μελοδραματισμό και κοφτές φράσεις, αυτή τη διαδεδομένη αυταπάτη περί ύψους.

γνώμη όταν μαθαίνει ότι ήταν από τη Συρία. Μολονότι το καλό στην κοινωνία είναι αδήριτο, αμφιβάλλω αν βοηθάει τη λογοτεχνία.

Οι παιδικές μνήμες, οι όλεθροι της ενηλικότητας, η ασθένεια και ο θάνατος, σε συνδυασμό με την ψυχική αγνότητα των πρώων, συντείνουν σε έναν αφόρητο μελοδραματισμό. Για παράδειγμα, δεν πείθει στη μεταρσίωσή του ο νεαρός νάρκισσος, ο οποίος αντιμετώπιζε το σώμα του «ως ένα δυναμικό εργαλείο εκμετάλλευσης», «σαν προϊόν με εμπορική αξία», πρόσφορο για προσοδοφόρο σεξ, όταν συντρίβεται από το άγγιγμα μιας παιδικής παλάμης πάνω στο παραμορφωμένο πρόσωπό του.

Ραγίσματα

Παρόμοιο μοτίβο εμφανίζεται στο διήγημα «Κιντσούγκι», μια συντομευμένη εκδοχή της «Κυρίας Νταλογουέι». Η ηρωίδα, με το κεφάλι της «ηλεκτρικά φορτισμένο» εξαιτίας μιας οικογενειακής μάζωξης, στριφογυρίζει στο σαλόνι ρίχνοντας κλεφτές ματιές σε ένα ντοκιμαντέρ. Το ντοκιμαντέρ παρουσίαζε την ιαπωνική τέχνη «κιντσούγκι», χάρη στην οποία ραγισμένα κεραμικά εξωραίζονται με την κάλυψη των ρωγμών από χρυσή μπογιά.

Η ραγισμένη ηρωίδα νιώθει επούλωση στις δικές της ρωγμές όταν φθάνει στο σπίτι ένα αγόρι από τη Σομαλία, που ο

πόλεμος του είχε ρημάξει το πρόσωπο.

Πέρα από τον άκρατο μελοδραματισμό, το βιβλίο κυριαρχείται από κοφτές φράσεις, αυτή τη διαδεδομένη αυταπάτη περί ύψους. Συντομότητες προτάσεις εκδιπλώνουν παρατακτικά την ανιαρή καθημερινότητα, απαθανατίζοντας ανούσιες κινήσεις. Τρία δείγματα υποτιθέμενου ύψους: «Το γλυκό το 'χω ετοιμάσει από χτες, μόνο το σιρόπι μου μένει. Τώρα βράζω την κολοκύθα για τη σούπα, μετά θα κόνω τη σαλάτα και τελευταίο το ριζότο». «Σηκώνομαι. Κάθομαι στην καρέκλα. Σηκώνομαι ξανά». «Εσκυψα πάνω απ' το τραπέζι και ακούμπησα τη λάμπα. Απ' τη σκόνη που σηκώθηκε φτερνίστηκα τρεις φορές απανωτά».

Η Παπαϊωάννου δεν είναι αδιάφορη συγγραφέας. Τα προηγούμενα βιβλία της φανέρωναν θερμό ενδιαφέρον για τη συγγραφή. Εξω, όμως, την εντύπωση πως δεν έχει ακόμα βρει τι πραγματικά θέλει να πει και με ποια εκφραστικά μέσα να το αρθρώσει. Μολονότι η διηγηματογραφική συλλογή της είναι πολυσυλλεκτική, διερευνώντας ανομοιογενείς θεματολογίες, καταπιέζεται από το βάρος του μελοδραματισμού. Και ίσως αυτό θα έπρεπε να δούλεψει η Παπαϊωάννου, την οπτική της γωνία πάνω στα πράγματα και τα πλάσματα, όχι τα αληθινά, τα μυθοπλαστικά.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

2

ΚΥΡ 20:30 (130')
30 Χρόνια Μαζί
Πολιτιστικός Όμιλος ΕΣΤΙΑ | Έλενα Σολέα

Η επετειακή συναυλία του Π.Ο. ΕΣΤΙΑ είναι μια αναδρομή στα 30 χρόνια της Χορωδίας των Ονείρων. Συμμετέχουν: Γυναικεία Χορωδία των Ονείρων, Παιδική Χορωδία των Ονείρων και η σολίστ και μαέστρος Έλενα Σολέα, ηλαιοσωμένοι από δεκαμελή ορχήστρα υπό τη διεύθυνση του Κωνσταντίνου Ζορπά. **€20 / 18**

3 & 4

ΔΕΥ – ΤΡΙ 20:00 (65')
Pss Pss by Compagnia Baccalà (9+)
ArtCargo Performing Arts Festival

Εμπνευσμένοι από τον βουβό κινηματογράφο, δύο σύγχρονοι κλόουν ανεβαίνουν στην άδεια σκηνή. Η ευφυής, ξεκαρδιστική και διαχρονική παράσταση που έχει αποσπάσει 14 διεθνή βραβεία, έχει παρουσιαστεί πάνω από 700 φορές, με τεράστια επιτυχία. Κατάλληλη για άτομα που δεν μιλούν Αγγλικά. **€30+**

6

ΠΕΜ 20:30 (80')
Το τραγούδι που άλλαξε τον κόσμο
Πολιτιστική Κίνηση Επιλογή

Μια παράσταση αφιερωμένη στα 100 χρόνια από τη γέννηση του Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος διέσχισε σαν ποταμός τον 20ό αιώνα της Ελλάδας, κουβαλώντας μέσα του έρωτα, ποίηση, αγώνα, εξορία, σινεμά και γειτονιά. Συμμετέχει η Μικτή Χορωδία Επιλογή, υπό τη διεύθυνση του Μιχάλη Γρηγορίου και πολυμελής ορχήστρα. **€15 / 10**

14 - 16

ΠΑΡ – ΚΥΡ 20:30
25^η Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου

Ο χορογραφικός θεσμός που στοχεύει στη δημιουργία και παρουσίαση νέων έργων σύγχρονης χορογραφίας στο κοινό, επιστρέφει παρουσιάζοντας 13 νέα έργα καθιερωμένων και νεότερων Κύπριων χορογράφων. Συμμετέχουν: Πάνος Μαλακτός, Δημήτρης Χαράλαμπος, Μάχη Δημητριάδου Lindhal, Δημήτρης Χειμώνας, Διαμάντω Χατζήχαρδία, Σωτήριος Παναγιούλιας, Παναγιώτης Τοφής, Μελίνα Ιωαννίδου, Αλεξ Κυριαζής, Χάρις Ιακώβου, Έλενα Χριστοδουλίδου, Ηλίας Κλάρκ, Αντρία Μιχαηλίδου. Το κεντρικό πρόγραμμα παραστάσεων εμπλουτίζουν και φέτος οι παράλληλες εκδηλώσεις «Dance Throughout the Year», τις οποίες διοργανώνει η Στέγη Χορού Λεμεσού. Διοργάνωση: Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του Υφυπουργείου Πολιτισμού και Θέατρο Ριάλτο. **€8 (€15** για 3 μέρες).

17,18 - 24, 25

ΔΕΥ– ΤΡΙ 20:30 (120')
Κορίτσια Ημερολογίου - Tim Firths
Θέατρο Λέξη

Μετά τη μεγάλη της επιτυχία, η παράσταση *Κορίτσια Ημερολογίου* επιστρέφει στο Θέατρο Ριάλτο. Μια τρυφερή κωμωδία, ένας ύμνος στην αγάπη, τη φιλία και τη ζωή, βασισμένη σε αληθινή ιστορία. Το χούμορ εναλλάσσεται με τη συγκίνηση, το πένθος με τη δίψα για ζωή, η απόγνωση με την ελπίδα. Σκηνοθεσία: Γιώργος Τσιάκκας. Πρωταγωνιστούν: Έλενα Ευσταθίου, Χριστίνα Παυλίδου, Μάρινος Χατζηβασιλείου, Κύνθια Παυλίδου, Ελένη Σιδερά, Μαρίνα Βρόντη, Σταυριάνα Καδή, Άγγελος Χατζημιχαήλ. **€25 / 22 / 18**

19

ΤΕΤ 20:30 (110')
Χρόνια Πολλά κύριε Σκρουτζ (6+)
Θέατρο Ανεμώνια

Θεατρική μεταφορά του αριστουργήματος του Charles Dickens *Χριστουγεννιάτικη Ιστορία*. Η κλασική νουβέλα πραγματεύεται τη συναισθηματική και ηθική μεταστροφή του Εμπενίζερ Σκρουτζ, ενός από τους πιο απολαυστικούς μισανθρώπους της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Μια παράσταση για όλη την Οικογένεια. Κείμενο: Ιρένε Μαραντέι. Σκηνοθεσία: Αντρέας Τηλεμάχου. Ηθοποιοί: Αντρέας Τηλεμάχου, Μάρινος Ξενοφώντος, Γιάννα Λευκάτη, Έλια Ιωαννίδου, Ευαγόρας Θεοδοσίου, Ειρήνη Καραγιώργη, Γιώργος Ιωσήφ, Στέλιος Στυλιανού, Παναγιώτης Γεωργίου. Συμμετέχουν τα παιδιά: Νικολίνα Μουσέως, Άρης Χρυσάνθου, Πάνος Αθανασόπουλος, Χριστίνα Κωνσταντίνου. **€15 / 12**

20

ΠΕΜ 20:30 (100')
Αγύριστο Κεφάλι - Άλκης Αλκαίος

Το βιβλίο του Μίλτου Πασχαλίδη «Αγύριστο κεφάλι» διασκευάζεται θεατρικά από την σκηνοθετίδα Αλεξία Παπαλαζάρου και υπό την καθοδήγησή της, ο ηθοποιός Γιώργος Ευαγόρου, θα ξεδιπλώσει τη σχέση του Μίλτου Πασχαλίδη με τον Άλκη Αλκαίο. Με ορχήστρα επί σκηνής, τον Κούλη Θεοδώρου και τη Μυρσίνη Χριστοδούλου στο τραγούδι, ο στιχουργός Άλκης Αλκαίος θα μας ανοίξει την πόρτα του σκοτεινού του δωματίου. Διοργάνωση: Τομέας Πολιτισμού του ΑΚΕΛ. **€20 / 15**

21

ΠΑΡ 20:30 (150')
Αντανάκλασεις Αναμνήσεων
Πνευματικός Όμιλος Λεμεσού

Με αφορμή τη συμπλήρωση 38 χρόνων από την ίδρυση του Φωνητικού Συγκροτήματος «Μελωδία» του Πνευματικού Ομίλου Λεμεσού, ο Όμιλος παρουσιάζει μια παραγωγή όπου το τραγούδι και ο χορός ομίλουν με την εικόνα. Ένα μουσικό ψηφιδωτό με έργα βασισμένα κυρίως σε μελοποιημένη ποίηση Ελλήνων ποιητών που έχουν εκτελεστεί σε συναυλίες που οργάνωσε ο Όμιλος στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Καλλιτεχνική διεύθυνση: Βιολέτα Κακομανώλη. Διεύθυνση χορωδίας και ορχήστρας: Βιολέτα Κακομανώλη & Francis Guy. Ερμηνεία: Μάριος Ανδρέου, Καλλιόπη Βέττα, Αναστασία Guy και Φωνητικό Συγκρότημα «Μελωδία». **€12 / 8**

26

ΤΕΤ 20:30 (105')
Το Γάλα - Βασίλης Κατσικονούρης
Θέατρο Λέξη

Το συγκλονιστικό θεατρικό έργο του Βασίλη Κατσικονούρη, ανεβαίνει από το Θέατρο Λέξη σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη και παραγωγή Γιώργου Τσιάκκα. Μια δυνατή ιστορία που εξερευνά τα όρια της αγάπης και της θυσίας, αγγίζοντας τις πιο ευαίσθητες χορδές της ανθρωπίνης ύπαρξης. Με τις καθηλωτικές ερμηνείες της Χριστίνας Παυλίδου, του Αντρέα Παπαμιχαλόπουλου, του Βασίλη Χαράλαμπους και της Σταυριάνας Καδή. **€25 / 22 / 18**

Νοέμβριος 2025

28 & 29

ΠΑΡ & ΣΑΒ 19:00
Flash Art Festival

Το πρόγραμμα Flash Art του Θεάτρου Ριάλτο, από τη δημιουργία του το 2020, ανέδειξε και ενίσχυσε δεκάδες παραγωγές και εκατοντάδες καλλιτέχνες. Στη φετινή, 8η του έκδοση, αλλάζει μορφή και μετεξελίσσεται σε φεστιβάλ, διευρύνοντας περαιτέρω τους στόχους του, ενθαρρύνοντας την πολυμορφία, την εξωστρέφεια και την ανταλλαγή σε διαθεματικά πεδία των παραστατικών τεχνών. Μερικές από τις παραστάσεις/δράσεις/πρότζεκτ που θα παρουσιαστούν είναι: *Έρκομαι σαν καταρράκτης κάτω* της Έλενα Αγαθοκλέους, *The New Buffer Zone* του Ηλία Κλάρκ, *Constellation of Awakening* της Νεφέλης Κεντώνη, *SALTY RIVER - "A Journey from within"* του Κωνσταντίνου Πελεκανή, *Different From the Others* (Richard Oswald, 1919) - Σε συνεργασία με το Queer Wave και το Ινστιτούτο Γκαίτε. **€8** (€20 ανά μέρα) & **€30** Κάρτα Φεστιβάλ).

30

ΚΥΡ19:00 (80')
El Pulso Secreto - Πιάνο & Φλαμένκο: Ένα Ζωντανό Συναπάντημα

Ο Μανώλης Νεοφύτου υφαίνει με το πιάνο του ένα ηχώχρωμα που ταξιδεύει στον χρόνο, φέρνοντας κοντά ισπανικές, ελληνικές και λατινοαμερικάνικες μελωδίες. Η χορογράφος Φιλίππα Στυλιανούδη, εμπνεόμενη από την αυθόρμητη δύναμη του φλαμένκο και το πιάνο του Μανώλη, ξεδιπλώνει έναν τσιγγάνικο χορό. Σ' έναν κοινό παλμό, πιάνο και φλαμένκο γίνονται η φωνή της ψυχής. Κρουστά: Γιώργος Κούλας. **€20 / 15**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ο Λουκάς Καρτινός διευθύνει, ο Αλεξί Βολόντιν ερμηνεύει. Μια δημιουργική σύμπραξη στην εναρκτήρια συναυλία της ΚΟΑ στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Καθηλωτικός Μπραμς
από τον Βολόντιν

Η **φετινή** εναρκτήρια συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών πραγματοποιήθηκε στις 10 Οκτωβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» και περιελάμβανε δύο έργα ρεπερτορίου: την Εβδομη Συμφωνία του Μπετόβεν και το πρώτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπραμς. Πιστή στην πολιτική της των τελευταίων ετών, η Κρατική προσκάλεσε ως σολίστ έναν ακόμη Ρώσο μουσικό, τον πανίστα Αλεξί Βολόντιν, ενώ την ορχήστρα διπύθυνε ο καλλιτεχνικός της διευθυντής Λουκάς Καρτινός.

Η βραδιά ξεκίνησε με την Εβδομη, μία από τις πιο συναρπαστικές Συμφωνίες του Μπετόβεν. Αφενός η γνωστή άποψη του Ρίχαρντ Βάγκνερ ότι το έργο αυτό αποτελεί την «αποθέωση του χορού», αφετέρου η «βακχική» διάθεση την οποία εύκολα αναγνωρίζει κανείς, ειδικά στα ζωηρά μέρη του, προσδιόρισαν συνολικά την ερμηνεία. Ο Καρτινός διπύθυνε

το πλήθος των διαβαθμίσεων και των χρωμάτων που απαιτεί μια τέτοια επεξεργασία. Τα τελευταία χρόνια η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών έχει κάνει πολλά και σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Οι παλαιότεροι ακροατές, που θυμούνται το παρελθόν, μπορούν να είναι αισιόδοχοι για το μέλλον. Οι νέοι, όμως, έχουν διαφορετικές απαιτήσεις.

Πλήθος αποχρώσεων

Στο δεύτερο μέρος της βραδιάς παίχτηκε το απαιτητικό πρώτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπραμς. Το έργο αυτό είχε ακουστεί στην ίδια αίθουσα πολύ πρόσφατα, μόλις στο τέλος της προηγούμενης σεζόν, στις 23 Μαΐου. Το είχαν αποδώσει η Καμεράτα του Ζάλτσμπουργκ με σολίστ τον Ντένις Κοζούκιν, έναν ακόμη Ρώσο πανίστα καθώς, όπως φαίνεται, εκτός από την Κρατική Ορχήστρα και στο Μέγαρο Μουσικής οι ιθύνοντες γνωρίζουν κυρίως Ρώσους καλλιτέχνες.

Ο Αλεξί Βολόντιν απέδωσε το έργο εξαιρετικά, συνδυάζοντας τόσο το ρωμαλέο, μυώδες παίξιμο που έχει ανάγκη το μέρος του πιάνου που συνομιλεί επ' ίσοις όροις με τη μεγάλη συμφωνική ορχήστρα όσο και τον λυρισμό, τον οποίο χρειάζεται εξίσου η μουσική προκειμένου να αποδοθεί το πλήθος των αποχρώσεων που προβλέπει ο Μπραμς. Με συναρπαστικό τρόπο προβλήθηκε η έντονα δραματική, τραγική διάσταση που εμφανίζεται στο πρώτο μέρος του Κοντσέρτου μέσα από θυελλώδεις, γεμάτες πάθος διατυπώσεις. Εξίσου καθηλωτικός ήταν ο λυρισμός του Βολόντιν στις λυρικές παραγράφους, όπου ο Μπραμς αφήνει το πιάνο να ξεχωρίζει με σαφήνεια πάνω από τη μεγάλη ορχήστρα. Το πλήθος των αποχρώσεων που διέθετε το παίξιμο του πανίστα έδινε πλαστικότητα στη μουσική και αναδείκνυε την εκφραστικότητα της γραφής. Στο λυρικό δεύτερο μέρος του Κοντσέρτου, χάρη στη μουσικότητα του Βολόντιν προβλήθηκε η τρυφερότητα της γραφής, ενώ οι λεπτομέρειες των διαβαθμίσεων δυναμικής έφερνε στο φως ποιότητες που σπάνια ακούει κανείς, ειδικά σε μια αίθουσα συναυλιών. Όπως στο πρώτο, έτσι και στο τρίτο μέρος η τεχνική και δεξιότητα του Βολόντιν έλαμψαν, παρά την πυκνή γραφή για την ορχήστρα, ενώ η καθαρότητα και η ακρίβεια της άρθρωσής του προσέθεσαν στην ερμηνεία ένταση και χαρακτήρα.

Μυώδης όσο και λυρική υπήρξε η ερμηνεία του Ρώσου πανίστα στο πρώτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπραμς.

με τον γνωστό δυναμισμό του και φρόντισε ώστε να υπάρχει ενέργεια και εσωτερική ένταση ακόμη και στις χαμηλόφωνες ενότητες του δεύτερου μέρους. Όμως, η δυναμική διέυθυνση παρέσυρε την ορχήστρα να παίζει δυνατά και κυρίως αδιάκριτα με την ίδια ένταση σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του έργου. Δεν είναι τόσο ότι έλειψαν τα χαμηλόφωνα σημεία, όσο το γεγονός ότι περιορίστηκαν σημαντικά οι μεταβάσεις, δηλαδή η σταδιακή αύξηση ή μείωση της έντασης από τη μία ένταση στην επόμενη, στοιχείο κρίσιμο ειδικά προκειμένου να αναδειχτεί το ενδιαφέρον του μουσικού κειμένου μέσα από την αποσαφήνιση της διαδοχής των επεισοδίων. Μπορεί η διάθεση της μουσικής να παραμένει η ίδια για μεγάλη διάρκεια, εφόσον αυτό προβλέπει ο συνθέτης. Όμως, το δραματικό της περιεχόμενο εξελίσσεται, μεταβάλλεται, αναπτύσσεται.

Προϋπόθεση για να φανεί αυτό είναι, βέβαια, ο εκάστοτε αρχιμουσικός να έχει στη διάθεσή του ένα πολύ καλά συντονισμένο σώμα εγχόρδων με ελεγχόμενη δυναμική, ικανό να αποδώσει

Springsteen: Deliver me from nowhere ★★★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2025), 120'
Σκηνοθεσία: Σκοτ Κούπερ
Ερμηνείες: Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ, Τζέρεμι Στρονγκ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ο υπερκατάσκοπος Σαμ Φίσερ αναλαμβάνει να αποτρέψει μια παγκόσμια συνωμοσία.

Κωνσταντίνος Τζούμας και Ερρίκος Λίτσας στο τελευταίο φιλμ του Σταύρου Τσιώλη, «Γυναίκες που περάσατε από δω».

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ υποδύεται με επιτυχία τον Μπρους Σπρίνγκστιν στο φιλμ του Σκοτ Κούπερ «Springsteen: Deliver me from nowhere», το οποίο βασίζεται στο ομώνυμο βιβλίο του Γουόρεν Ζέινς.

Ο Μπρους πίσω
από τον Σπρίνγκστιν

Η αληθινή ιστορία του παιδιού που έγινε «The Boss»

Ο Σκοτ Κούπερ του επίσης μουσικής υφής «Crazy Heart» αναλαμβάνει να βιογραφήσει έναν από τους μεγαλύτερους εν ζωή μύθους της αμερικανικής ροκ σκηνής: τον Μπρους Σπρίνγκστιν. Τον τελευταίο υποδύεται ο Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ («The Bear»), ενόσω εκείνος βρίσκεται στη διαδικασία ηχογράφησης της μεγάλης επιτυχίας «Born in the USA». Το ίδιο διάστημα, ωστόσο, ο Σπρίνγκστιν βυθίζεται όλο και περισσότερο στην κατάθλιψη, στοιχειωμένος από τις δύσκολες παιδικές αναμνήσεις με τον πατέρα του, με τον ψυχομό του να βρίσκεται διέξοδο σε ένα διαφορετικής υφής σύνολο τραγουδιών, που θα συνθέσουν το άλμπουμ «Nebraska» του 1982.

Ο Κούπερ βασίζει το σενάριο του στο ομώνυμο βιβλίο του Γουόρεν Ζέινς, επιλέγοντας ξεκάθαρα να «τραγουδήσει» τον άνθρωπο στην πλατφόρμα του Netflix. Όσοι έχουν ασχοληθεί με το παιχνίδι γνωρίζουν καλά τον μύθο του Σαμ Φίσερ, του αμερικανικού, ντυμένου στα κατάρματα πράκτορα, που έχει χίλιους και έναν τρόπους για να φέρει εις πέρας τις αποστολές του: είτε αυτό σημαίνει να βγάλει από τη μέση τους εχθρούς του είτε να περάσει πίσω από την πλάτη τους αθόρυβα, δίχως εκείνοι να δουν ούτε τη σκιά του. Εδώ, αν και αποσυρμένος, θα αναγκαστεί να επιστρέψει συμμαχώντας με μια

οι πιστοί θαυμαστές του κατά χιλιάδες, όπου και να εμφανίζεται, είναι εδώ κατά βάσιν απών, με εξαίρεση μόνο την εναρκτήρια σκηνή. Αυτό που ενδιαφέρει τον Κούπερ είναι τι συμβαίνει στον Μπρους όταν κατεβαίνει από το πάλκο, ειδικότερα την περιοδο που εκείνος, ουσιαστικά μόνος και με μινιμαλιστικά μέσα, ηχογραφεί την κατάθεση ψυχής του «Nebraska».

Από αυτήν την άποψη είναι απολύτως επιτυχημένη η επιλογή του Τζέρεμι Αλεν Γουάιτ, ο οποίος ολοφάνερα μοιιάζει τον Σπρίνγκστιν με τα στοιχεία που φέρει και ο χαρακτήρας του στο πολύ επιτυχημένο «The Bear».

Στη σκοτεινή πλευρά

Το δύσκολο οικογενειακό παρελθόν οδηγεί και εδώ τον ήρωα-καλλιτέχνη στη σκοτεινή πλευρά, ανίκανο να σχηματίσει στέρεες ανθρώπινες σχέσεις, αλλά έτοιμο να διοχετεύσει όλα αυτά τα παφλάζοντα συναισθήματα στην τέχνη του. Δίπλα του έχει

άξιο συμπαραστάτη τον Τζέρεμι Στρονγκ, στον ρόλο του μάνατζερ-παραγωγού Τζον Λαντάου, ενώ και οι υπόλοιποι δευτεροί ρόλοι είναι άρτια κατανεμημένοι.

Γενικά το φιλμ του Κούπερ βαδίζει με συνέπεια στο μονοπάτι του καλλιτέχνη, ωστόσο το ψυχογράφημα που ακολουθεί είναι σίγουρα υψηλού επιπέδου.

Οχι μόνο για φανς

Παραδόξως, το «Deliver me from nowhere» δεν είναι μια ταινία που απευθύνεται περισσότερο στους φαν του Σπρίνγκστιν, αλλά μάλλον σε όλους τους υπόλοιπους, οι οποίοι μπορούν να ταυτιστούν με τη συγκινητική ιστορία του. Και ας μην καταλήξει κανένας εξ αυτών να «χορεύει» στο κάθισμά του στο σινεμά.

HOME CINEMA

Ο κατάσκοπος που βγήκε από κονσόλα

Splinter Cell: Deathwatch
ANIMATION (2025)
Δημιουργός: Ντέρεκ Κόλσταντ
Ακούγονται: Λιβ Σράιμπερ, Κίρμπι Χάουελ-Μπαπίστ

Ενα από τα πιο θρυλικά βίντεο γκέιμ δράσης μεταφέρεται στην οθόνη μέσα από μια αρκετά καλοφτιαγμένη—και «παλιομοδίτικη»—σειρά animation που βλέπουμε στην πλατφόρμα του Netflix. Όσοι έχουν ασχοληθεί με το παιχνίδι γνωρίζουν καλά τον μύθο του Σαμ Φίσερ, του αμερικανικού, ντυμένου στα κατάρματα πράκτορα, που έχει χίλιους και έναν τρόπους για να φέρει εις πέρας τις αποστολές του: είτε αυτό σημαίνει να βγάλει από τη μέση τους εχθρούς του είτε να περάσει πίσω από την πλάτη τους αθόρυβα, δίχως εκείνοι να δουν ούτε τη σκιά του. Εδώ, αν και αποσυρμένος, θα αναγκαστεί να επιστρέψει συμμαχώντας με μια

νεαρή πράκτορα, προκειμένου μαζί να αποτρέψουν μια παγκόσμια συνωμοσία. Η σειρά του δημιουργού, Ντέρεκ Κόλσταντ, διαθέτει αρκετά από τα στοιχεία που έκαναν δημοφιλέστατο και τη βίντεο γκέιμ εκδοχή του: εντυπωσιακή δράση, προσοχή στη λεπτομέρεια, συνδυασμό ωμής βίας και έξυπνης επίλυσης προβλημάτων. Συν ότι τον βετεράνο Σαμ Φίσερ «ερμηνεύει» με τη φωνή του ο διακεκριμένος ηθοποιός Λιβ Σράιμπερ.

Γυναίκες που περάσατε από δω

★★★
ΔΡΑΜΑΤΙ (2018), 79'
Σκηνοθεσία: Σταύρος Τσιώλης
Ερμηνείες: Κωνσταντίνος Τζούμας, Ερρίκος Λίτσας

Από την πλατφόρμα του Cινοβο επιλέγουμε το τελευταίο φιλμ του Σταύρου Τσιώλη, με ιστορίες που

κινούνται στο όριο μεταξύ δράματος, κωμωδίας και (υπέροχου) σουρεαλισμού. Εξω από ένα παλιό σπίτι της Αθήνας που ανακατασκευάζεται παράνομα, δύο άνδρες αναλαμβάνουν να φυλάξουν τσίλιες ώστε να κρατήσουν μακριά τον νόμο. Ο τελευταίος, ωστόσο, δεν θα ασχοληθεί με το ζήτημα: αντιθέτως, από το... πόσο θα περάσουν κατά τη διάρκεια της ημέρας ένα σωρό διαβάτες, καθένas με τη δική του ξεχωριστή ιστορία αγάπης, θλίψης η κανονικής καθημερινής τρέλας. Ο Κωνσταντίνος Τζούμας και ο Ερρίκος Λίτσας μπαίνουν στους ρόλους δύο μορφών που μοιάζουν με αρχαίους θυμόσοφους. Ο πρώτος χτυπητά αστός και ο δεύτερος λαϊκός, ακούν με ενδιαφέρον τους περαστικούς, προσφέρουν δωρεάν συμβουλές (και κυρίως) συνεχούν την απολαυστική χαλαρή θεματική της ταινίας.

Τρόμος, κάθαρση και παρνηγοριά

Γιατί ο Στίβεν Κινγκ είναι ο κορυφαίος παραμυθάς του φόβου; Για άπειρους λόγους. Να μερικοί από αυτούς...

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Αν μας ρωτούσαν ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τη διαχρονική απήχηση του Στίβεν Κινγκ – ενός συγγραφέα που συνδέεται όσο λίγοι με το Χάλοουιν –, σε τι κυρίως οφείλεται η αγάπη που του έχουν τόσο πολλοί άνθρωποι όλων των ηλικιών σε όλο τον κόσμο, από τον περιστασιακό αναγνώστη μέχρι τον πιο φανατικό βιβλιοφάγο και από τον νερντ μέχρι τον εστέτ της λογοτεχνίας, θα δυσκολευόμασταν πολύ να απαντήσουμε· αλλά τελικώς μάλλον θα καταλήγαμε στα εξής:

ΑΦΗΓΗΣΗ. Ο Κινγκ ξέρει πώς να αφηγείται σαγηνευτικά μια ιστορία. Ο τρόπος του να κεντάει –κάθε φορά από την αρχή– ένα ολοκαίνουργιο τοπίο, στο οποίο βυθίζουμε κι εμείς κρατώντας τον από το χέρι, δεν έχει όμοιό του. Ακούγεται απλό και προφανές. Δεν είναι. Στη λογοτεχνία, αυτό το ταλέντο είναι το πιο σπάνιο, και πιο ακριβό. Είναι ανεπανάληπτος αφηγητής. Δεν ξέρει μόνο να λέει ιστορίες: ξέρει να σου δείχνει με το δάχτυλο εκείνη τη ρωγμή στην κανονικότητα, που πίσω της σαλεύει ή σπαρταρά ένας ανοίκεια γνωστός τρόμος.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ. Οι ήρωες του Κινγκ είμαστε εμείς. Είναι όλοι τους άνθρωποι «της διπλανής πόρτας», τρισδιάστατοι και ρεαλιστικοί. Δεν σημαίνουν «κάτι άλλο», απλώς είναι: είμαστε. Ο αναγνώστης μπαίνει στον ρυθμό της καθημερινότητάς τους κι έτσι όταν το κακό εμφανιστεί –συνά η φρίκη προκύπτει από οικείες καταστάσεις: εκφοβισμός, κακοποίηση, ανεργία, τρέλα– μοιάζει να ξετιπδά μέσα από τη δική μας ζωή. Εξ ου και είναι αδύνατον να βρεις κάποιο από τα βιβλία του «ξεπερασμένο» από τον χρόνο.

ΦΑΝΤΑΣΙΑ. Άλλοι συγγραφείς θα είχαν πρόβλημα να διαχειριστούν ακόμη και τα ονόματα

των πρώων σε κάπου 65 ογκώδη μυθιστορήματα και τουλάχιστον 200 διηγήματα. Αντιθέτως, ο Κινγκ δεν έχει πρόβλημα να δημιουργεί κάθε φορά και έναν διαφορετικό κόσμο – ή και περισσότερους από έναν στο ίδιο βιβλίο. Η φαντασία του δεν είναι απλώς ανεξάντλητη: είναι εκρηκτικά δημιουργική. Είναι σε θέση να πάρει το πιο απλό και αθώο στοιχείο της καθημερινότητας, να το γυρίσει τα μέσα έξω και να το αναδείξει υπό οπτικές γωνίες με τρόπους που κανείς πριν δεν τους είχε τολμήσει.

ΥΦΟΣ. Ο Κινγκ επιλέγει να γράφει απλά και χωρίς επιτήδευση, αποφεύγοντας κάθε ίχνος συγγραφικής υπεροψίας και αλαζονείας, με μια ρέουσα γλώσσα που σε παρασύρει ασυναίσθητα. Δεν υψώνει τοίχους ανάμεσα στο κείμενο και στον αναγνώστη· αντιθέτως, μοιάζει να αφηγείται προφορικά, σαν να σου μιλάει ένας φίλος δίπλα στη φωτιά. Ξέρει να κάνει κάθε λέξη του να μετράει. Τα βιβλία του είναι προστά σε ένα ευρύτατο κοινό, σχεδόν όλων των ηλικιών και υποβάθρων.

ΕΥΡΟΣ. Ο Κινγκ είναι γνωστός κυρίως ως συγγραφέας τρόμου, αλλά στην πραγματικότητα γράφει από πάντα μία πλατιά γκάμα λογοτεχνίας: θρίλερ, δράμα, επιστημονική φαντασία, μετα-αποκαλυπτική λογοτεχνία, fantasy και dark fantasy, γουέστερν, υπερφυσικό, αστυνομικό (πολύ αστυνομικό πλέον) αλλά και non-fiction, συχνά μπλέκοντας τα είδη και δημιουργώντας σπουδαίες υβριδικές ιστορίες. Πράγματα που σε συναρπάζουν και σε στοιχειώνουν μαζί.

ΣΥΝΕΠΕΙΑ. Από τη δεκαετία του '70 μέχρι σήμερα, στα 78 του, δεν έχει σταματήσει στιγμή να παράγει, και μέσα σε αυτόν τον πελώριο όγκο έργου μάς έχει δώσει ένα μπουκέτο από

Το βιβλίο του Στίβεν Κινγκ κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις εκδόσεις Κλειδάριθμος. Η βιβλιοθήκη του «βασίλιά του τρόμου» έχει πλέον πάνω από 40 τίτλους και εμπλουτίζεται διαρκώς.

ιστορίες που έχουν γίνει κομμάτι της συλλογικής φαντασίας. Η «Λάμψη», το «Αυτό», το «Κοράκι», το «Πράσινο Μίλι» –για να αναφέρουμε ελάχιστα μόνο από τα emblematic μυθιστορήματά του– είναι κάτι περισσότερο από βιβλία: είναι κοινές αναφορές των ανθρώπων· σχεδόν μύθοι.

ΔΕΣΜΟΣ. Κανείς αγαπά τον Κινγκ όπως αγαπά έναν δικό του άνθρωπο· έναν φίλο του. Ξέρουμε ότι θα είναι εκεί, ό,τι και να γίνει σε εμάς, ό,τι και να συμβεί σ' αυτόν. Αν ένα αγροτικό πέσει επάνω του με φόρα και τον διαλύσει, εκείνος θα βγει από το νοσοκομείο και λίγους μήνες μετά θα μας έχει προσφέρει ένα ακόμη βιβλίο, ένα ακόμη θρίλερ γεμάτο συναισθηματικό βάθος που θα μιλάει για τη φιλία, την υπέρβαση των φόβων και τη δύναμη της αγάπης· ή μία ακόμη, αλλόκοτα απλή και σύνθετη μαζί, ιστορία ενηλικίωσης· ή ένα μυθιστόρημα που θ' αγγίζει τις πιο μύχιες πτυχές της ανθρωπίνης κατάστασης, τα σκοτεινότερα σημεία των θεμελιωδών ανθρωπίνων φόβων: τον φόβο του αγνώστου, της απώλειας, της τρέλας, της μοναξιάς, του κακού που κρύβεται πίσω από μια καθ' όλα φυσιολογική όψη. Και μετά; Μετά θα γράψει ακόμη ένα. Και σε όλα θα έχει αφήσει την ψυχή του. Ο Κινγκ γράφει για εμάς. Δεν το κάνουν όλοι οι συγγραφείς. Αλλά ασφαλώς το κάνουν όλοι οι σπουδαίοι.

ΖΩΗ. Ο Κινγκ είναι τόσο πολυεπίπεδα συναρπαστικός, που σε αφήνει με μια αίσθηση δέους, μαζί, και οικειότητας. Είναι αυτός που καθημερινά σατιρίζει και επιτίθεται στον Τραμπ και στον Μασκ (από τους πρώτους που το τόλμψαν και ο μόνος που το κάνει συστηματικά), που φοράει Τισέρτ με τη σημαία της Ουκρανίας δίνοντας συνευτεύξεις από το σπίτι του σε διεθνή δίκτυα ή σε ένα ερασιτεχνικό πόντκαστ, που διαφη-

μίζει κάθε τόσο κι από ένα άλλο βιβλίο γνωστού ή και αγνώστου του συγγραφέα –είναι μανιωδής αναγνώστης άλλωστε–, που δεν κρύβει την απλή καθημερινότητά του: να κάθεται με τη σύζυγό του και με τον σκύλο τους στα πόδια, και να βλέπουν σειρές στην τηλεόραση, να πηγαίνει στο γήπεδο ή να παρευρίσκεται σε μια παρουσίαση σε ένα συνολικό βιβλιοπωλείο, μόνος ανάμεσα στους απλούς αναγνώστες, την ίδια στιγμή που καινούργια μπλοκμπάστερ και σειρές βγαίνουν σωρηδόν με πελώρια επιτυχία – εδώ μάλιστα, στις κινηματογραφικές και τηλεοπτικές μεταφορές των έργων του, που τα τελευταία χρόνια γνωρίζουν νέα άνθηση, ποσοτικά και ποιοτικά, έχει ένα ρεκόρ που δεν θα σπάσει ποτέ, όσος καιρός και να περάσει.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ. Παρά το τρομακτικό τους περιεχόμενο, τα βιβλία του Κινγκ προσφέρουν κάθαρση και παρνηγοριά στους αναγνώστες. Σε δύσκολες περιόδους της ζωής τους, πολλοί στρέφονται στα βιβλία του για να ξεφύγουν από τα προβλήματά τους. Και, με κάποιον μαγικό τρόπο, το κόλλο πάντα πετυχαίνει. Κανονικά θα έπρεπε να συνταγογραφείται από όλα τα ταμεία. Χρόνια του πολλά.

Το βιβλίο του κυκλοφορούν στα ελληνικά από τον Κλειδάριθμο. Η βιβλιοθήκη Στίβεν Κινγκ έχει πλέον πάνω από 40 τίτλους και εμπλουτίζεται διαρκώς. Αυτόν τον μήνα θα κυκλοφορήσει ο κλασικός «Ατρωτός» (μτφρ. Μαριάννα Τζιαντζή), τον Δεκέμβριο ο V και VI τόμος του «Μαύρου Πύργου» (μτφρ. Μιχάλης Μακρόπουλος), ενώ πολύ σύντομα θα έχουμε τη χαρά να διαβάσουμε και ένα παιδικό του: την ανάγνωση που κάνει στο κλασικό παραμύθι «Χάνσελ και Γκρέτελ» (μτφρ. Εφη Τσιρώνη). Τέλος, κυκλοφορήσε πριν από τρεις εβδομάδες και το «Οχι μόνο τρόμος», από τον μελετητή του έργου του, Χανς-Οκε Λίλγια (μτφρ. Γεωργία Οικονομοπούλου).

Αφηγητής...
Είναι ανεπανάληπτος αφηγητής. Δεν ξέρει μόνο να λέει ιστορίες: ξέρει να σου δείχνει με το δάχτυλο εκείνη τη ρωγμή στην κανονικότητα, που πίσω της σαλεύει ή σπαρταρά ένας ανοίκεια γνωστός τρόμος.

Και φίλος
Δεν υψώνει τοίχους ανάμεσα στο κείμενο και στον αναγνώστη· αντιθέτως, μοιάζει να αφηγείται σαν ένας φίλος δίπλα στη φωτιά. Γράφει για εμάς. Δεν το κάνουν όλοι οι συγγραφείς. Αλλά ασφαλώς το κάνουν όλοι οι σπουδαίοι.

Ο Χίτλερ παίρνει την εξουσία.
Κάποιοι νομίζουν ότι μπορούν να τον κατευνάσουν.
Τα σύννεφα του πολέμου πυκνώνουν.

Μη χάσετε τον συγκλονιστικό τρίτο τόμο
του πρωτότυπου ιστορικού έργου.

➡ Κυκλοφορεί 2/11

